

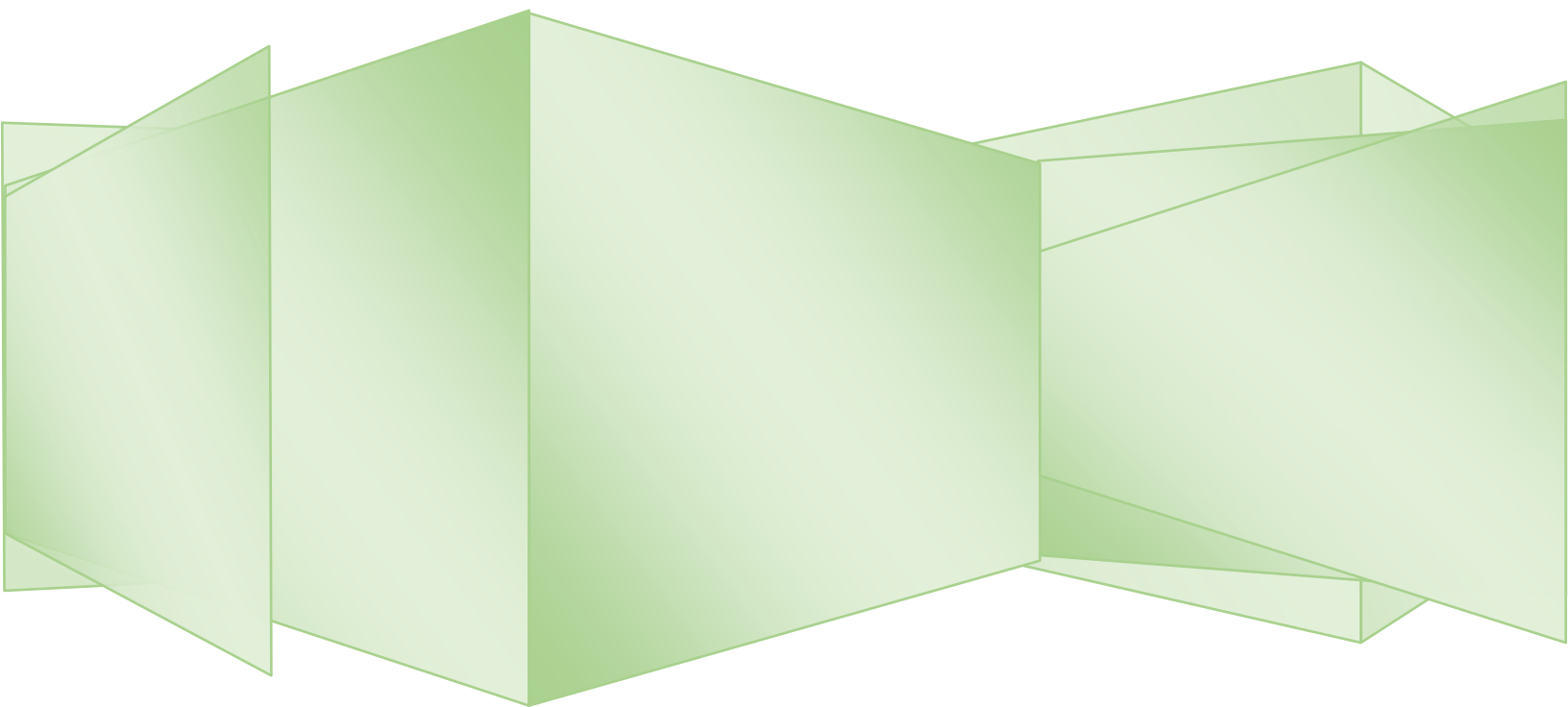
**BENDRINIO VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGŲ  
TEIKIMO UNIFIKAVIMO APRAŠAS, RENGŲ VSS PASLAUGŲ  
APRAŠYMŲ PRIORITETŲ SĄRAŠAS IR 4 VISUOMENĖS SVEIKATOS  
STIPRINIMO PASLAUGŲ/PASLAUGŲ GRUPIŲ APRAŠYMAI**

*Galutinė ataskaita, 2019 m., Vilnius*

*Užsakovas: Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras  
Vykdotojas: UAB „Eurointegracijos projektai“*



Kuriame  
Lietuvos ateitį  
2014–2020 metų  
Europos Sąjungos  
fondų investicijų  
veiksmų programa



## TURINYS

---

SANTRAUKA .....	5
ĮVADAS.....	7
SANTRUMPOS IR SĄVOKOS .....	9
<b>I. BENDRINIS VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGŲ TEIKIMO UNIFIKAVIMO APRAŠAS .....</b>	<b>11</b>
1. BENDRINIO VSS PASLAUGOS TEIKIMO UNIFIKAVIMO APRAŠO RENGIMAS .....	11
2. UNIFIKUOTOS VSS PASLAUGOS STRUKTŪRIZAVIMAS.....	17
3. UNIFIKUOTO VSS PASLAUGOS APRAŠYMO RENGIMO ALGORITMAS.....	17
4. UNIFIKUOTO VSS PASLAUGOS APRAŠYMO ALGORITMO RENGIMO PAVYZDYS.....	19
4.1. VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos Aprašymas, pavadinimas .....	19
4.2. VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos teikimo Aprašymas, paskirtis .....	20
4.3. VSS paslaugos teikimo tikslai ir uždaviniai.....	21
4.4. VSS paslaugos gavėjai ir teikėjai .....	23
4.5. VSS paslaugą sudarančios intervencijos .....	26
4.7. Kvalifikaciniai reikalavimai VSS paslaugos teikėjui .....	40
4.8. Reikalavimai VSS paslaugos teikimo infrastruktūrai.....	40
4.9. VSS paslaugos teikimo vertinimo kriterijai .....	43
4.10. VSS paslaugos teikimo kainos skaičiavimas.....	47
5. VSS PASLAUGOS APRAŠYMO VERTINIMAS IR TVIRTINIMAS .....	56
6. VSS PASLAUGOS POVEIKIS TIKSLINEI GRUPEI, VISUOMENEI .....	58
LITERATŪROS ŠALTINIAI.....	60
PRIEDAI.....	61
BUA 1 priedas .....	62
BUA 2 priedas .....	65
BUA 3 priedas .....	70
BUA 4 priedas .....	82
BUA 5 priedas .....	87
BUA 6 priedas .....	89
BUA 7 priedas .....	91
BUA 8 priedas .....	99
BUA 9 priedas .....	102

<b>II. RENGŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGŲ APRAŠYMŲ SĄRAŠO PARENGIMAS.....</b>	<b>108</b>
ĮVADAS.....	108
1. RENGŲ VSS PASLAUGŲ APRAŠYMŲ PRIORITETŲ SĄRAŠO SUDARYMAS.....	109
1.1. HI APIBENDRINTŲ PRIORITETINIŲ KRYPTIŲ SĄRAŠAS .....	110
1.2. SAVIVALDYBIŲ VSB 2015–2017 M. VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITOSE IŠSKIRTŲ PRIORITETINIŲ KRYPTIŲ SĄRAŠAS.....	111
1.3. PRIORITETO NUSTATYMAS PAGAL „PROBLEMINIŲ“ RODIKLIŲ SĄRAŠĄ (BUA „ESMINIO SKIRTUMO“ SĄVOKOS PAGRINDU).....	112
2. PRIORITETINIŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS KRYPTIŲ (PROBLEMINIŲ RODIKLIŲ) SĄRAŠAS..	115
3. RENGŲ VSS PASLAUGŲ APRAŠYMŲ PRIORITETŲ SĄRAŠAS.....	117
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	123
PRIEDAI.....	129
<b>III. KETURIŲ (4) VSS PASLAUGŲ/PASLAUGŲ GRUPIŲ TEIKIMO APRAŠYMAI.....</b>	<b>151</b>
1. VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGOS „65 M. IR VYRESNIŲ ASMENŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, SKATINANT JŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ“ TEIKIMO APRAŠYMAS.....	153
2. VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO (VSS) PASLAUGOS „NUTUKIMO PREVENCIJA, SKATINANT SVEIKĄ MITYBĄ, OPTIMALŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ, DIDINANT PSICHOLOGINĮ ATSPARUMĄ TARP 19-64 METŲ ASMENŲ“ TEIKIMO APRAŠYMAS.....	172
3. VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO (VSS) PASLAUGOS „SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS DARBOVIETĖJE“ TEIKIMO APRAŠYMAS .....	187
4. VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO (VSS) PASLAUGOS „NĖŠČIŲJŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, FORMUOJANT IR PALAIKANT JŲ SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIUS NĖŠTUMO METU IR PAGIMDŽIUS“ TEIKIMO APRAŠYMAS .....	204
5. VSS PASLAUGOS KAINOS NUSTATYMO ALGORITMAS.....	222
5.1. PASLAUGOS KAINOS SUDEDAMOSIOS DALYS IR APSKAIČIAVIMO FORMULĖ .....	222
5.2. PASLAUGAI SUTEIKTI BŪTINŲ IŠLAIDŲ TINKAMUMAS .....	227
5.3. VSB TURIMŲ IŠTEKLIŲ ĮVERTINIMAS KONKREČIAI PASLAUGAI SUTEIKTI (PAGAL ATSKIRAS INTERVENCIJAS) .....	231
5.3.1. VERTINIMAS „SPECIALISTAI“ .....	231
5.3.2. VERTINIMAS „PATALPOS“ .....	234
5.3.3. VERTINIMAS „INVENTORIUS“ .....	237
6. PASLAUGOS KAINOS NUSTATYMAS (ĮVERTINIMAS PINIGINE IŠRAIŠKA).....	240
6.1. VSS PASLAUGOS „65 M. IR VYRESNIŲ ASMENŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, SKATINANT JŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ“ KAINOS NUSTATYMAS .....	241
6.2. VSS PASLAUGOS „NUTUKIMO PREVENCIJA, SKATINANT SVEIKĄ MITYBĄ, OPTIMALŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ, DIDINANT PSICHOLOGINĮ ATSPARUMĄ TARP 19-64 METŲ ASMENŲ“ KAINOS NUSTATYMAS.....	246

6.3. VSS PASLAUGOS „SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS DARBOVIETĖJE“ KAINOS NUSTATYMAS.....	251
6.4. VSS PASLAUGOS „NĖŠČIŲJŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, FORMUOJANT IR PALAIKANT JŲ SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIUS NĖŠTUMO METU IR PAGIMDŽIUS“ KAINOS NUSTATYMAS .....	255
7. PASLAUGOS KAINOS NUSTATYMO APRIBOJIMAI, PASIŪLYMAI IR KITA SVARBI INFORMACIJA .....	<b>264</b>
8. LITERATŪROS ŠALTINIAI.....	<b>265</b>

## SANTRAUKA

Bendrinio visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašas, rengtinų VSS paslaugų aprašymų prioritetų sąrašas ir 4 visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų/paslaugų grupių aprašymai parengti įgyvendinant 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ 10.1.3 uždavinį, skirtą visuomenei teikiamų paslaugų kokybei gerinti atsižvelgiant į visuomenės poreikius, ir priemonės 10.1.3-ESFA-V-918 „Viešojo administravimo subjektų iniciatyvos, skirtos paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimui“ tikslą padidinti visuomenės pasitenkinimą viešojo valdymo institucijų teikiamomis paslaugomis ir asmenų aptarnavimu, įgyvendinant viešųjų ir administracinių paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybei gerinti skirtas priemones.

Bendrinio visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašo, rengtinų VSS paslaugų aprašymų prioritetų sąrašo ir 4 visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų/paslaugų grupių aprašymo parengimo galutinę ataskaitą sudaro 3 dalys:

Dalys	Tikslas
1. Bendrinio visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašas (toliau BUA)	<ul style="list-style-type: none"><li>– apibrėžti unifikuotus reikalavimus visuomenės sveikatos stiprinimo (toliau – VSS) paslaugai aprašyti, siekiant vienodos VSS paslaugos kokybės, teikiant ją bet kurioje savivaldybėje, garantuoti galimybę lyginti VSS paslaugos teikimo rezultatus vienodų pagrindų vertinant savivaldybių visuomenės sveikatos priežiūros veiklos rezultatus: sukurti unifikuotos VSS paslaugos rengimo algoritmą;</li><li>– suformuoti pagrindą kuriamai informacinei sistemai vertinti algoritmo bazėje parengtų ir suteiktų VSS paslaugų rezultatus ir naudą visuomenei.</li></ul>
2. VSS paslaugų aprašymų prioritetų sąrašo parengimas	<ul style="list-style-type: none"><li>– identifikuoti aktualias savivaldybėms dabartiniam periodui VSS paslaugas ir sudaryti aktualių savivaldybėms rengtinų VSS paslaugų aprašymų prioritetų sąrašą.</li></ul>
3. 4 VSS paslaugų/paslaugų grupių aprašymai ir VSS paslaugų kainos nustatymas	<p>Parengti 4 VSS paslaugų/paslaugų grupių aprašymus, pagal BUA sukurtą formą. Parengti kainos nustatymo mechanizmą, kuris yra vienodas, nepriklausomai nuo VSS paslaugos pobūdžio. Dokumentą sudaro:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. VSS paslaugos kainos nustatymo algoritmas;</li></ol> <p>VSS paslaugų, kurioms parengti VSS paslaugų teikimo Aprašymai, kainos nustatymas.</p>

Rengiant Bendrinį visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašą, rengtinų VSS paslaugų aprašymų prioritetų sąrašą ir 4 visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų/paslaugų grupių aprašymus, buvo atsižvelgta į LR teisės aktų, reglamentuojančių VSS paslaugų valdymą ir teikimą, apžvalgą, nacionalinio ir savivaldybių lygio specialistų požiūrį, į esamą teikiamų visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų valdymo struktūrą ir rezultatyvumą bei valdymo

tobulinimą, užsienio šalių patirtį (geroji praktika) visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų organizavime ir teikime.

Bendriniis visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašas, rengtinų VSS paslaugų aprašymų prioritetų sąrašas ir 4 visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų/paslaugų grupių aprašymai buvo derinami, koreguojami atsižvelgiant į Perkančiosios organizacijos ekspertų pastabas ir pasiūlymus.

Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo valdymo modelio pagrindu parengtas Bendriniis visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašas, rengtinų VSS paslaugų aprašymų prioritetų sąrašas ir 4 visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų/paslaugų grupių aprašymai prisidės prie kokybiškesnių VSS paslaugų teikimo savivaldybių gyventojams.

## IVADAS

---

Bendrinis visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašas (toliau – BUA) parengtas įgyvendinant 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ 10.1.3 uždavinį, skirtą visuomenei teikiamų paslaugų kokybei gerinti atsižvelgiant į visuomenės poreikius, ir priemonės 10.1.3-ESFA-V-918 „Viešojo administravimo subjektų iniciatyvos, skirtos paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimui“ tikslą padidinti visuomenės pasitenkinimą viešojo valdymo institucijų teikiamomis paslaugomis ir asmenų aptarnavimu, įgyvendinant viešųjų ir administracinių paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybei gerinti skirtas priemones.

### Viso vykdomo projekto sudėtis

1. Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo valdymo modelio sukūrimas  
*identifikuojami ir apibūdinami komunikaciniai ryšiai tarp visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikėjų, paslaugų gavėjų, nacionalinio ir savivaldybių lygmens valdymo struktūrų. Su Projektu galima susipažinti SMLPC svetainėje*

2. Bendrinis visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašas (toliau – BUA).  
*paskirtis – apibrėžti būtinuosius reikalavimus visuomenės sveikatos stiprinimo (toliau – VSS) paslaugai aprašyti, siekiant vienodos VSS paslaugos kokybės, teikiant ją bet kurioje savivaldybėje, garantuoti galimybę lyginti VSS paslaugos teikimo rezultatus vienodų pagrindu vertinant savivaldybių visuomenės sveikatos priežiūros veiklos rezultatus*

3. Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų (toliau – VSPF) informacinės sistemos sukūrimas  
*VSPF informacinė sistema yra trečioji Projekto dalis. VSPF informacinė sistemoje bus pateikiama informacija apie suteiktas paslaugas, jų poveikį paslaugos gavėjui / gavėjų grupei pagal skirtingus pjūvius, kriterijus ir rodiklius, kurie nustatomi atsižvelgiant į šalies strategiją sveikatos srityje, savivaldybės poreikius ir atskirų asmenų lūkesčius*

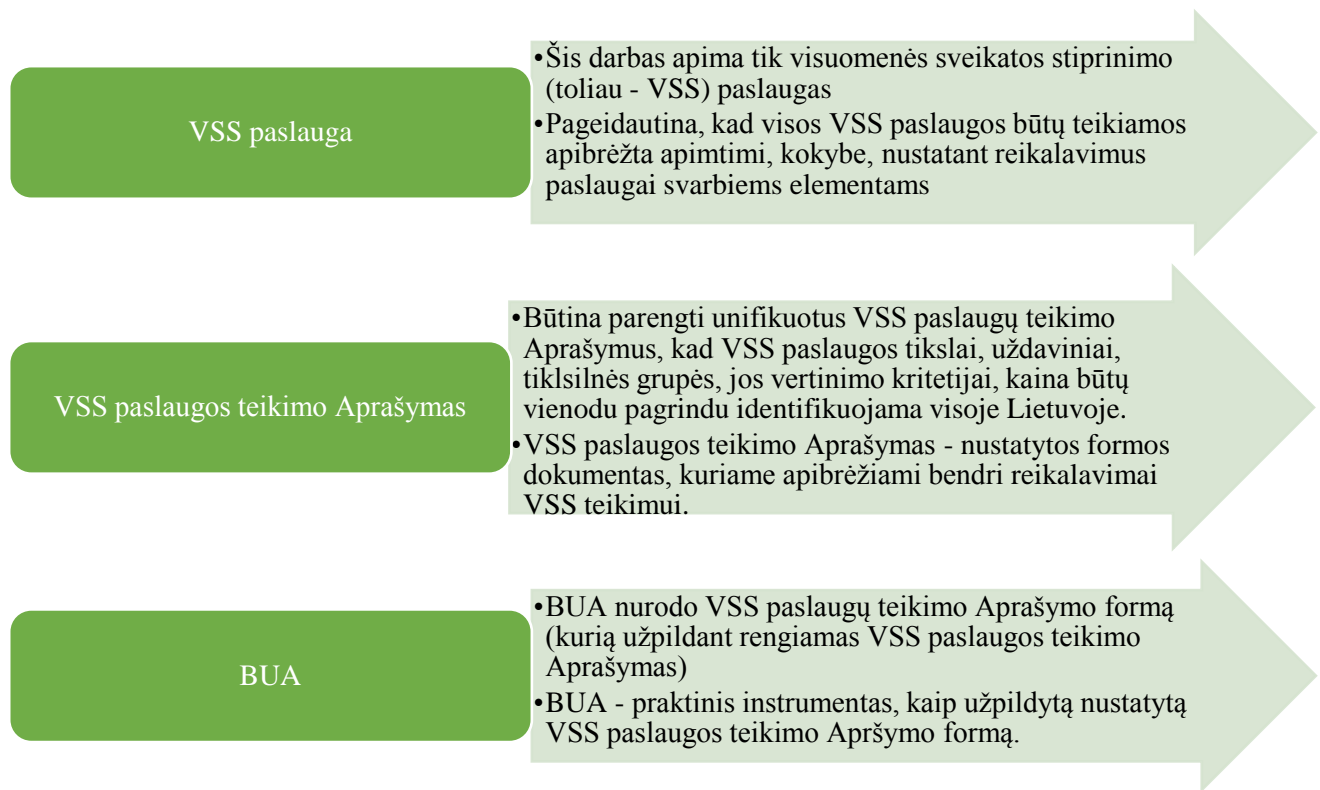
BUA apibrėžia ši loginė seka:

### Nurodytos Projekto antrosios dalies sudėtis

BUA

VSS paslaugų teikimo prioritetų nustatymas

4 (keturių) pasirinktų VSS paslaugų teikimo Aprašymų parengimas pagal BUA pateiktą formą ir BUA aprašytą instrukciją



Ši galutinė ataskaita apima BUA kūrimą:

- VSS paslaugos teikimo Aprašymo forma (BUA 1 priedas<sup>1</sup>);
- Svarbios strateginės gairės, nustatant VSS paslaugą ir jos aktualumą (BUA 1 dalis);
- VSS paslaugos teikimui svarbių struktūrinių element ir sudedamųjų dalių identifikavimas, paslaugos struktūrizavimas ir algoritmas (BUA 2-3 dalys);
- VSS paslaugos teikimo Aprašymo parengimo metodiniai nurodymai, t. y. praktinis instrumentas, kaip parengti VSS paslaugos teikimo Aprašymą pagal BUA 1 priede pateiktą formą (BUA 4 dalis).

BUA taikymas teiktinų VSS paslaugų aprašymams rengti sudaro pagrindą valstybės deleguotų savivaldybėms vykdyti visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų optimalų valdymą, derinant paslaugos kokybę, rezultato planavimą, vykdymo stebėseną, probleminės srities vertinimą visuomenei ir atskiram asmeniui bei optimalius kaštus laukiamam poveikiui pasiekti.

<sup>1</sup> BUA rengėjai atkreipia dėmesį, kad VSS paslaugos teikimo Aprašymo forma parengta taip, kad būtų kuo glaudesnė, trumpesnė, pateikianti tik esminę informaciją. Tuo siekiama, kad vėlesniuose etapuose ši forma būtų kuo labiau tinkama perkėlimui į informacinę sistemą. VSS paslaugos Aprašymo rengėjas, esant poreikiui, gali papildyti Aprašymo informaciją, pateikdamas Aprašymo priedus

## SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

---

**BUA** – Bendrinis visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašas

**DU** – darbo užmokestis

**ES** – Europos Sąjunga

**HI** – Higienos institutas

**Modelis** – Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo valdymo modelis<sup>2</sup>

**LNSS** - Lietuvos nacionalinė sveikatos sistema

**LRS** – Lietuvos Respublikos Seimas

**LRV** – Lietuvos Respublikos Vyriausybė

**LSD** – Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

**PSO** – Pasaulinė sveikatos organizacija

**VSS paslauga** - Visuomenės sveikatos stiprinimo paslauga / paslaugų grupė

**SAM** – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija

**SMLPC** – Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras

**Specialistas** – VSB darbuotojas, teikiantis visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas

**VSB** – savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

**VSP** – visuomenės sveikatos priežiūra

**VSP sąrašas** - projekto „Visuomenės sveikatos priežiūros viešųjų paslaugų sistemos tobulinimas savivaldybėse“ Nr. VP1-4.3-VRM-02-V-01-0002 ataskaitos 1 priede pateikta VSP, VSS ir kitų funkcijų/ paslaugų lentelė

**VSS** – visuomenės sveikatos stiprinimas

**Bendriniam visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo apraše naudojamų sąvokų šaltiniai nurodomi išnašose.**

**Įgūdis** – kartojimu įgytas sugebėjimas atlikti automatiškai kurį nors veiksmą.<sup>3</sup>

**Intervencijos** – paslaugą sudarantys veiksmai, turintys tiesioginės betarpinės įtakos VSS paslaugos gavėjams.

**Intervencijos forma** – intervencijos teikimo pavidalas ir pateikimas galutiniam vartotojui (VSS paslaugos gavėjui). Pvz., *a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.*

---

<sup>2</sup> Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo modelis. SMLPC, 2018. Prieiga per internetą: [http://www.smlpc.lt/media/image/Programos%20ir%20projektai/VSS\\_paslaugu\\_teikimo\\_valdymo\\_Mod.pdf](http://www.smlpc.lt/media/image/Programos%20ir%20projektai/VSS_paslaugu_teikimo_valdymo_Mod.pdf)

<sup>3</sup>Elektroninis terminų žodynas, [https://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/I\\_igudis](https://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/I_igudis).

**Intervencijos tipas** – tai konkretūs instrumentai, kurie daro betarpinę įtaką paslaugos gavėjams. Pastarieji įvardinti Visuomenės sveikatos stiprinimo vadove savivaldybėms<sup>4</sup> (pvz., informavimas, mokymas ir t.t.).

**Intervencijos būdas** – intervencijos tipo reiškimosi rūšis (pvz., seminaras, diskusija ir pan.).

**Kompetencija** – funkcinis gebėjimas adekvačiai atlikti tam tikrą veiklą, turėti jai pakankamai žinių, įgūdžių, energijos<sup>5</sup>.

**Kvalifikacija** – sugebėjimas kompetentingai atlikti tam tikro darbo keliamas užduotis ar pareigas<sup>6</sup>.

**Probleminė sritis** – proceso vyksmo ir jo rezultato reiškimosi vieta / aprėptis.

**Visuomenės sveikatos stiprinimo paslauga** – paslaugos teikėjo ir paslaugos užsakovo susitarimu grindžiamas paslaugos teikėjo mokslo įrodymais grįstos veiklos rezultatas, kuriuo siekiama formuoti sveikesnės gyvenamosios įgūdžius žmogui ir kurti sveikatos stiprinimui palankią aplinką visuomenei<sup>7</sup>. VSS paslauga yra šių paslaugų sudarančių intervencija visuma, kaip tai (bus) apibrėžta VSS paslaugos teikimo aprašyme.

**Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos tikslinė grupė** (imtis) – asmenų grupė, formuojama pagal tam tikrus, nustatytus požymius: amžių, elgseną, profesiją, sveikatos būklę, socialinę padėtį, gyvenamąją aplinką ir / ar kt., rizikos grupės (gyventojai, turintys didesnę riziką susirgti vienomis ar kitomis ligomis)<sup>8</sup>.

**Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos gavėjų grupė** – VSS paslaugos Aprašyme nustatyto metodu tikslinės grupės (imties) pagrindu suformuota paslaugos gavėjų grupė, kuriai teikiama Aprašyme nustatyta VSS paslauga.

**Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos gavėjas** – asmuo, kuriam suteikiama VSS paslauga šios paslaugos teikimo Aprašyme nurodytomis sąlygomis ir apimtimi.

**Visuomenės sveikata** – gyventojų visapusė dvasinė, fizinė ir socialinė gerovė<sup>9</sup>.

**Visuomenės sveikatos priežiūra** – organizacinių, teisinių, ekonominių, techninių, socialinių bei medicinos priemonių, padedančių įgyvendinti ligų ir traumų profilaktiką, išsaugoti visuomenės sveikatą bei ją stiprinti, visuma<sup>8</sup>.

---

<sup>4</sup> Visuomenės sveikatos stiprinimo vadovas savivaldybėms, 2014 m., SMLPC

<sup>5</sup> <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Kompetencija>

<sup>6</sup> Lietuvos profesijų klasifikatorius, <http://profesijuklasifikatorius.lt/?q=lt/node/13441>

<sup>7</sup> Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo valdymo modelis

[http://www.smlpc.lt/media/image/Programos%20ir%20projektai/VSS\\_paslaugu\\_teikimo\\_valdymo\\_Mod.pdf](http://www.smlpc.lt/media/image/Programos%20ir%20projektai/VSS_paslaugu_teikimo_valdymo_Mod.pdf)

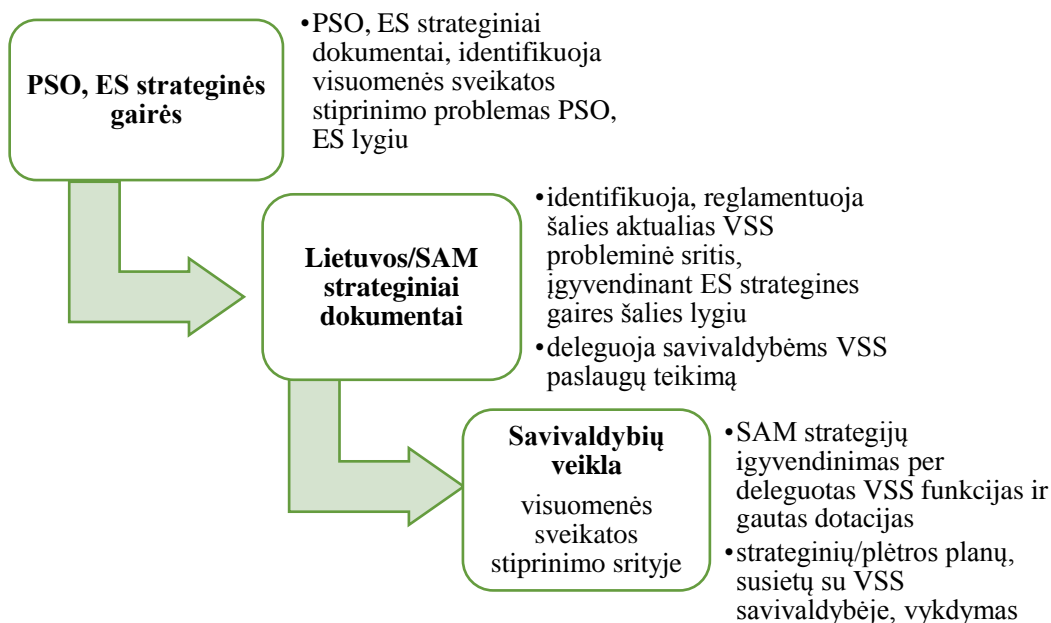
<sup>8</sup> Valstybės kontrolės valstybinio audito “Visuomenės sveikatos stiprinimo organizavimas savivaldybėse” 2015 m. ataskaitos santrauka, prieiga per internetą:

<sup>9</sup> LR Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas

# I. BENDRINIS VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGŲ TEIKIMO UNIFIKAVIMO APRAŠAS

## 1. BENDRINIO VSS PASLAUGOS TEIKIMO UNIFIKAVIMO APRAŠO RENGIMAS

Visuomenės sveikatos stiprinimo paslauga (toliau – VSS paslauga) – tai mokslo įrodymais ir gerosios praktikos pavyzdžiais grįsta veikla, kuria siekiama formuoti sveikesnės gyvensenos įgūdžius žmogui ir kurti sveikatos stiprinimui palankią aplinką visuomenei. Pasaulinės sveikatos organizacijos (toliau – PSO), Europos Sąjungos (toliau – ES) strateginiuose dokumentuose visuomenės sveikatos stiprinimas pripažintas prioritetine kryptimi. Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategija, Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programa taip pat nurodo visuomenės sveikatos stiprinimą, kaip sveikos visuomenės plėtojimo prioritetą. 1 pav. parodytos PSO, ES ir Lietuvos sveikatos strategijų sąsajos (nacionaliniame ir savivaldybės lygmenyje) sprendžiant pasauliui, Europai ir Lietuvai aktualias visuomenės sveikatos problemas.



**1 pav. ES ir Lietuvos sveikatos strategijų sąsajos nacionaliniame ir savivaldybės lygmenyje, sprendžiant Europai ir Lietuvai aktualias visuomenės sveikatos stiprinimo problemas**

*Šaltinis: sudaryta autorių*

Probleminės sričių identifikavimas galimas dviem lygiais:

1. Nacionalinio lygmens;
2. Vietos lygmens.

## **Nacionalinio lygmens probleminių sričių identifikavimas, VSS paslaugų, probleminėse srityse, teikimo parinkimas.**

### **I. Informacijos apie problemines sritis surinkimas:**

1. ES, PSO, EPBO ir pan. dokumentų pagrindu indentifikuotos probleminės sritys;
2. Gyvensenos tyrimų išryškintos opiausios problemos (HBSC tyrimas, Lietuvos gyventojų gyvensenos tyrimas ir pan.) Lietuvos mastu;
3. Specializuotų, metodiškai vadovaujančių centrų (Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras, Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras ir pan.), probleminių sričių siūlymai;
4. Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose identifikuotos probleminės sritys).

### **II. Informacijos apie problemines sritis apibendrinimas ir konsolidavimas, išskiriant 3**

(ar daugiau) prioritetines problemines sritis;

### **III. Gerųjų praktikų, pagal problemines sritis, paieška, analizė ir kosolidavimas:**

1. specialistų, savivaldybių visuomenės sveikatos biurų atstovų siūlymai paremti jau įgyvendinta praktika ir pan.;
2. ES gerųjų praktikų paieška tikslinėse duomenų bazėse;

### **IV. Paslaugų aprašų rengimas arba jau esamų tolulinimas.**

PSO, ES strateginių dokumentų, Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategijos, Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programos pagrindu SAM suformavo strategiškai aktualių šaliai VSS paslaugų teikimo problemines sritis nacionaliniu lygiu<sup>10</sup>:

- sveikos mitybos skatinimas ir nutukimo prevencija;
- fizinio aktyvumo skatinimas;
- tabako vartojimo prevencija;
- alkoholio vartojimo prevencija;
- narkotinių medžiagų vartojimo prevencija;
- traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija;
- psichikos sveikatos gerinimas (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.);
- užkrečiamųjų ligų prevencija (ŽIV, AIDS, TBC ir hepatito profilaktika, imunizacijos skatinimas ir kt.);

---

<sup>10</sup> Sąrašas sudarytas remiantis BUA 2 priede „Šalies ir savivaldybių lygmenų strateginiai dokumentai (ir jų nuostatos), apibrėžiančios VSS paslaugos teikimo sritį“ atlikta analize

- edukacijos profilaktika ir burnos higienos įpročių skatinimas;
- sveikos aplinkos kūrimas.

Aktualių VSS paslaugų teikimo probleminių sričių sąrašas nėra baigtinis ir nekintamas, nes atsižvelgiant į reguliuojančius PSO, EB dokumentus, pasikeitusią situaciją šalyje dėl išorės grėsmių, pagal poreikį sąrašas gali būti papildomas/pakeičiamas r

Rengiantis atrinkti ir aprašyti paslaugą, gerosios praktikos pagrindu, yra būtini šie principai:

- mokslinis veiklos pagrįstumas;
- teikiamas reguliariai įprastinėmis sąlygomis;
- nuoseklumas;
- ekonomiškai pagrįstumas;
- technologijos įvertinimas.

Principai yra skirtingi, kai rengiama paslauga – pilotas.

Vietinio lygmens probleminių sričių identifikavimas, VSS paslaugų, probleminėse srityse, teikimo parinkimas.

Siekiant užtikrinti visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų kokybę ir prieinamumą valstybė iš biudžeto skiria specialią tikslinę dotaciją ne tik nacionalinio lygmens probleminėms sritims, bet ir vietos lygmens probleminėms sritims. Valstybė skiria specialią tikslinę dotaciją valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos stiprinimo funkcijoms vykdyti ir paslaugų teikimo konkrečiau masto ir apimčių, atskiriems lygmenims nenustato. Nacionalinio lygmens identifiikuotos probleminių sričių paslaugos yra teikiamos privalomai, bet mastą ir paslaugų apimtį nusistato savivaldybė individualiai. Vietinio lygmens identifiikuotos probleminių sričių paslaugos teikiamos pagal aprašytą toliau algoritmą.

1. Nagrinėjame reglamentuotą LR teisės aktų ir formatuotą pagal Higienos instituto taikomą klasifikaciją rodiklių sąrašą<sup>11</sup>;

2. Nagrinėjame savivaldybės pastarųjų 3 metų rodiklių reikšmes, nurodant ir atitinkamų metų Lietuvos rodiklio vidurkį.

3. Lyginame savivaldybės rodiklio reikšmę su rodiklio vidurkiu Lietuvoje. Lietuvos ir savivaldybės rodiklio reikšmių skirtumą išreiškiame procentais.

4. Gautą rodiklio reikšmių skirtumą vertiname kiekybiškai ir kokybiškai. Kiekybinis vertinimas: nustatome, ar skirtumas yra esminis. **Esminiu skirtumu** (palyginti su Lietuvos vidurkiu)

<sup>11</sup> Vertinimo pagrindą sudaro Higienos instituto duomenų bazė <http://www.hi.lt/biostatistines-analizes-skyrius.html>

pripažįstamas skirtumas, kai bent 2 metus iš 3 metų laikotarpio atitinkamo rodiklio reikšmė skyrėsi daugiau kaip 30 proc. Kodėl būtent 30 proc. riba?

- socialiniai mokslai nurodo, kad gali būti taikoma 5 proc. riba (kaip statistiškai reikšminga paklaida);

- Lietuvos visuomenės sveikatos stebėsenos leidiniuose, kuriuos skelbia HI, stebimų rodiklių reikšmės patenka į „raudoną“ zoną esant labai skirtingam atotrūkiui nuo Lietuvos vidurkio (nuo kelių procentų iki virš šimto procento skirtumas nuo LR vidurkio), vienos vidutinės reikšmės išskyrimas būtų nekorektiškas.

Dėl aukščiau minėtų priežasčių imama atskira 30 proc. riba, kuri parodo ne galimą paklaidą ar statistinį reikšmingumą, bet ribą, nuo kurios konkreti problema turėtų būti traktuojama kaip „aktuali“. VSS paslaugos Aprašymo rengėjas gali taikyti kitokią ribos reikšmę, vadovaudamasis šiais dokumentais:

- HI parengtas leidinys „Rodiklių standartizacija. Metodinės rekomendacijos“<sup>12</sup>;
- HI parengtas leidinys „Dažnio rodiklių skirtumo statistinio reikšmingumo vertinimas pagal pasikliautuosius intervalus“<sup>13</sup>.

5. Kokybinis vertinimas operuoja sąvokomis „blogas“ ir „geras“. Kokybės sąvokos apibūdina vertinamą vidurkį pagal poveikį gyvensenai.

Žemiau esančiose lentelėse pateikiame VSS paslaugos teikimo probleminės srities aktualumo vertinimą remiantis SAM reglamentuotų dokumentų reikalavimais.

---

<sup>12</sup> Šaltinis: <http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos/Rodikliu%20standartizacija.pdf>

<sup>13</sup> Šaltinis: <http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos/Dazniu%20intervalas.pdf>

**1 lentelė (esminis skirtumas nustatomas tik 1 metais iš 3 stebimų metų laikotarpiu – probleminės srities aktualumas (prioritetas) nenustatomas).** 1 lentelėje reglamentuojančio dokumento rodiklis skiriasi nuo šalies vidurkio daugiau, nei 30 proc. vienais iš trijų nagrinėtų metų. Rodiklis nevertinamas, kaip „blogas“, probleminė sritis nepriskirtina aktualiajai.

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas probleminės srities aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	
47	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	73,55	48,40	151,98	59,27	46,54	127,35	61,43	48,60	126,40	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis

**2 lentelė (esminis skirtumas nustatomas – probleminės srities aktualumo nustatymo atvejis).** 2 lentelėje reglamentuotas rodiklis daugiau, kaip 30 proc. vertinamas kiekvienais nagrinėjamais metais. Išskiriamos 2 VSS probleminės sritys pagal reglamentuotą rodiklį ir numatomos/ planuojamos VSS paslaugų teikimo temos, tikslinės grupės, kt.

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas probleminės srities aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	
26	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu	144,37	65,65	219,91	117,20	54,21	216,17	97,00	53,60	180,98	Probleminė sritis: Narkotinių medžiagų vartojimo prevencija.

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas probleminės srities aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/Lietuvos vidurkis * 100)</i>	
	narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)										<p>Aktualiomis laikytinos paslaugos, susijusios su rizikos grupių mokymu narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje.</p> <p>Probleminė sritis: Psichikos sveikatos gerinimas. Aktualiomis laikytinos paslaugos, susijusios su rizikos grupių (nepilnamečių, socialinės rizikos asmenų ir pan.) bendru socialiniu-psichologiniu atsparumo didinimu, žalingų įpročių prevencija ir pan.</p>

## 2. UNIFIKUOTOS VSS PASLAUGOS STRUKTŪRIZAVIMAS

---

Visuomenės sveikatos stiprinimo paslauga – tai intervencija arba keletas / intervencijų. Tai gali būti:

- viena intervencija (pvz., grupės mokymas; būdas paskaita, forma - maokymas kabinete);
- kelios intervencijos (apima vieną probleminę sritį ir yra vienodo tipo: mokymai įvairiomis temomis fizinio aktyvumo skatinimo tema, skirti vienai tikslinei grupei);
- kelios intervencijos (apima keletą probleminių sričių ir yra vienodo/ skirtingų tipų: derinami sveikos gyvensenos ir taisyklingos mitybos reikalavimai).

Nepriklausomai nuo paslaugos formato, ji turi būti aprašyta pagal unifikuoto VSS paslaugos aprašymo rengimo algoritmo (BUA 3 dalis) įgyvendinimo instrukciją (BUA 4 dalis), kad būtų galima vertinti VSS paslaugos teikimo poveikį taikant informacinę sistemą (IS sistemos sukūrimas ir informacijos į ją perkėlimas nėra šio darbo objektas).

## 3. UNIFIKUOTO VSS PASLAUGOS APRAŠYMO RENGIMO ALGORITMAS

---

VSS paslaugos unifikuotą aprašymą pradėdame rengti, kai nustatyta probleminė sritis ir įvertinti SAM reglamentuojantys dokumentai. Paslaugos turiniui, kuris bus nurodomas pagal atskirus elementus, pildant atitinkamas VSS paslaugos Aprašymo formos dalis, nustatyti įvertiname informaciją iš patikimų šaltinių:

- mokslinių tyrimų rezultatai<sup>14</sup>;
- Lietuvos ir užsienio šalių gerųjų praktikų duomenys;
- projekto „Visuomenės sveikatos priežiūros viešųjų paslaugų sistemos tobulinimas savivaldybėse“ Nr. VP1-4.3-VRM-02-V-01-002 rezultatai (toliau – VSP Sąrašas)<sup>15</sup>;
- kiti patikimi šaltiniai (SAM, LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atskiri ir bendri įsakymai, kt.).

---

<sup>14</sup> Šaltinis: <https://www.nice.org.uk/guidance>

<sup>15</sup> Šaltinis: <http://smlpc.lt/>

Pateikiame VSS paslaugos Aprašymo formos pildymo, rengiant VSS paslaugos Aprašymą, algoritmą, kuriame nurodoma veiksmų seka ir būtinosios informacijos šaltiniai, rengiant VSS unifikuotą aprašymą.

**3 lentelė. VSS paslaugos teikimo Aprašymo rengimo žingsniai (algoritmas)**

<b>Rengiamo VSS paslaugos teikimo aprašymo dalys</b>	<b>Informacijos šaltinis</b>
1. Pavadinimas	<i>VSS paslaugų sąrašas, gerosios praktikos, originalus pavadinimas</i>
2. Paskirtis	<i>Probleminės srities rizikos taškai</i>
3. VSS paslaugos teikimo tikslų ir uždavinių formavimas	<i>Moksliniai tyrimai, SAM reglamentuojantys dokumentai dėl kriterijų ir rodiklių, VSS paslaugų sąrašas, tarptautinės gerosios praktikos, kt. duomenų bazės</i>
4. Planuojami VSS paslaugos teikėjai ir gavėjai	<i>Kvalifikuoti specialistai, gyventojai, visuomenė</i>
5. VSS paslaugą sudarančios intervencijos ir jų veiksmingumas	<i>Moksliniai tyrimai, SAM reglamentuojantys dokumentai dėl kriterijų ir rodiklių, VSS paslaugų sąrašas, tarptautinės gerosios praktikos, kt. duomenų bazės. HI technologijų vertinimas, kitų šalių mokslinių tyrimų rezultatų taikymas</i>
6. Kvalifikaciniai reikalavimai VSS paslaugos teikėjui	<i>SAM ir kitų sektorių valdymo institucijų nustatyti reikalavimai, apribojimai ir pan. nurodymai specialistams, teikiantiems VSS paslaugas</i>
7. Reikalavimai VSS paslaugos teikimo infrastruktūrai	<i>Higienos normos, statybos techniniai reglamentai, moksliniai straipsniai, tarptautinės gerosios praktikos, kt. duomenų bazės</i>
8. VSS paslaugos teikimo vertinimo kriterijai	<i>SAM reglamentuojantys dokumentai dėl kriterijų ir rodiklių, mokslinių tyrimų rezultatai</i>
9. VSS paslaugos kainos skaičiavimas	<i>Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos, Lietuvos Respublikos Finansų ministerijų teisės aktai</i>

## 4. UNIFIKUOTO VSS PASLAUGOS APRAŠYMO ALGORITMO RENGIMO PAVYZDYS

### 4.1. VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos Aprašymas, pavadinimas

Rengiamo VSS paslaugos teikimo aprašymo dalis	Informacijos šaltinis
1. Pavadinimas	VSP sąrašas, gerosios praktikos, originalus

Apsisprendę su VSS paslaugos turiniu, formuojame rengtiną paslaugos pavadinimą, kuris:

- yra informatyvus, aiškus ir ne per ilgas;
- vienareikšmiškas;
- nurodo VSS paslaugos probleminę sritį;
- nurodo VSS paslaugos paskirtį;
- gali įvardinti teiktinos VSS paslaugos tikslinę grupę (ar apibrėžti dalį tikslinės grupės parametrų).

Pateikiame VSS paslaugų pavadinimų pavyzdžius.

#### 4 lentelė. VSS paslaugos pavadinimo formavimo pavyzdžiai (BUA rengėjų pasiūlymai)

VSS paslaugos pavadinimo pavyzdys	Pavadinimo formavimo pagrindimas
Mokinių burnos higienos įgūdžių ugdymas, siekiant mažinti dantų ėduonies intensyvumą	<i>Probleminės srities nuoroda: burnos higienos įgūdžių ugdymas. VSS paslaugos paskirtis: dantų ėduonies intensyvumo mažinimas (dažniausiai matuojamas rodikliu „mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas“ – HI duomenų bazė). Tikslinės grupės nuoroda: mokiniai (mokyklinio amžiaus vaikai ir jaunuoliai). Tikslinės grupės tikslus apibrėžimas nedetalizuotas.</i>
Sveikos gyvensenos skatinimas, didinant vyresnio darbingo amžiaus asmenų fizinį aktyvumą ir sveiką mitybą	<i>Problemos/ probleminės srities nuoroda: fizinio aktyvumo ir sveikos mitybos skatinimas. VSS paslaugos paskirtis: prailginti sveiko senėjimo trukmę. Tikslinės grupės nuoroda: vyresnio darbingo amžiaus gyventojai. Tikslinės grupės tikslus apibrėžimas nedetalizuotas.</i>
Vaikų ir paauglių, priskiriamų rizikos grupėms, psichikos sveikatos gerinimas (psichinio atsparumo didinimas), vykdant narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevenciją ir užtikrinant saugią vaikystę/ paauglystę <i>Gali būti 2 paslaugos: Rizikos grupės vaikų psichikos sveikatos gerinimas (psichinio atsparumo didinimas), vykdant narkotikų</i>	<i>Problemos/ probleminės srities nuoroda: narkotikų vartojimo prevencija, psichikos sveikatos gerinimas (stiprinimas). VSS paslaugos paskirtis: narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo apimčių mažinimo skatinimas, šių medžiagų vartojimo pasekmių (įskaitant mirtingumą) pasireiškimo mažinimas. Tikslinės grupės nuoroda: vaikai ir paaugliai, priskiriami rizikos grupėms. Tikslinės grupės tikslus apibrėžimas</i>

<b>VSS paslaugos pavadinimo pavyzdys</b>	<b>Pavadinimo formavimo pagrindimas</b>
<i>ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevenciją Rizikos grupės paauglių psichikos sveikatos gerinimas (psichinio atsparumo didinimas), vykdamas narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevenciją</i>	<i>nedetalizuotas.</i>
Pensinio amžiaus asmenų traumų buityje mažinimas <i>Toks pavadinimas neapibrėžta, neinformatyvus, aiški tik paskirtis: traumų buityje mažinimas</i>	<i>Problemos/ probleminės srities nuoroda: traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija. VSS paslaugos paskirtis: mažinti traumų, kurias buityje patiria vyresnio amžiaus gyventojai, skaičių, tuo pačiu iš dalies užtikrinant sveiką senėjimą. Tikslinės grupės nuoroda: pensinio amžiaus suaugę asmenys: neapibrėžta. Tikslinės grupės tikslus apibrėžimas nedetalizuotas.</i>

#### 4.2. VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos teikimo Aprašymas, paskirtis

<b>Rengiamo VSS paslaugos teikimo aprašymo dalis</b>	<b>Informacijos šaltinis</b>
<b>2. Paskirtis</b>	Probleminės srities rizikos taškai

Teiktinos VSS paslaugos Aprašyme VSS paslaugos paskirtis nurodo aktualios VSS probleminės srities rizikos taškus.

#### 5 lentelė. VSS paslaugos paskirties detalizavimo pavyzdžiai (BUA rengėjų pasiūlymai)

<b>VSS paslaugos pavadinimas</b>	<b>VSS paslaugos paskirties detalizavimo pavyzdys</b>
Mokinių burnos higienos įgūdžių ugdymas, siekiant mažinti dantų ėduonies intensyvumą	<i>Dantų ir burnos ertmės būklė dažnai siejama su asmens virškinimo sistemos būkle, bendra asmens sveikatos būkle (ir pasitenkinimu savo sveikatos būkle). Dėl šios priežasties VSS paslauga skirta dantų ėduonies intensyvumo mažinimui. Dantų ir burnos ertmės priežiūra turėtų būti asmens įprastos higienos įgūdžių dalis, todėl šiuos įgūdžius būtina formuoti kuo ankstesniame amžiuje. Ši būklė mokyklinio amžiaus asmenims matuojama rodikliu „mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas“ (HI duomenų bazė). Didesnė rodiklio reikšmė parodo mažesnę vaikų, turinčių su dantų ir burnos ertme susijusių problemų – pvz., tuo mažiau ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų.</i>
Sveikos gyvensenos skatinimas, didinant vyresnio darbingo amžiaus asmenų fizinį aktyvumą ir sveiką mitybą	<i>Vyresnio amžiaus asmenys priskiriami rizikos grupėms dėl bendros sveikatos būklės pablogėjimo. VSS paslaugos teikimu prailginama sveiko senėjimo trukmė saikingai didinant fizinį aktyvumą, praktikuojant sveiką mitybą.</i>
Vaikų ir paauglių, priskiriamų rizikos grupėms, psichikos sveikatos gerinimas (psichinio atsparumo didinimas), vykdamas narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevenciją ir užtikrinant saugią vaikystę/ paauglystę	<i>Narkotikų ir kitų psichotropinių medžiagų vartojimui ir priklausomybei nuo šių medžiagų vartojimo mažinti skirtos priemonės yra labai svarbios, siekiant saugios pilnametystės. Labai reikšmingas savižudybių prevencijos elementas. VSS paslauga skirta nuoseklioms veikloms, susijusioms su narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo apimčių</i>

<i>VSS paslaugos pavadinimas</i>	<i>VSS paslaugos paskirties detalizavimo pavyzdys</i>
	<i>mažinimo skatinimu, šių medžiagų vartojimo pasekmių (įskaitant mirtingumą) pasireiškimo mažinimu, visuomenės švietimo ir susijusių informavimo, pagalbos paslaugų prieinamumo didinimu.</i>

### 4.3. VSS paslaugos teikimo tikslai ir uždaviniai

<b>Rengiamo VSS paslaugos teikimo aprašymo dalis</b>	<b>Informacijos šaltinis</b>
<b>3. VSS paslaugos teikimo tikslų ir uždavinių formavimas</b>	Moksliniai tyrimai, SAM reglamentuojantys dokumentai dėl kriterijų ir rodiklių, VSS paslaugų sąrašas, tarptautinės gerosios praktikos, kt. duomenų bazės

VSS paslaugos tikslą VSS paslaugos Aprašymo rengėjas formuluoja, atsižvelgdamas į pasaulyje pripažintą SMART klasifikaciją: S.M.A.R.T. (*angl. Specific, Measurable, Attainable, Relevant, Time-bound*) tikslų kėlimo metodą, kurio pavadinime užkoduoti svarbiausi reikalavimai tikslui:

- Konkretumas (*specific*). Aišku, ko konkrečiai siekiama ir kaip tai turi būti pasiekta.
- Išmatuojamumas (*measurable*). Rodikliai, pagal kuriuos įvertinamas tikslo pasiekimas.
- Pasiekiamumas (*attainable*). Tikslas turi būti realus, atitinkantis galimybes.
- Prasmingumas (*relevant*). Tikslas turi atitikti svarbiausius poreikius.
- Apribojimas laike (*time-bound*). Turi būti numatytas tikslo įvykdymo terminas<sup>16</sup>.

Tačiau, praktiniam pritaikymui įvardintas tikslų iškėlimo principas negali būti įgyvendinamas 100 proc., nes:

- ne visais atvejais yra pagrįstų mokslinių įrodymų, kiek konkreči VSS paslauga prisideda prie konkrečios visuomenės sveikatos problemos sprendimo (pvz., *kaip/ koku laipsniu vaikų ir paauglių alkoholio vartojimo apimtys susijusios su šios amžiaus grupės savižudybių rodikliais*);
- ne visais atvejais galima nustatyti, kada bus pasiekta tikslinės grupės „kritinė“ riba, kad konkrečios VSS paslaugos teikimas darytų įtaką tam tikriems visuomenės sveikatos rodikliams (pvz., *1 VSS paslaugos teikimas 2 proc. sumažina mirtingumą nuo piktybinių navikų*) ir kt.

VSS paslaugos rengėjas turi laikytis principo „1 VSS paslauga – 1 (pagrindinis) tikslas“. Tikslui detalizuoti keliami uždaviniai, kurie:

- nurodo tikslo siekimo būdus;

<sup>16</sup> Morrison, M. (2010). History of SMART objectives. Rapid Business Improvement. Retrieved from <http://rapidbi.com/management/history-of-smart-objectives/>

- detalizuoja tikslo sudedamąsias dalis (jei, pvz., *tikslas susijęs su daugiau kaip 1 problemine sritimi*);
- struktūrizuoja VSS paslaugos teikimo eigą.

#### 6 lentelė. VSS paslaugos tikslų ir uždavinių formavimo pavyzdžiai (BUA rengėjų pasiūlymai)

<i>VSS paslauga: Mokinių burnos higienos įgūdžių ugdymas, mažinant dantų ėduonies intensyvumą</i>	
<b>VSS paslaugos tikslo pavyzdys</b>	<b>VSS paslaugos uždavinių pavyzdys</b>
1. Pagerinti mokyklinio amžiaus vaikų ir jaunuolių tinkamos dantų priežiūros įgūdžius ir sudaryti sąlygas tinkamos burnos higienos palaikymui	1.1. Suteikti daugiau žinių mokyklinio amžiaus vaikams, jaunuoliams ir jų tėvams <sup>17</sup> apie tinkamą dantų ir burnos ertmės priežiūrą <sup>18</sup>
	1.2. Suteikti praktinius patarimus mokyklinio amžiaus vaikams, jaunuoliams ir jų tėvams tinkamų burnos higienos įgūdžių formavimui <sup>19</sup>

<i>VSS paslauga: Sveikos gyvensenos skatinimas, didinant vyresnio darbingo amžiaus asmenų fizinį aktyvumą ir sveiką mitybą</i>	
<b>VSS paslaugos tikslo pavyzdys</b>	<b>VSS paslaugos uždavinių pavyzdys</b>
1. Padidinti sveiko senėjimo koncepcijos paplitimą visuomenėje	1.1. Suteikti daugiau žinių vyresnio darbingo amžiaus asmenims apie sveiką senėjimą <sup>20</sup>
	1.2. Suteikti daugiau žinių apie sveikatos pokyčius ir rizikos veiksnius, susijusius su amžiaus pokyčiais
2. Paskatinti vyresnio darbingo amžiaus asmenų sveikos koncepcijos esminių elementų taikymą kasdienėje veikloje	2.1. Padidinti vyresnio darbingo amžiaus asmenų supratimą apie fizinio aktyvumo būtinumą ir sveiką fizinį aktyvumą <sup>21</sup>
	2.2. Padidinti vyresnio darbingo amžiaus asmenų supratimą apie sveikos mitybos poreikį
	2.3. Ugdyti vyresnio darbingo amžiaus asmenų sveiko fizinio aktyvumo įgūdžius, atsižvelgiant į sveikatos būklę ir galimus rizikos veiksnius
	2.4. Ugdyti vyresnio darbingo amžiaus asmenų sveikos mitybos įgūdžius, atsižvelgiant į sveikatos būklę ir galimus rizikos veiksnius

<i>VSS paslauga: Vaikų ir paauglių, priskiriamų rizikos grupėms, psichikos sveikatos gerinimas (psichinio atsparumo didinimas), vykdant narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevenciją ir užtikrinant saugią vaikystę/ paauglystę</i>	
<b>VSS paslaugos tikslo pavyzdys</b>	<b>VSS paslaugos uždavinių pavyzdys</b>
1. Narkotikų vartojimo apimčių mažinimas ir vartojimo prevencija	1.1. Suteikti daugiau žinių vaikams/ paaugliams ir jų tėvams apie narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo neigiamas pasekmes ir poveikį asmens, šeimos, visuomenės sveikatai <sup>22</sup>

<sup>17</sup> Kadangi kai kurie vaikai ir/ ar jaunuoliai gali pritrūkti kantrybės/ noro taikyti tinkamus priežiūros įgūdžius kasdieniame gyvenime, turi būti vykdomas darbas ir su šių asmenų tėvais, kurie gali kontroliuoti įgūdžių taikymą namuose

<sup>18</sup> Vėliau, formuojant uždavinius įgyvendinančias intervencijas, pateikiama detalizacija, pvz.: Suteikti daugiau žinių mokyklinio amžiaus vaikams, jaunuoliams ir jų tėvams apie tinkamos dantų ir burnos ertmės priežiūros būtinumą, netinkamos priežiūros pasekmes, susijusių žalingų įpročių poveikį ir kt.

<sup>19</sup> Vėliau, formuojant uždavinius įgyvendinančias intervencijas, pateikiamos užsiėmimų temos, praktinių užduočių įvairovė ir pan.

<sup>20</sup> Pvz., detalizuojant intervencijas, gali būti įtrauktas informavimas apie vykstančius sveikatos pokyčius, teigiamą sveikos gyvensenos įtaką vėlesniame darbingame amžiuje, sveikatos be ligų prailginimą ir t. t.

<sup>21</sup> Į uždavinį detalizuojančias intervencijas gali įeiti mokymai, konsultacijos ir informavimas susijusiomis temomis

	<i>1.2. Vaikų ir jaunuolių tėvams suteikti daugiau žinių, padedančių išaiškinti narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo atvejus</i>
2. Psichinio atsparumo nepalankiems aplinkos veiksniams stiprinimas, mažinant priklausomybės ir vartojimo atsiradimo priežastis	<i>2.1. Tinkamos ir pakankamos informacijos apie psichinį atsparumą, stresą, priklausomybes ir kitus rizikos veiksnius suteikimas vaikams/paaugliams ir jų tėvams</i>
	<i>2.2. Suteikti daugiau žinių apie psichikos sveikatos stiprinimo galimybes (pvz., veiksmus ir elgseną), siekiant sumažinti rizikos veiksnių poveikį asmenims, įtariamais vartojančius narkotikus ir psichotropines medžiagas</i>

<i>VSS paslauga: Pensinio amžiaus asmenų traumų buityje mažinimas</i>	
<b>VSS paslaugos tikslo pavyzdys</b>	<b>VSS paslaugos uždavinių pavyzdys</b>
1. Padidinti vyresnio amžiaus asmenų traumų buityje reikšmės ir pasekmių suvokimą	<i>1.1. Suteikti daugiau žinių apie traumas buityje, kurias patiria vyresnio amžiaus asmenys (priežastys, pasekmės, valdymo būdai ir pan.)</i>
	<i>1.2. Padidinti šeimos narių sugebėjimus formuoti saugesnę aplinką (buitį) vyresnio amžiaus asmenims<sup>23</sup></i>

VSS paslaugos teikimo tikslai ir uždaviniai formuojami, rengiant konkrečios VSS paslaugos teikimo Aprašymą.

#### **4.4. VSS paslaugos gavėjai ir teikėjai**

<b>Rengiamo VSS paslaugos teikimo aprašymo dalis</b>	<b>Informacijos šaltinis</b>
<b>4. Planuojami VSS paslaugos gavėjai ir teikėjai (organizatoriai)</b>	Kvalifikuoti specialistai, gyventojai, visuomenė

VSS paslaugos teikime dalyvauja VSS paslaugos gavėjai ir VSS paslaugos teikėjai (organizatoriai).

**4.4.1. VSS paslaugos gavėjai.** VSS paslauga skirta konkrečiai visuomenės grupei su artimais rizikos rodikliais. VSS paslaugos tikslinę grupę gali sudaryti:

- savivaldybės gyventojas (individuali paslauga, *plačiai taikoma ES*);
- savivaldybės gyventojų rizikos grupė, formuojama pagal teisinės bazės reikalavimus;
- rizikos grupės aplinką formuojantys asmenys (sutuoktiniai, tėvai, vaikai, giminės, kt.).

2 pav. pateikiame VSS paslaugos gavėjo identifikavimo žingsnius savivaldybėje.

<sup>22</sup> Detalizuojant intervencijas, gali būti pateikiami pavyzdžiai: vaikų individualios ir grupinės konsultacijos; vaikų mokymas; vaikų tėvų individualios ir grupinės konsultacijos; tėvų mokymas

<sup>23</sup> Pvz., konsultacijos vietoje, identifikuojant rizikos veiksnius, siūlant jų šalinimo galimybes. Tai gali būti šeimos nario vietoje atlikta rizikos veiksnių „inventorizacija“ ir su specialisto pagalba sudarytas veiksmų planas, kaip sumažinti šiuos rizikos veiksnius bei ateityje kontroliuoti jų atsiradimą

**1-as Žingsnis:**

- apibrėžiame kriterijus, pagal kuriuos išskiriama tikslinė grupė (nustatoma tikslinė grupė)

**2-as Žingsnis:**

- pagal kriterijų visumą įvertiname (apskaičiuojame), kiek tokių potencialių VSS paslaugos gavėjų yra konkrečioje savivaldybėje  
 - įvertiname, kokiai daliai (ar visai tikslinei grupei) planuojame suteikti paslaugą

**3-as Žingsnis:**

- "pasiekiamo" šiuos asmenis ir skatiname dalyvauti VSS paslaugos teikime  
 - pasirašius VSS paslaugos teikimo sutartį, suteikiame VSS paslaugą (konkrečioms paslaugos gavėjams)

**2 pav. VSS paslaugos gavėjo identifikavimas savivaldybėje**

Šaltinis: sudaryta autorių

Kaip tai atlikti techniškai – pateikta BUA 4 priede.

Planuodama deleguotos funkcijos VSS paslaugų teikimą, savivaldybė turi nustatyti konkrečios paslaugos gavėjų skaitlingumą tam, kad teisingai numatyti dotacines lėšas dotacinėms paslaugoms teikti. Svarbu yra suskaičiuoti teiktinos VSS paslaugos teikimo kaštus, kad savivaldybė galėtų įvertinti dotacinių paslaugų apimtis, nes fiksuota dotacija gali padengti tik fiksuotą VSS paslaugų teikimo apimtį.

**7 lentelė. Tikslinės grupės/ VSS paslaugos gavėjo identifikavimo pavyzdžiai (BUA rengėjų pasiūlymai)**

Šaltinis	Konkretni dokumento nuostata, leidžianti daryti išvadą dėl tikslinės grupės išskyrimo (pavadinimo)	Tikslinės grupės išskyrimas
Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programa	46. Epidemiologiniai tyrimai rodo, kad 13 procentų mokyklinio amžiaus mūsų šalies vaikų yra diagnozuota psichikos sveikatos sutrikimų. Tarp mokyklinio amžiaus vaikų labai paplitusios patyčios: apie 60–70 procentų vaikų teigia, kad yra patyrę šį reiškinį ir kaip aukos, ir kaip skriaudėjai	<ul style="list-style-type: none"> <li>• mokyklinio amžiaus vaikai (7-19 m.)</li> </ul>
	49.4 <...> Tenka pastebėti, kad senosiose ES valstybėse narėse dažniau žudosi vyresni negu 75 metų amžiaus asmenys. Asmenų nuo 65 metų, dalyvaujančių sveikatingumo	<ul style="list-style-type: none"> <li>• vyresnio darbingo amžiaus suaugę asmenys</li> <li>• asmenys, kurių amžius 65 m. ir vyresnis</li> </ul> Gali būti formuojamos kitos atskiros

Šaltinis	Konkrety dokumento nuostata, leidžianti daryti išvadą dėl tikslinės grupės išskyrimo (pavadinimo)	Tikslinės grupės išskyrimas
	programose, skaičiaus didėjimas turi tiesioginę įtaką šių asmenų gyvenimo trukmės ilgėjimui, funkcinio pajėgumo didinimui	grupės (pvz., pagal informacijos apimtį ir specifiką)
	75.8. pasitelkiant NVO, informuoti visuomenę apie alkoholio vartojimo žalą sveikatai, plėtojant informavimą ir švietimą sveikos gyvensenos ir sveikatos klausimais	Visi gyventojai (populiacija) Gali būti formuojamos kitos atskiros grupės (pvz., pagal informacijos apimtį ir specifiką)
Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programa	12.1. Ugdyti gyventojams sveikos mitybos įpročius ir gerinti visoms gyventojų grupėms galimybes pasirinkti sveikatai palankų maistą	Visi gyventojai (populiacija) Gali būti formuojamos kitos atskiros grupės (pvz., pagal informacijos apimtį ir specifiką)
	12.1.2. skleisti mokslo įrodymais grįstą informaciją apie sveiką mitybą ir sveiką gyvenseną, – rengti įvairių gyventojų grupių (ypač vaikų, nėščiujų, žindyvių, asmenų, rizikuojančių susirgti lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis) mokymą ir skelbti socialinę reklamą	Atskiros tikslinės grupės (sąrašas nebaigtinis): <ul style="list-style-type: none"> <li>• Visi gyventojai (populiacija);</li> <li>• Vaikai</li> <li>• Nėščiosios moterys ir žindytės</li> <li>• Asmenys, rizikuojantys susirgti lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis</li> </ul> Gali būti formuojamos kitos atskiros grupės (pvz., pagal informacijos apimtį ir specifiką)
	12.2.3. skatinti vaikų ir paauglių fizinį aktyvumą, ypač ankstyvoje vaikystėje, taip pat ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai, lankantys ikimokyklinio ugdymo įstaigas, ir jų tėvai</li> <li>• Mokyklinio amžiaus vaikai ir jaunuoliai (7-19 m.) ir jų tėvai</li> </ul>
	12.2.4. skatinti suaugusiųjų fizinį aktyvumą visose gyvenimo veiklos srityse	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Antsvorio ir viršsvorio turintys suaugę</li> <li>• Suaugę asmenys, sergantys ar turintys rizikos susirgti depresija, osteoporozė, vėžiu ir kitomis lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis</li> </ul> Gali būti formuojamos kitos atskiros grupės (pvz., pagal informacijos apimtį ir specifiką)
VSP Sąrašas	1 priede pateiktos lentelės skiltis „Tikslinė grupė“, tikslinė grupė išskirta prie konkrečių paslaugų	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Visos amžiaus grupės</li> <li>• Rizikos grupės gyventojai</li> <li>• Ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvai</li> <li>• Mokyklinio amžiaus vaikai (nuo 7 iki 19 metų)</li> <li>• Mokyklinio amžiaus vaikų tėvai</li> </ul>

**4.4.2. VSS paslaugos teikėjai.** VSS paslaugos teikėju (organizatoriumi) gali būti VSB ar kitus sektorius (švietimo, socialinio, asmens sveikatos ir kt.) atstovaujančių įstaigų ir institucijų specialistai. VSS paslaugos teikėjas turi atitikti VSS paslaugos Aprašyme keliamus reikalavimus: turėti tinkamą

kvalifikaciją, gebėti atlikti numatytas intervencijas, įgyvendinti suformatuotus VSS paslaugos infrastruktūrai reikalavimus. Kvalifikaciniai reikalavimai VSS paslaugos teikėjui pateikti BUA 5 priede, reikalavimai infrastruktūrai pateikti BUA 6 priede.

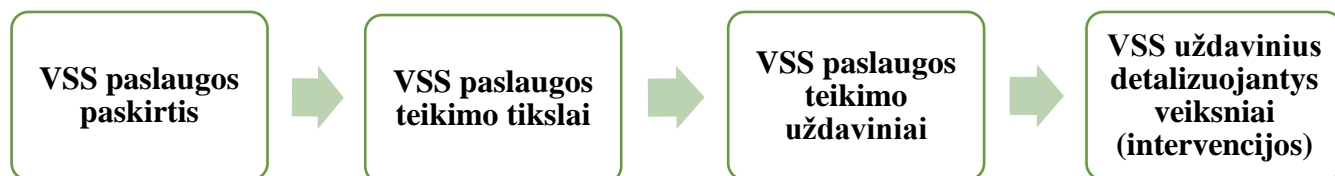
### 8 lentelė. VSS paslaugos teikėjų pavyzdžiai

<ul style="list-style-type: none"> <li>• Savivaldybių visuomenės sveikatos biurai</li> <li>• Pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigos</li> <li>• Švietimo pagalbos tarnybos</li> <li>• Užimtumo tarnybos teritoriniai skyriai ir pan.</li> </ul>
---

### 4.5. VSS paslaugą sudarančios intervencijos

Rengiamo VSS paslaugos teikimo aprašymo dalis	Informacijos šaltinis
5. VSS paslaugą sudarančios intervencijos ir jų veiksmingumas	Moksliniai tyrimai, SAM reglamentuojantys dokumentai dėl kriterijų ir rodiklių, VSS paslaugų sąrašas, tarptautinės gerosios praktikos, kt. duomenų bazės. HI technologijų vertinimas, kitų šalių mokslinių tyrimų rezultatų taikymas.

VSS paslaugos algoritmą sudaro veiksmių grandinė, kurią užbaigia konkrečią VSS paslaugą sudarantys veiksniai – taikytinos intervencijos:



### 3 pav. VSS paslaugos rengimo žingsniai

Šaltinis: sudaryta autorių

Taikytinų intervencijų grupę rengiamai VSS paslaugai galima pasirinkti iš projekto „Visuomenės sveikatos priežiūros viešųjų paslaugų sistemos tobulinimas savivaldybėse“ Nr. VP1-4.3-VRM-02-V-01-002 ataskaitos 1 priedo „Funkcija/veikla/priemonė“ skilties (toliau – VSP Sąrašas). Šioje skiltyje paskelbtas intervencijų sąrašas nėra baigtinis, prireikus galima taikyti ir kitokias aprobuotas/patvirtintas intervencijas. Papildomas intervencijas VSS paslaugos Aprašymo rengėjas nurodo, atsižvelgdamas į intervencijų veiksmingumą, naujus mokslo įrodymais pagrįstus gerosios praktikos pavyzdžius ir pan.

**9 lentelė. VSS paslaugos Aprašymo nuo pavadinimo iki intervencijos veiksmų seka**

Paslaugos pavadinimas ir paskirtis	VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslauga sudarančios intervencijos
Pavadinimas Paskirtis	Tikslas 1.	Uždavinys 1.1.	Intervencija 1.1.1.
			Intervencija 1.1.2.
			Intervencija 1.1.3.
		Uždavinys 1.2.	Intervencija 1.2.1.
			Intervencija 1.2.2.
			Tikslas 2.
	Intervencija 2.1.2.		
	Uždavinys 2.2.	Intervencija 2.2.1.	
		Intervencija 2.2.2.	
	Uždavinys 2.3.	Intervencija 2.3.1.	
		Intervencija 2.3.2.	
	Intervencija 2.3.3.		
Intervencija 2.3.4.			

Šaltinis: sudaryta autorių

Pateikiame VSS paslaugos Aprašymo intervencijų sąrašo formavimo pavyzdžius (***BUA rengėjų pasiūlymai***):

Nustatant VSS teiktinos paslaugos turinį, galima formuoti VSS paslaugą iš skirtingų patikimų informacijos šaltinių apie galimas tikslines intervencijas. Atkreiptinas dėmesys, kad, jei VSS paslaugos aprašymo rengėjas, remdamasis savo patirtimi, sugalvoja *naują* intervenciją, jai privalomai atliekamas technologijos vertinimas SAM nustatyta tvarka. VSS paslaugos Aprašymo rengėjas turi teisę formuoti VSS paslaugų grupę iš skirtingų informacijos šaltinių vienai tikslinei grupei. Pavyzdžiui, VSP Sąraše nurodytos paslaugos:

- **182 punktas: Mokinio individualus konsultavimas psichikos sveikatos tema;**
- **247 punktas: Mokinio individualus mokymas psichikos sveikatos stiprinimo srityje;**
- **184 punktas: Mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos stiprinimo tema;**
- **248 punktas: Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas psichikos sveikatos stiprinimo srityje;**
- **209 punktas: Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos tema** gali sudaryti pagrindą vienai VSS paslaugai/ paslaugų grupei parengti: ***Mokyklinio amžiaus vaikų ir jaunuolių psichikos sveikatos stiprinimas, vykdant savižudybių prevenciją ir užtikrinant saugią vaikystę/ paauglystę***, kurioje bus specialūs nurodymai, teikiant VSS paslaugą mokyklinio amžiaus vaikams/ jaunuoliams.

Pateikiame teiktinos VSS paslaugos **turinio formavimo pavyzdžius**, 10-13 lentelėse.

10 lentelė. 1 Pavyzdys: narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencija<sup>24</sup>

Paslaugos pavadinimas ir paskirtis	VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos
Vaikų ir paauglių, priskiriamų rizikos grupėms, psichikos sveikatos gerinimas (psichinio atsparumo didinimas), vykdant narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevenciją ir užtikrinant saugią vaikystę/ paauglystę	Narkotikų vartojimo apimčių mažinimas ir vartojimo prevencija	Suteikti daugiau žinių vaikams/ paaugliams ir jų tėvams apie narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos būtinumą	<i>Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje (VSP Sąrašo 233 punktas)</i>
		<i>Psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijos tėvams ar teisėtiems atstovams mokymas (VSP Sąrašo 260 punktas)</i>	
		<i>Tėvų grupės (iki 8 žmonių) mokymas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema (VSP Sąrašo 261 punktas)</i>	
		<i>Informacijos teikimas apie, pvz.:</i> - neigiamas pasekmes ir poveikį asmens, šeimos, visuomenės sveikatai; - narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo sumažinimo būdus ir priemones (konkrečios intervencijos VSP Sąraše nenurodytos, bet pavadinimas gali būti sudaromas analogiškai 123 punktui „Informacijos teikimas apie užkrečiamas ligas“)	
		Vaikų ir jaunuolių tėvams suteikti daugiau žinių, padedančių išaiškinti narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo atvejus	<i>Mokinio individualus mokymas narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje (VSP Sąrašo 232 punktas)</i>
		<i>Mokinio individualus konsultavimas narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema (VSP Sąrašo 168 punktas)</i>	
		<i>Mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje (VSP Sąrašo 169 punktas)</i>	
		<i>Tėvų individualus mokymas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema (VSP Sąrašo 262 punktas)</i>	
		<i>Tėvų individualus konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema (VSP Sąrašo 194 punktas)</i>	

<sup>24</sup> Šio pavyzdžio intervencijų sąrašas formuotas išskirtinai pagal VSP Sąrašą

Paslaugos pavadinimas ir paskirtis	VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos
			<i>Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema (VSP Sąrašo 193 punktas)</i>
	Psichinio atsparumo nepalankiems aplinkos veiksniams stiprinimas, mažinant priklausomybės ir vartojimo atsiradimo priežastis	Tinkamos ir pakankamos informacijos apie psichinį atsparumą, stresą, priklausomybes ir kitus rizikos veiksnius suteikimas vaikams/ paaugliams ir jų tėvams	<i>Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas psichikos sveikatos stiprinimo srityje (VSP Sąrašo 248 punktas)</i>
	<i>Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas smurto ir patyčių prevencijos temomis (VSP Sąrašo 249 punktas)</i>		
	<i>Informacijos teikimas apie, pvz.: - nepalankius veiksnius, galinčius turėti įtakos narkotinių medžiagų vartojimui ir priklausomybėms; - psichinį atsparumą tokiems nepalankiems veiksniams; - mokėjimą pasakyti „ne“ vartojimui ir/ ar vartojančiam „draugui“ - galimybes gauti pagalbą (kur kreiptis, kaip pranešti ir pan.) (konkrečios intervencijos VSP Sąraše nenurodytos, bet pavadinimas gali būti sudaromas analogiškai 123 punktui „Informacijos teikimas apie užkrečiamas ligas“)</i>		
	Suteikti daugiau žinių apie psichikos sveikatos stiprinimo galimybes (pvz., veiksmus ir elgseną), siekiant sumažinti rizikos veiksnių poveikį asmenims, įtariamais vartojančiams	<i>Mokinio individualus mokymas psichikos sveikatos stiprinimo srityje (VSP Sąrašo 247 punktas)</i>	
	narkotikus ir psichotropines medžiagas	<i>Mokinio individualus konsultavimas psichikos sveikatos tema (VSP Sąrašo 182 punktas)</i>	
	ir	<i>Mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos stiprinimo tema (VSP Sąrašo 184 punktas)</i>	
	narkotikus ir psichotropines medžiagas	<i>Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos tema (VSP Sąrašo 209 punktas)</i>	
	narkotikus ir psichotropines medžiagas		

**11 lentelė. 2 Pavyzdys: burnos higienos įgūdžių ugdymas**

Paslaugos pavadinimas	VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos
Mokinių burnos higienos įgūdžių ugdymas, mažinant dantų ėduonies intensyvumą <sup>25</sup>	Pagerinti mokyklinio amžiaus vaikų ir jaunuolių tinkamos dantų priežiūros įgūdžius ir sudaryti sąlygas tinkamos burnos higienos palaikymui	Suteikti daugiau žinių mokyklinio amžiaus vaikams, jaunuoliams ir jų tėvams <sup>26</sup> apie tinkamą dantų ir burnos ertmės priežiūrą	<p><i>Informacijos teikimas apie, pvz.:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- galimas neigiamas pasekmes ir poveikį asmens, šeimos, visuomenės sveikatai;</li> <li>- dantų priežiūros poreikį;</li> <li>- burnos ertmės higienos poreikį;</li> <li>- kt.</li> </ul> <p><i>(konkrečios intervencijos VSP Sąraše nenurodytos, bet pavadinimas gali būti sudaromas analogiškai 123 punktui „Informacijos teikimas apie užkrečiamas ligas“)</i></p> <p><i>Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas burnos higienos ir sveikatos temomis (VSP Sąrašo 239 punktas)</i></p> <p><i>Tėvų grupės (iki 8 žmonių) mokymas burnos higienos ir sveikatos tema (VSP Sąrašo 267 punktas)</i></p> <p><i>Mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas burnos higienos ir sveikatos srityje (VSP Sąrašo 175 punktas)</i></p> <p><i>Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas burnos higienos ir sveikatos srityje (VSP Sąrašo 200 punktas)</i></p>
		Suteikti praktinius patarimus mokyklinio amžiaus vaikams, jaunuoliams ir jų tėvams tinkamų burnos higienos įgūdžių formavimui	<p><i>Mokinio individualus mokymas burnos higienos ir sveikatos srityje (VSP Sąrašo 238 punktas)</i></p>
		<p><i>Tėvų individualus mokymas burnos higienos ir sveikatos tema (VSP Sąrašo 268 punktas)</i></p>	
		<p><i>Mokinio individualus konsultavimas burnos higienos ir sveikatos tema (VSP Sąrašo 174 punktas)</i></p>	
		<p><i>Tėvų individualus konsultavimas burnos higienos ir sveikatos tema (VSP Sąrašo 201 punktas)</i></p>	

<sup>25</sup> Ši VSS paslauga suformuota kaip pavyzdys BUA 1.4 dalyje (atitinka pavadinimas, paskirtis, tikslas ir uždaviniai)

<sup>26</sup> Kadangi kai kurie vaikai ir/ ar jaunuoliai gali pritrūkti kantrybės/ noro taikyti tinkamus priežiūros įgūdžius kasdieniame gyvenime, turi būti vykdomas darbas ir su šių asmenų tėvais, kurie gali kontroliuoti įgūdžių taikymą namuose

## 12. lentelė. 3 Pavyzdys: sveikos šeimos akademija<sup>27</sup>

Paslaugos pavadinimas ir paskirtis	VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	
<p>Besilaukiančių šeimų<sup>28</sup> sveikos gyvensenos skatinimas, užtikrinant gyvenimo pradžios sveikatą ir tvarumą.</p> <p>Lietuvos sveikatos 2014-2025 metų strategijoje nurodoma, kad svarbu „stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžių formavimą šeimoje [ir mokykloje]“. Kuo anksčiau tokie įgūdžiai formuojami ir kuo sėkmingiau taikomi artimiausioje aplinkoje, tuo didesnė tikimybė šiems įgūdžiams įsitvirtinti ir būti tinkamai taikomiems kasdienėje veikloje. Vaikui tai reikėtų poveikį, daromą nuo pat gyvybės užmezgimo pradžios – ir šeimoje. Atitinkamai svarbu, kad tokie įgūdžiai būtų pradžioje ugdomi besilaukiančioms šeimoms</p>	<p>Stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžių formavimą šeimoje</p>	<p>Suteikti daugiau žinių apie mamos ir vaiko sveiką mitybą</p>	<p><i>Informacijos rengimas ir sklaida (sveikos besilaukiančiųjų ir kūdikių mitybos klausimais)</i></p> <p><i>Mokymai apie sveiką besilaukiančios moters mitybą</i></p> <p><i>Mokymai apie naujagimių ir kūdikių mitybą</i></p>	
		<p>Suteikti daugiau žinių apie sveiką judėjimą nėštumo metu ir fizinio aktyvumo svarbą pirmaisiais vaiko metais</p>	<p><i>Mokymai sveiko fizinio aktyvumo įgūdžių ugdymo klausimais</i></p> <p><i>Nėščiųjų mankštos (sveiko fizinio aktyvumo įgūdžių formavimas)</i></p>	
		<p>Suteikti daugiau žinių psichinės sveikatos gerinimo klausimais</p>	<p><i>Informacijos rengimas ir sklaida (nėštumo, gimdymo, pogimdinio laikotarpio klausimais)</i></p> <p><i>Mokymai psichinio atsparumo, teigiamos psichikos sveikatos palaikymo temomis</i></p>	
		<p>Suteikti daugiau žinių burnos higienos palaikymo svarbos klausimais</p>	<p><i>Mokymai apie nėščiųjų ir vaikų burnos priežiūrą</i></p> <p><i>Informacijos rengimas ir sklaida (burnos higienos įpročių formavimo ir palaikymo klausimais)</i></p>	

<sup>27</sup> Šis pavyzdys sudarytas naujai (pagal savivaldybių VSB vykdomą, organizuojamą veiklą ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose nurodytas svarbias probleminė sritis) – panašaus pavyzdžio ar intervencijų VSP Sąraše nėra, tačiau ši paslauga gali būti suformuota kaip VSS paslauga (paslaugų grupė), kadangi priskiriama VSS paslaugų kategorijai.

<sup>28</sup> T. y. šeimų, kuriose yra besilaukiančių moterų

**13 lentelė. 4 Pavyzdys: VSS paslaugos turinio formavimo, remiantis nacionalinio lygmens reglamentuojančiais dokumentais ir panaudojus projekto Nr. VP1-4.3-VRM-02-V-01-002 rezultatus, pavyzdžiai (BUA rengėjų pasiūlymai):**

Visuomenės sveikatos problema/ poreikis	Probleminė sritis	Teiktinos VSS paslaugos		
		VSS paslaugos (paslaugų grupės) pavadinimas	Paslaugą sudarančios intervencijos	Nuoroda projekto Nr. VP1-4.3-VRM-02-V-01-002 ataskaitos paslaugų sąrašė
<p>Viena iš pagrindinių Lietuvos visuomenės problemų išliko savižudybės<sup>29</sup></p> <p>Problema įrodantis rodiklis – Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv.</p>	<b>Psichikos sveikatos gerinimas</b>	Mokyklinio amžiaus vaikų psichikos sveikatos stiprinimas, vykdant savižudybių prevenciją ir užtikrinant saugią vaikystę	Mokinio individualus konsultavimas psichikos sveikatos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 182 punktas
			Mokinio individualus konsultavimas smurto ir patyčių prevencijos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 183 punktas
		Mokyklinio amžiaus jaunuolių psichikos sveikatos stiprinimas, vykdant savižudybių prevenciją ir užtikrinant saugią paauglystę	Mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos stiprinimo tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 184 punktas
			Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 193 punktas
		Tėvų individualus konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 194 punktas	
		Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas smurto ir patyčių prevencijos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 208 punktas	
		Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 209 punktas	
		Mokinio individualus mokymas psichikos sveikatos stiprinimo srityje	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 247 punktas	
		Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas psichikos sveikatos stiprinimo srityje	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 248 punktas	
		Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas smurto ir patyčių prevencijos temomis	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 249 punktas	
		Mokinio individualus konsultavimas narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 168 punktas	

<sup>29</sup> Šaltinis: Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategija

Visuomenės sveikatos problema/ poreikis	Probleminė sritis	Teiktinos VSS paslaugos		
		VSS paslaugos (paslaugų grupės) pavadinimas	Paslaugą sudarančios intervencijos	Nuoroda projekto Nr. VP1-4.3-VRM-02-V-01-002 ataskaitos paslaugų sąrašė
Siekiant nustatytų nacionalinių prioritetų, numatoma, kad prie visuomenės sveikatos gerinimo prisidės veikla „mažinti alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą“ <sup>30</sup>  Poreikį įrodantis/apibrėžiantis rodiklis – Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	<b>Narkotinių medžiagų vartojimo prevencija</b>	Vaikų, priskiriamų rizikos grupėms, psichikos sveikatos gerinimas (psichinio atsparumo didinimas), vykdamas narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevenciją ir užtikrinant saugią vaikystę  Paauglių, priskiriamų rizikos grupėms, psichikos sveikatos gerinimas (psichinio atsparumo didinimas), vykdamas narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevenciją ir užtikrinant saugią paauglystę	Mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 169 punktas
			Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 193 punktas
			Tėvų individualus konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 194 punktas
			Mokinio individualus mokymas narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 232 punktas
			Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 233 punktas
			Psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijos tėvams ar teisėtiems atstovams mokymas	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 260 punktas
			Tėvų grupės (iki 8 žmonių) mokymas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 261 punktas
			Tėvų individualus mokymas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 262 punktas
			Mokinio individualus konsultavimas psichikos sveikatos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 182 punktas
			Mokinio individualus konsultavimas smurto ir patyčių prevencijos tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 183 punktas
Mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos stiprinimo tema	1 priede pateikiamo paslaugų sąrašo 184 punktas			

<sup>30</sup> Šaltinis: Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategija

***Pateiktų pavyzdžių formavimas rodo, kad VSS paslaugos intervencijų sąrašai negali būti baigtiniai.***

Sudarius intervencijų sąrašą, prie kiekvienos pozicijos būtina nurodyti intervencijos požymius (savybes), kurie padės aiškiau apibrėžti planuojamas problemines formas ir galimybes, padės tiksliau nustatyti planuojamą paslaugos teikimo kainą:

- intervencijos tipas (sąvokos paaiškinimas pateiktas BUA dalyje „Santrumpos ir sąvokos“);
- intervencijos būdas (sąvokos paaiškinimas pateiktas BUA dalyje „Santrumpos ir sąvokos“);
- intervencijos forma (sąvokos paaiškinimas pateiktas BUA dalyje „Santrumpos ir sąvokos“).

**14 lentelė. Intervencijų apibūdinimo pavyzdžiai (BUA rengėjų pasiūlymai)**

<b>Intervencijos pavadinimas</b>	<b>Intervencijos savybė</b>	<b>Intervencijos savybės apibūdinimas (intervencijos išraiška)</b>
Informacijos rengimas ir sklaida (burnos higienos įpročių formavimo ir palaikymo klausimais)	Tipas <sup>31</sup>	<i>Informavimas</i>
	Būdas	<i>a) siuntimas el. paštu (naujienu prenumeratos, siuntimo grupėms pavidalu); b) įteikimas mokymų metu.</i>
	Forma	<i>a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.</i>
Nėščiujų mankštos (sveiko fizinio aktyvumo įgūdžių formavimas)	Tipas	<i>Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas</i>
	Būdas	<i>Tipinių mankštos besilaukiančioms moterims pratimų rodymas, paaiškinimas, pratimų plano atlikimo kontrolė</i>
	Forma	<i>Užsiėmimai gimnastikos/ sporto salėje ar kitoje patalpoje, kurioje sudarytos sąlygos mankštai</i>

BUA 7 priede pateikiami dviejų VSS paslaugų formavimo ir detalizavimo pavyzdžiai.

VSS paslaugos Aprašymo rengėjas rivalo užtikrinti, kad į VSS apslaugos teikimą būtų įtrauktos tik veiksmingos intervencijos, t. y. mokslo įrodymais grįstos, pamatuojamos intervencijos, todėl VSS paslaugos Aprašymo rengėjas būtinai atlieka 15 lentelėje nurodytus veiksmus:

<sup>31</sup> Intervencijos tipas atitinka Visuomenės sveikatos stiprinimo vadove savivaldybėms įvardintas visuomenės sveikatos stiprinimo funkcijas: Informavimas; Konsultavimas; Mokymas; Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas; Sveikatos stiprinimo veiklos organizavimas

**15 lentelė. VSS paslaugą sudarančių intervencijų veiksmingumo įvertinimo žingsniai**

Kokius veiksmus atlieka VSS paslaugos Aprašymo rengėjas?	Kuo naudojasi VSS paslaugos Aprašymo rengėjas?
Atlieka veiksmingų intervencijų būdų paiešką ir atranką atliktų technologijų vertinimo duomenų bazėse	Veiksmingų intervencijų būdų paieška ir atranka gali būti atliekama šiose atliktų technologijų vertinimo duomenų bazėse: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Higienos instituto visuomenės sveikatos technologijų vertinimo puslapyje<sup>32</sup></li> <li>• Jungtinės Karalystės Nacionalinio sveikatos ir priežiūros kompetencijos instituto interneto svetainės<sup>33</sup>.</li> </ul>
Atlieka sisteminę mokslinių publikacijų apžvalgą	Sisteminė mokslinių publikacijų apžvalga ir gerosios praktikos analizė gali būti atliekama remiantis šiais kriterijais: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tikslinė grupė (pvz. <i>suaugę asmenys, kurių KMI (kūno masės indeksas) mažesnis nei 19 kg/m<sup>2</sup>; vyresnės nei 45 m. amžiaus moterys; moterys po menopauzės</i>).</li> <li>• Intervencija (bet kokia intervencija ar intervencijų derinys, skirtas osteoporozės profilaktikai).</li> <li>• Lyginimas (vertinama intervencija/-os lyginant su grupe, kurioje netaikyta intervencija ar taikyta minimali intervencija; atlikti prieš ir po tyrimai).</li> <li>• Rezultatai (subjektyvūs (apklausa); objektyvūs (kaulų tankio tyrimas) metodai; vertinti pamatuojamais rodikliais (pratybų trukmė, dažnis, dalyvių dalis (proc.), sveikatos rodiklių pokyčiai ir kt.).</li> <li>• Terminas (publikacijos/patirtis ne senesnės nei 10 m., intervencijos poveikis stebėtas praėjus ne mažiau nei 6 – 18 mėn. nuo intervencijos teikimo pradžios).</li> <li>• Naudotini šaltiniai (publikacijų atranka iš mokslinių informacijos paieškos sistemų pvz. PubMed, Medline, EBSCO ir kt. Gerosios patirties analizė atliekama iš Europos Komisijos Gerosios visuomenės sveikatos praktikos portalo, Jungtinės Karalystės Nacionalinio sveikatos ir priežiūros kompetencijos instituto interneto svetainės).</li> </ul>
Analizuoja tarptautiniu mastu pripažintas gerąsias praktikas identifikuotai visuomenės sveikatos problemai spręsti	Geroji visuomenės sveikatos stiprinimo praktika pateikta čia: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Europos Komisijos Gerosios visuomenės sveikatos praktikos portalas<sup>34</sup>;</li> <li>• Veiksmų planas Chrodis plus<sup>35</sup>;</li> <li>• Kiti tarptautiniu mastu pripažinti gerosios visuomenės sveikatos stiprinimo praktikos internetiniai portalai.</li> </ul>
Įvertina mokslininkų ir specialistų rekomendacijas	Dažnai rekomendacijos pateikiamos mokslinėse publikacijose ir/arba pripažintose gerosiose praktikose.
Konsultuojasi su įvairiomis atitinkamoje srityje veikiančiomis institucijomis	Konsultacijos su mokslininkais ir specialistais gali būti atliekamos: <ul style="list-style-type: none"> <li>• raštu kreipiantis į mokslo įstaigas ir atitinkamoje srityje veikiančias institucijas;</li> <li>• organizuojant bendrus susitikimus: diskusijas, konferencijas ir pan.</li> </ul>

<sup>32</sup>

<sup>33</sup> <https://www.nice.org.uk/guidance>

<sup>34</sup> <https://webgate.ec.europa.eu/dyna/bp-portal/>

<sup>35</sup> <http://chrodis.eu/>

## 16 lentelė. Veiksmingų intervencijų atrankos pavyzdys (BUA rengėjų pasiūlymai)

<ul style="list-style-type: none"><li>• <i>Osteoporozės profilaktikai rekomenduojama pakankamas kalcio ir vitamino D kiekis maisto racione, optimalus fizinis aktyvumas (vaikščiojimas, bėgimas, raumenis stiprinantys fiziniai pratimai, važiavimas dviračiu ir kt.), saikingas alkoholio vartojimas, nerūkymas<sup>36</sup>.</i></li><li>• <i>Mokslinių tyrimų 37duomenys rodo, kad gyventojams trūksta žinių apie osteoporozės rizikos veiksnius ir prevencijos priemones. Lietuvoje atlikto tyrimo metu<sup>38</sup> apklausus 350 21–71 m. amžiaus moterų, 50,4 proc. respondenčių žinios apie osteoporozės rizikos veiksnius ir 49 proc. respondenčių žinios apie osteoporozės prevencijos priemones buvo įvertintos kaip nepakankamos.</i></li><li>• <i>Siekiant stabilizuoti sergamumo osteoporozė didėjimą rizikos grupei būtina suteikti informaciją ir žinias osteoporozės profilaktikos ir sveikos mitybos klausimais, bei formuoti reguliaraus fizinio aktyvumo įgūdžius.</i></li></ul>
--

### 4.6. VSS paslaugos teikimo organizavimas

Rengiamo VSS paslaugos teikimo Aprašymo dalis	Informacijos šaltinis
6. VSS paslaugos teikimo organizavimas	Kvalifikuoti specialistai, gyventojai, visuomenė

VSS paslaugos teikimo organizavime turėtų būti apibrėžti pagrindiniai pagrindiniai paslaugos organizavimo aspektai:

1. Paslaugos teikėjas arba organizatorius;
2. Paslaugos teikėjo veiksmai susiję su paslaugos organizavimu:
  - paslaugos viešinimo veiklos (būdai, priemonės);
  - paslaugos gavėjų kvietimo tvarka ir susitarimo įforminimas dėl paslaugos gavimo;
  - paslaugos teikimo kordinavimas.
3. Paslaugos teikimo organizavimas pagal sudarytą Paslaugos teikimo turinį ir turinio detalizavimą:
  - Paslaugos gavėjų grupės dydis (jei nustatoma);
  - Papildomų dokumentų teikimas (jei tokių yra);
  - Kiti paslaugos aspektai, kurie yra svarbūs paslaugos teikimui.

<sup>36</sup>NIH Osteoporosis and Related Bone Diseases National Resource Center 2016. [https://www.niams.nih.gov/Health\\_Info/Bone/Osteoporosis/osteoporosis\\_hoh.asp](https://www.niams.nih.gov/Health_Info/Bone/Osteoporosis/osteoporosis_hoh.asp)

<sup>37</sup> Puttapitakpong P., Chakittisilpa S., Panyakhalerd K. et al. Inter-correlation of knowledge, attitude, and osteoporosis preventive behaviors in women around the age of peak bone mass. BMC Womens Health. 2014;14(1):35

<sup>38</sup> Mauliūtė M. Skirtingo amžiaus moterų žinių apie osteoporozės rizikos veiksnius ir prevencijos priemones vertinimas. Bakalauro baigiamasis darbas, Vilniaus universitetas, 2016

4. Paslaugos teikimo vertinimo atlikimas, kuris atliekamas (BUA 4.9. skyriuje nurodyta tvarka).
5. Paslaugos teikimo apribojimai (jei tokių yra)
  - Paslaugų skaičius per metus
  - Paslaugos gavėjų apribojimas dėl dalyvavimo paslaugoje.
6. Paslaugos reikalavimai, sąlygos ir apribojimai susiję su asmens dalyvavimu paslaugoje:
  - Paslaugos gavėjo dalyvavimo dažnumas.
7. Bendradarbiavimo sąlygos su kitomis organizacijomis.
8. Kiti svarbūs Paslaugos teikimo ir organizavimo aspektai.

## 17 lentelė. VSS paslaugos teikimo organizavimas

PASLAUGOS TEIKIMO ORGANIZAVIMAS	
<b>1.</b>	Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos „65 m. ir vyresnių asmenų sveikatos stiprinimas, skatinant jų fizinį aktyvumą“ (toliau – Paslaugos) teikimą organizuoja šios Paslaugos teikėjas. Paslaugos teikėjas gali būti savivaldybės teritorijoje veikiantis visuomenės sveikatos biuras arba kitos savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, teikiantis visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas pagal savivaldybių bendradarbiavimo sutartį (toliau – VSB).
<b>2.</b>	Paslaugos teikėjas dalyvauti Paslaugos veiklose tikslinės grupės asmenis kviečia talpindamas informaciją savivaldybės seniūnijų skelbimų lentose, lankstinuko/ bukletu ar kt. forma asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir/ ar kitose organizacijose, kuriose Paslaugos tikslinės grupės asmenys ar su ja susiję asmenys praleidžia bent dalį laiko, bei kitomis Paslaugos teikėjo naudojamomis informacijos sklaidos priemonėmis.
<b>3.</b>	VSB atskiras Paslaugos intervencijas įgyvendina pats arba perka Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka, atsižvelgdamas į Aprašyme atitinkamų intervencijų vykdytojams keliamus kvalifikacinius reikalavimus, parenka intervencijų vykdytojus – fiziniu ar juridinius asmenis, užtikrinančius Aprašymo Paslaugos turinyje ir turinio detalizavime nurodytus reikalavimus atitinkantį paslaugos teikimą.
<b>4.</b>	Paslaugos teikimą koordinuoja VSB visuomenės sveikatos specialistas pagal jam priskirtą kompetenciją, atskiras Paslaugos intervencijas įgyvendina specialistai, atitinkantys Aprašymo Paslaugos turinio detalizavime pateiktus kvalifikacinius reikalavimus Paslaugos teikėjui.
<b>5.</b>	Paslaugos teikimas organizuojamas pagal sudarytą Paslaugos teikimo turinį ir turinio detalizavimą šia tvarka:
<b>5.1.</b>	Suformuojama Paslaugos gavėjų grupė, kurios dydis – 5-15 asmenų;
<b>5.2.</b>	Asmenys, turintys jiems žinomų žymių sveikatos sutrikimų, Apraše nurodytose fizinio aktyvumo veiklose (įskaitant fizinio pajėgumo nustatymo atlikimą) gali dalyvauti tik gavę konkrečias šeimos gydytojo rekomendacijas apie jiems leistiną fizinio krūvio dydį ir jo pobūdį.
<b>5.3.</b>	Atsižvelgiant į Aprašymo Paslaugos teikimo turinį, turinio detalizavimą ir paslaugos gavėjų grupės poreikius ir galimybes Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas sudaro Paslaugos intervencijų įgyvendinimo kalendorinį grafiką;
<b>5.4.</b>	<p>Paslaugos teikėjas iš anksto (bent 2 darbo dienos iki planuojamos Paslaugos susijusios intervencijos dienos) informuoja Paslaugos gavėjus apie poreikį papildomoms asmeninio naudojimo priemonėms, jei Paslaugos teikėjas šiuo inventoriumi (priemonėmis) Paslaugos gavėjo neaprupina ir/ arba tai asmeninio naudojimo priemonės, kurių apimtį nustato pats Paslaugos gavėjas. Paslaugos gavėjui pateikiamas rekomenduojamų turėti priemonių sąrašas, pvz.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Gertuvė (su vandeniu), rankšluostis fizinio aktyvumo pratyboms;</li> <li>• Užrašams tinkamos priemonės (rašymo priemonės);</li> <li>• Žingsniamatis ar analogiška priemonė, išmanioji programėlė bei kt., priklausomai nuo intervencijos pobūdžio ir techninių teikimo sąlygų.</li> </ul>
<b>5.5.</b>	Paslaugos gavėjų pasitenkinimas paslauga vertinamas Paslaugos teikimo pabaigoje. Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas pateikia Paslaugos gavėjams užpildyti Aprašymo 2 priede pateiktą pasitenkinimo paslauga apklausos anketos formą, užpildytas formas surenka ir apdoroja bei apibendrina atliktos apklausos rezultatus. Gauti rezultatai naudojami Paslaugos kokybės gerinimo tikslais.
<b>5.6.</b>	Paslaugos teikimas organizuojamas pagal poreikį (pvz., sudarius Paslaugos gavėjų grupę, kai vyresnio amžiaus asmenys į VSB kreipiasi tiesiogiai, norėdami gauti Paslaugą). Vienu metu gali būti teikiama daugiau nei viena Paslauga, jei planuojamos sudaryti Paslaugos gavėjų grupės dydis viršija rekomenduojamą didžiausią grupės dydį (tokiu atveju Paslauga apskaitoma atskirai kiekvienai sudarytai Paslaugos gavėjų grupei. Pvz., jei vienu metu yra 2 Paslaugos gavėjų grupės, atskirai kiekvienai grupei sudaromas Paslaugos intervencijų tvarkaraštis, įgyvendinamos intervencijos, ir laikoma, kad

	Paslauga teikiama du kartus).
<b>5.7.</b>	Per metus teikiamų Paslaugų skaičius neribojamas.
<b>6.</b>	Informacija apie Paslaugos veiklas skelbiama Paslaugos teikėjo naudojamomis informacijos sklaidos priemonėmis atitinkamos savivaldybės seniūnijų skelbimų lentose, teikiama lankstinuko/ bukletu ar kt. forma asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir/ ar kitose organizacijose, kuriose Paslaugos tikslinės grupės atstovai ar su ja susiję asmenys praleidžia bent dalį laiko, užtikrinant informacijos sklaidos efektyvumą ir aprėpties didinimą.
<b>7.</b>	Paslaugos įgyvendinimo matavimas (įvertinimas):
<b>7.1.</b>	<p>Asmuo laikomas dalyvavusiu Paslaugos veiklose, jeigu per 6 mėnesius yra dalyvavęs ne mažiau kaip 80 procentų visų jam paskirtų organizuojamų Paslaugos intervencijų užsiėmimų. Asmuo, dalyvavęs mažiau kaip 80 proc. visų jam paskirtų organizuojamų Paslaugos intervencijų užsiėmimų, gali būti laikomas dalyvavusiu Paslaugos veiklose, jei Paslaugos teikimas buvo nutrauktas dėl objektyvių svarbių priežasčių, kurių negalima buvo numatyti Paslaugos teikimo pradžioje, pvz.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• asmens perkėlimas į socialinės globos įstaigą;</li> <li>• itin pablogėjusi sveikatos būklė, dėl ko asmeniui nustatyti žymūs kasdienės veiklos (ypač susijusios su fiziniu aktyvumu) apribojimai;</li> <li>• asmens mirtis ir pan.</li> </ul>
<b>7.2.</b>	Paslauga laikoma įgyvendinta (įvykdyta) tik iš dalies, jeigu Paslaugos teikimo pabaigoje yra asmenų (paslaugos gavėjų), kurie nelaikomi „dalyvavusiais Paslaugos veiklose“. Tokiu atveju apmokėjimas už suteiktą Paslaugą mažinamas proporcingai nedalyvavusiųjų Paslaugos veiklose skaičiui.
<b>8.</b>	Asmenų dalyvavimas Paslaugos veiklose yra savanoriškas ir nemokamas.
<b>9.</b>	Tas pat Paslaugos gavėjas negali dalyvauti šios Paslaugos veiklose dažniau, kaip 1 kartą per 3 metus
<b>10.</b>	Asmens dalyvavimas Paslaugos veiklose turi būti įtvirtintas, pasirašant bendradarbiavimo sutartį su Paslaugos teikėju, kurioje nurodomi asmens ir Paslaugos teikėjo įsipareigojimai. Paslaugos teikimo apimtis (turinys), terminai, 5 punkte įvardinti Paslaugos organizavimo tvarkos elementai.
<b>11.</b>	Teikiant Paslaugą, Paslaugos teikėjas turėtų bendradarbiauti su organizacijomis, galinčiomis suteikti papildomos informacijos ar padidinti Paslaugos teikimo aprėptį ir poveikį visuomenei (pvz., su asmens sveikatos priežiūros įstaigomis – Paslaugos gavėjams dalinant informaciją apie galimybę gauti Paslaugą ir kad šios nukreiptų savo pacientus į Paslaugos gavėjo organizuojamas veiklas ir pan., NVO, vyresnio amžiaus asmenis vienijančiomis organizacijomis, socialines paslaugas teikiančiais subjektais bei pan.).

#### 4.7. Kvalifikaciniai reikalavimai VSS paslaugos teikėjui

Rengiamo VSS paslaugos teikimo aprašymo dalis	Informacijos šaltinis
7. Kvalifikaciniai reikalavimai VSS paslaugos teikėjui	SAM ir kitų sektorių valdymo institucijų nustatyti reikalavimai, apribojimai ir pan. nurodymai specialistams, teikiantiems VSS paslaugas

Visuomenės sveikatos specialistai, teikiantys visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugą, turi atitikti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymais nustatomus kvalifikacinius reikalavimus visuomenės sveikatos stiprinimo specialistams bei kitus teisinius dokumentus, reglamentuojančius reikalavimus, keliamus VSS paslaugą (ir ją sudarančias intervencijas) teikiantiems specialistams. Teisinių dokumentų suvestinė pateikiama BUA 5 priede.

#### 4.8. Reikalavimai VSS paslaugos teikimo infrastruktūrai

Rengiamo VSS paslaugos teikimo aprašymo dalis	Informacijos šaltinis
8. Reikalavimai VSS paslaugos teikimo infrastruktūrai	Higienos normos, statybos techniniai reglamentai, moksliniai straipsniai, tarptautinės gerosios praktikos, kt. duomenų bazės

Reikalavimai infrastruktūrai, kurioje teikiama VSS paslauga (ir ją sudarančios intervencijos), nustatomi tam, kad būtų užtikrinama sveikatos ir veiklos sauga (atitikimas higieniniams reikalavimams) bei paslaugų teikimo efektyvumas. Reikalavimus reglamentuojantys teisės aktai pateikiami BUA 6 priede. Atkreiptinas dėmesys, kad teisės aktų peržiūra turi būti atliekama ne rečiau, kaip vieną kartą per metus.

Reikalavimai infrastruktūrai nustatomi rengėjo pagal teikiamos paslaugos kokybės užtikrinimo sąlygas. Reikalavimai infrastruktūrai turi atitikti galiojančius LR teisės aktus. Aprašymo rengėjas gali pateikti ir papildomus reikalavimus infrastruktūrai ar atskiroms jos dalims (pvz., kai tikslinę grupę sudaro neįgalūs asmenys), tačiau jie neturėtų būti pertekliniai.

**Reikalavimai patalpoms.** Nurodomas privalomas patalpų plotas mikroklimatui ir/ ar specialioms reikalavimams, būtinas tinkamam paslaugos suteikimui konkrečios tikslinės grupės gavėjams. Fizinės aplinkos prieinamumas Lietuvoje reglamentuojamas: LR statybos įstatymu; LR neįgalųjų socialinės integracijos įstatymu; Statybos techniniais reglamentais, tvirtinamais LR aplinkos ministro įsakymais.

## 18 lentelė. Reikalavimų patalpoms pavyzdys

- *Jei tikslinė grupė – judėjimo negalią turinys asmenys, turi būti atsižvelgta į galimybę lengvai ir patogiai patekti į patalpą, patogiai ir saugiai dalyvauti paslaugos teikime.*

**Reikalavimai inventoriui ir priemonėms.** Nurodomas būtinas baldų ir/ar kitų priemonių kiekis ir išdėstymas patalpoje.

## 19 lentelė. Reikalavimų inventoriui ir priemonėms pavyzdžiai

### **Būtinų baldų pavyzdžiai.**

- *Kėdės, stalai, kušetės, kriauklė ir kt.*

### **Būtinų kitų priemonių pavyzdžiai.**

- *Ekranas, rašymo lentos, interaktyvios lentos, planšetės, užrašų lapai ir rašymo priemonės kiekvienam paslaugos gavėjui, svarstyklės, ūgio matuoklė, kaliperis, vienkartiniai rankšluosčiai, sportiniai kilimėliai, šiaurietiško ėjimo lazdos ir kt.*

### **Būtinų baldų ir kitų priemonių kiekio pavyzdžiai.**

- *Kiekvienam dalyviui po vieną, vienas – visai grupei ir kt.*

**Reikalavimai kompiuterinei ir/ ar programinei įrangai.** Esant poreikiui gali būti pateikiami bendrieji ar specialieji reikalavimai kiekvienai kompiuterinės ir/ar programinės įrangos daliai.

## 20 lentelė. Reikalavimų kompiuterinei ir/ ar programinei įrangai pavyzdžiai

### **Bendrųjų reikalavimų kompiuteriniai įrangai pavyzdys.**

- *Kompiuteris su standartine programine įranga sujungtas su multimedia projektoriumi.*

### **Specialiųjų reikalavimų kompiuteriniai įrangai pavyzdys.**

- *Reikalavimai monitoriui: LCD monitorius, ne mažiau kaip 17 colių, raiška 1280 x 800 (WXGA),*
- *Reikalavimai kompiuterio priedams: kompiuterio pelė: belaidė, mygtukų skaičius 3 ir t.t.).*

**Reikalavimai transporto priemonėms.** Teikiant paslaugą, kuriai reikalingas paslaugos dalyvių transportavimas, turi būti atsižvelgta į saugų dalyvių transportavimą, tinkamai parenkant transportavimo priemones, vadovaujantis norminiais teisės aktais. Šiuo metu Lietuvos Respublikos

kelių transporto kodeksas nustato, kad neįgalių keleivių teisių, nustatytų Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 181/2011, apsaugą užtikrina Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba.

**Reikalavimai ryšio priemonėms.** Pateikiant reikalavimus ryšio priemonėms, nurodomi duomenų, perduodamų tomis ryšio priemonėmis, saugumo užtikrinimo reikalavimai.

**Reikalavimai intervencijų, teikiamų lauko sąlygomis, infrastruktūrai.** Teikiant paslaugą lauko sąlygomis, turi būti nurodyta šiai veiklai reikalinga lauko infrastruktūra (asfaltuoti ar žvyruoti miško, parko, takeliai, miesto gatvių šaligatviai, parkas, sodas, kt.), paslaugos teikimo laikas (diena, vakaras ir kt.), trukmė (nuo 30 iki 60 minučių, kt.), bei pateikiamos jų pagrindinės charakteristikos ir nurodomos reikalingos priemonės ir jų kiekis.

## 21 lentelė. Reikalavimai intervencijų, teikiamų lauko sąlygomis, infrastruktūrai pavyzdžiai

### Intervencijų, teikiamų lauko sąlygomis, reikalavimų infrastruktūrai pavyzdys.

- Jei intervencija – šiaurietiško ėjimo pratybos, turi būti nurodyta lauko infrastruktūra: asfaltuoti ar žvyruoti miško, parko, takeliai, miesto gatvių šaligatviai. Teikimo laikas (rytas ar diena). Teikimo trukmė (nuo 30 iki 60 minučių).
- Jei intervencija – fizinio aktyvumo pratybos lauke, turi būti nurodyta infrastruktūra: lauko treniruokliai, bėgimo, dviračių takai ir kt. Teikimo laikas (rytas ar diena). Teikimo trukmė (iki 60 minučių).

### Intervencijų, teikiamų lauko sąlygomis, reikalavimų infrastruktūrai pavyzdys.

- Intervencijos būdas – šiaurietiškas ėjimas, priemonės – šiaurietiško ėjimo lazdos, kiekis – kiekvienam asmeniui po šiaurietišku lazdu porą, laikotarpis – rytas, trukmė iki 60 min.

## 4.9. VSS paslaugos teikimo vertinimo kriterijai

Rengiamo VSS paslaugos teikimo aprašymo dalis	Informacijos šaltinis
9. VSS paslaugos teikimo vertinimo kriterijai	SAM reglamentuojantys dokumentai dėl kriterijų ir rodiklių, mokslinių tyrimų rezultatai

VSS paslaugos Aprašymo rengėjas nurodo rodiklius, pagal kuriuos vertinamas VSS paslaugos teikimas, poveikis individui, asmenų grupei<sup>39</sup>. Nurodomi matuoti VSS paslaugos teikimo vertinimo rodikliai. Matuojama:

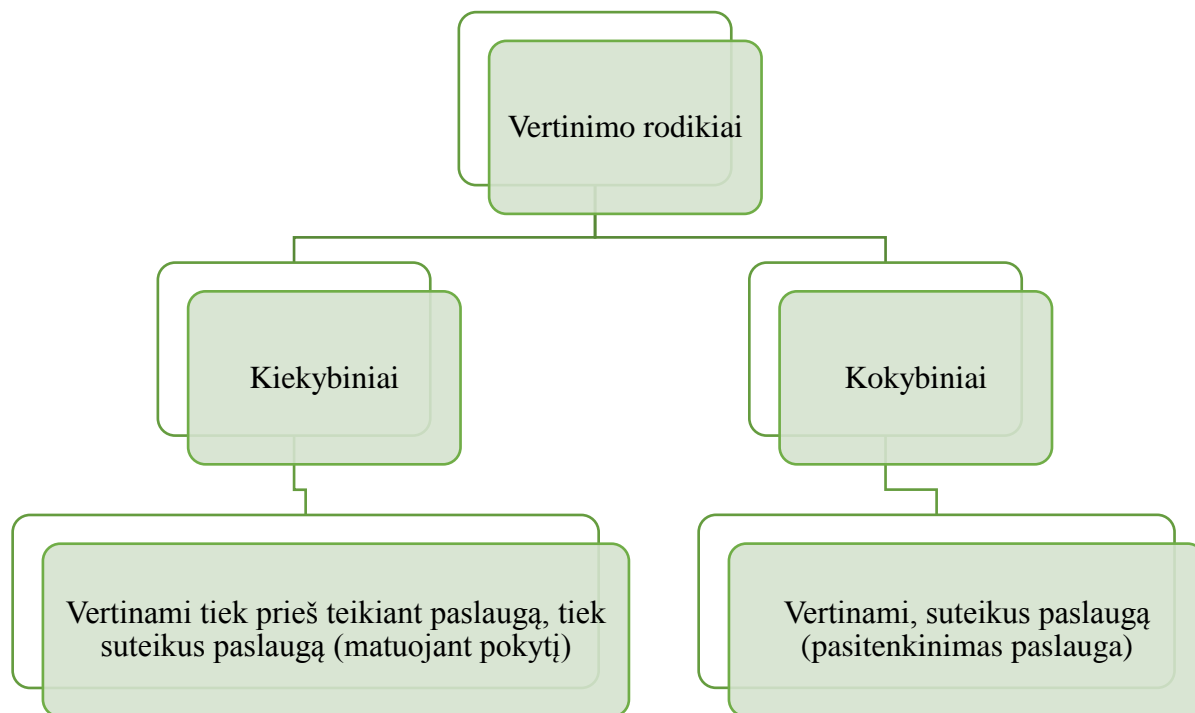
- VSS paslaugos suteikimo kokybė (atitinka Aprašyme nurodytas sąlygas);
- pastebėtas/nepastebėtas VSS paslaugos poveikis konkrečiam paslaugos gavėjui (individui ir/ar paslaugos gavėjų grupei): formų pildymas, apklausa;
- labai svarbu įvertinti matuotinių rodiklių skirtumą prieš teikiant paslaugą ir po paslaugos suteikimo, kadangi rodiklio kitimas/ nekitimas/ kitimo kryptis formuoja pagrindą VSS paslaugos teikimo tikslingumui vertinti;

Vertinant VSS paslaugą, išskiriami kokybiniai ir kiekybiniai vertinimo rodikliai. VSS paslaugos Aprašymo rengėjas nurodo:

- Kiekybinius vertinimo rodiklius, kurie atspindi būdingus matuojamus pokyčius, t. y. rodiklių matavimas atliekamas prieš ir po VSS paslaugos suteikimo.

<sup>39</sup> Konkrečios VSS paslaugos su problemine sritimi visuomenei (plačiąja prasme) vertinimu susijusi analizė atliekama BUA 6-oje dalyje

- Kokybinius vertinimo rodiklius, kurie atspindi VSS paslaugos gavėjo pasitenkinimą suteikta paslauga ir/ ar, esant galimybei – VSS paslaugos gavėjo elgsenos, požiūrio į tam tikrus paslaugos teikimo aspektus pokyčius. Vertinimas atliekamas po VSS paslaugos suteikimo.



#### 4 pav. Vertinimo rodiklių schema

Šaltinis: sudaryta autorių

**Kiekybiniais rodikliais** matuojami paslaugos gavėjo sveikatos rodikliai:

- iki VSS paslaugos teikimo pradžios (arba paslaugos teikimo pradžioje) nurodomi „baziniai“ sveikatos rodikliai;
- VSS paslaugos teikimo metu gali būti atliekami tarpiniai tų pačių rodiklių matavimai (pvz., jei paslaugos trukmė – ne trumpiau kaip 12 mėn., rodikliai gali būti matuojami kas 6 mėn.);
- suteikus VSS paslaugą – matuojamos galutinės rodiklių reikšmės ir vertinamas VSS paslaugos pokytis konkrečiam VSS paslaugos gavėjui;
- šie rodikliai surašomi asmens sveikatos rodiklių lape, rodiklių reikšmės analizuojamos, išaiškinamos galimos kitimų priežastys.
- VSS paslaugos Aprašyme pateikiamas baigtinis matuojamų rodiklių sąrašas, kuris formuojamas pagal konkrečiai paslaugai priskirtus kriterijus. Pateikiame galimus VSS paslaugos teikimo rezultatų kiekybinius vertinimo rodiklius:

**22 lentelė. Kiekybinių rodiklių pavyzdys**

Eil. Nr.	Rodiklis	Sveikatos būklės stebėjimas		Išvados (pokytis)
		Paslaugos teikimo pradžioje <hr/> (data)	Suteikus visą paslaugą <hr/> (data)	
1	<i>Pvz., KMI</i>			
2	<i>Pvz., Juosmens apimtis (cm)</i>			
3	<i>Pvz., Pulsas sėdint (k./min.)</i>			
4	<i>Pvz., Arterinis kraujo spaudimas (mm/Hg)</i>			
5				

**23 lentelė. Galimi kiekybinių rodiklių (pavyzdžiai)**

<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Kūno masė;</i></li> <li>• <i>Kūno masės indeksas (KMI);</i></li> <li>• <i>Juosmens apimtis;</i></li> <li>• <i>Pulsas sėdint;</i></li> <li>• <i>Arterinis kraujo spaudimas;</i></li> <li>• <i>Bendrojo cholesterolio koncentracija kraujo serume;</i></li> <li>• <i>Mažo tankio lipoproteinų (MTL) cholesterolio koncentracija kraujo serume;</i></li> <li>• <i>Didelio tankio lipoproteinų (DTL) cholesterolio koncentracija kraujo serume;</i></li> <li>• <i>Trigliceridų koncentracija kraujo serume;</i></li> <li>• <i>Gliukozės kiekis kraujyje nevalgius.</i></li> </ul>
---

**Kokybiniais rodikliais** matuojama, ar VSS paslaugos gavėjas gavo tokias paslaugas, kokių tikėjosi, ar jis teigiamai vertina VSS paslaugos teikimą, ar gauta VSS paslauga pagerino savijautą, pan. Kokybiniai rodikliai – tai VSS paslaugos gavėjų subjektyvios nuomonės išraiška, kuri gali nesutapti su objektyviais matuojamais rodikliais. Kokybiniais rodikliams priskiriami ir tokie rodikliai, kurie vertina konkretaus asmens elgsenos (vertybiniai) pokyčius po VSS paslaugos teikimo, t. y. kaip pasikeitė asmens įpročiai, vertybinės nuostatos kasdiene veikla, suteikus VSS paslaugą.

Pateikiame apklausos anketos pavyzdžius kokybinių rodiklių nustatymui.

**24 lentelė. Kokybinių rodiklių (apklausos) pavyzdys**

Nr.	Teiginys/ nuomonė	Ar sutinkate su teiginiu?				
		1	2	3	4	5
		1 – visiškai nesutinku 2 – labiau nesutinku, nei sutinku 3 – nei sutinku, nei nesutinku, abejoju, neturiu nuomonės 4 – labiau sutinku, nei nesutinku 5 – visiškai sutinku				
1	Manau, kad informacija buvo suteikta pakankama apimtimi („Man suteiktos informacijos pakako“)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2	Mokymai buvo informatyvūs	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3	Informacija buvo pateikta patrauklia/ įdomia forma	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4	Suteikta pakankamai teorinių žinių	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5	Išgirdau/ pamačiau pakankamai praktinių pavyzdžių ir patarimų	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6	Jei mokymų metu informacija buvo pateikta nepakankamai (pvz., dėl informacijos apimties), buvo nurodyta, kur gauti papildomos informacijos	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7	Buvo atsakyta į visus mokymų metu grupėje išreikštus klausimus (arba buvo pateikti konkretūs šaltiniai, kur rasti atsakymus)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8	Mokymus vedė savo srities specialistai, sprendžiant iš informacijos pateikimo apimties, sudėtingumo, pateiktų pavyzdžių, patarimų ir pan.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Šaltinis: sudaryta autorių

**25 lentelė. Mitybos pokyčių po sveikatos mitybos ir nutukimo prevencijos mokymų pavyzdys**

Nr.	Teiginys/ nuomonė	Ar sutinkate su teiginiu?				
		1	2	3	4	5
		1 – visiškai nesutinku 2 – labiau nesutinku, nei sutinku 3 – nei sutinku, nei nesutinku, abejoju, neturiu nuomonės 4 – labiau sutinku, nei nesutinku 5 – visiškai sutinku				
1	Po dalyvavimo mokymuose pasikeitė mano požiūris į sveikos mitybos principus ir jų taikymą kasdieniame gyvenime	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2	Dalyvavimas mokymuose paskatino mane labiau taikyti sveikos mitybos principus mano šeimos kasdieniame gyvenime:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.1	Pradėjau daugiau/ dažniau vartoti daržoves	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.2	Pradėjau mažiau/ rečiau vartoti prieskonius (pvz., druską), cukrų ir pan. produktus	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.3	Dažniau nagrinėjau produktų sudėtį apsipirkimo metu	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.4	Pradėjau vartoti daugiau vandens ir sumažinau sulčių, vaisvandenių ir pan. produktų vartojimą	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.5	Sumažinau cukraus ir didelę jo dalį turinčių produktų suvartojimą	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Šaltinis: sudaryta autorių

Kiekybinis ir kokybinis VSS paslaugos teikimo vertinimas atliekamas pagal VSS paslaugos rengėjo numatytas sąlygas: pagal pateiktas ir paties rengėjo suformatuotas anketas iš karto po VSS paslaugos teikimo, praėjus 6, 12, 18 mėnesių, kad būtų galima stebėti ir įvertinti prevencinės veiklos gaires ir rezultatus.

**Vertinimo rodiklių panaudojimas.** Atkreiptinas dėmesys, kad kiekybinio rodiklio kitimas gali apibūdinti suteiktos VSS paslaugos kokybę. Pavyzdžiui:

- VSS paslaugos gavėjų skaičius paslaugos teikimo pradžioje;
- VSS paslaugos gavėjų skaičius paslaugos teikimo pabaigoje;
- VSS paslaugos dalyvių „iškritimo“ procentas (skirtumas tarp VSS paslaugos gavėjų skaičiaus paslaugos teikimo pradžioje ir pabaigoje. Pvz., koks procentas asmenų baigė mokymus); – šie skaičiai rodo VSS paslaugos teikimo kokybę, kai paslaugos gavėjas nesudominamas paslauga
- Teigiamai suteiktą paslaugą įvertinusių paslaugos gavėjų dalis (nuo visų paslaugos gavėjų);
- Raštu pateiktų skundų ar išreikštų kitokio nepasitenkinimo suteikta paslauga atvejų skaičius;
- Ir kt.

#### 4.10. VSS paslaugos teikimo kainos skaičiavimas

Rengiamo VSS paslaugos teikimo Aprašymo dalis	Informacijos šaltinis
<b>10. VSS paslaugos teikimo kainos skaičiavimas</b>	Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos, Lietuvos Respublikos Finansų ministerijų teisės aktai

VSS paslaugos kainodaros procesą sudaro 2 etapai:

- tvirtinant konkrečios VSS paslaugos Aprašymą, nustatomi pagrindiniai reikalavimai VSS paslaugos kainos sudedamosioms dalims, sąlygos ir apribojimai, leidžiantys įvertinti, kokios sąnaudos turėtų būti traktuojamos tinkamos ir netinkamos būti įtrauktos į paslaugos apskaitą. Tinkamomis laikomos sąnaudos, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusios su VSS paslaugos teikimu, ir neprieštaraujančios visuomenės sveikatos stiprinimo srities paslaugų dotacijų skyrimo principų (taikomų SAM).
- vadovaujantis VSS paslaugų Aprašyme nurodytų kainos sudedamųjų dalių tinkamumo principų, kiekvienas savivaldybės visuomenės sveikatos biuras įvertina (apskaičiuoja) šios paslaugos

teikimo kainą savo aptarnaujamoje teritorijoje ir ją tvirtina direktoriaus įsakymu. Paslaugos teikimo kaina gali būti peržiūrima ne dažniau kaip vieną kartą per metus.

Nustačius VSS paslaugos būtinuosius parametrus (BUA 4.1-4.8 dalys), turi būti nustatoma VSS paslaugos teikimo kaina. Kainos apskaičiavimo pagrindu gali būti nustatomas paslaugos įkainis – VSS paslaugos teikimo kaina 1-am paslaugos gavėjui (pvz., kai paslauga teikiama paslaugų gavėjų grupei, kurią sudaro daugiau kaip 1 asmuo).

## 26 lentelė. VSS paslaugos teikimo kainą sudarymas

VSS paslaugos sudedamųjų dalių (turinio) požiūriu	Sąnaudų, patiriamų teikiant VSS paslaugą, kategorijų požiūriu
- visų VSS paslaugą sudarančių intervencijų suteikimo verčių suma, t. y. kiek kainuoja suteikti visas VSS paslaugą sudarančias intervencijas	- tiesioginės išlaidos (išlaidos, susijusios su išteklių panaudojimu, tiesiogiai (betarpiškai) teikiant paslaugą)
	- netiesioginės išlaidos (išlaidos, kylančios iš VSS paslaugos teikimo, bet susijusios su VSS paslaugos teikimu netiesiogiai, t. y. kai patiriamos išlaidos negali būti priskirtos konkrečiai paslaugos intervencijai, bet būtinos paslaugos suteikimo kokybei ir apimčiai užtikrinti)

**VSS paslaugos kainos apskaičiavimo metodika<sup>40</sup>**. VSS paslaugos kainos apskaičiavimo loginė schema pateikiama 5 paveiksle.

<sup>40</sup> Pagrindiniai VSS paslaugos kainos nustatymo apribojimai ir mechanizmai pateikti BUA 8 priede.

Intervencijos/ VSS paslaugą sudarančių intervencijų kainos sudedamosios dalys	Tiesioginės išlaidos:		Netiesioginės išlaidos (fiksotas koeficientas: 25 proc. nuo tiesioginių išlaidų vertės atitinkamai intervencijai)	Bendra intervencijos teikimo kaina, Eur
	VSS specialisto (paslaugos teikėjo) darbo užmokesčio fondas (įskaitant valstybinio socialinio draudimo įmokas ir pan. mokesčius), skirtas suteikti konkrečias intervencijas	Kitos išlaidos, tiesiogiai susijusios su intervencijos atlikimu (prekių ir paslaugų pirkimas)		
	I	II	III	IV
Intervencija 1:	DUF (1)	KI (1)	$(DUF (1) + KI (1)) * 0,25$	$IV (1) = I (1) + II (1) + III (1)$
Intervencija 2:	DUF (2)	KI (2)	$(DUF (2) + KI (2)) * 0,25$	$IV (2) = I (2) + II (2) + III (2)$
....	...	...	...	...
Intervencija N:	DUF (N)	KI (N)	$(DUF (N) + KI (N)) * 0,25$	$IV (N) = I (N) + II (N) + III (N)$
<b>Bendra VSS paslaugos teikimo kaina:</b>				<b>IV-o stupelio eilučių bendra vertė</b>

### 5 pav. VSS paslaugos kainos teikimo apskaičiavimo loginė schema

Šaltinis: sudaryta autorių

\*Pastaba: skliausteliuose nurodomas Intervencijų, sudarančių konkrečią VSS paslaugą (kuriai rengiamas VSS paslaugos Aprašymas), eilės numeris.

Kai VSS paslaugą sudaro 1 (viena) intervencija, VSS paslaugos teikimo kaina tapati šios intervencijos teikimo vertei. Jei VSS paslaugą sudaro kelios intervencijos, apskaičiuojama kiekvienos intervencijos teikimo tiesioginių ir netiesioginių išlaidų vertė, o šių verčių suma bus visos VSS paslaugos kaina.

VSS paslaugos teikimo kaina apskaičiuojama pagal formulę:

$$PK = TI + NI$$

kur

PK – tai VSS paslaugos (visų paslaugą sudarančių intervencijų, įskaitant administravimo sąnaudas) kaina;

TI – tai VSS paslaugos teikimo tiesioginės išlaidos (visų VSS paslaugą sudarančių intervencijų tiesioginių išlaidų suma);

NI – tai VSS paslaugos teikimo netiesioginės išlaidos.

**VSS paslaugos kainos sudedamosios dalys.** VSS paslaugą sudaro tiesioginių ir netiesioginių išlaidų suma. Akcentuojame, kad VSS paslaugos vertę sudaro visų paslaugą sudarančių intervencijų tiesioginių išlaidų suma, pridedant visai paslaugai taikytiną netiesioginių išlaidų dalį, kurios dydis priklauso nuo tiesioginių išlaidų vertės ir sudedamųjų dalių.

**Tiesioginės išlaidos** – tai tiesiogiai susiję materialiniai ir žmogiškieji ištekliai, būtini paslaugai suteikti:

- Ištekliai tiesiogiai priskiriami konkrečiai aslaugą sudarančiai intervencijai;
- Ištekliai gali būti įvertinti pinigine išraiška;
- Ištekliai sunaudojami pilnai, teikiant intervenciją ar visa paslaugą (pvz., jei darbuotojas intervencijos teikimui dirba 6 val., į paslaugos kainos apskaičiavimą įtraukiamas tik 6 darbo valandų atlyginimas, bet ne visos dienos darbas).

Sudėjus kiekvienos VSS paslaugą sudarančios intervencijos teikimo vertę, gaunama VSS paslaugos teikimo tiesioginių išlaidų vertė.

$$TI = DUF + KI$$

kur

TI – tiesioginės išlaidos

DUF – darbo užmokesčio fondas

KI – kitos (tiesioginės) išlaidos

Tiesiogines išlaidas sudaro:

1. **Darbo užmokesčio fondas (DUF)** savivaldybės VSB darbuotojams, tiesiogiai teikiantiems VSS paslaugą/ paslaugą sudarančias intervencijas. DUF sudaro visuomenės sveikatos stiprinimo specialistų darbo užmokesčio bei valstybinio socialinio draudimo (nedarbo socialinio draudimo ir nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo) įmokų fondas, skirtas VSS paslaugos (paslaugą sudarančių intervencijų) suteikimui.

$$DUF = DU_{vid} \times H$$

kur

$DU_{vid}$  – paslaugą teikiančio visuomenės sveikatos specialisto (ar specialistų) stiprinimui vidutinis valandinis darbo užmokestis. Nustatant  $DU_{vid}$ , savivaldybės VSB apskaičiuoja atitinkamos pareigybės vidutinį valandinį darbo užmokesčio dydį per pastaruosius 6 mėn., specialisto darbo užmokesčio bei valstybinio socialinio draudimo (nedarbo socialinio draudimo ir nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo) įmokų fondą: pastarųjų 6 mėn. darbo užmokestis<sup>41</sup> / faktiškai dirbtų darbo valandų skaičius per atitinkamą laikotarpį.

H – darbo valandų, skirtų VSS paslaugos/ paslaugą sudarančių intervencijų teikimui, skaičius

**2. Kitos (tiesioginės) išlaidos (KI)** – tai tiesiogiai su intervencijos (-ų) teikimu susijusių prekių ir / ar paslaugų pirkimų verčių suma.

Prekių ir / ar paslaugų kainos apskaičiuojamos, apklausus tris analogiškos prekės/ paslaugos teikėjus rinkoje bei paskaičiavus jų siūlomas kainas vidurki.

$$KI = \sum Pr_{vid} + \sum Pl_{vid}$$

kur

$Pr_{vid}$  – išlaidos prekėms įsigyti (prekių, būtinų VSS paslaugos/ intervencijos teikimui, vidurkių suma);

$Pl_{vid}$  – išlaidos paslaugoms įsigyti (paslaugų, būtinų VSS paslaugos/ intervencijos teikimui, vidurkių suma)

Galimi tiesioginių išlaidų vertės variantai pateikiami 26 lentelėje.

### 27 lentelė. Tiesioginių išlaidų vertės variantai

TI = DU + KI	Kai intervenciją teikia VSS specialistas, prekės (pvz., kamuoliai, vienkartinės priemonės) / paslaugos (pvz., lektoriaus konsultacijos) perkamos rinkoje
TI = DU	Kai intervenciją teikia VSS specialistas ir prekės / paslaugos neperkamos
TI = KI	Kai intervencija teikiama išorinių paslaugos teikėjų, t. y. intervencija yra perkama paslauga. Intervencijos teikimo pirkimo dokumentuose detalai nurodomi reikalavimai intervencijos teikimo specialisto kvalifikacija, aiškiai identifikuojamas pirkimo objektas, intervencijos teikimo trukmė, būtinos priemonės bei nustatomi kiti reikalavimai, svarbūs

<sup>41</sup> visuomenės sveikatos stiprinimo specialisto darbo užmokesčio bei valstybinio socialinio draudimo (nedarbo socialinio draudimo ir nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo) įmokų fondas per pastaruosius 6 mėn.

intervencijos suteikimui/ VSS paslaugos teikimui pagal atitinkamos VSS paslaugos teikimo Aprašymo reikalavimus
--

**Netiesioginės išlaidos** – tai išlaidos, kurių poreikis kyla iš VSS paslaugos teikimo proceso, tačiau negali būti priskirtos konkrečiai paslaugą sudarančiai intervencijai ir tokiu būdu tiksliai įvertintas. Šios išlaidos patiriamos, organizuojant paslaugos teikimą – pvz., rengiant susijusias ataskaitas, ruošiant patalpas paslaugos teikimui, apmokant patalpų išlaikymo ir komunalines sąnaudas bei pan., kai nėra tikslinga atskirti paslaugos teikimui patiriamų išlaidų nuo bendros įstaigos veiklos panašių išlaidų:

1 Prie netiesioginių išlaidų priskiriama: administracijos ir aptarnaujančio personalo darbo užmokestis, paslaugos teikimo organizavimo išlaidos (pvz., ryšių, komunalinių paslaugų, transporto, kanceliarinių priemonių įsigijimo išlaidos ir pan.);

2 Netiesioginės išlaidos sudaro 25 proc. nuo tiesioginių išlaidų vertės. Netiesioginės išlaidos yra nediferencijuojamos. Įvertinus konkrečios VSS paslaugą sudarančios intervencijos tiesioginių išlaidų vertę, šiai vertei pritaikomas 25 proc., koeficientas. Šios išlaidos numatomos kaip netiesioginės išlaidos atitinkamos intervencijos valdymui (administravimui).

T. y. netiesioginių išlaidų dydis apskaičiuojamas šitaip:

$$NI = TI \times k$$

kur

NI – netiesioginės išlaidos

TI – Tiesioginių išlaidų, būtinų konkrečiai intervencijai suteikti, vertė

k – netiesioginių išlaidų koeficientas (25 proc. nuo intervencijai suteikti patiriamų tiesioginių išlaidų vertės)

**28 lentelė. VSS paslaugos įkainojimo pavyzdys (VSS paslaugą sudaro 3 intervencijos)**

Intervencija 1	Intervenciją apibūdina šios sąlygos: - intervencija teikiama iki 50 asmenų grupei - intervenciją sudaro mokymai (bendra trukmė 18 val.; darbas auditorijoje (pvz., salėje), specializuotos patalpos nebūtinės). Mokymus veda VSB visuomenės sveikatos specialistas stiprinimui visai 50 asmenų grupei, pasiruošti mokymams reikalingos 4 val. - VSS paslaugos teikimą organizuojantis VSB neturi pakankamo dydžio patalpų mokymams organizuoti				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur*</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>

1. DU fondas:					
DU VSB specialistui	d. val.	6	22	132	Daroma prielaida, kad visuomenės sveikatos specialisto stiprinimui valandinis DU fondas (darbo vietos darbdaviui kaina) sudaro 6 Eur 22 (vnt. skaičius): 18 val. mokymui + 4 val. pasiruošimui
2. Kitos išlaidos					
Salės nuoma mokymų vedimui	Bendra vertė	60,50	18	1089	Apklausus 3 salės su įranga nuomos tiekėjus apskaičiuota vidutinė paslaugos kaina rinkoje 1 val. – 60,50 Eur (su PVM). Salės nuomos sąlygos: iki 50 asmenų, 18 val., su įranga
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 1:</b>				<b>1221</b>	Bendra tiesioginių išlaidų vertė intervencijos 1 suteikimui
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur*</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos Intervencijai 1	Bendra vertė	305,25	1	305,25	1221 * 0,25
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 1:</b>				<b>305,25</b>	
<b>Bendra Intervencijos 1 teikimo kaina:</b>				<b>1.526,25</b>	

Intervencija 2	Intervenciją apibūdina šios sąlygos: - konsultavimas - mažas grupes (iki 5 asmenų) konsultuoja kviečiamas iš „išorės“ specialistas - planuojama konsultuoti ne daugiau kaip 3 grupes, ne daugiau kaip po 2 val. kiekvieną grupę (bendra konsultacijų apimtis – 6 val.) - konsultacijos teikiamos VSB patalpose				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur*</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:					
-					
2. Kitos išlaidos					
Specialisto paslaugų pirkimas konsultavimui	Bendra vertė	600	1	600	Apklausus 3 potencialius paslaugų teikėjus (specialistus) apskaičiuota vidutinė paslaugos kaina rinkoje už visą konsultavimo paslaugą – 600 Eur (su PVM). Konsultavimo apimtis: 6 val. (3 grupės, ne daugiau kaip po 2 val. kiekvienai grupei)
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 2:</b>				<b>600</b>	Bendra tiesioginių išlaidų vertė intervencijos 2 suteikimui
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur*</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės	Bendra vertė	150	1	150	600 * 0,25

išlaidos Intervencijai 2					
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 2:</b>				<b>150</b>	
<b>Bendra Intervencijos 2 teikimo kaina:</b>				<b>750</b>	

Intervencija 3	Intervenciją apibūdina šios sąlygos: - informavimas – informacinės medžiagos (lankstinukų) sklaida - perkama lankstinukų gamybos (maketavimo ir leidybos) paslauga, tiražas 50 egz. - informavimo medžiagos sukūrimui skiriamos 8 val. – tai atliks VSB visuomenės sveikatos specialistas stiprinimui				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur*</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:					
DU VSB specialistui	d. val.	6	8	48	Daroma prielaida, kad visuomenės sveikatos specialisto stiprinimui valandinis DU fondas (darbo vietos darbdaviui kaina) sudaro 6 Eur 8 (vnt. skaičius): 8 darbo valandos, skirtos informacinės medžiagos turinio kūrimui, derinimui ir pateikimui įmonei, kuri pagamins informacinę medžiagą
2. Kitos išlaidos					
Informacinių lankstinukų gamyba	Vnt.	4	50	200	Apklausus 3 potencialius paslaugų teikėjus (specialistus) apskaičiuota vidutinė paslaugos kaina rinkoje už visą konsultavimo paslaugą – 600 Eur (su PVM). Paslaugos apimtis: maketavimas, gamyba ir pristatymas užsakiusiam VSB. Informacinės medžiagos parametrai: spalvota spauda, iki A4 formato, dvipusė spauda
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 3:</b>				<b>248</b>	Bendra tiesioginių išlaidų vertė intervencijos 3 suteikimui
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur*</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos Intervencijai 3	Bendra vertė	62	1	62	248 * 0,25
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 3:</b>				<b>62</b>	
<b>Bendra Intervencijos 3 teikimo kaina:</b>				<b>310</b>	

**Pastaba:** lentelėse nurodyti DU ar paslaugų pirkimo įkainiai pateikti tik konkretaus pavyzdžio skaičiavimo sekai apskaičiuoti, pateikti skaičiai neatitinka rinkos kainų ir pan. dydžių.

**29 lentelė. VSS paslaugos, kurių sudaro aukščiau nurodytos 3 intervencijos, bendros kainos apskaičiavimas**

<b>Eil. Nr.</b>	<b>Intervencijos</b>	<b>Tiesioginės išlaidos</b>	<b>Netiesioginės išlaidos</b>	<b>Bendra vertė visai paslaugos gavėjų grupei*, Eur</b>	<b>Vertė 1 paslaugos gavėjui, Eur</b>
<b>1</b>	<b>Tiesioginės išlaidos</b>	<b>2069</b>			
1.1	Intervencija 1: - DU: 132 Eur - kitos išlaidos: 1089 Eur	1221			
1.2	Intervencija 2: - kitos išlaidos: 600	600	-	-	-
1.3	Intervencija 3: - DU: 48 Eur - kitos išlaidos: 200 Eur	248			
<b>2</b>	<b>Netiesioginės išlaidos</b>		<b>517,25</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
2.1	Intervencija 1:	-	305,25	-	-
2.2	Intervencija 2:	-	150		
2.3	Intervencija 3:	-	62		
<b>3</b>	<b>Bendra paslaugos teikimo kaina</b>	<b>2069</b>	<b>517,25</b>	<b>2586,25</b>	<b>51,73</b>

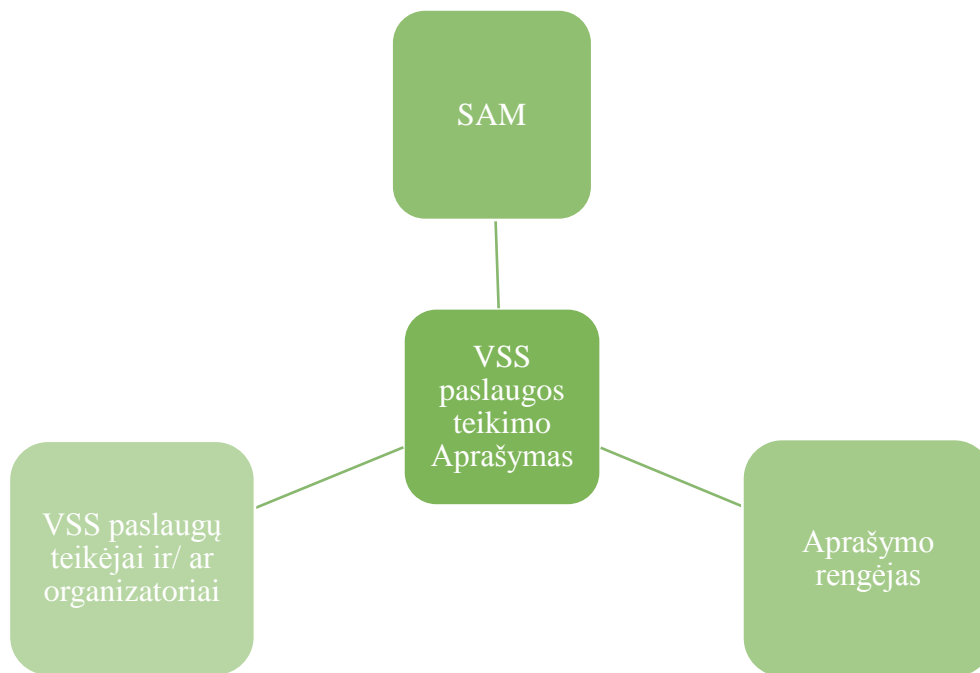
*\*šiuo atveju – 50 asmenų.*

*VSS paslaugos teikimo Aprašymo rengimo principų, atitinkančių BUA 4.1-4.9 žingsnius, suvestinė pateikiama BUA 9 priede.*

## 5. VSS PASLAUGOS APRAŠYMO VERTINIMAS IR TVIRTINIMAS

---

VSS paslaugos teikimo Aprašymas tamptariai susijęs su šiomis šalimis:



### 6 pav. VSS paslaugos teikimo Aprašymą įtakojančios šalys

*Šaltinis: sudaryta autorių*

VSS paslaugos teikimo Aprašymą rengia **Aprašymo rengėjas**, kuriuo gali būti savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (vienas ar keli – bendromis jėgomis) arba kiti LNSS dalyviai. Aprašymo rengėjo veikla – parengti konkrečios teiktinos VSS paslaugos Aprašymą pagal nustatytą formą, esant poreikiui – teikti jį susipažinimui savivaldybių visuomenės sveikatos biurams, kitiems LNSS dalyviams (pagal kompetenciją).

**VSS paslaugos teikėjas** (ir/ arba VSS paslaugos teikimo organizatorius) savo kuruojamoje teritorijoje teikia nustatytą VSS paslaugą (arba organizuoja jos teikimą). Tai dažniausiai savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (savo aptarnaujamoje teritorijoje, kuri gali apimti kelias savivaldybes). Kai bus parengti ir patvirtinti VSS paslaugų teikimo Aprašymai, VSS paslaugos teikėjas šias paslaugas teiks ir organizuos Aprašymuose nustatyta apimtimi.

**LR Sveikatos apsaugos ministerija** tvirtina parengtus VSS paslaugų teikimo Aprašymus, kad jie taptų imperatyvu VSS paslaugos teikėjams (ir/ arba VSS paslaugos teikimo organizatoriams) teikti numatytą VSS paslaugą (-as).

Tokia suinteresuotų institucijų schema parodo poreikį tinkamai kontroliuoti VSS paslaugos teikimo Aprašymo parengimo kokybę – įtraukti vadinamosios trečiosios (nepriklausomos) šalies ekspertinę nuomonę (vertinimą), t. y. įvertinti, ar:

- pasirinkta intervencijų apimtis turės poveikį VSS paslaugos gavėjui, gavėjų grupei, tikslinei grupei, visuomenei – ir kad šis poveikis bus tokio pobūdžio, kurio tikėtasi;
- parinktos tinkamos VSS paslaugą sudarančios intervencijos, ar jos veiksmingos;
- apibrėžti tinkami VSS paslaugos teikimo vertinimo kriterijai, leidžiantys vertinti paslaugą ir paslaugos teikimą (kad kaupiamos informacijos pagrindu būtų galima daryti išvadas dėl paslaugos veiksmingumo, intervencijų kokybės ir pan.).

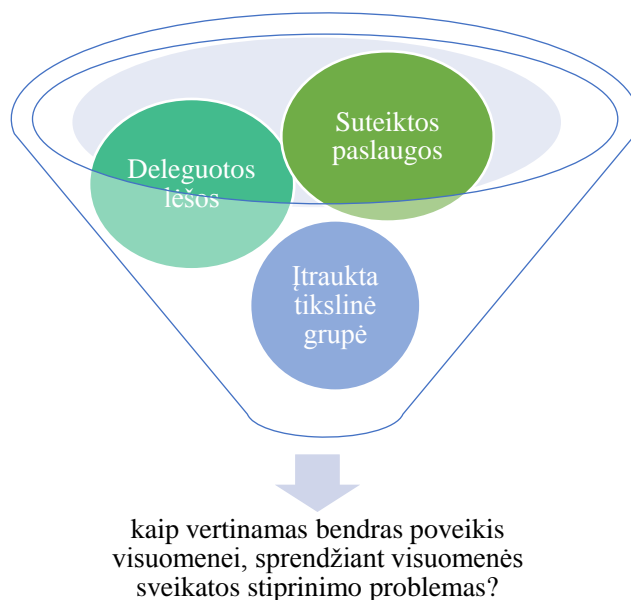
Šie veiksmai turėtų būti atliekami VSS paslaugos teikimo Aprašymo rengimo baigtinėje stadijoje, t. y. parengus visą Aprašymą, prieš jį tvirtinant LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymu. Tokia kontrolės funkcija šiuo metu nėra priskirta nė vienai LNSS institucijai, todėl turėtų būti apibrėžta iki VSS paslaugų teikimo Aprašymo rengimo momento.

## 6. VSS PASLAUGOS POVEIKIS TIKSLINEI GRUPEI, VISUOMENEI

---

Kvalifikuotos VSS paslaugos apmokėjimas atliekamas iš valstybės delegaluotų savivaldybei arba savivaldybės nuosavų lėšų. Valstybė skiria lėšas savivaldybėms delegaluotoms funkcijoms VSS srityje vykdyti, o ne konkrečių paslaugų apmokėjimui, tokiu būdu nėra sąsajos tarp valstybės skiriamų lėšų ir savivaldybės pasiekto rezultato. Neigiamą poveikį tarp viešųjų lėšų ir viešųjų paslaugų teikimo pažymėjo ir Valstybės kontrolė, nes:

- nėra atskaitomybės tarp sunaudotų lėšų ir aptinkamo rezultato (naudos) visuomenei;
- nėra galimybės įsitikinti, kad lėšos pasiekė tikslinę grupę ir kaip prisidėjo prie konkrečių visuomenės sveikatos problemų sprendimo;
- nėra sąsajos tarp lėšų ir konkrečių paslaugų gavėjų skaičiaus.



### 7 pav. Viešųjų lėšų panaudojimo efektyvumui ir veiksmingumui naudotinos sąsajos

Šaltinis: sudaryta autorių

Konkrečios VSS paslaugos suteikimo (apimtys, kokybės), taip pat probleminė sritis konkrečiam paslaugos gavėjui vertinimo kriterijai (rodikliai) pateikti BUA 4.8 dalyje. Šioje BUA dalyje nagrinėjamas VSS paslaugų poveikis skirtingoms tikslinėms grupėms (visuomenei). Taip atliekamas **VSS paslaugos veiksmingumo ir ekonominio efektyvumo vertinimas**. Tai vertinimas, kurio metu kiekybiškai matuojama, kokį poveikį visuomenės sveikatai (populiacijai) turėjo VSS paslaugos/ VSS paslaugų grupės (pvz., paslaugų visumos toje pačioje probleminėje srityje) teikimas:

- *veiksmingumas* vertinamas pagal tai, kiek VSS paslaugos/paslaugų grupės teikimas turėjo įtaką numatytų VSS rodiklių kitimui matuojamu laikotarpiu;

- *ekonominio efektyvumo* vertinimas susijęs su tuo, ar valstybės lėšos, skirtos VSS paslaugų tiekimui, buvo adekvačios pasiektam rezultatui.

Lietuvoje nebuvo atliekami sisteminiai nuoseklūs tyrimai, susiję veiksmingumo/ ekonominio efektyvumo matavimu. Be to, šiuo metu nėra susistemintų duomenų apie konkrečioms VSS paslaugoms išleistų lėšų, nes tokius tyrimus dažniausiai atlieka konkreti šalis pagal būtent šios šalies visuomenės sveikatos problemas bei taikytas paslaugas / intervencijas; pasaulyje taikomos praktikos nagrinėjamos, bet netaikomos be atskirų tyrimų. Sukurtas BUA formuoja pagrindą, kad aprašant VSS paslaugas unifikuotu būdu galima jas skaitmenizuoti ir teikti sukurtai informacinei sistemai apdorojimui visais norimais pjūviais.

Informacinės sistemos kūrimas yra ateities veikla (sukūrus pakankamą Aprašymų apimtį), kurios tikslas - priimti informaciją apie suteiktą unifikuotai aprašytą VSS paslaugą ir vertinti atliktų paslaugų teikimo kokybę, poveikį atskiram asmeniui, asmenų grupei, visuomenei pagal skirtingus pjūvius, kriterijus ir rodiklius, kurie nustatomi atsižvelgiant į šalies strategiją sveikatos srityje, savivaldybės poreikius ir atskirų asmenų lūkesčius.

Informacinės sistemos kūrimas ir įgyvendinimas skaitmenizuotų VSS aprašymų pagrindu užtikrina:

- savalaikę duomenų pateikimo kontrolę;
- nuoseklų tikslingą duomenų rinkimą, apdorojimą ir analizę (lyginimą, efektyvumo tyrimus ir t. t.);
- pagrindą savivaldybių VSB ir visuomenės sveikatos srityje dirbančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą;
- savalaikę visuomenės sveikatos problemų kontrolę visuomenės sveikatos politikos formavimo ir įgyvendinimo politikos vykdymui;
- strateginį išteklių (įskaitant finansinius) planavimą ir paskirstymą tarp savivaldybių;
- lėšų, skiriamų visuomenės sveikatos stiprinimo sričiai, tinkamą administravimą ir tikslingumo kontrolę.

## LITERATŪROS ŠALTINIAI

---

1. <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Kompetencija>
2. Lietuvos profesijų klasifikatorius, <http://profesijuklasifikatorius.lt/?q=lt/node/13441>
3. Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo valdymo modelis  
[http://www.smlpc.lt/media/image/Programos%20ir%20projektai/VSS\\_paslaugu\\_teikimo\\_valdymo\\_Mod.pdf](http://www.smlpc.lt/media/image/Programos%20ir%20projektai/VSS_paslaugu_teikimo_valdymo_Mod.pdf)
4. Valstybės kontrolės valstybinio audito „Visuomenės sveikatos stiprinimo organizavimas savivaldybėse“ 2015 m. ataskaitos santrauka
5. LR Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas
6. Lietuvos sveikatos 2014-2025 metų strategija
7. Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programa
8. <http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos/Rodikliu%20standartizacija.pdf>
9. Jungtinės Karalystės Nacionalinio sveikatos ir priežiūros meistriškumo instituto (NICE) parengtose visuomenės sveikatos gairės
10. Morrison, M. (2010). History of SMART objectives. Rapid Business Improvement. Retrieved from <http://rapidbi.com/management/history-of-smart-objectives/>
11. <https://www.nice.org.uk/guidance>
12. <https://webgate.ec.europa.eu/dyna/bp-portal/>
13. <http://chrodis.eu/>
14. NIH Osteoporosis and Related Bone Diseases National Resource Center 2016.
15. [https://www.niams.nih.gov/Health\\_Info/Bone/Osteoporosis/osteoporosis\\_hoh.asp](https://www.niams.nih.gov/Health_Info/Bone/Osteoporosis/osteoporosis_hoh.asp)
16. Puttapitakkpong P., Chakittisilpa S., Panyakhalerd K. et al. Inter-correlation of knowledge, attitude, and osteoporosis preventive behaviors in women around the age of peak bone mass. BMC Womens Health. 2014;14(1):35
17. Mauliūtė M. Skirtingo amžiaus moterų žinių apie osteoporozės rizikos veiksnius ir prevencijos priemones vertinimas. Bakalauro baigiamasis darbas, Vilniaus universitetas, 2016

## **PRIEDAI**

---

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGOS TEIKIMO APRAŠYMO FORMA  
(PILDOMA BET KURIAI VSS PASLAUGAI)**

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGOS TEIKIMO APRAŠYMAS**

<b>VSS paslaugos pavadinimas:</b>	
<b>VSS paslaugos paskirtis:</b>	
<b>VSS paslaugos poveikio sritys:</b>	
<b>VSS paslaugos teikimo tikslinės grupės:</b>	
<b>Su VSS paslauga susiję rodikliai (įskaitant netiesioginę įtaką):</b>	

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA**

VSS paslaugos teikimo tikslas (-ai)	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos			
			Tipas			
			Tipas			
			Būdas			
			Forma			
			Tipas			
			Būdas			
			Forma			
				Tipas		
				Būdas		
				Forma		
					Tipas	
					Būdas	
					Forma	

## VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA

### PASLAUGOS TEIKIMO ORGANIZAVIMAS


## VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA

### PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS

Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją)	Reikalavimai Paslauga sudarantioms intervencijoms infrastruktūrai

## VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA

### PASLAUGOS TEIKIMO VERTINIMO KRITERIJAI:

1. Kiekybiniai:	
1.1.	
2. Kokybiniai:	
2.1.	

VSS paslaugos Aprašymą gali papildyti priedai, detalizuojantys, apibrėžiantys Aprašymo formoje pateikiamą informaciją ir pateikiantys papildančią informaciją, pvz.:

- Programos, kurios dalis yra aprašoma VSS paslauga, trumpas aprašymas;
- VSS paslaugos teikimo organizavimo planas (pvz., intervencijų eiliškumas ar pan.) ir/ ar aprašymas;
- papildoma VSS paslaugos teikimo konteksto analizė (kodėl analizuojama būtent ši visuomenės sveikatos problema, kodėl pasirinkta atitinkama VSS paslauga ir pan.);
- kainos apskaičiavimo suvestines formas;
- VSS paslaugos teikimo vertinimo formos (pvz., apklausos formos, sveikatos būklės vertinimo lentelės ir pan.);
- kt. priedus, VSS paslaugos Aprašymo rengėjo nuomone, svarbius apibrėžiant paslaugos matmenis, kokybę ir kt. parametrus (charakteristikas).

**ŠALIES IR SAVIVALDYBIŲ LYGMENŲ STRATEGINIAI DOKUMENTAI (IR JŲ NUOSTATOS), APIBRĖŽIANČIOS VSS PASLAUGOS TEIKIMO SRITĮ**

Eil. Nr.	Dokumento lygmuo ir dokumento pavadinimas	Probleminę sritį apibrėžiantys dokumento duomenys (ką analizuoti, nustatant teiktiną VSS paslaugos sritį)
1.	Nacionalinis (LRS/ LRV) lygmuo	-
1.1.	Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategija <sup>42</sup>	<p>Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai. Pagrindinis rodiklis – iki 2025 m. pasiekti, kad 2025 m. Lietuvos gyventojų vidutinės būsimo gyvenimo trukmės riba būtų 77,5 metų amžius.</p> <p>1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį.</p> <p>1.1 uždavinys. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą.</p> <p>1.2 uždavinys. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu.</p> <p>2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką.</p> <p>2.1 uždavinys. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą.</p> <p>2.2 uždavinys. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį.</p> <p>2.3 uždavinys. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių.</p> <p>2.4 uždavinys. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą.</p> <p>3. tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą.</p> <p>3.1 uždavinys. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtų narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą.</p> <p>3.2 uždavinys. skatinti sveikos mitybos įpročius.</p> <p>4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.</p> <p>4.1 uždavinys. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais.</p> <p>4.2 uždavinys. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą.</p> <p>4.3 uždavinys. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą.</p> <p>4.4 uždavinys. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę.</p> <p>Stebimi rodikliai:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Lietuvos gyventojų vidutinė būsimo gyvenimo trukmė, LSD;</li> <li>• Vidutinės būsimo gyvenimo trukmės skirtumo tarp vyrų ir moterų mažinimas, ilgėjant vyrų vidutinei būsimo gyvenimo trukmei (metais), LSD;</li> <li>• Mirtingumas dėl savižudybių 100 tūkst. gyventojų, Eurostatas;</li> <li>• Skurdo riziką ar socialinę atskirtį patiriančių asmenų dalis, procentais, Eurostatas;</li> <li>• asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, susiduriančiuose su ekonominiais sunkumais, dalis (negali sau leisti bent kas antrą dieną valgyti mėsos, žuvies ar analogiško vegetariško maisto), LSD;</li> <li>• Mirtingumas dėl išorinių priežasčių 100 tūkst. gyventojų, HI;</li> <li>• Legalaus alkoholio suvartojimas vienam gyventojui per metus, litrais absoliutaus alkoholio, LSD;</li> <li>• Tabako suvartojimas vienam gyventojui per metus, cigarečių skaičius,</li> </ul>

<sup>42</sup> Lietuvos Respublikos Seimo 2014 m. birželio 26 d. nutarimas Nr. XII-964 „Dėl Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programos patvirtinimo“, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2016-05-26; <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/85dc93d000df11e4bfca9cc6968de163/EqCSvuXXpG>

Eil. Nr.	Dokumento lygmuo ir dokumento pavadinimas	Probleminę sritį apibrėžiantys dokumento duomenys (ką analizuoti, nustatant teiktinų VSS paslaugos sritį)
		LSD, Tyrimas; <ul style="list-style-type: none"> <li>• Mirčių dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo skaičius (abs. sk.), HI, LSD;</li> <li>• Nutukusių vyrų dalis tarp Lietuvos 20–64 metų amžiaus vyrų, procentais, Tyrimas;</li> <li>• Nutukusių moterų dalis tarp Lietuvos 20–64 metų amžiaus moterų, procentais, Tyrimas;</li> <li>• Kūdikių mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių Lietuvoje, HI;</li> <li>• Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų, standartizuotas mirtingumo rodiklis 100 tūkst. gyventojų, HI;</li> <li>• Mirtingumas nuo piktybinių navikų, standartizuotas mirtingumo rodiklis 100 tūkst. gyventojų, HI.</li> </ul>
1.2.	Nacionalinę visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programa <sup>43</sup>	Programos strateginis tikslas – pailginti Lietuvos gyventojų sveiko gyvenimo metus. 1. Pirmasis Programos tikslas – stiprinti fizinę ir psichinę sveikatą – formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą, skatinti sveikatos raštingumą. 1.1 uždavinys. Ugdyti gyventojams sveikos mitybos įpročius ir gerinti visoms gyventojų grupėms galimybes pasirinkti sveikatai palankų maistą. 1.2 uždavinys. Didinti gyventojų fizinį aktyvumą ir sudaryti jiems sąlygas būti fiziškai aktyviems visose gyvenimo veiklos srityse. 1.3 uždavinys. Gerinti visuomenės psichikos sveikatą – atlikti psichikos sveikatą stiprinančias intervencijas, skatinančias teigiamus pokyčius ir didinančias visuomenės sąmoningumą. 2. Antrasis Programos tikslas – mažinti aplinkos veiksnių, nesaugių produktų (gaminių ir paslaugų) neigiamą poveikį ir riziką gyventojų sveikatai. 2.1 uždavinys. Kurti sveikatai palankią gyvenamąją aplinką. 2.2 uždavinys. Mažinti pavojingų cheminių medžiagų poveikį per visą cheminių medžiagų gyvavimo ciklą. 2.3 uždavinys. Mažinti aplinkos triukšmo riziką. 2.4 uždavinys. Mažinti jonizuojančiosios ir nejonizuojančiosios spinduliuotės riziką. 2.5 uždavinys. Didinti produktų (gaminių ir paslaugų) saugą. 3. Trečiasis programos tikslas – užtikrinti visuomenės sveikatos priežiūros sistemos tvarumą (toliau – trečiasis Programos tikslas) 3.1 uždavinys. Didinti kokybiškų ir priimtinių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą. 3.2 uždavinys. Gerinti visuomenės sveikatos priežiūros sistemos valdymą.  Stebimi rodikliai: <ul style="list-style-type: none"> <li>• tikėtina vyrų sveiko gyvenimo trukmė (metais) (Eurostatas);</li> <li>• tikėtina moterų sveiko gyvenimo trukmė (metais) (Eurostatas);</li> <li>• gyvensenos pokyčiai dėl sveikatos (procentais) (Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Suaugusiųjų Lietuvos žmonių gyvensenos tyrimas);               <ul style="list-style-type: none"> <li>• 20–64 metų asmenų, įvertinusių savo gyvenimo kokybę labai gerai ar gerai, dalis (procentais) (Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Suaugusiųjų Lietuvos žmonių gyvensenos tyrimas);</li> <li>• nutukusių 18–75 metų Lietuvos gyventojų dalis (procentais) (Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras, Lietuvos gyventojų faktinės mitybos ir mitybos bei fizinio aktyvumo įpročių tyrimai);</li> <li>• daržovių ir vaisių suvartojimas vienam gyventojui (gramais per dieną) (Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras, Lietuvos gyventojų faktinės</li> </ul> </li> </ul>

<sup>43</sup> Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr. 1291 „Dėl Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programos patvirtinimo“; <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4d3dc740a3c411e58fd1fc0b9bba68a7>

Eil. Nr.	Dokumento lygmuo ir dokumento pavadinimas	Probleminę sritį apibrėžiantys dokumento duomenys (ką analizuoti, nustatant teiktinų VSS paslaugos sritį)
		<p>mitybos ir mitybos bei fizinio aktyvumo įpročių tyrimai);</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• sveikatai palankių maisto produktų, paženklinutų simboliu „Rakto skylutė“, skaičius (vienetais) (Sveikatos apsaugos ministerija);</li> <li>• gyventojų, priklausančių mažo fizinio aktyvumo grupei, dalis (procentais) (Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras, Lietuvos gyventojų faktinės mitybos ir mitybos bei fizinio aktyvumo įpročių tyrimai);</li> <li>• mirtingumas dėl savižudybių (standartizuotas mirtingumo rodiklis 100 tūkst. gyventojų) (Higienos institutas);</li> <li>• per 2 mėnesius nė karto patyčių nepatyrusių mokinių dalis (procentais) (Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Tarptautinis mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir sveikatos tyrimas (angl. Health Behaviour in School-Aged Children – HBSC);</li> <li>• gyventojų, kurie informuoti apie aplinkos rizikos veiksnius ir jų galimą neigiamą poveikį sveikatai, dalis (procentais) (Sveikatos apsaugos ministerijos apklausa);</li> <li>• mirtingumas dėl išorinių priežasčių (standartizuotas mirtingumo rodiklis 100 tūkst. gyventojų) (Higienos institutas);</li> <li>• asmenų, dėl profesinės ligos netekusių 45 ir daugiau procentų darbingumo, dalis (visų asmenų, kuriems nustatytos profesinės ligos, procentais) (Higienos institutas);</li> <li>• išlaikytas 5 paskutinių ataskaitinių metų gyventojų sergamumo užkrečiamosiomis ligomis vidutinis lygis (atvejai 100 tūkst. gyventojų) su +/-10 procentų pokyčiu (procentais) (Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras).</li> </ul>
2.	Nacionalinis (SAM) lygmuo	-
2.1.	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2019–2021 metų strateginis veiklos planas <sup>44</sup>	<p>Strateginis tikslas, susijęs su visuomenės sveikata: Skatinti sveiką gyvenimą, saugoti ir stiprinti sveikatą, vykdyti ligų prevenciją. Visuomenės sveikatos stiprinimo programa:</p> <p>1 tikslas. Plėtoti ligų prevenciją bei mažinti žalingų veiksnių poveikį ir sveikatos netolygumus.</p> <p>1.1 uždavinys. Ugdyti gyventojų sveikos gyvenimo įpročius, skatinti sveikatos raštingumą bei gerinti visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą.</p> <p>2 tikslas. Skubiai ir koordinuotai reaguoti į grėsmes visuomenės sveikatai.</p> <p>2.1 uždavinys. Apriboti ir kontroliuoti infekcinių ligų plitimą.</p> <p>3 tikslas. Mažinti paslaugų, gaminių, aplinkos veiksnių neigiamą poveikį ir riziką gyventojų sveikatai.</p> <p>3.1 uždavinys. Mažinti žalingo aplinkos probleminės srities visuomenės sveikatai riziką.</p> <p>Stebimi rodikliai:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Mirtingumas dėl savižudybių (skaičius 100 tūkst. gyv.);</li> <li>• Gyventojų, pakeitusių gyvenimą dėl sveikatos, dalis (proc.);</li> <li>• Nutukusių 18-75 metų Lietuvos gyventojų dalis (proc.);</li> <li>• Gyventojų, kurie informuoti apie aplinkos rizikos veiksnius, ir jų galimą neigiamą poveikį sveikatai, dalis (proc.);</li> <li>• Sergamumo alkoholinėmis psichozėmis skaičius 100 tūkst. gyventojų (skaičius) ir Sergamumo alkoholinėmis psichozėmis skaičiaus 100 tūkst. gyventojų sumažėjimas kasmet (proc.);</li> <li>• Asmenų, kurių pagrindinė mirties priežastis su rūkymu susiję piktybiniai navikai, skaičiaus sumažėjimas kasmet (proc.);</li> <li>• Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo daržovės,</li> </ul>

<sup>44</sup> Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. V-53 patvirtintas ministerijos 2019-2021 metų strateginis veiklos planas; <http://sam.lrv.lt/lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/strateginiai-veiklos-planai>

Eil. Nr.	Dokumento lygmuo ir dokumento pavadinimas	Probleminę sritį apibrėžiantys dokumento duomenys (ką analizuoti, nustatant teiktinų VSS paslaugos sritį)
		<p>dalis (proc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Didžiausiais sveikatos ir jos priežiūros prieinamumo netolygumais pasižyminčiuose regionuose gyvenančių tikslinės grupės asmenų, dalyvaujančių prevencinėse programose, dalis (proc.);</li> <li>• Daržovių ir vaisių suvartojimas vienam gyventojui (gramai per dieną);</li> <li>• Gyventojų, priklausančių mažo fizinio aktyvumo grupei, dalis (proc.);</li> <li>• Asmenų, dėl profesinės ligos netekusių 45 ir daugiau procentų darbingumo, dalis (visų asmenų, kuriems nustatytos profesinės ligos) (proc.);</li> <li>• Vyresnių nei 60 metų asmenų, dalyvavusių sveikatos mokymo renginiuose, dalis (proc.);</li> <li>• Asmenų, informuotų apie klimato kaitos poveikį žmonių sveikatai, skaičiaus didėjimas, palyginti su 2015 metais (proc.);</li> <li>• Tikslinių grupių asmenų, kurie dalyvavo informavimo, švietimo ir mokymo renginiuose ir sveikatos raštingumą didinančiose veiklose, skaičius (kaupiamieji vienetai);</li> <li>• Išlaikytas penkių paskutinių ataskaitinių metų gyventojų sergamumo infekcinėmis ligomis vidutinis lygis (atvejų skaičius/ 100 tūkst. gyventojų; proc.) su +/- 10 proc. pokyčiu;</li> <li>• Naujų ŽIV infekcijų atvejų, susijusių su narkotikų švirkštimu, dalis Lietuvoje (proc.).</li> </ul>
2.2.	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo priežiūros komisijos posėdžio protokolu nustatytos 2019 m. prioritetinės veiklos kryptys ir veiklos vertinimo kriterijai	<p>I prioritetas. Visuomenės psichikos sveikatos gerinimas.</p> <p>1.1 tikslas/ veikla. Užtikrinti savižudybių prevencijos prioritetų nustatymą ilgojo ir trumpojo laikotarpių savižudybių prevencijos priemonių ir joms įgyvendinti reikiamo finansavimo planavimą (LRV prioritetas) (01-01-05) / funkcija – visuomenės sveikatos stiprinimas.</p> <p>1.1.1 veiklos kryptis. 1.1. Ankstyvosios intervencijos, skirtos nereguliariai vartojantiems psichoaktyviais medžiagas ar eksperimentuojantiems jomis jaunuoliams, vykdymas.</p> <p>1.1.2 veiklos kryptis. Priklausomybių konsultantų paslaugų teikimo savivaldybėse organizavimas.</p> <p>1.1.3 veiklos kryptis. Psichikos sveikatos kompetencijų didinimas įmonių darbuotojams.</p> <p>1.1.4 veiklos kryptis. Mokyklų bendruomenės gebėjimų psichikos sveikatos srityje stiprinimas - mokymų / supervizijų organizavimas mokyklos bendruomenių komandoms.</p> <p>II prioritetas. Sveikos mitybos įgūdžių formavimas ir fizinio aktyvumo skatinimas.</p> <p>2.2 tikslas/ veikla. Stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius bendruomenėse bei vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėse (01-01-07) / funkcija – visuomenės sveikatos stiprinimas.</p> <p>2.2.1 veiklos kryptis. Gyventojų sveikos mitybos įgūdžių formavimas, daržovių vartojimo skatinimas.</p> <p>2.2.2 veiklos kryptis. Sveikos mitybos ir sveiko maisto gamtinio mokymų organizavimas tikslinėms grupėms.</p> <p>2.2.3 veiklos kryptis. Gyventojų fizinio aktyvumo skatinimas.</p> <p>2.2.4 veiklos kryptis. Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimas.</p> <p>2.2.5 veiklos kryptis. Supratimo apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms didinimas.</p> <p>2.2.6 veiklos kryptis. Burnos higienos užsiėmimų organizavimas tikslinėse grupėse.</p>
2.3.	Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės	Nustatytas 143 pozicijų (punktų) stebėtinų rodiklių sąrašas. Verta pažymėti, kad:

Eil. Nr.	Dokumento lygmuo ir dokumento pavadinimas	Probleminę sritį apibrėžiantys dokumento duomenys (ką analizuoti, nustatant teiktinų VSS paslaugos sritį)
	sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašas <sup>45</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• didelė dalis rodiklių skirta ne savivaldybių, bet šalies visuomenės sveikatai stebėti;</li> <li>• savivaldybėse visuomenės sveikatos rodiklių sąrašas tik iš dalies sutampa su šios lentelės 2.3 punkte nurodytu sąrašu.</li> </ul> Skiriami šie pagrindiniai stebėsenos objektai: <ul style="list-style-type: none"> <li>• demografinė situacija;</li> <li>• socialinė ekonominė būklė;</li> <li>• sveikatos būklė;</li> <li>• gyvensena;</li> <li>• aplinka;</li> <li>• sveikatos priežiūros išteklių;</li> <li>• sveikatos priežiūros įstaigų veikla;</li> <li>• išlaidos sveikatos priežiūrai ir jos finansavimas.</li> </ul> Ne visi objektai ar jų dalys priskiriamos VSS sričiai.
2.4.	Visuomenės sveikatos stiprinimo vadovas savivaldybėms <sup>46</sup>	Visuomenės sveikatos stiprinimo vadove savivaldybėms įvardintos pagrindinės probleminės visuomenės sveikatai sritys: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Sveikos mitybos skatinimas ir nutukimo prevencija;</li> <li>• Fizinio aktyvumo skatinimas;</li> <li>• Sveikos aplinkos kūrimas;</li> <li>• Sužalojimų prevencija;</li> <li>• Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija;</li> <li>• Užkrečiamųjų ligų prevencija.</li> </ul>
3.	Vietinis (savivaldybių) lygmuo	-
3.1.	Strateginis plėtros planas <sup>47</sup>	Plėtros plano aprašomojoje dalyje (pvz., dalyje „Esama būklė. Sveikata“), gali būti pateikiamos visuomenės sveikatos problemos, o strateginėje dalyje (pvz., dalyje „Strateginio plėtros plano strategija. Prioritetai, tikslai ir uždaviniai“) – nustatyti prioritetai ir konkrečios veiklos.
3.2.	Strateginis veiklos planas <sup>48</sup>	Veiklos plano programoje, susijusioje su visuomenės sveikatos sritimi, aprašomojoje dalyje, gali būti pateikiamos nustatytos savivaldybės visuomenės sveikatos problemos ir prioritetai artimiausių 3 metų laikotarpiui.
3.3.	Savivaldybės VSB rengiamos visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos	Savivaldybių VSB, rengdami visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitas, gali nustatyti VSS paslaugos prioritetus, tačiau dažniausiai tai nedaroma. Ataskaitose, laikantis vienodo dėstymo (struktūros), stebimi rodikliai išskaidyti pagal Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategijoje nurodytus tikslus ir uždavinius – iš viso apie 50 rodiklių. Rodiklių reikšmės stebimos kasmet, lyginamos su atitinkamo laikotarpio Lietuvos (šalies) vidurkiu.
3.4.	Kiti savivaldybių lygmens dokumentai, nustatantys VSS paslaugų paklausą/ problemą visuomenės sveikatai sričiai <sup>49</sup>	Gali būti parengti/ rengiami atskiri savivaldybės tarybos sprendimu priimami VSS paslaugą nustatantys dokumentai, tačiau jie dažniausiai nustato papildomų VSS paslaugų teikimą, tarpinstitucinio bendravimo svarbą. Dažniausiai tai trumpalaikiai dokumentai (galiojimas – ne ilgiau kaip 1 metai), todėl didelės įtakos visuomenės sveikatos problemų sprendimui neturi.

<sup>45</sup> Šaltinis: LR Sveikatos apsaugos ministro 2004 m. lapkričio 26 d. įsakymas Nr. V-837 „Dėl Visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių sąrašo patvirtinimo“ (redakcija, aktuali 2019 m. balandžio 15 d.; <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.246534?jfwid=-9dzqntwqk>)

<sup>46</sup> Visuomenės sveikatos stiprinimo vadove savivaldybėms, 2014 m., SMLPC

<sup>47</sup> Šaltinis: savivaldybių strateginiai plėtros planai tvirtinami savivaldybės tarybos sprendimu. Savivaldybių tarybų sprendimų archyvas (priėjimas per <https://www.e-tar.lt/portal/index.html>)

<sup>48</sup> Šaltinis: savivaldybių strateginiai veiklos planai tvirtinami savivaldybės tarybos sprendimu. Savivaldybių tarybų sprendimų archyvas (priėjimas per <https://www.e-tar.lt/portal/index.html>)

<sup>49</sup> Šaltinis: Savivaldybių tarybų sprendimų archyvas (priėjimas per <https://www.e-tar.lt/portal/index.html>)

**VSS PROBLEMINĖS SRITIES IR PASLAUGŲ AKTUALUMO NUSTATYMAS SAVIVALDYBĖJE  
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS PAVYZDYS**

*Pasvyruoju paryškintu šriftu (tikslai, uždaviniai) pažymėti Lietuvos sveikatos 2014-2025 m. programoje apibrėžti tikslai ir uždaviniai.* Įprastu šriftu nurodyti rodiklių pavadinimai ir paskirstymas pagal stebimą sritį, atitinkančią konkrečius Lietuvos sveikatos 2014-2025 m. programos tikslus ir uždavinius. Būtent tokia tvarka savivaldybių VSB vykdo visuomenės sveikatos stebėseną, rengdami metines visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitas.

Pastabos:

1. Rodiklių pavadinimai (ir kodai) nurodomi pagal Higienos instituto naudojamą klasifikaciją;
2. Raudona spalva pažymėtos rodiklio reikšmės, kurių skirtumas, palyginti su Lietuvos vidurkiu, yra esminis;
3. Jei reikšmė tik vieneriais metais pateko į „raudoną“ zoną, bet kitus 2 stebimus metus neįdoma raudonai – skirtumas laikomas neesminiu.

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	
<b><i>Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai</i></b>											
1	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	76,44	74,51	102,59	76,45	74,87	102,12	77,83	75,74	102,76	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
2	Išvengiamas mirtingumas	34,75	34,40	101,01	34,20	33,70	101,48	31,62	31,33	100,94	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
<b><i>1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį</i></b>											
<b><i>1.1 uždavinys. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą</i></b>											
3(1)	Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000	14,92	30,84	48,38	17,45	28,69	60,82	15,92	26,45	60,19	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	
	gyventojų										
3(2)	Bandymų žudytis (X60–X64, X66–X84) skaičius 100 000 gyv.							63,51	44,41	143,02	Probleminė sritis: Psichikos sveikatos gerinimas. Aktualiomis reikėtų laikyti VSS paslaugas, kurios orientuotos į skirtingo amžiaus rizikos grupes, vykdant savižudijų prevencija (pvz., mokymai atpažinti potencialius savižudžius, grupiniai užsiėmimai rizikos asmenims, psichinio atsparumo didinimas mokyklinio amžiaus vaikams ir jaunuoliams bei pan.).
4	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų	47,76	60,23	79,30	58,50	66,24	88,31	65,85	76,26	86,35	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
5	Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyventojų	1,14	3,36	33,83	1,23	3,37	36,43	1,26	3,46	36,34	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
6	Ilgalaikio nedarbo lygis	1,33	2,52	52,65	1,13	2,20	51,40	1,12	2,07	54,09	Nenustatomas, nes skirtumas su LR

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	
											vidurkiu yra neesminis
7	Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	-6,55	-11,26	58,15	-4,25	-14,20	29,91	-3,08	-13,79	22,35	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
<b>1.2 uždavinys. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu</b>											
8	Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyventojų	90,41	110,43	81,87	85,78	106,76	80,36	77,78	99,35	78,29	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
9	Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	111,26	219,53	50,68	90,97	188,55	48,25	72,60	159,14	45,62	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
10	Socialinės pašalpas gavėjų skaičius 1000 gyventojų	16,96	38,11	44,51	12,92	30,65	42,14	10,87	26,36	41,23	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
11(1)	Užregistruoti nauji TB atvejai (A15-A19) 100 000 gyventojų							20,32	39,46	51,49	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
11(2)	Sergamumas (nauji ir recidyvai) TB (A15-A19) 100 000 gyventojų	20,26	41,86	48,39	23,15	40,09	57,73	22,69	44,83	50,62	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
<b>2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką</b>											
<b>2.1 uždavinys. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą</b>											
12	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl	1,27	1,02	124,38	0,88	0,89	99,42	1,42	1,06	133,94	Nenustatomas, nes skirtumas su LR

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	
	nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 1000 darbingo amžiaus gyventojų										vidurkiu yra neesminis
13	Susizalojimo dėl nukritimo atveju skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	147,67	138,97	106,26	143,84	146,92	97,91	144,73	145,12	99,73	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
14	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	55,15	68,87	80,08	54,00	65,76	82,12	57,05	68,26	83,58	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
15	Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	115,66	72,77	158,93	120,50	77,61	155,26	103,50	70,73	146,32	Probleminė sritis: Užkrečiamųjų ligų prevencija. Aktualiomis laikytinos paslaugos, susijusios su visuomenės ir atskirų didesnės rizikos grupių informavimu, mokymu ir sveikos gyvensenos įgūdžių formavimu užkrečiamųjų ligų temomis.
<b>2.2 uždavinys. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį</b>											

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	
16	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	3,50	5,03	69,61	3,86	6,62	58,23	2,75	5,02	54,68	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
17	Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	13,07	13,56	96,39	11,39	13,98	81,46	13,73	14,99	91,57	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
<b>2.3 uždavinys. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių</b>											
18	Mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyventojų	4,97	10,57	47,04	5,88	8,58	68,54	5,87	8,73	67,18	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
19	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	2,39	3,86	62,09	3,31	3,38	97,77	2,20	3,22	68,26	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
20	Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	56,35	65,68	85,79	49,96	65,41	76,39	47,22	61,80	76,41	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
<b>2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą</b>											
21	Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų taršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km				7841,00	1010,00	776,34	9552,00	1079,00	885,26	Nenustatomas, kadangi tai ne VSS sritis
22	Viešai teikiamo geriamojo vandens										

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	
	prieinamumas vartotojams, proc.										
23	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.										
<b>3. tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą</b>											
<b>3.1 uždavinys. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtų narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą</b>											
24	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	12,34	5,13	240,53	9,37	4,46	209,93	9,15	3,89	235,30	Probleminė sritis: Narkotinių medžiagų vartojimo prevencija. Aktualiomis laikytinos paslaugos, susijusios su rizikos grupių mokymu narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje.
25	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	18,78	25,20	74,54	22,78	23,36	97,51	16,11	20,54	78,41	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
26	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	144,37	65,65	219,91	117,20	54,21	216,17	97,00	53,60	180,98	Probleminė sritis: Narkotinių medžiagų vartojimo prevencija. Aktualiomis laikytinos paslaugos, susijusios su rizikos grupių mokymu narkotinių ir

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	
											psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje. Probleminė sritis: Psichikos sveikatos gerinimas. Aktualiomis laikytinos paslaugos, susijusios su rizikos grupių (nepilnamečių, socialinės rizikos asmenų ir pan.) bendru socialiniu-psichologiniu atsparumo didinimu, žalingų įpročių prevencija ir pan.
27	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmeninė prekyba tabako gaminiais	182,73	173,48	105,33	181,34	172,39	105,19	180,50	186,92	96,57	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
28	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	142,80	149,70	95,39	139,19	150,25	92,64	142,62	164,65	86,62	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
<b>3.2 uždavinys. skatinti sveikos mitybos įpročius</b>											

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	
29	Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	40,53	32,03	126,55	46,63	35,36	131,89	43,35	34,33	126,27	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
<b>4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius</b>											
<b>4.1 uždavinys. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais</b>											
30	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų	25,46	33,62	75,73	25,18	33,78	74,56	23,59	33,14	71,17	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
31	Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyventojų	6,85	6,94	98,74	7,11	6,58	108,04	6,52	6,45	101,15	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
<b>4.2 uždavinys. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą</b>											
32	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	1,74	2,14	81,38	1,62	2,06	78,71	1,58	2,02	78,45	Nenustatomas, kadangi tai ne VSS sritis
33	Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	7,77	7,10	109,47	8,23	7,32	112,45	8,51	7,67	110,93	Nenustatomas, kadangi tai ne VSS sritis
34	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	8,87	8,34	106,43	8,91	8,53	104,54	9,39	9,10	103,22	Nenustatomas, kadangi tai ne VSS sritis
35	Užregistruoti nauji daugeliui vaistų atsparios TB atvejai	3,50	3,68	94,99	3,49	4,11	84,84	3,66	3,89	94,12	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)	
	100 000 gyventojų										
36	Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyventojų	9,02	3,59	251,06	6,43	2,90	221,64	7,98	3,14	254,17	<p>Probleminė sritis: Užkrečiamųjų ligų prevencija. Aktualiomis laikytinos paslaugos, susijusios su sergamumo ŽIV ir lytiškai plintančių ligų prevencija.</p> <p>Probleminė sritis: Psichikos sveikatos gerinimas. Aktualiomis laikytinos paslaugos, susijusios su rizikos grupių psichologinio atsparumo rizikos veiksniams didinimu, rizikos veiksnių valdymu ir pan.</p>
<b>4.3 uždavinys. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą</b>											
37	Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	4,01	4,19	95,50	3,62	4,54	79,79	3,08	2,96	104,00	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
38	2 metų amžiaus vaikų MMR1(tymų, epideminio parotito,	93,33	94,15	99,13	91,92	93,72	98,07	93,16	93,46	99,67	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	
	raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys										
39	1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys	93,17	93,48	99,67	94,10	94,07	100,03	93,77	93,72	100,05	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
40	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	18,57	19,98	92,96	16,64	17,04	97,66	16,01	16,43	97,44	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
41	Mokinių dantų švietimo intensyvumo indeksas (Vaikų, neturinčių švietimo pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.))	3,08	3,44	89,59	4,20	4,20	100,00	18,83	18,00	104,61	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
42	Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 10 000 gyventojų	3,14	5,85	53,61	3,53	6,22	56,73	3,25	5,44	59,73	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
<b>4.4 uždavinys. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę</b>											
43	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (100-	578,94	811,97	71,30	574,59	805,48	71,34	525,27	795,89	66,00	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	
	I99) 100 000 gyventojų										
44	Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	230,18	287,38	80,10	226,86	285,79	79,38	214,14	282,70	75,75	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
45	Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	183,96	196,01	93,85	181,30	195,17	92,89	166,37	189,79	87,66	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
46	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 100 000 gyventojų	41,00	42,60	96,24	39,09	45,60	85,72	42,10	62,25	67,62	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
47	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	73,55	48,40	151,98	59,27	46,54	127,35	61,43	48,60	126,40	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
48	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių,	55,51	50,24	110,50	57,37	52,46	109,36	58,44	52,82	110,63	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2015			2016			2017			Ar nustatomas aktualumas?
		Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	Savivaldybės reikšmė	LR vidurkis	<i>Procentinis skirtumas (savivaldybės reikšmė/ Lietuvos vidurkis * 100)</i>	
	apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje										
49	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	63,69	50,44	126,28	65,58	49,93	131,33	66,08	52,20	126,60	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis
50	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	44,26	37,42	118,29	46,28	39,00	118,66	47,52	40,80	116,45	Nenustatomas, nes skirtumas su LR vidurkiu yra neesminis

## TIKSLINĖS GRUPĖS IR VSS PASLAUGOS GAVĖJO IDENTIFIKAVIMO PROCESAS

Žingsnis	Informacinė bazė	Paaškinimai, pavyzdžiai ir pan.
<p><b>Tikslinė grupė</b> formuojama, įvertinus problemos mastą ir priežastis, su sveikata susijusius elgsenos, gyvenimo būdo, aplinkos veiksnius, atitikimą šalies strateginiuose dokumentuose įvardintiems visuomenės sveikatos prioritetams, statistinius šalies rodiklius ir pan. Kitaip tariant, pirmiausia svarbu apibrėžti kriterijus, pagal kuriuos ši tikslinė grupė bus suformuota.</p> <p><b>1. Kriterijų apibrėžimas.</b> Nustatomi kriterijai, kurie yra svarbūs konkrečios VSS paslaugos teikimui. Kriterijai gali būti:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• sveikatos rizikos veiksniai,</li> <li>• demografiniai duomenys,</li> <li>• socioekonominiai duomenys,</li> <li>• bendrosios sveikatos problemos,</li> <li>• kitos charakteristikos, turinčios įtakos VSS paslaugai ir/ ar nustatytai visuomenės problemai.</li> </ul>	<p>Atliekant tikslinės grupės identifikavimą, rodiklius, kurie apibūdintų tikslinės grupės požymius, <b>renkami</b> iš šių šaltinių:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių sąrašo, pateikto LR sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakyme Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.</li> <li>• Higienos instituto sveikatos rodiklių sąrašo<sup>50</sup>.</li> <li>• WHOSIS<sup>51</sup> – Interaktyvi PSO statistinės informacijos sistema, apimanti duomenis iš 193 šalių.</li> <li>• HFA-DB<sup>52</sup> – pagrindinis PSO Europos regioninio biuro statistinės informacijos šaltinis apie Europos valstybių gyventojų sveikatą.</li> <li>• EUROSTAT<sup>53</sup> – Europos Sąjungos (ES) statistikos tarnyba.</li> <li>• Lietuvos sveikatos rodiklių informacinė sistema<sup>54</sup>;</li> <li>• Higienos instituto registrai<sup>55</sup> ir kitos duomenų bazės<sup>56</sup>;</li> <li>• Lietuvos Respublikos Statistikos departamento duomenų bazė<sup>57</sup>;</li> <li>• Privalomojo sveikatos draudimo fondo informacinė sistema SVEIDRA<sup>58</sup>;</li> </ul>	<p><b>Sveikatos rizikos veiksnių pavyzdžiai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Tabako vartojimas</i></li> <li>• <i>Alkoholio vartojimas</i></li> <li>• <i>Psichotropinių medžiagų vartojimas,</i></li> <li>• <i>Per mažas ar per didelis KMI</i></li> <li>• <i>Per mažas vaisių ir daržovių vartojimas</i></li> <li>• <i>Nepakankamas fizinis aktyvumas</i></li> <li>• <i>Menopauzė</i></li> <li>• <i>Kt.</i></li> </ul> <p><b>Socioekonominių rodiklių pavyzdžiai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Užimtumas</i></li> <li>• <i>Šeimos sudėtis</i></li> <li>• <i>Sąsaja su skurdo riba ar socialine atskirtimi</i></li> <li>• <i>Dalyvavimas nusikalstamose veikose</i></li> </ul> <p><b>Demografinių rodiklių pavyzdžiai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Amžius</i></li> <li>• <i>Lytis</i></li> <li>• <i>Gyvenamoji vietovė</i></li> </ul>

<sup>50</sup> <http://www.hi.lt/uploads/pdf/statistika/rodikliai.html>

<sup>51</sup> <https://www.who.int/whosis/en/>

<sup>52</sup> <https://gateway.euro.who.int/en/hfa-explorer/>

<sup>53</sup> <https://ec.europa.eu/eurostat/>

<sup>54</sup> <http://www.hi.lt/lsris.html>

<sup>55</sup> <http://www.hi.lt/registrai.html>

<sup>56</sup> <http://www.hi.lt/sveikatos-statistika.html>

<sup>57</sup> <https://osp.stat.gov.lt/>

<sup>58</sup> <https://www.ktlk.lt/istaigoms/is/>

Žingsnis	Informacinė bazė	Paiškinimai, pavyzdžiai ir pan.
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Švietimo valdymo informacinės sistema ŠVIS<sup>59</sup>;</li> <li>• Savivaldybių administracijos kaupiami su savivaldybės gyventojais susiję statistiniai duomenys;</li> <li>• NVO, įstaigų ir organizacijų teikiančių savivaldybės gyventojams specifines socialines, sveikatos ar kitas paslaugas kaupiami tam tikrų gyventojų grupių duomenys;</li> <li>• kitų patikimų informacijos šaltinių valdomi su iškelta problema susiję statistiniai duomenys.</li> </ul> <p>Vienas paprasčiausių būdų:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• naudotis BUA 2 priede pateiktu rodiklių sąrašu;</li> <li>• išnagrinėti Lietuvos strateginių dokumentų nuostatas (BUA 1 priedas), kuriose iš anksto pažymėtos kai kurios tikslinės grupės;</li> <li>• pasinaudoti BUA minėtame VSP Sąraše pateiktu kai kurių paslaugų tikslinių grupių identifikavimu.</li> </ul>	<p><b>Bendrųjų sveikatos problemų pavyzdžiai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Sergamumas onkologinėmis ligomis</i></li> <li>• <i>Sergamumas lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis</i></li> <li>• <i>Sergamumas II tipo cukriniu diabetu</i></li> <li>• <i>Kt.</i></li> </ul>
<p>Apibrėžus kriterijus, pagal kuriuos nustatoma tikslinė grupė (tai yra į ką turi būti orientuota konkreti VSS paslauga, kad kuo efektyviau būtų sprendžiama visuomenės sveikatos problema), nurodomas konkretus VSS paslaugos tikslinės grupės pavadinimas.</p> <p><b>2 žingsnis. Nustatyti, kiek šios tikslinės grupės atstovų yra konkrečioje savivaldybėje (tikslinės grupės skaitlingumas).</b></p> <p>Pagal 1-ame žingsnyje identifikuotus požymius, nustatomas tikslinės grupės skaitlingumas.</p>	<p>VSS paslaugos Aprašymo rengėjas turi nurodyti tikslinės grupės apimties nustatymo savivaldybėje būdą. Pasirenkamas vienas iš šių būdų:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Atrenkant pagal viešai pasiekiamoje oficialioje statistinėje informacijoje pateiktus sveikatos rodiklius, kuriuos yra galimybė identifikuoti pagal savivaldybes (remiantis aukščiau minėtais šaltiniais);</li> <li>2. Atliekant tikslines gyventojų apklausas savivaldybėje;</li> <li>3. Vertinant sveikatos rodiklius galimai susijusius su analizuojama problema (<i>pvz. didelė tikimybė, kad asmuo, sergantis plaučių vėžiu, rūkė</i>) arba atsižvelgiant į Lietuvoje atliekamų suaugusiųjų ir vaikų gyvenamosios tyrimų (HBSC, MONICA, suaugusiųjų gyvenamosios tyrimas, mokyklinio amžiaus vaikų gyvenamosios tyrimas ir kt.) apibendrintus duomenis pagal savivaldybes.</li> </ol> <p>Pastaba: Lietuvoje tikslinės grupės apimtį pagal sveikatos rizikos veiksnius nustatyti yra sudėtinga, kadangi išanalizavus šiuo metu galiojančius LR teisės aktus sveikatos srityje, daroma</p>	-

<sup>59</sup> <http://www.svis.smm.lt/>

Žingsnis	Informacinė bazė	Paiškinimai, pavyzdžiai ir pan.
	<p>išvada, kad šiai dienai Lietuvoje nėra metodų, leidžiančių tiksliai identifikuoti grupės apimtį pagal sveikatos rizikos veiksnius. Tokią informaciją dažniausiai turi tik ASPI pacientų asmens sveikatos istorijose.</p> <p>Aprašyme pateikus būdą, kaip apskaičiuoti tikslinės grupės apimtį, nurodoma, kokia dalis nuo identifikuotos tikslinės grupės apimties turėtų gauti Aprašyme numatytas paslaugas, tam kad būtų pasiektas Aprašyme numatytas tolimasis Aprašymo tikslas. Skirtingoje literatūroje nurodoma skirtinga apimtis – nuo bent 10<sup>60</sup> iki 20<sup>61</sup> proc. Todėl Aprašymo rengėjas tikslinės grupės apimties dalies savivaldybėje nustatymą atlieka vienu iš šių būdų:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Mokslinių šaltinių analizėje nagrinėjama tema arba specialistų/ekspertų vertinimai. Šiuo būdu apskaičiuojant savivaldybėje tikslinės grupės dalį atliekama mokslinių straipsnių analizė ir/ arba konsultuojamasi su nagrinėjamos problemos žinovais/ekspertais/mokslininkais. Atsižvelgiant į jų pasiūlymus nustatoma tikslinės grupės dalis.</li> <li>2. Reprezentatyvios imties skaičiavimo metodas. Imtis skaičiuojama nuo bendros savivaldybės tikslinės grupės dydžio esant 95 proc. tikimybei su 3 proc. paklaida. Reprezentatyvios imties nustatymui galima naudoti internetines imties skaičiuokles<sup>62</sup>.</li> </ol>	
<p>Natūralu, kad VSS paslauga negali būti suteikta iš karto visai tikslinei grupei (ypač kai tai liečia platesnio masto problemas), todėl VSS paslauga organizuojama mažesniai paslaugos gavėjų skaičiui. Bet savotišku iššūkiu tampa ir tai, kaip nustatyti tikslinės grupės atstovą „pritraukti“, kad jis pasirašytų paslaugos teikimo sutartį ir gautų šią paslaugą?</p> <p><b>3 žingsnis. Pritraukiame tikslinės grupės atstovus ir</b></p>	<p>Formuojant VSS paslaugos gavėjų grupę nurodomi žingsniai, kurių pagrindu suformuojamos VSS paslaugos gavėjų grupės. VSS paslaugos gavėjų grupės dydis priklauso nuo VSS paslaugos tikslo ir intervencijų. Aprašant VSS paslaugą, gavėjų grupės optimalus dydis nustatomas pagal jam tinkančias veiksmingas, moksliskai pagrįstas, pamatuojamas, technologiškai įvertintas intervencijas.</p>	<p>Šiuo atveju potencialių paslaugų gavėjų sąrašą gali suteikti:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Mokyklų mokinių sąrašas;</li> <li>• Turima anksčiau paslaugas gavusių asmenų duomenų bazė;</li> <li>• ASPI, NVO turimi gyventojų sąrašai;</li> <li>• Darbdavių (įmonių), veikiančių tam tikrose ekonominės veiklos srityse, sąrašai (pvz., duomenys prieinami per Registrų centrą).</li> </ul>

<sup>60</sup> Projekto “Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo ir jų teikimui reikalingos infrastruktūros modelis”

<sup>61</sup>Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo valdymo modelis

[http://www.smlpc.lt/media/image/Programos%20ir%20projektai/VSS\\_paslaugu\\_teikimo\\_valdymo\\_Mod.pdf](http://www.smlpc.lt/media/image/Programos%20ir%20projektai/VSS_paslaugu_teikimo_valdymo_Mod.pdf)

<sup>62</sup> <http://www.raosoft.com/samplesize.html>

Žingsnis	Informacinė bazė	Paaiškinimai, pavyzdžiai ir pan.
<p>potencialius VSS paslaugos gavėjus įtraukiame į paslaugos gavimą:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Socialinė reklama</li> <li>- VSB skelbiama informacija (socialiniai tinklai, VSB ir/ar savivaldybės tinklapis)</li> <li>- Ankstesnių paslaugos gavėjų rekomendacijos</li> <li>- Įvairių VSB organizuojamų renginių metu skleidžiama informacija</li> <li>- Tiesioginis kreipimasis tikslinės grupės lankymosi vietose</li> <li>- Socialiniai partneriai ir pan. Institucijos (pvz., interesų grupės, mokyklos, ASPĮ, NVO ir kt.)</li> </ul> <p>Tuo atveju, jei tikslinės grupės atstovas gauna tiesioginį siuntimą iš ASPĮ, ši veikla gali duoti papildomo postūmio kreiptis į VSB dėl paslaugos.</p>		<p>Atkreipiamas dėmesys, kad „išorės“ informacijos gavimas gali būti apsunkintas, atsižvelgiant į Asmens duomenų apsaugos įstatymo nuostatas.</p>

Formuojant VSS paslaugos gavėjų grupes, VSS paslaugos teikėjas taip pat turi atsižvelgti į tai, kuriam asmenų ratui gali suteikti konkrečią paslaugą vienu metu (pvz., jei konsultacija neefektyvi daugiau kaip 10 asmenų turinčiai grupei, tai paslaugai „konsultacija“ paslaugos teikėjas neturėtų formuoti 15 asmenų grupės). Rekomenduojami tokie paslaugos gavėjų grupės dydžiai (priklausomai nuo to, kokius konkrečius veiksmus paslaugos teikėjas atliks, vykdant paslaugą – mokymai, informavimas ar pan.):

<b>Eil. Nr.</b>	<b>Planuojami veiksmai, teikiant VSS paslaugą</b>	<b>VSS paslaugos gavėjų rekomenduojamas dydis</b>	<b>Komentaras</b>
1.	Informavimas	Nenustatomas	Konkretus dydis nenustatomas, informacija teikiama įvairiais būdais (pvz., žiniasklaidos priemonėmis, neskiriant tikslinės grupės)
		Visai gavėjų grupei	Informacija teikiama planuojamai paslaugos gavėjų grupei (siuntimas adresatų sąrašui)
2.	Konsultavimas	Individualios konsultacijos	Dalyvauja tik paslaugos gavėjas (esant poreikiui, gali dalyvauti dar vienas paslaugos gavėjo atstovas – pvz., vertimui, pagalbai ar pan.)
		Konsultacijos labai mažose grupėse	Rekomenduojama, kad konsultavimo grupę nesudarytų daugiau nei 5 asmenys vienu metu
3.	Mokymas (paskaitos, diskusijos, seminarai, kursai ir pan.)	Iki 12 asmenų	Mokymai, artimi diskusijoms, paskaitomis konkrečiomis temomis, derinant su konsultavimu ir atvejo analize
		13-24 asmenų	Mokymai, skirti kompaktinei grupei, artimi seminaro, atviros diskusijos formų mokymams
		25-50 asmenų	Bendresnio pobūdžio mokymai, skirti konkrečiai tikslinei grupei, turintys specifinių žinių perdavimo požymių
		51 ir daugiau asmenų	Plataus profilio mokymai, dažniausiai organizuojami kelioms grupėms – pvz., maisto piramidė, prieskonių vartojimas ir pan. Mokymai dažniausiai skirti ne konkrečioms rizikos grupėms, bet įvairioms tikslinėms grupėms
4.	Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas	Šios intervencijos gavėjų grupės dydis nustatomas pagal kai, kokiam aukščiau apibrėžtam intervencijų tipui Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimo konkretus veiksmas yra labiausiai artimas (konsultavimas, mokymas ar informavimas)	
5.	Sveikatos stiprinimo veiklos organizavimas	BUA rengėjų nuomone, tai VSB atliekama įprasta veikla, nepriskirtina konkrečiai vykdomai paslaugai, todėl jai negali būti nustatomas gavėjų grupės dydis	

Šaltinis: sudaryta autorių

## REIKALAVIMAI VSS PASLAUGŲ TEIKĖJAMS

Specialistai	Kvalifikacija	Kompetencija (kvalifikacijos tobulinimas, kėlimas, kvalifikacijos pagrindu įgytos naujos žinios ir gebėjimai, kuriuos galima parodyti)	Igdžiai (patirtis)
Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas, vykdamasis visuomenės sveikatos stiprinimą	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. Lapkričio 15 d. įsakymas Nr. V-918 „Dėl savivaldybės visuomenės sveikatos biure privalomų pareigybių sąrašo ir joms keliamų kvalifikacinių reikalavimų aprašų patvirtinimo“.	2002 m. sausio 28 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymo Nr. 58 „Dėl sveikatos priežiūros specialistų profesinės kompetencijos patikrinimo tvarkos“.	Reikalavimai patirčiai nereglamentuojami.
Specialistas, vykdamasis licencijuojamą visuomenės sveikatos veiklą	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 1 d. įsakymas Nr. V-868 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (suvestinė redakcija 2017-01-01).	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 1 d. įsakymas Nr. V-868 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (suvestinė redakcija 2017-01-01).	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 1 d. įsakymas Nr. V-868 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (suvestinė redakcija 2017-01-01).
Vykdamasis licencijuojamą asmens sveikatos priežiūros veiklą.	Teisės aktų, susijusių su asmens sveikatos priežiūros specialistų licencijavimu, sąrašas:  1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 14 d. nutarimas Nr. 1069 "Dėl trečiųjų šalių reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo";  2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 18 d. nutarimas Nr. 637 "Dėl Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo įgyvendinimo";  3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimas Nr. 1458 „Dėl konkrečių valstybės rinkliavos dydžių ir šios rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“;	1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. sausio 28 d. įsakymas Nr.58 „Dėl Sveikatos priežiūros specialistų profesinės kompetencijos patikrinimo tvarkos“.  2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1995 m. balandžio 25 d. įsakymas Nr. 217 Dėl Lietuvos medicinos normos MN 7:1995 „Medicinos gydytojas. Funkcijos, pareigos, teisės, kompetencija ir atsakomybė“ patvirtinimo“.	Reikalavimai patirčiai nereglamentuojami.

Specialistai	Kvalifikacija	Kompetencija (kvalifikacijos tobulinimas, kėlimas, kvalifikacijos pagrindu įgytos naujos žinios ir gebėjimai, kuriuos galima parodyti)	Įgūdžiai (patirtis)
	<p>4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 690 „Dėl Gydytojų medicinos praktikos licencijų registro reorganizavimo į Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų praktikos licencijų registrą ir Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų praktikos licencijų registro nuostatų patvirtinimo“.</p> <p>5. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. gruodžio 11 d. įsakymas Nr. V-1134 „Dėl bendrosios praktikos slaugytojo, akušerio, biomedicinos technologo, burnos higienisto, dantų techniko, dietisto, ergoterapeuto, gydytojo odontologo padėjėjo, kineziterapeuto, masažuotojo profesinės kvalifikacijos vertinimo komisijos sudarymo, jos nuostatų ir paraiškos dėl bendrosios praktikos slaugytojo, akušerio, biomedicinos technologo, burnos higienisto, dantų techniko, dietisto, ergoterapeuto, gydytojo odontologo padėjėjo, kineziterapeuto, masažuotojo profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo formos patvirtinimo“.</p>		
Vykdantis veiklą, kuriai nereikia specialių leidimų ar licencijų	<p>Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas 1996 m. rugpjūčio 13 d. Nr. I-1491.</p> <p>Viešųjų pirkimų tarnybos Direktorius įsakymas „Dėl mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2017 m. birželio 28 d. Nr. 1S-97.</p>	<p>Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas 1996 m. rugpjūčio 13 d. Nr. I-1491.</p> <p>Viešųjų pirkimų tarnybos Direktorius įsakymas „Dėl mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2017 m. birželio 28 d. Nr. 1S-97.</p>	<p>Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas 1996 m. rugpjūčio 13 d. Nr. I-1491.</p> <p>Viešųjų pirkimų tarnybos Direktorius įsakymas „Dėl mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2017 m. birželio 28 d. Nr. 1S-97.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių

**VSS PASLAUGŲ/ PASLAUGŲ GRUPĖS REIKALAVIMUS INFRASTRUKTŪRAI  
REGLAMENTUOJANTYS TEISĖS AKTAI**

Reikalavimai patalpoms	Teisės aktai
<b>Bendrieji reikalavimai patalpoms</b>	<p>Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymas Nr. D1-713 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“ patvirtinimo.</p> <p>Lietuvos higienos norma HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. V-1081 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas“ patvirtinimo“.</p> <p>Lietuvos higienos norma HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. liepos 23 d. įsakymu Nr. V- 455 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ patvirtinimo“.</p> <p>Respublikinės statybos normos RSN 26-90 „Vandens vartojimo normos“, patvirtintos Lietuvos Respublikos statybos ir urbanistikos ministerijos ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento 1991 m. birželio 24 d. įsakymu Nr. 79/76.</p> <p>Statybos techninis reglamentas STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. D1-289 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“ patvirtinimo“;</p> <p>Statybos techninis reglamentas STR 1.12.05:2010 „Privalomieji statinių (gyvenamųjų namų) naudojimo ir priežiūros reikalavimai“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 351 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.12.05:2002 „Gyvenamųjų namų naudojimo ir priežiūros privalomieji reikalavimai ir jų įgyvendinimo tvarka“ patvirtinimo“;</p> <p>Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 13 d. įsakymo Nr. V-604 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“ patvirtinimo“ pakeitimo.</p> <p>Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. kovo 13 d. įsakymo Nr. V-190 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 30:2009 „Infragarsas ir žemo dažnio garsai: ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose“ patvirtinimo“ pakeitimo.</p> <p>Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. V-520 HN 98:2014 „Natūralus ir dirbtinis darbo vietų apšvietimas. Apšvietos mažiausios ribinės vertės ir bendrieji matavimo reikalavimai“.</p> <p>Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimas Nr. 501 „Dėl buities, sanitarinių ir higienos patalpų įrengimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ patvirtintas 2003 m. balandžio 24 d. (nauja redakcija nuo 2017-07-11).</p>
<b>Specialieji reikalavimai patalpoms</b>	<p>Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo.</p> <p>Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. spalio 30 d. įsakymo Nr. V-1208 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 131:2015 „Vaikų žaidimų aikštelės ir patalpos. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo.</p> <p>Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. rugpjūčio 10 d. įsakymo</p>

Reikalavimai patalpoms	Teisės aktai
	<p>Nr. V-773 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo.</p> <p>Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. rugsėjo 7 d. įsakymo Nr. V-765 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 79:2010 „Vaikų poilsio stovykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo</p> <p>Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. birželio 25 d. įsakymo Nr. V-599 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 20:2012 „Neformaliojo vaikų švietimo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo.</p> <p>Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. liepos 13 d. įsakymas Nr. V-632 „Dėl leidimų-higienos“ Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. gegužės 27 d. įsakymo Nr. V-551 Dėl Lietuvos higienos normos HN 123:2013 „Sporto klubo paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo s pasų išdavimo taisyklių patvirtinimo“.</p>
<b>Reikalavimai inventoriui ir priemonėms patalpose</b>	<p>Priemonių ir įrangos licencijuojamai visuomenės sveikatos priežiūros veiklai vykdyti sąrašas patvirtintas 2009 m. rugsėjo 1 d. LR sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-713.</p> <p>Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. gegužės 27 d. įsakymo Nr. V-551 Dėl Lietuvos higienos normos HN 123:2013 „Sporto klubo paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo.</p>
<b>Kompiuterinei ir programinei įrangai</b>	<p>Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. kovo 2 d. įsakymo Nr. V-199 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 80:2011 „Elektromagnetinis laukas darbo vietose ir gyvenamojoje aplinkoje. Parametrų normuojamos vertės ir matavimo reikalavimai 10 kHz-300 GHz radijo dažnių juostoje“ patvirtinimo“ pakeitimo.</p> <p>Lietuvos Respublikos higienos norma 32:2004 „Darbas su videoterminalais. Saugos ir sveikatos reikalavimai“ patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. V-65.</p>
<b>Transporto ir/ar kitoms ryšio priemonėms</b>	<p>Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas.</p> <p>Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas.</p> <p>Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2011 m. gruodžio 7 d. nutarimas Nr. 1434 „Dėl kelių transporto veiklos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“.</p> <p>Dėl Ryšio konfidencialumo patikrinimų atlikimo taisyklių patvirtinimo (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. liepos 20 d. nutarimas Nr. 807).</p>

Šaltinis: sudaryta autorių

## VSS PASLAUGŲ FORMAVIMO IR DETALIZAVIMO (NUO PAVADINIMO IKI INTERVENCIJŲ APIBŪDINIMO) PAVYZDŽIAI

### *Pavyzdys 1 (BUA rengėjų pasiūlymai):*

<b>VSS paslaugos pavadinimas:</b>	Vaikų ir paauglių, priskiriamų rizikos grupėms, psichikos sveikatos gerinimas (psichinio atsparumo didinimas), vykdant narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevenciją ir užtikrinant saugią vaikystę/ paauglystę
<b>VSS paslaugos paskirtis:</b>	Narkotikų ir kitų psichotropinių medžiagų vartojimui ir priklausomybei nuo šių medžiagų vartojimo mažinti skirtos priemonės yra labai svarbios, siekiant saugios pilnametystės. Taipogi tai yra reikšmingas savižudybių prevencijos elementas. Dėl šios priežasties VSS paslauga skirta nuoseklioms veikloms, susijusioms su narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo apimčių mažinimo skatinimu, šių medžiagų vartojimo pasekmių (įskaitant mirtingumą) pasireiškimo mažinimu, visuomenės švietimo ir susijusių informavimo, pagalbos paslaugų prieinamumo didinimu
<b>VSS paslaugos probleminės sritys:</b>	Narkotinių medžiagų vartojimo prevencija Psichikos sveikatos gerinimas
<b>VSS paslaugos teikimo tikslinės grupės<sup>63</sup>:</b>	Mokyklinio amžiaus vaikai (nuo 7 iki 19 metų) Mokyklinio amžiaus vaikų tėvai
<b>Su VSS paslauga susiję rodikliai (įskaitant netiesioginę įtaką)<sup>64</sup>:</b>	Bandymų žudyti (X60–X64, X66–X84) skaičius 100 000 gyv. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyventojų Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyventojų

<sup>63</sup> Pavyzdžio intervencijos suformuotos pagal VSP Sąrašo duomenis, taigi tikslinės grupės nurodomos pagal minėtame dokumente priimtą tikslinės grupės išskyrimą

<sup>64</sup> Rodikliai nurodomi pagal savivaldybės lygmeniu stebimų visuomenės sveikatos rodiklių sąrašą. Detaliau žr. BUA 2 priedą. Rodiklių gali būti daugiau, jei jų stebėjimo poreikį nustato VSS paslaugos Aprašymo rengėjas. Tokiu atveju VSS paslaugos Aprašymo rengėjas turi nurodyti rodiklio apskaičiavimo metodiką, reikšmių stebėjimo duomenų bazę ir pan.

VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos	
Narkotikų vartojimo apimčių mažinimas ir vartojimo prevencija	Suteikti daugiau žinių vaikams/ paaugliams ir jų tėvams apie narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo neigiamas pasekmes ir poveikį asmens, šeimos, visuomenės sveikatai	Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje	Tipas	Mokymas
		Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas). Paskaitų temas parenka VSS paslaugos Aprašymo rengėjas ir/ arba savivaldybės VSB, teikiantis paslaugą (organizuojantis paslaugos teikimą)	
		Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje (mažose grupėse)	
		Psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijos tėvams ar teisėtiems atstovams mokymas	Tipas	Mokymas
		Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas). Paskaitų temas parenka VSS paslaugos Aprašymo rengėjas ir/ arba savivaldybės VSB, teikiantis paslaugą (organizuojantis paslaugos teikimą)	
		Forma	Darbas auditorijoje/ salėje	
		Tėvų grupės (iki 8 žmonių) mokymas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	Tipas	Mokymas
		Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas). Paskaitų temas parenka VSS paslaugos Aprašymo rengėjas ir/ arba savivaldybės VSB, teikiantis paslaugą (organizuojantis paslaugos teikimą)	
		Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje (mažose grupėse)	
		Informacijos teikimas apie, pvz.: - neigiamas pasekmes ir poveikį asmens, šeimos, visuomenės sveikatai; - narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo sumažinimo būdus ir priemones	Tipas	Informavimas
		Būdas	a) siuntimas el. paštu (naujienu prenumeratos, siuntimo grupėms pavidalu); b) įteikimas mokymų metu.	
		Forma	a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) plakatai; e) kt.	
Vaikų ir jaunuolių tėvams suteikti daugiau žinių, padedančių išaiškinti narkotikų ir psichotropinių medžiagų	Mokinio individualus mokymas narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje	Mokinio individualus konsultavimas	Tipas	Mokymas
			Būdas	Atskiri mokymai, nustatomi pagal atvejo analizę. Temas, trukmę ir periodiškumą nustato savivaldybės VSB, teikiantis paslaugą (organizuojantis paslaugos teikimą). Vertinant paslaugos kainą, ši dalis turėtų vertinama atskirai
			Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje
			Tipas	Konsultavimas

VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos	
	vartojimo atvejus	narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	Būdas	a) atvejo analizė; b) veiksmų plano sudarymas; c) individualios konsultacijos; d) papildomų specialistų pritraukimo poreikio vertinimas; e) kt.
			Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje
		Mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos srityje	Tipas	Konsultavimas
			Būdas	a) konkrečių pavyzdžių analizė; b) veiksmų ir iniciatyvų, taikytų priemonių analizė; c) grupinės konsultacijos; d) kt.
			Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje (mažose grupėse)
		Tėvų individualus mokymas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	Tipas	Mokymas
			Būdas	Atskiri mokymai, nustatomi pagal atvejo analizę. Temas, trukmę ir periodiškumą nustato savivaldybės VSB, teikiantis paslaugą (organizuojantis paslaugos teikimą). Vertinant paslaugos kainą, ši dalis turėtų vertinama atskirai
			Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje
		Tėvų individualus konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	Tipas	Konsultavimas
			Būdas	a) atvejo analizė; b) veiksmų plano sudarymas; c) individualios konsultacijos; d) papildomų specialistų pritraukimo poreikio vertinimas; e) kt.
			Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje
			Tėvų grupės (iki 8 žmonių)	Tipas

VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos	
		konsultavimas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos tema	Būdas	a) konkrečių pavyzdžių analizė; b) veiksmų ir iniciatyvų, taikytų priemonių analizė; c) grupinės konsultacijos; d) kt.
			Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje (mažose grupėse)
Psichinio atsparumo nepalankiems aplinkos veiksniams stiprinimas, mažinant priklausomybės ir vartojimo atsiradimo priežastis	Tinkamos ir pakankamos informacijos apie psichinį atsparumą, stresą, priklausomybes ir kitus rizikos veiksnius suteikimas vaikams/ paaugliams ir jų tėvams	Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas psichikos sveikatos stiprinimo srityje	Tipas	Mokymas
			Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas). Paskaitų temas parenka VSS paslaugos Aprašymo rengėjas ir/ arba savivaldybės VSB, teikiantis paslaugą (organizuojantis paslaugos teikimą)
			Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje (mažose grupėse)
		Mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas smurto ir patyčių prevencijos temomis	Tipas	Mokymas
			Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas). Paskaitų temas parenka VSS paslaugos Aprašymo rengėjas ir/ arba savivaldybės VSB, teikiantis paslaugą (organizuojantis paslaugos teikimą)
			Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje (mažose grupėse)
		Informacijos teikimas apie, pvz.: - nepalankius veiksnius, galinčius turėti įtakos narkotinių medžiagų vartojimui ir priklausomybėms; - psichinį atsparumą tokiems nepalankiems veiksniams; - mokėjimą pasakyti „ne“ vartojimui ir/ ar vartojančiam „draugui“ - galimybes gauti pagalbą (kur kreiptis, kaip pranešti ir pan.)	Tipas	Informavimas
			Būdas	a) siuntimas el. paštu (naujienu prenumeratos, siuntimo grupėms pavidalu); b) įteikimas mokymų metu.
			Forma	a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) veiksmų planas, kontaktų sąrašas, pagalbą galinčių suteikti įstaigų duomenys ir pan.; e) kt.
Suteikti daugiau	Mokinio individualus mokymas	Tipas	Mokymas	

VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos	
	žinių apie psichikos sveikatos stiprinimo galimybes (pvz., veiksmus ir elgseną), siekiant sumažinti rizikos veiksnių poveikį asmenims, įtariamams vartojančius narkotikus ir psichotropines medžiagas	psichikos sveikatos stiprinimo srityje	Būdas	Atskiri mokymai, nustatomi pagal atvejo analizę. Temas, trukmę ir periodiškumą nustato savivaldybės VSB, teikiantis paslaugą (organizuojantis paslaugos teikimą). Vertinant paslaugos kainą, ši dalis turėtų vertinama atskirai
		Mokinio individualus konsultavimas psichikos sveikatos tema	Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje
		Tipas	Konsultavimas	
		Būdas	a) atvejo analizė; b) veiksmų plano sudarymas; c) individualios konsultacijos; d) papildomų specialistų pritraukimo poreikio vertinimas; e) kt.	
		Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje	
		Mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos stiprinimo tema	Tipas	Konsultavimas
		Būdas	a) konkrečių pavyzdžių analizė; b) veiksmų ir iniciatyvų, taikytų priemonių analizė; c) grupinės konsultacijos; d) kt.	
		Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje (mažose grupėse)	
		Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos tema	Tipas	Konsultavimas
		Būdas	a) konkrečių pavyzdžių analizė; b) veiksmų ir iniciatyvų, taikytų priemonių analizė; c) grupinės konsultacijos; d) kt.	
		Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje (mažose grupėse)	

**Pavyzdys 2 (BUA rengėjų pasiūlymai):**

<b>VSS paslaugos pavadinimas:</b>	Besilaukiančių šeimų sveikos gyvensenos skatinimas, užtikrinant gyvenimo pradžios sveikatą ir tvarumą
<b>VSS paslaugos paskirtis:</b>	Lietuvos sveikatos 2014-2025 metų strategijoje nurodoma, kad svarbu „stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžių formavimą šeimoje [ir mokykloje]“. Kuo anksčiau tokie įgūdžiai formuojami ir kuo sėkmingiau taikomi artimiausioje aplinkoje, tuo didesnė tikimybė šiems įgūdžiams įsitvirtinti ir būti tinkamai taikomiems kasdienėje veikloje. Vaikui tai reikštų poveikį, daromą nuo pat gyvybės užmezgimo pradžios – ir šeimoje. Atitinkamai svarbu, kad tokie įgūdžiai būtų pradžioje ugdomi besilaukiančioms šeimoms
<b>VSS paslaugos probleminės sritys:</b>	Sveikos mitybos skatinimas ir nutukimo prevencija Fizinio aktyvumo skatinimas Psichikos sveikatos gerinimas Eduonies profilaktika ir burnos higienos įpročių skatinimas
<b>VSS paslaugos teikimo tikslinės grupės:</b>	Tiesioginė tikslinė grupė: a) besilaukiančios moterys b) šeimos, auginančios kūdikius (iki 1 m.)  Netiesioginė tikslinė grupė: a) nėštumą planuojančios moterys b) paslaugų gavėjų šeimose augantys vaikai c) besilaukiančių moterų artimieji
<b>Su VSS paslauga susiję rodikliai (įskaitant netiesioginę įtaką)<sup>65</sup>:</b>	Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje Mokinių dantų edukacijos intensyvumo indeksas (Vaikų, neturinčių edukacijos pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.))

<sup>65</sup> Rodikliai nurodomi pagal savivaldybės lygmeniu stebimų visuomenės sveikatos rodiklių sąrašą. Detaliau žr. BUA 2 priedą. Rodiklių gali būti daugiau, jei jų stebėjimo poreikį nustato VSS paslaugos Aprašymo rengėjas. Tokiu atveju VSS paslaugos Aprašymo rengėjas turi nurodyti rodiklio apskaičiavimo metodiką, reikšmių stebėjimo duomenų bazę ir pan.

VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos	
Stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžių formavimą šeimoje	Suteikti daugiau žinių apie mamos ir vaiko sveiką mitybą	Informacijos rengimas ir sklaida (sveikos besilaukiančiųjų ir kūdikių mitybos klausimais)	Tipas	Informavimas
			Būdas	a) siuntimas el. paštu (naujienu prenumeratos, siuntimo grupėms pavidalu); b) įteikimas mokymų metu.
			Forma	a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.
		Mokymai apie sveiką besilaukiančios moters mitybą	Tipas	Mokymas
			Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas) apie moters mitybą nėštumo metu
			Forma	Darbas auditorijoje
		Mokymai apie naujagimių ir kūdikių mitybą	Tipas	Mokymas
			Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas) apie naujagimio ir kūdikio maitinimą
			Forma	Darbas auditorijoje
	Suteikti daugiau žinių apie sveiką judėjimą nėštumo metu ir fizinio aktyvumo svarbą pirmaisiais vaiko metais	Mokymai sveiko fizinio aktyvumo įgūdžių ugdymo klausimais	Tipas	Mokymas
			Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas) apie sveiką fizinį aktyvumą nėštumo metu, pratimų ir pan. veiklos demonstravimas
			Forma	a) darbas auditorijoje; b) demonstravimas gimnastikos/ sporto salėje ar kitoje patalpoje, kurioje sudarytos sąlygos pratimų demonstravimui
		Nėščiųjų mankštos (sveiko fizinio aktyvumo įgūdžių formavimas)	Tipas	Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas
			Būdas	Tipinių mankštos besilaukiančioms moterims pratimų rodymas, paaiškinimas, pratimų plano atlikimo kontrolė
			Forma	Užsiėmimai gimnastikos/ sporto salėje ar kitoje patalpoje, kurioje sudarytos sąlygos mankštai
Suteikti daugiau žinių psichinės sveikatos gerinimo	Informacijos rengimas ir sklaida (nėštumo, gimdymo, pogimdinio laikotarpio klausimais)	Tipas	Informavimas	
		Būdas	a) siuntimas el. paštu (naujienu prenumeratos, siuntimo grupėms pavidalu); b) įteikimas mokymų metu.	

VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos	
	klausimais		Forma	a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.
			Tipas	Mokymas
			Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas) apie psichikos sveikatos būklę ir pokyčius nėštumo metu, pogramdiniu laikotarpiu; veiksnių, turinčių įtakos psichikos sveikatai, nustatymas ir valdymas, siekiant teigiamos psichikos būsenos, streso valdymas ir pan.
		Forma	Darbas auditorijoje	
		Tipas	Informavimas	
		Būdas	a) siuntimas el. paštu (naujienu prenumeratos, siuntimo grupėms pavidalu); b) įteikimas mokymų metu.	
	Suteikti daugiau žinių burnos higienos palaikymo svarbos klausimais	Informacijos rengimas ir sklaida (burnos higienos įpročių formavimo ir palaikymo klausimais)	Forma	a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.
			Tipas	Mokymas
			Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas) apie moters dantų priežiūrą ir burnos higienos pokyčius nėštumo metu, kūdikio dantų ir burnos higienos ypatumus
		Forma	Darbas auditorijoje	
		Mokymai apie nėščiųjų ir vaikų burnos priežiūrą	Tipas	Mokymas
			Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas) apie moters dantų priežiūrą ir burnos higienos pokyčius nėštumo metu, kūdikio dantų ir burnos higienos ypatumus
Forma	Darbas auditorijoje			

## VSS PASLAUGOS KAINODAROS IR APMOKĖJIMO SCHEMA

Atlikus ankstesniuose BUA skyriuose apibrėžtus algoritmo 1-8 žingsnius (BUA 4.1-4.8 dalis), VSS paslaugos potencialus teikėjas (ar kitas VSS paslaugos teikimo Aprašymo rengėjas) jau turi visą būtiną informaciją apie planuojamą teikti VSS paslaugą:

- Kokiam asmenų skaičiui, grupėms bus teikiama konkreti paslauga (paslaugos gavėjų grupės dydis);
- Kokios intervencijos ir kiti veiksmai sudarys VSS paslaugą;
- Kokių papildomų priemonių ir/ ar inventoriaus reikia, kad suteikti šią paslaugą;
- Kokių asmenų, specialistų reikia, kad paslauga būtų suteikta kokybiškai ir numatyta apimtimi;
- Ar VSS paslaugos suteikti bus pakankamos VSS paslaugos teikėjo patalpos, ar reikės papildomai ieškoti salių ar kitų patalpų;
- Ir pan.

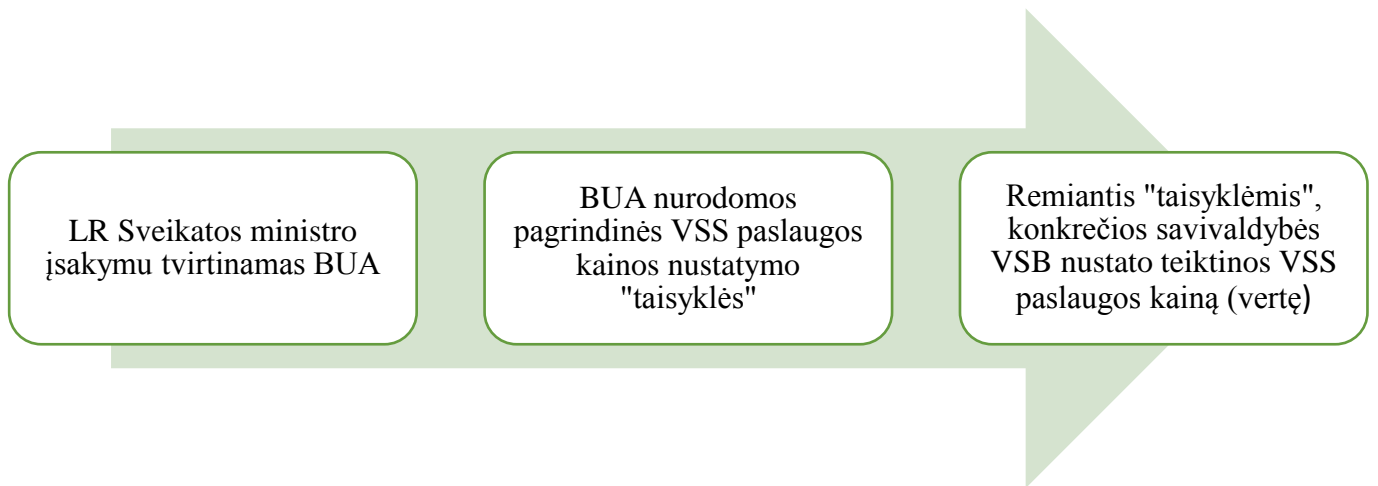
Todėl kitas žingsnis – apskaičiuoti konkrečios planuojamos teikti VSS paslaugos (arba VSS paslaugos, kuriai rengiamas Aprašymas) kainą. VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos teikimo Aprašymas, kaina – tai visų šią paslaugą sudarančių intervencijų visų sudedamųjų dalių verčių suma. Kitaip tariant, visų paslaugai suteikti naudotinių išteklių (tiek vidaus, tiek išorės) vertė, išreikšta pinigais (Eur). VSS paslaugos Aprašymo rengėjas (VSS paslaugos teikėjas), apskaičiuodamas konkrečios paslaugos teikimo kainą, privalo laikytis tokios sekos:

1. Sudaryti tikslų kiekvienos VSS paslaugą sudarančios intervencijos sudedamąsias dalis (naudotinus išteklius);
2. Pagal žemiau pateiktas formules apskaičiuoti kiekvienos intervencijos vertę;
3. Paskaičiavus kiekvienos intervencijos tiesiogines išlaidas, pritaikius fiksuotą koeficientą, įvertinti neiesiogines išlaidas;
4. Sudėti visų paslaugą sudarančių intervencijų vertes.

**VSS paslaugos kainos apskaičiavimo schema.** Nustatant kainą, būtų galima vadovautis vien Specialios tikslinės dotacijos, skirtos valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti, poreikio apskaičiavimo metodika<sup>66</sup>, tačiau, apskaičiuojant VSS srities paslaugos kainą, yra skirtumų:

- VSS paslauga gali būti skirta tiek konkrečiai specifinei tikslinei grupei, tiek mažai grupei ar net konkrečiam asmeniui – paslaugos kaina nepriklauso nuo aptarnaujamos teritorijos ar konkrečios savivaldybės gyventojų skaičiaus;
- VSS paslaugą sudaro komponentai, kurių vertės yra skirtingos įvairiuose Lietuvos taškuose (pvz., skiriasi darbo užmokestis tas pačias pareigas einantiems asmenims, skiriasi patalpų nuomos kainos, pvz., didmiestyje ir periferijoje);
- VSB gali naudoti savo patalpas paslaugų teikimui. Jei savivaldybės VSB naudoja savo patalpas paslaugos teikimui, jis išvengia patalpų nuomos paslaugų pirkimo, tačiau į paslaugos kainą turėtų būti įskaičiuojamos paslaugos teikėjo išlaidos, susijusios su patalpų išlaikymu.

<sup>66</sup> Patvirtinta LR Sveikatos apsaugos ministro 2013 m. spalio 11 d. įsakymu Nr. V-932, aktuali redakcija nuo 2019-12-21; <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.457906/asr>



## 1 Pav. VSS paslaugos kainos nustatymo schema

Šaltinis: sudaryta autorių

**Kuo gera schema?** SAM išlaiko kontrolės funkciją, yra paslaugos teikimui skiriamų lėšų tinkamumo sekimas, kaina nustatoma visoje Lietuvoje pagal unifikuotus reikalavimus, SAM gali išlaikyti esminius apribojimus paslaugos teikimui. Tuo pačiu SAM sudaro sąlygas savivaldybėms turėti tam tikrą laisvę dėl paslaugų kainų nustatymo pagal savivaldybės situaciją. Be to, SAM nereikėtų kasmet peržiūrėti konkrečių VSS paslaugų įkainių, kaip tai turėtų būti daroma, jei paslaugos kaina būtų nustatyta VSS paslaugos Aprašyme, kuris tvirtinamas SAM įsakymu.

### Kaip tai veikia?

1. SAM nustato išlaidų kategorijas, kurios **gali** ir **negali** būti finansuojamos iš valstybės dotacijos, teikiant VSS paslaugą pagal Aprašymą. Atskiroms paslaugoms, kurioms rengiami Aprašymai, gali būti nustatomi vienodi ar skirtingi reikalavimai.
2. SAM nustato VSS kainos apskaičiavimo mechanizmą (formulę ir apskaičiavimo mechanizmą);
3. Papildomi reikalavimai ir apribojimai (jei tokių reikėtų) nustatomi konkrečių VSS paslaugų teikimo Aprašymuose;
4. Savivaldybių VSB, vadovaudamiesi Aprašymais bei atsižvelgdami į savo teritorijos specifiką (konkrečių kainos sudedamųjų dalių vertes), nustato paslaugų kainas ir jas tvirtina VSB direktoriaus įsakymu.

Ilgainiui SAM, kaupdama informaciją apie tų pačių VSS paslaugų teikimo kainas skirtingose savivaldybėse, gali jas palyginti ir nustatyti vienodą kainą, tačiau dėl šių veiksmų tikslingumo būtina atlikti bent minimalų paslaugų kainų monitoringą. Kadangi šiuo metu paslaugos nėra „įkainotos“, nėra pagrindinių Aprašymų ar pan. reglamentų, tokie veiksmai negali būti prognozuojami.

Pagrindinės kainos apskaičiavimo nuostatos (taikytinos bet kuriai VSS paslaugai, kuriai rengiamas VSS paslaugos teikimo Aprašymas) pateikiamos lentelėje.

**Lentelė 1. Pagrindinės kainos apskaičiavimo nuostatos**

Eil. Nr.	Nuostatos
1.	Netinkamos finansuoti kainos sudedamosios dalys: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimas</li> <li>- Ilgalaikio nematerialiojo turto įsigijimas</li> <li>- Trumpalaikio materialaus turto įsigijimas (jei šis turtas nėra visiškai sunaudojamas per paslaugos teikimo laikotarpį)</li> </ul>
2.	Prekių pirkimo atveju privalu vadovautis:

Eil. Nr.	Nuostatos
	- LR viešųjų pirkimų įstatymu - savivaldybės VSB patvirtintomis pirkimų taisyklėmis - atsižvelgiant į BVPŽ ir EVRK klasifikavimus
3.	Jei VSS paslaugai suteikti būtina papildomų prekių/ paslaugų pirkimas, apskaičiuojant prekių ir paslaugų įkainius naudojami vidutiniai prekių ir paslaugų įkainiai rinkoje:  - vidutiniai įkainiai apskaičiuojami, el. paštu apklausus mažiausiai tris paslaugų ar prekių teikėjus - į VSS paslaugos tiesiogines išlaidas traukiamas minimalus prekės/ paslaugos įkainis
4.	Į VSS paslaugos kainą traukiamos tik būtinos paslaugos teikimo prekės/ paslaugos, t. y. tik tokios prekės/ paslaugos, be kurių nebus pasiektas paslaugos teikimo tikslas ar paslauga negalės būti suteikta Aprašyme numatyta apimtimi/ sąlygomis.
5.	Išlaidos nepriskiriamos netiesioginių išlaidų kategorijai tuo atveju, jei jos gali būti priskirtos prie konkrečios VSS paslaugą sudarančios intervencijos; jei gali būti tiksliai apskaičiuotos; jei jos nesusijusios su konkrečios VSS paslaugos teikimu.

*Šaltinis: sudaryta autorių*

Prekės (trumpalaikis materialusis turtas) ir paslaugos perkamos tik tuo atveju, jei jos būtinos paslaugos teikimui, t. y.:

- be šių prekių pirkimo nebus pasiektas paslaugos teikimo tikslas;
- šių intervencijų/ veiksmų negali atlikti savivaldybės VSB.

## VSS PASLAUGOS APRAŠYMO RENGIMO PRINCIPŲ SUVESTINĖ

1. **Bendrinis visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašas** yra teiktinų visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų struktūrizavimo ir vienodo formato kokybės bei reikalavimų taikymo taisyklės, kurių privalo laikytis bet kuris visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikėjas (organizatorius), savo aptarnaujamoje teritorijoje teikiantis (organizuojantis) šias paslaugas:

Visuomenės sveikatos stiprinimo paslauga (toliau – VSS paslauga) – paslaugos teikėjo ir paslaugos užsakovo susitarimu grindžiamas paslaugos teikėjo mokslo įrodymais grįstos veiklos rezultatas, kuriuo siekiama formuoti sveikesnės gyvenamosios aplinkos žmogui ir kurti sveikatos stiprinimui palankią aplinką visuomenei. Siekiant, kad VSS paslaugos visoje šalies teritorijoje būtų teikiamos, laikantis vienodų (standartizuotų) kokybės, apimties ir efektyvumo reikalavimų, bet kuriai VSS paslaugai turėtų būti parengtas VSS paslaugos teikimo aprašymas (toliau – VSS paslaugos Aprašymas).

VSS paslaugos Aprašymas – tai dokumentas, kuriame apibrėžiami pagrindiniai reikalavimai VSS paslaugos teikimui ir organizavimui: VSS paslaugos teikimo tikslas, planuojamas poveikis visuomenei (tikslinei grupei), paslaugos paskirtis, paslaugą sudarantys veiksmai (intervencijos) ir kiti reikalavimai. VSS paslaugos teikimo Aprašymo forma pateikiama BUA 1 priede. Bet kuri VSS paslauga turėtų būti teikiama pagal atskiru Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtintą atitinkamos visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos teikimo Aprašymą.

Bendrinis visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo unifikavimo aprašas (toliau – BUA) nustato VSS paslaugos Aprašymo rengimo algoritmą, t. y. pateikia VSS paslaugų teikimo Aprašymo formą (BUA 1 priedas) ir jos pildymo instrukcijas. BUA paskirtis – nustatyti unifikuotus reikalavimus bet kurios visuomenės sveikatos stiprinimo (toliau – VSS) paslaugos teikimo Aprašymui parengti, siekiant vienodos VSS paslaugos kokybės, garantuoti galimybę VSS paslaugos teikimo rezultatus vienodu pagrindu vertinti skirtingose savivaldybėse, taip pat savivaldybių visuomenės sveikatos stiprinimo veiklos rezultatus lyginti tarpusavyje.

2. **BUA nuostatos taikomos** Lietuvos nacionalinei sveikatos sistemai priklausančioms Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijai (toliau – SAM) pavaldžioms įstaigoms ir savivaldybių visuomenės sveikatos biurams, pagal šį BUA teikiantiems VSS paslaugas ir/ arba rengiantiems VSS paslaugų teikimo aprašymus. Savivaldybių administracijos pagal kompetenciją užtikrina, kad savivaldybių visuomenės sveikatos biurai vykdytų BUA ir VSS paslaugų Aprašymų reikalavimus.

VSS paslaugos teikimo Aprašymas rengiamas VSS paslaugai, kai VSS paslaugą sudaro vienas ar keli veiksmai (intervencijos). Tai gali būti:

- viena intervencija (pvz., vienas šiaurietiško ėjimo užsiėmimas VSB prieigose);
- kelios intervencijos (apima vieną probleminę sritį ir yra vienodo tipo: mokymai įvairiomis temomis fizinio aktyvumo skatinimo tema, skirti vienai tikslinei grupei);
- kelios intervencijos (apima keletą probleminių sričių ir yra vienodo/ skirtingų tipų: derinami sveikos gyvenamosios ir taisyklingos mitybos reikalavimai);
- atskiras VSS paslaugos probleminės srities vertinimas yra, kai VSS paslaugos sudaro integruotos (įgyvendinamos kelių sektorių prevencinės programos) paslaugos dalį: Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programa, kuri apima kelias VSS paslaugas ir skirtingas intervencijos rūšis.

3. Remiantis **VSS paslaugos Aprašymo** formoje (BUA 1 priedas) pildomos šios **sudedamosios dalys**: VSS paslaugos pavadinimas; VSS paslaugos teikimo paskirtis; VSS paslaugos teikimo tikslas ir uždaviniai; VSS paslaugos dalyviai (teikėjai ir gavėjai), VSS paslaugą sudarančios intervencijos, kvalifikaciniai reikalavimai VSS paslaugos teikėjui; reikalavimai, keliami VSS paslaugos teikimo infrastruktūrai; VSS paslaugos teikimo vertinimo kriterijai; VSS paslaugos teikimo kainos nustatymas:

VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos Aprašymas, **pavadinimas**. VSS paslaugos teikimo formoje įvardijama VSS paslauga, kuriai rengiamas VSS paslaugos teikimo Aprašymas. Formuojant VSS paslaugos pavadinimą, Aprašymo rengėjas privalo užtikrinti, kad pavadinimas:

- būtų informatyvus;
- aiškus ir ne per ilgas;
- vienareikšmiškas;
- nurodytų VSS paslaugos probleminę sritį;
- nurodytų VSS paslaugos paskirtį (bent iš dalies nurodytų, kam skirta VSS paslauga);
- VSS paslaugos pavadinimas taip pat gali įvardinti taikytinas intervencijas ir/ arba įvardinti teiktinos VSS paslaugos tikslinę grupę (ar apibrėžti dalį tikslinės grupės parametrų).

VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos Aprašymas, **paskirties** dalyje nurodoma, kam skirta ši VSS paslauga – pvz., probleminė sritis, visuomenės sveikatos prioritetų įgyvendinimas ar pan. Teiktinos VSS paslaugos Aprašyme VSS paslaugos paskirtis nurodo aktualios VSS probleminės srities rizikos taškus. Apibrėžiant VSS paslaugos paskirtį, Aprašymo rengėjas privalo nurodyti:

- kokioms visuomenės sveikatos problemoms spręsti skirta VSS paslauga;
- kokį poveikį numatoma sukelti VSS paslaugos teikimu, sprendžiant visuomenės sveikatos problemą (-as);
- su kokiais visuomenės sveikatos rodikliais siejamas VSS paslaugos teikimas.

VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos Aprašymas, teikimo **tikslas ir uždaviniai** nurodo pagrindinius konkrečius siekiamus pokyčius, teikiant VSS paslaugą/ organizuojant VSS paslaugos teikimą – kokių visuomenės sveikatos problemų sprendimų siekiama, kokį poveikį numatoma užtikrinti, kam numatoma daryti tiesioginį poveikį ir pan. – detalizuojant ir išplečiant VSS paslaugos paskirties dalį, apibrėžiant VSS paslaugos teikimo paskirtį laike/ teritorijoje/ siekiamų rodiklių matmenimis ar kt. Formuodamas VSS paslaugos teikimo tikslus ir uždavinius, VSS paslaugos Aprašymo rengėjas gali vadovautis moksliniais tyrimais, SAM stebimus kriterijus ir rodiklius reglamentuojančiais, tarptautinėmis gerosiomis praktikomis (kai yra pagrįstų nuomonių, kad šios praktikos būtų tinkamai pritaikytos Lietuvoje), visuomenės sveikatos duomenų bazėmis. Rekomenduojama, kad **VSS paslaugos teikimo tikslai** būtų:

- konkretūs, specifiniai, t. y. būtų aišku, ko konkrečiai siekiama ir kaip tai turi būti pasiekta;
- išmatuojami, t. y. užduodantys parametrus, pagal kuriuos įvertinamas tikslo pasiekimas;
- pasiekiami, t. y. realūs, atitinkantys galimybes;
- prasmingi, t. y. atitinkantys svarbiausius visuomenės poreikius visuomenės sveikatos srityje.
- apriboti laike, t. y. turi būti numatytas tikslo įvykdymo terminas.

Rekomenduojama vadovautis nuostata, kad vienai VSS paslaugai keliamas vienas tikslas.

Tikslui detalizuoti keliami **VSS paslaugos teikimo uždaviniai**, kurie:

- nurodo tikslo siekimo būdus;
- detalizuoja tikslo sudedamąsias dalis (jei, pvz., tikslas susijęs su daugiau kaip 1 problemine sritimi);
- struktūrizuoja VSS paslaugos teikimo eigą.

VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos Aprašymas, **dalyviai** yra šios **paslaugos teikėjai ir gavėjai**. VSS paslaugą teikia (organizuoja) LNSS dalyviai, dažniausiai savivaldybių visuomenės sveikatos biurai savo aptarnaujamoje teritorijoje. Nurodant **VSS paslaugos teikėjus**, VSS paslaugos Aprašymo rengėjas privalo nurodyti tuos teikėjus, kurie teikia tik VSS paslaugą sudarančias intervencijas. Papildomus susijusių paslaugų (ne VSS paslaugų srities) teikėjus VSS paslaugos Aprašymo rengėjas gali nurodyti, apibūdinant šių papildomų paslaugų pridėtinės vertės poveikį aprašomai VSS paslaugai.

**VSS paslaugos gavėjas** – tai tikslinės grupės, kuriai skirta aprašoma VSS paslauga, dalis. VSS paslaugos tikslinę grupę gali sudaryti:

- savivaldybės gyventojas (individuali paslauga);
- savivaldybės gyventojų rizikos grupė, formuojama pagal teisinės bazės reikalavimus;
- rizikos grupės aplinką formuojantys asmenys (sutuoktiniai, tėvai, vaikai, giminės, kt.).

Kadangi VSS paslauga skirta konkrečiai visuomenės grupei su artimais rizikos rodikliais, VSS paslaugos Aprašymo rengėjas privalo nurodyti:

- kriterijus, pagal kuriuos išskiriama tikslinė grupė (nustatoma tikslinė grupė);
- įvertinti (apskaičiuoti), kiek tokių potencialių VSS paslaugos gavėjų yra konkrečioje VSS paslaugos teikėjo aptarnaujamoje teritorijoje (nustatomas tikslinės grupės skaitlingumas);

• įvertinti, kokiai daliai (ar visai tikslinei grupei) planuojama suteikti VSS paslaugą;

• sudaryti konkrečias VSS paslaugos teikimo gavėjų grupes (kai paslauga teikiama ne individualiai), kurioms bus teikiama VSS paslauga (nurodomi konkrečios paslaugos gavėjų grupių sudarymo principai, būdai ir paslaugų gavėjų grupių dydžiai).

VSS paslaugą sudaro atskiri veiksmai (**intervencijos**), kurių skaičius priklauso nuo VSS paslaugos paskirties, pobūdžio, tikslinės grupės apimtys, rizikos veiksnių ir kitų VSS paslaugos charakteristikų. Nurodant VSS paslaugą sudarančias intervencijas, privalu:

• įvardinti kiekvieną intervenciją ir apibrėžti jos teikimo laike parametrus: teikimo trukmę, periodiškumą ir pan.;

- apibrėžti intervencijos tipą, būdą ir formą.

VSS paslaugą turi sudaryti tik veiksmingos intervencijos, kurios gali iššaukti apibrėžtą planuojamą poveikį visuomenės sveikatos rodikliams ir probleminėms sritims. Intervencijų veiksmingumo vertinimas atliekamas, kai VSS paslaugos rengėjas:

• atlieka veiksmingų intervencijų būdų paiešką ir atranką atliktų technologijų vertinimo duomenų bazėse;

• atlieka sistemine mokslinių publikacijų apžvalgą;

• analizuoja tarptautiniu mastu pripažintas gerąsias praktikas identifikuotai visuomenės sveikatos problemai spręsti;

- įvertina mokslininkų ir specialistų rekomendacijas;
- konsultuojasi su įvairiomis atitinkamoje srityje veikiančiomis institucijomis.

VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos Aprašymas, būtina nurodyti **VSS paslaugos teikėjui keliamus kvalifikacinius reikalavimus** – žmogiškųjų išteklių kompetenciją ir poreikį. VSS paslaugos Aprašyme nurodomi reikalavimai tiems specialistams, kurie teikia (organizuoja) VSS paslaugą, t. y. atlieka paslaugą sudarančias intervencijas. VSS paslaugos Aprašymo rengėjas, sudarydamas intervencijų sąrašą, gali kiekvienai intervencijai nurodyti atskirus specialistus ir jiems keliamus reikalavimus arba sudaryti bendrą VSS paslaugą teikiančių specialistų sąrašą ir šiems specialistams keliamus reikalavimus.

Visuomenės sveikatos specialistai, teikiantys visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugą, turi atitikti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymais nustatomus kvalifikacinius reikalavimus visuomenės sveikatos specialistams bei kitus teisinius dokumentus, reglamentuojančius reikalavimus, keliamus VSS paslaugą (ir ją sudarančias intervencijas) teikiantiems specialistams. Teisės aktų, reglamentuojančių VSS paslaugos (ir ją sudarančių intervencijų) teikimą, peržiūra (ir sąrašo tikslinimas atitinkamuose VSS paslaugų Aprašymuose) turi būti atliekama ne rečiau, kaip vieną kartą per metus (pvz., einamųjų metų sausio mėnesį, prieš savivaldybių visuomenės sveikatos biurams tvirtinant VSS paslaugų teikimo kainas/ įkainius).

VSS paslaugos Aprašyme turi būti nurodomi šios **paslaugos teikimo infrastruktūrai keliami reikalavimai**. Reikalavimai infrastruktūrai, kurioje teikiama VSS paslauga (ir ją sudarančios intervencijos), nustatomi tam, kad būtų užtikrinama sveikatos ir veiklos sauga (atitikimas higieniniams reikalavimams) bei paslaugų teikimo efektyvumas. Priklausomai nuo VSS paslaugą sudarančių

intervencijų pobūdžio, gali būti nustatomi reikalavimai šiai su paslaugos teikimu susijusiai infrastruktūrai:

- patalpoms;
- inventoriui ir priemonėms, naudojamiems VSS paslaugos teikimo metu;
- kompiuterinei ir/ ar programinei įrangai;
- transporto priemonėms;
- ryšio priemonėms;
- intervencijų, teikiamų lauko sąlygomis, infrastruktūrai;
- gali būti numatomi reikalavimai kitoms paslaugą apibrėžiančioms charakteristikoms,

siekiant užtikrinti VSS paslaugos teikimo kokybę. Aprašymo rengėjas gali pateikti ir papildomus reikalavimus infrastruktūrai ar atskiroms jos dalims (pvz., kai tikslinę grupę sudaro neįgalūs asmenys), tačiau jie neturėtų būti pertekliniai.

Nurodomi reikalavimai tik tokiai infrastruktūrai, kuri tiesiogiai susijusi su VSS paslaugos teikimu (pvz., reikalavimai specializuotoms patalpoms ir/ ar inventoriui, jei vykdomos fizinio aktyvumo skatinimo veiklos; tačiau nenurodomi reikalavimai kompiuterinei įrangai, kai ji naudojama tik VSS paslaugos administravimui – pvz., ataskaitų rengimui).

VSS paslaugos Aprašyme turi būti numatytas adekvatus **VSS paslaugos teikimo vertinimas**. VSS paslaugos Aprašymo rengėjas nurodo rodiklius, pagal kuriuos vertinamas VSS paslaugos teikimas, poveikis individui, asmenų grupei. Nurodomi VSS paslaugos teikimo vertinimo rodikliai, kuriais matuojama:

- VSS paslaugos suteikimo kokybė (kaip faktiškai suteikta VSS paslauga atitinka VSS paslaugos Aprašyme nurodytas sąlygas);
- pastebėtas/ nepastebėtas VSS paslaugos poveikis konkrečiam paslaugos gavėjui (individui ir/ ar paslaugos gavėjų grupei): formų pildymas, apklausa ir pan.;
- labai svarbu įvertinti matuotinų rodiklių skirtumą prieš teikiant paslaugą ir po paslaugos suteikimo, kadangi rodiklio kitimas/ nekitimas/ kitimo kryptis formuoja pagrindą VSS paslaugos teikimo tikslingumui vertinti;

Vertinant VSS paslaugą, išskiriami **kokybiniai** ir **kiekybiniai** VSS paslaugos teikimo vertinimo **rodikliai**. VSS paslaugos Aprašymo rengėjas nurodo:

- Kiekybinius vertinimo rodiklius, kurie atspindi būdingus matuojamus pokyčius, t. y. rodiklių matavimas atliekamas prieš ir po VSS paslaugos suteikimo.
- Kokybinius vertinimo rodiklius, kurie atspindi VSS paslaugos gavėjo pasitenkinimą suteikta paslauga ir/ ar, esant galimybei – VSS paslaugos gavėjo elgsenos, požiūrio į tam tikrus paslaugos teikimo aspektus pokyčius. Vertinimas atliekamas po VSS paslaugos suteikimo.

VSS paslaugos **kainodaros procesą** sudaro 2 etapai:

- tvirtinant konkrečios VSS paslaugos Aprašymą, nustatomi pagrindiniai reikalavimai VSS paslaugos kainos sudedamosioms dalims, sąlygos ir apribojimai, leidžiantys įvertinti, kokios sąnaudos turėtų būti traktuojamos **tinkamos** ir **netinkamos** būti įtrauktos į paslaugos apskaitą. Tinkamomis laikomos sąnaudos, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusios su VSS paslaugos teikimu, ir neprieštaraujančios visuomenės sveikatos stiprinimo srities paslaugų dotacijų skyrimo principų (taikomų SAM).

- vadovaujantis VSS paslaugų Aprašyme nurodytų kainos sudedamųjų dalių tinkamumo principų, kiekvienas savivaldybės visuomenės sveikatos biuras įvertina (apskaičiuoja) šios paslaugos teikimo kainą savo aptarnaujamoje teritorijoje ir ją **tvirtina** direktoriaus įsakymu. Paslaugos teikimo kaina gali būti peržiūrima ne dažniau kaip vieną kartą per metus.

**VSS paslaugos teikimo kaina** – tai visų šią paslaugą sudarančioms intervencijoms sunaudojamų išteklių (vidaus ir išorės) verčių suma, išreikšta pinigais. Nustatant VSS paslaugos, kuriai rengiamas VSS paslaugos Aprašymas, kainą, VSS Aprašymo rengėjas apibrėžia sąnaudų, sudarančių VSS paslaugos teikimo kainą:

- tinkamumą (kokios sąnaudos gali būti įtraukiamos į VSS paslaugos apskaičiavimą);

- VSS paslaugos teikimo kainos apskaičiavimo formulę ir sudedamąsias dalis.

Rekomenduojama, kad VSS paslaugą sudarytų:

a). tiesioginės išlaidos. **Tiesioginės išlaidos** – tai tiesiogiai susiję materialiniai ir žmogiškieji ištekliai, būtini paslaugai suteikti:

- Darbo užmokesčio fondas savivaldybės VSB darbuotojams, tiesiogiai teikiantiems VSS paslaugą/ paslaugą sudarančias intervencijas. DUF sudaro visuomenės sveikatos stiprinimo specialistų darbo užmokesčio bei valstybinio socialinio draudimo (nedarbo socialinio draudimo ir nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo) įmokų fondas, skirtas VSS paslaugos (paslaugą sudarančių intervencijų) suteikimui;

- Kitos (tiesioginės) išlaidos – tai tiesiogiai su intervencijos (-ų) teikimu susijusių prekių ir / ar paslaugų pirkimų verčių suma. Prekių ir / ar paslaugų kainos apskaičiuojamos, apklausus tris analogiškos prekės/ paslaugos teikėjus rinkoje bei paskaičiavus jų siūlomas kainas vidurkį

b). netiesioginės išlaidos. **Netiesioginės išlaidos** – tai išlaidos, kurių poreikis kyla iš VSS paslaugos teikimo proceso, tačiau negali būti priskirtos konkrečiai paslaugą sudarančiai intervencijai ir tokiu būdu tiksliai įvertintas. Šios išlaidos patiriamos, organizuojant paslaugos teikimą – pvz., rengiant susijusias ataskaitas, ruošiant patalpas paslaugos teikimui, apmokant patalpų išlaikymo ir komunalines sąnaudas bei pan., kai nėra tikslinga atskirti paslaugos teikimui patiriamų išlaidų nuo bendros įstaigos veiklos panašių išlaidų.

VSS paslaugos kaina apskaičiuojama:

- Įvertinama kiekvienos VSS paslaugą sudarančios intervencijos teikimo tiesioginių ir netiesioginių išlaidų suma;

- Sudedamos visų VSS paslaugą sudarančių intervencijų vertės:

Intervencijos/ VSS paslaugą sudarantių intervencijų kainos sudedamosios dalys	Tiesioginės išlaidos:		Netiesioginės išlaidos (fiksotas koeficientas: 25 proc. nuo tiesioginių išlaidų vertės atitinkamai intervencijai)	Bendra intervencijos teikimo kaina, Eur
	VSS specialisto (paslaugos teikėjo) darbo užmokesčio fondas (įskaitant valstybinio socialinio draudimo įmokas ir pan. mokesčius), skirtas suteikti konkrečias intervencijas	Kitos išlaidos, tiesiogiai susijusios su intervencijos atlikimu (prekių ir paslaugų pirkimas)		
	I	II	III	IV
Intervencija 1:	DUF (1)	KI (1)	$(DUF (1) + KI (1)) * 0,25$	$IV (1) = I (1) + II (1) + III (1)$
Intervencija 2:	DUF (2)	KI (2)	$(DUF (2) + KI (2)) * 0,25$	$IV (2) = I (2) + II (2) + III (2)$
....	...	...	...	...
Intervencija N:	DUF (N)	KI (N)	$(DUF (N) + KI (N)) * 0,25$	$IV (N) = I (N) + II (N) + III (N)$
<b>Bendra VSS paslaugos teikimo kaina:</b>				<b>IV-o stupelio eilučių bendra vertė</b>

4. Pagal BUA reikalavimus parengti VSS paslaugų Aprašymai, laikantis BUA 1 priede pateiktos formos, tvirtinami atskirais LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymais. Įsakymuose taip pat gali būti nurodomas VSS paslaugų teikimo pagal atskirus Aprašymus kontrolės/ stebėsenos mechanizmas, pvz.:

- Savivaldybių visuomenės sveikatos biurai, pasibaigus kalendoriniams metams, iki einamųjų metų sausio 15 dienos Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centrui raštu ir elektroniniu paštu (smlpc@smlpc.lt) pateikia visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų, vykdytų pagal VSS paslaugos teikimo Aprašymus, suvestinę.
- Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras apibendrina iš savivaldybių visuomenės sveikatos biurų gautas metines ataskaitas, veda jų rezultatų apskaitą ir iki einamųjų metų vasario 15 dienos pateikia jų suvestinę LR Sveikatos apsaugos ministerijai.

## II. RENGŲTINŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGŲ APRAŠYMŲ SĄRAŠO PARENGIMAS

---

### IVADAS

---

2018 m. lapkričio 27 d. paslaugų pirkimo sutarties Nr. SMLPC2018/62 priedo „Techninė specifikacija“ 8.2 punktą nurodo, kad turi būti „parengtas aktualus savivaldybėms rengtinių VSS paslaugų aprašymų prioritetų sąrašas; prioritetų sąrašas parengiamas pagal BUA nuostatas“:

- Tos pačios Techninės specifikacijos 11 punkte patikslinta, kad sąrašas turi būti parengtas VSS paslaugų „aktualių savivaldybėms dabartiniam periodui“, aprašymams.
- Taip pat nurodyta (Techninės specifikacijos 11.1 punktą), kad sąrašė „rengtinių paslaugų aprašymai išdėstomi savivaldybių prioritetų tvarka“.

Taigi, šis darbo (BUA II dalis) tikslas – identifikuoti aktualias savivaldybėms dabartiniam periodui VSS paslaugas ir sudaryti *aktualių savivaldybėms rengtinių VSS paslaugų aprašymų prioritetų sąrašą* (toliau šiame darbe vadinamą „Prioritetų sąrašas“).

Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo valdymo modelyje<sup>67</sup>, į kurį atsižvelgti taip pat rekomenduojama Sutartyje, apibrėžta, kad:

- 1.5.1 dalis „Apibendrinant galima teigti, kad visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų planavimas nacionaliniu lygiu, Lietuvos Respublikos Seimui ir Vyriausybei patvirtinus strategijas bei nacionalines programas, yra pakankamas. Nustatomos prioritetinės visuomenės sveikatos ir visuomenės sveikatos stiprinimo kryptys, planuojamos vykdyti intervencijos ir siektini rezultatai nacionaliniu mastu, tačiau nedetalizuojamos visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų apimtys“;
- 1.5.2 dalis „Apibendrinant galima daryti išvadą, kad savivaldybės lygyje visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų strateginės poveikio kryptys ir siejami rezultatai planuojami tvirtinant savivaldybių strategijas. Konkrečios visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos, veiklos, veiksmai, jų kiekiai ir tikslinės grupės, siejami produkto ir rezultatų kriterijai, numatomi atlikti konkrečiais metais, tvirtinami tik paslaugų teikėjo – visuomenės sveikatos biuro metiniuose planuose. Pabrėžtina, kad savivaldybės lygyje iki 2018 metų nebuvo ilgalaikio (bent kelerių metų) VSS paslaugų planavimo“.

Taigi, rengiant šį darbą, būtina apibrėžti VSS paslaugų prioritetus savivaldybių lygmeniu, nepamirštant šių paslaugų sąsajos su nacionalinio lygmens visuomenės sveikatos stiprinimo prioritetais.

---

<sup>67</sup> Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo modelis. SMLPC, 2018. Prieiga per internetą: [http://www.smlpc.lt/media/image/Programos%20ir%20projektai/VSS\\_paslaugu\\_teikimo\\_valdymo\\_Mod.pdf](http://www.smlpc.lt/media/image/Programos%20ir%20projektai/VSS_paslaugu_teikimo_valdymo_Mod.pdf)

# 1. RENG TINŲ VSS PASLAUGŲ APRAŠYMŲ PRIORITETŲ SĄRAŠO SUDARYMAS

---

Prieš pateikiant konkrečių VSS paslaugų prioritetus savivaldybių lygmeniu, svarbu suprasti:

- nacionaliniu lygmeniu galioja strateginiai dokumentai, kurių nuostatas (įskaitant tikslus, uždavinius, veiklas ir jas atspindinčius visuomenės sveikatos rodiklius) VSB perkėlė į kasmet rengiamas savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitas (unifikuotas stebimų 50-ties rodiklių sąrašas, pateiktas BUA 3 priede);

- Savo stebėsenos ataskaitose be apibrėžtų rodiklių sąrašo savivaldybių VSB nustato prioritines veiklos kryptis – sveikatos problemas (ir/ arba rodiklius), kuriems planuoja skirti didžiausią dėmesį kaip prioritetinėms, kadangi būtent šioje kryptyse (rodikliuose) VSB mato didžiausias problemas. Svarbu paminėti, kad ne visi „raudonojoje“ zonoje atsiduriantys rodikliai savivaldybių VSB nurodomi kaip prioritetiniai – kartais į prioritetinių rodiklių sąrašą įeina „geltonosios“ zonos rodikliai. Kadangi VSB iš dalies suteikta laisvė, nustatant prioritetą, ne visi VSB nustatyti prioritetai gali atitikti poreikius būtent šioje savivaldybėje<sup>68</sup>;

- Higienos institutas, apibendrinęs visų savivaldybių gautas visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitas, nustato nacionalinio lygio prioritines veiklos kryptis (pagal tai, kiek savivaldybių nurodo tam tikras kryptis kaip prioritetines);

- Pagal Sutarties sąlygas, Prioritetų sąrašas turėtų būti nustatomas savivaldybių lygmeniu, tai yra papildyti nacionalines veiklos kryptis papildomomis, aktualiomis tik konkrečiose savivaldybėse, VSS paslaugomis. Dėl šios priežasties BUA I dalyje buvo įvesta „esminio skirtumo“ sąvoka, kuri leistų identifikuoti probleminius rodiklius konkrečios savivaldybės lygmeniu. Toje pačioje dalyje nurodytas algoritmas, leidžiantis kiekvienai savivaldybei savarankiškai įsivertinti savo visuomenės sveikatos rodiklių reikšmes ir sudaryti savąjį prioritetinių rodiklių sąrašą (lygiagrečiai vykdant nacionaliniu lygmeniu išskirtas veiklas).

Taigi, sudarant Prioritetų sąrašą, reikėtų palyginti 3 įvairaus lygio prioritetų sąrašus:

1. HI apibendrintų prioritetinių kryptių sąrašas – žr. šio darbo 1.1 dalį;
2. Savivaldybių VSB 2015–2017 m. visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose išskirtų prioritetinių kryptių sąrašas – žr. šio darbo 1.2 dalį;
3. „Probleminių“ rodiklių sąrašas pagal „esminio skirtumo“ sąvoką (sudarytas pagal BUA I dalyje pateiktą algoritmą) – žr. šio darbo 1.3 dalį.

Visuomenės sveikatos gerinimas nėra vienerių metų veiklos rezultatas – tai ilgalaikis procesas, todėl idealiu atveju prioritetinės veiklų kryptys (įskaitant VSS paslaugų kryptis) turėtų būti nustatomos

---

<sup>68</sup> Tokią nuomonę pateikė ir HI Suvestinėje 2017 m. savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje už 2017 m.; [http://www.hi.lt/uploads/pdf/padaliniai/savivaldybiu\\_ataskaitos/2017/Suvestine\\_2017.pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/padaliniai/savivaldybiu_ataskaitos/2017/Suvestine_2017.pdf)

savivaldybių strateginiuose plėtros ir veiklos planuose, tačiau, deja, šiuose dokumentuose panašios nuostatos nebuvo identifikuotos (žr. 1 priedą).

## 1.1. HI APIBENDRINTŲ PRIORITETINIŲ KRYPTIŲ SĄRAŠAS

Higienos institutas kasmet skelbia Suvestinę savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitą, kurioje (be kitų analizės klausimų) analizuoja savivaldybių VSB nustatytus veiklos prioritetus (vad. „prioritetines problemines sritis“). Verta pastebėti, kad HI pateikia ne konkrečių atskirų rodiklių prioritetus, bet apibendrintus duomenis – suvestines. Pvz., paskelbtoje Suvestinėje 2018 m. savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje<sup>69</sup> išskirtos šios prioritetinės kryptys (žr. 1 pav.):

1 pav. Prioritetinių kryptių sąrašas (HI apibendrinimas) – prioriteto mažėjimo tvarka<sup>70</sup>

Prioritetinė sritis	Savivaldybių skaičius		
	2018 m.*	2017 m.*	2016 m.*
Traumos, nelaimingi atsitikimai (taip pat ir savižudybės)	32	34	29
Socialiniai veiksniai	29	21	24
Kraujotakos sistemos ligos	14	17	16
Preveninių programų vykdymas	14	15	11
Alkoholis, narkotikai	13	14	15
Piktybiniai navikai	8	7	7
Cukrinis diabetas	7	13	8
Vaikų burnos sveikata	2	9	3

\* 2018 m. parengtose ataskaitose analizuojami 2017 m. duomenys. Analogiškai – 2017 ir 2016 m. buvo analizuojami atitinkamai 2016 ir 2015 m. duomenys.

Šaltinis: Suvestinė 2018 m. savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita

Tame pačiame dokumente nurodyta, kad Traumų, nelaimingų atsitikimų (taip pat ir savižudybės) prioritetinei veiklų kryptiai priklauso šie 8 rodikliai:

1. Mirtingumas dėl savižudybių;
2. Mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių;
3. Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius 65+ amžiaus grupėje;
4. Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo;
5. Mirtingumas dėl nukritimo;
6. Mirtingumas dėl transporto įvykių;
7. Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių;

<sup>69</sup> [http://hi.lt/uploads/pdf/padaliniai/savivaldybiu\\_ataskaitos/2018/Savivaldybiu\\_ataskaitu\\_suvestine\\_%202018.pdf](http://hi.lt/uploads/pdf/padaliniai/savivaldybiu_ataskaitos/2018/Savivaldybiu_ataskaitu_suvestine_%202018.pdf)

<sup>70</sup> Lentelė patikslinta 2019-06-25, po II-os dalies dokumento parengimo ir suderinimo

## 8. Transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius.

Kadangi ši prioritentinė kryptis vyrauja visus 3 nagrinėtus metus, visi 8 šios grupės rodikliai laikytini probleminiais – ir prioritetiniais (t. y. VSS paslaugos, nukreiptos į šių rodiklių reikšmių mažinimą, turėtų būti laikomos prioritetinėmis).

## 1.2. SAVIVALDYBIŲ VSB 2015–2017 M. VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITOSE IŠSKIRTŲ PRIORITETINIŲ KRYPTIŲ SĄRAŠAS

Prioritetų sąrašo rengėjai nutarė šiek tiek „išskleisti“ HI sudarytą suvestinę, prioritetą sudarant pagal VSB paskelbtus veiklos prioritetus, tačiau ne grupuojant atskirus rodiklius (sritimis, kaip tai daro HI), o pateikiant „probleminių rodiklių“ prioriteto reitingą pagal tai, kaip juos nustatė patys VSB.

Prioritetinių kryptių sąrašas (prioriteto mažėjimo tvarka) pateiktas 1 lentelėje, o išsklotinė – 2 priede:

- „Rodiklio pavadinimas“: rodikliai pateikiami pagal VSB taikomą unifikuotą stebimų visuomenės sveikatos rodiklių sąrašą;

- „suma“ – tai, kiek kartų atitinkamas rodiklis visų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose 2015-2017 m.<sup>71</sup> buvo minimas kaip „probleminis prioritetinis“. Pvz., savivaldybėje N rodiklis K buvo minimas kaip probleminis-prioritetinis 2015 ir 2017 m., atitinkamai šioje savivaldybėje šio rodiklio reikšmė – „2“. Atitinkamai surinkus duomenis apie šį rodiklį visose savivaldybėse, surenkama bendroji „suma“. Kuo didesnė „sumos“ reikšmė – tuo daugiau šis rodiklis nurodytas kaip probleminis-prioritetinis, t. y. tuo didesnis suminis prioritetas turėtų būti jam suteiktas.

**1 lentelė. Prioritetinių kryptių sąrašas (pačių VSB išskirtų probleminių rodiklių-prioritetinių kryptių) – prioriteto mažėjimo tvarka**

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma
43	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	41
11(2)	Sergamumas (nauji ir recidyvai) TB (A15-A19) 100 000 gyventojų	35
46	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 100 000 gyventojų	34
3(1)	Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų	31
44	Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	26
25	Mirtingumas dėl priekasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	25
48	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	22
45	Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	21
16	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	21
8	Mirtingumas dėl išorinių priekasčių (V01-Y98) 100 000 gyventojų	20
13	Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	20
47	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	20
35	Užregistruoti nauji daugeliui vaistų atsparios TB atvejai 100 000 gyventojų	19

<sup>71</sup> Šio dokumento rengimo ir derinimo metu HI nebuvo paskelbęs 2018 m. duomenų, todėl buvo analizuojami paskutinių viešai prieinamų metų statistiniai duomenys – t. y. 2015–2017 m. laikotarpis

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma
18	Mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyventojų	18
41	Mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas (Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.))	18
50	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	18
5	Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyventojų	16
12	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 1000 darbingo amžiaus gyventojų	16
15	Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	15
24	Mirtingumas dėl priešasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	15
40	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	15
42	Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 10 000 gyventojų	15
49	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	15
20	Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	13
29	Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	13
36	Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyventojų	13
4	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų	12
31	Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyventojų	12
6	Ilgalaikio nedarbo lygis	11
14	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	11
37	Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	11
17	Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	10
19	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	10
2	Išvengiamas mirtingumas	9
26	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	9
30	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų	9
38	2 metų amžiaus vaikų MMRI(tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys	9
39	1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepijimo apimtys	9
10	Socialinės pašalpas gavėjų skaičius 1000 gyventojų	6
11(1)	Užregistruoti nauji TB atvejai (A15-A19) 100 000 gyventojų	5
28	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	4
9	Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	3
3(2)	Bandymų žudyti (X60-X64, X66-X84) skaičius 100 000 gyv.	3
33	Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	3
34	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	3
7	Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	2
32	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2
1	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	1
27	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiiais	1
-	Sergamumas kvėpavimo takų ligomis	1
-	Mirtingumas nuo virškinimo sistemos ligų (K00-K93 Virškinimo sistemos ligos)	1

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis savivaldybių VSB paskelbtomis prioritetinėmis probleminėmis sritimis (pagal 2015-2017 m. savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitas; visos ataskaitos paskelbtos HI tinklapyje <http://www.hi.lt/lt/savivaldybiu-visuomenes-sveikatos-stebesenos-ataskaitos.html>)

### 1.3. PRIORITETO NUSTATYMAS PAGAL „PROBLEMINIŲ“ RODIKLIŲ SĄRAŠĄ (BUA „ESMINIO SKIRTUMO“ SĄVOKOS PAGRINDU)

BUA I dalyje apibrėžta schema, kaip kiekviena savivaldybė (VSB) galėtų ir ateityje turėtų nustatyti prioritetines poveikio sritis, vadovaujantis:

- Stebimų visuomenės sveikatos rodiklių apimtimi (ne šalies, bet savivaldybės lygmens rodikliai);
- Visuomenės sveikatos rodiklių reikšmių analize;
- Esminio skirtumo sąvokos įvedimu.

BUA 3 priede pateiktas konkretus prioritетinių poveikio sričių/ prioritетinių VSS paslaugų sričių išskyrimo pavyzdys Vilniaus miesto savivaldybės rodiklių pagrindu.

Vadovaujantis BUA I dalyje pateiktu algoritmu, šio darbo rengėjai atliko visų 60-ties Lietuvos savivaldybių stebimų visuomenės sveikatos rodiklių sąrašo reikšmių analizę. Tokia analizė atlikta, siekiant nustatyti dabartiniam periodui savivaldybėms probleminius-prioritetinius rodiklius (tokia analizę konkrečios savivaldybės atveju vėliau turėtų atlikti kiekvienas VSB, nustatant kitų metų prioritетines veiklos kryptis). Probleminiai-prioritetiniai rodikliai išskirti tokia seka:

1. Atliekama visų 60 savivaldybių 2015-2017 m. išskirtų visuomenės sveikatos rodiklių reikšmių analizė, identifikuojant tas reikšmes, kurios patenka į esminį skirtumą (palyginti su Lietuvos vidurkiu);
2. Suskaičiuojama, kiek savivaldybių turi konkretaus rodiklio „problemė“ reikšmes. Pvz., pagal rodiklį A šešių savivaldybių reikšmės buvo pripažintos turinčios esminio skirtumo, palyginti su Lietuvos vidurkiu. Tai reiškia, kad rodiklis A surenka 6 pozicijas;
3. Sudaromas sąrašas prioriteto mažėjimo tvarka.

Atliktos analizės rezultatai pateikti 2 lentelėje.

**2 lentelė. Prioritetinių kryptių sąrašas (pagal rodiklių reikšmių vertinimą „esminio skirtumo“ pagrindu) – prioriteto mažėjimo tvarka**

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Savivaldybių, kuriose šis rodiklis priskiriamas probleminei sričiai, skaičius
5	Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyventojų	37
9	Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	36
10	Socialinės pašalpas gavėjų skaičius 1000 gyventojų	34
7	Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	30
3(1)	Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų	29
6	Ilgalaikio nedarbo lygis	28
16	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	26
47	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	24
11(2)	Sergamumas (nauji ir recidyvai) TB (A15-A19) 100 000 gyventojų	23
18	Mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyventojų	23
42	Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 10 000 gyventojų	21
29	Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	20
35	Užregistruoti nauji daugeliui vaistų atsparios TB atvejai 100 000 gyventojų	19
40	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	19
43	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	19
8	Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyventojų	18
25	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000	18

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Savivaldybių, kuriose šis rodiklis priskiriamas probleminei sričiai, skaičius
	gyventojų	
37	Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	17
45	Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	16
17	Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	14
19	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	14
20	Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	14
33	Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	14
3(2)	Bandymų žudytis (X60–X64, X66–X84) skaičius 100 000 gyv.	13
4	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų	10
14	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	10
12	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 1000 darbingo amžiaus gyventojų	9
46	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 100 000 gyventojų	9
49	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	9
26	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	8
24	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	6
28	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	6
44	Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	6
50	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	6
27	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmeninė prekyba tabako gaminiais	5
13	Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	3
30	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų	3
36	Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyventojų	3
41	Mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas (Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.))	3
15	Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	2
32	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2
48	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	2
1	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	0
2	Išvengiamas mirtingumas	0
11(1)	Užregistruoti nauji TB atvejai (A15-A19) 100 000 gyventojų	0
31	Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyventojų	0
34	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gydytojui	0
38	2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys	0
39	1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys	0
21	Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų taršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	
22	Viešai teikiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.	
23	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.	

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis HI rodiklių reikšmių duomenų baze

## 2. PRIORITETINIŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS KRYPTŲ (PROBLEMINIŲ RODIKLIŲ) SĄRAŠAS

Taigi, Prioritetų sąrašo I dalyje buvo pateikti 3 skirtingi probleminių-prioritetinių rodiklių-kryptų sąrašai (pagal HI, savivaldybių VSB ir „esminio skirtumo“ sąvoką). Tolimesni žingsniai:

1. eliminuojami rodikliai, kurių reikšmių korekcijai VSS paslaugos įtakos neturės. Pavyzdžiui:

- Inžinerinių komunikacinių tinklų plėtros darbai ir gyventojų aprūpinimas komunalinėmis paslaugomis nėra VSS paslaugų sritis, todėl eliminuojami rodikliai „Viešai teikiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.“ ir „Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.“;

- Informavimo kampanijos, susijusios su saugumu keliuose, dažnu atveju yra LR Susisiekimo ministerijos prerogatyva, todėl eliminuojami rodikliai, susiję su traumomis ir mirtingumu keliuose (pvz., „Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių 100 000 gyventojų“, „Transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius 100 000 gyventojų“);

- Ir pan.

2. Į vieną suvestinę suvedami visų 3 sąrašų rodikliai, siekiant įvertinti, kurie rodikliai turėtų būti analizuojami toliau, nustatant prioritetinių **VSS paslaugų** sąrašą.

3 lentelėje pateikta probleminių-prioritetinių kryptų suvestinė.

**3 lentelė. Aktualių savivaldybėms „probleminių“ rodiklių ir išskirtų prioritetinių problemų sąrašas (visų 3 sąrašų, Prioritetų sąrašo 1.1-1.3 dalyse pateiktų dalių suvestinė)**

„Probleminio“ rodiklio pavadinimas			
	Pagal HI	Pagal VSB nustatytas savivaldybių prioritetines problemas	Pagal „esminio skirtumo“ sąvoką
Traumos, nelaimingi atsitikimai (taip pat ir savižudybės)	Mirtingumas dėl savižudybių	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų	Mirtingumas dėl savižudybių
	Mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių	Sergamumas tuberkuloze	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo
	Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius 65+ amžiaus grupėje	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu	Tikslinės populiacijos dalis, 2 metų bėgyje dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje
	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo	Mirtingumas dėl savižudybių	Sergamumas tuberkuloze
	Mirtingumas dėl nukritimo	Mirtingumas nuo piktybinių navikų	Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius
	Mirtingumas dėl transporto įvykių	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu	Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis
	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių	Tikslinės populiacijos dalis, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų	Sergamumas daugeliui vaistų atsparia tuberkuloze

<b>„Probleminio“ rodiklio pavadinimas</b>		
<b>Pagal HI</b>	<b>Pagal VSB nustatytas savivaldybių prioritетines problemas</b>	<b>Pagal „esminio skirtumo“ sąvoką</b>
	prevencinių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	
Transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo	Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje
	Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų

Šaltinis: sudaryta autorių

Vienoda spalva nurodyti tie patys rodikliai. Atlikta analizė leido identifikuoti 4 rodiklius, kurie laikomi prioritетiniais bent 2 iš 3 sąrašų (prioriteto mažėjimo tvarka):

1. Mirtingumas dėl savižudybių (3 iš 3 sąrašų);
2. Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (3 iš 3 sąrašų);
3. Sergamumas tuberkulioze (2 iš 3 sąrašų);
4. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (2 iš 3 sąrašų).

Šie rodikliai turėtų būti laikomi prioritетiniais rodikliais, kurių reikšmių mažinimui skirtos VSS paslaugos laikytinos prioritетinėmis.

Kitas žingsnis – identifikuoti (įvardinti) VSS paslaugas, kurios būtų skirtos konkrečių prioritетinių rodiklių reikšmių mažinimui. VSS paslaugų formulavimas galėtų būti atliekamas, derinant pačių savivaldybių VSB identifikuotas VSS paslaugas (žr. Prioritetų sąrašo 4 priedą) bei VSP Sąrašė įvardintas VSS paslaugas.

Galutinis žingsnis – nustatytiems probleminiams-prioritетiniams rodikliams (3 lentelė) sudaryti galimų (orientacinių, pavyzdinių) VSS paslaugų sąrašą (remiantis Prioritetų sąrašo 4 priedu ir VSP Sąrašu) – žr. šio darbo 3 dalį.

### 3. RENGŲ VSS PASLAUGŲ APRAŠYMŲ PRIORITETŲ SĄRAŠAS

Atsižvelgiant į šio darbo I-oje ir II-oje dalyse atliktą analizę, gali būti formuojamas toks aktualių savivaldybėms rengtinių VSS paslaugų aprašymų prioritetai sąrašas (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Aktualių savivaldybėms rengtinių VSS paslaugų aprašymų prioritetai sąrašas

„Probleminio“ rodiklio pavadinimas	Prioritetinių VSS paslaugų pavadinimas	Šaltinis (pagal ką suformuota/pasiūlyta VSS paslauga)*
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų	Tėvų informavimas apie priklausomybių prevenciją (iki 3 atskirų temų)	4 priedo 1 lentelė
	Tėvų individualus/ Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos/ smurto ir patyčių prevencijos tema	VSP Sąrašas
	Mokinio individualus/ mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos/ smurto ir patyčių prevencijos tema	VSP Sąrašas
	Jaunuolių informavimas psichinės sveikatos stiprinimo klausimais (iki 5 atskirų intervencijų)	4 priedo 1 lentelė
	Informacijos reklaminių skydelių, įv. pobūdžio priklausomybių (alkoholio, psichotropinių ir psichoaktyvių medžiagų bei pan.) prevencijos tema socialinės reklamos tema platinimas	4 priedo 1 lentelė
	Informacijos teikimas apie, pvz.: - nepalankius veiksnius, galinčius turėti įtakos narkotinių medžiagų vartojimui ir priklausomybėms; - psichinį atsparumą tokiems nepalankiems veiksniams; - mokėjimą pasakyti „ne“ vartojimui ir/ ar vartojančiam „draugui“ - galimybes gauti pagalbą (kur kreiptis, kaip pranešti ir pan.)	VSP Sąrašo analogas (BUA)
	Mokinio individualus/ mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas psichikos sveikatos/ smurto ir patyčių prevencijos tema	VSP Sąrašas
	Tėvų individualus/ tėvų grupės (iki 8 žmonių) mokymas psichikos sveikatos/ smurto ir patyčių prevencijos tema	VSP Sąrašas
	Psichikos sveikatos gerinimo paslaugų teikimas gyventojams (iki 5 atskirų intervencijų)	4 priedo 1 lentelė
	Konsultacijų gyventojams ir šeimoms teikimas (rizikos veiksnių mažinimo klausimais) (konsultavimas)	4 priedo 1 lentelė
	Konsultacijų gyventojams ir šeimoms teikimas (psichikos sveikatos gerinimo klausimais) (konsultavimas)	4 priedo 1 lentelė
	Konsultacijų gyventojų grupėms ir individams priklausomybių mažinimo ir prevencijos klausimais teikimas	4 priedo 1 lentelė
	Konsultacijos jaunuoliams (16-17 m.), įskaitant trumpąsias intervencijas, sveikatos stiprinimo, ligų prevencijos, psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos klausimais	4 priedo 1 lentelė
	Trumpųjų intervencijų 14-18 m. jaunimui psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijos tikslais teikimas	4 priedo 1 lentelė
	Mokyklų bendruomenių konsultavimas psichikos sveikatos gerinimo klausimais (atskiros VSS paslaugos pagal tikslines grupes ir temas)	4 priedo 1 lentelė
	Mokyklos personalo grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas sprendžiant mokinių psichologines, adaptacijos ir socialines problemas	VSP Sąrašas
	Mokyklos personalo individualus konsultavimas sprendžiant mokinių psichologines, adaptacijos ir socialines problemas	VSP Sąrašas
	Interaktyvių užsiėmimų jaunimui psichinės sveikatos stiprinimo temomis, savižudybės ir savižalos neigiamo poveikio sveikatai mažinimo temomis vykdymas	4 priedo 1 lentelė
Mirtingumas dėl atsitiktinio	Gyventojų informavimas apie fizinio aktyvumo naudą ir formas ( <i>sąsaja gera fizinė parengtis – gera reakcija – mažesnė paskendimo galimybė</i> )	4 priedo 1 lentelė

„Probleminio“ rodiklio pavadinimas	Prioritetinių VSS paslaugų pavadinimas	Šaltinis (pagal ką suformuota/pasiūlyta VSS paslauga)*
paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	Organizuoti stiprinimo priemonės, skirtas skeleto ir raumenų sistemos sutrikimų prevencijai (sąsaja plaukimas – gera prevencijos priemonė; išmoksi plaukti – mažesnė tikimybė skendimui, galimybė padėti skęstančiajam)	4 priedo 1 lentelė
	Socialinės ir pan. reklamos sveikųjų medžiagų vartojimo prie vandens telkinių prevencijos tema platinimas	4 priedo 1 lentelės analogas
	Gyventojų informavimas apie saugumą vandenyje (prie vandens telkinių, jų prieigose ir pan.)	4 priedo 1 lentelės analogas
	Informacijos teikimas švietimo ir ugdymo įstaigose temomis, susijusiomis su saugumu vandenyje (pvz., paskaita „Vandeny būk atsargus - tu ne žuvis, o tik žmogus“)	4 priedo 1 lentelė
	Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija švietimo ir ugdymo įstaigose (pvz., paskaitos-diskusijos tema „Atsakinga ir saugi elgsena namuose, gatvėje ir gamtoje“)	4 priedo 1 lentelė
Sergamumas (nauji ir recidyvai) TB (A15-A19) 100 000 gyventojų	Informacijos sklaida tuberkuliozės tematika per viešąsias informavimo priemones	VSP Sąrašas
	Sergančiųjų tuberkulioze konsultavimas	VSP Sąrašas
	Renginių organizavimas tuberkuliozės tematika	VSP Sąrašas
	Gyventojų informuotumo didinimas (klausimais, susijusiais su rizikos veiksniais, sukėlėjus, gydymą ir t. t.)	4 priedo 1 lentelė
	Informacijos teikimas užkrečiamųjų ligų profilaktikos/ prevencijos tema (atskiroms rizikos grupėms ir/ arba visai visuomenei)	4 priedo 1 lentelė
	Jaunimo informavimas įvairiais sveikatos klausimais (Jaunuolių informavimas žalingų įpročių žalos sveikatai klausimais)	4 priedo 1 lentelė
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	Didinti gyventojų informuotumą apie prevencines programas (didinti gyventojų informuotumą apie širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos asmenų atrankos ir prevencinių priemonių programą; didinti gyventojų informuotumą apie kraujotakos sistemos ligų rizikos veiksnius bei profilaktikos priemones)	4 priedo 1 lentelės analogas
	Didinti gyventojų sveikatos raštingumo lygį (didinti motyvaciją būti atsakingiems už savo sveikatą; informuoti ir šviesti ligų prevencijos, sveikos gyvensenos, žalingų įpročių neigiamo poveikio, sveikatos rizikos veiksnių ir susijusiais klausimais)	4 priedo 1 lentelės analogas
	VSS paslaugų grupė „Sveikos mitybos (kaip sveikos gyvensenos dalies) skatinimas“. Paslaugų grupė skirta plačiai visuomenei, o ne atskiroms grupėms – pvz., turintiems viršsvorio problemų, sergančių cukriniu diabetu ar pan. Šią VSS grupę galėtų sudaryti šios VSS paslaugos (sąrašas negalutinis): <ul style="list-style-type: none"> <li>- Naujienlaiškių aktualiais visuomenės sveikatos klausimais leidimas (mitybos klausimai);</li> <li>- Gyventojų informavimas apie tinkamą mitybą (atsižvelgiant į gyvenimo ciklą) (derinant su mokymais)</li> <li>- Gyventojų mokymas sveikos mitybos klausimais (iki 5 temų)</li> <li>- Konsultacijų tinkamos mitybos klausimais teikimas</li> <li>- Mitybos rekomendacijų/ individualių mitybos planų sudarymas</li> <li>- Įvairių teorinio-praktinio pobūdžio mokymų organizavimas sveikos mitybos klausimais (pvz., konkursų, maisto gaminimo pamokų ir pan.) (iki 3 skirtingų renginių)</li> </ul>	Darbo rengėjų pasiūlymas, remiantis 4 priedo 1 lentele ir VSP Sąrašu
	VSS paslaugų grupė „Fizinio aktyvumo (kaip sveikos gyvensenos dalies) didinimas“. Paslaugų grupė skirta plačiai visuomenei, o ne atskiroms grupėms – pvz., turintiems viršsvorio problemų, sergančių	Darbo rengėjų pasiūlymas, remiantis 4 priedo

„Probleminio“ rodiklio pavadinimas	Prioritetinių VSS paslaugų pavadinimas	Šaltinis (pagal ką suformuota/pasiūlyta VSS paslauga)*
	<p>cukriniu diabetu ar pan. Šią VSS grupę galėtų sudaryti šios VSS paslaugos (sąrašas negalutinis):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Naujienlaiškių aktualiais visuomenės sveikatos klausimais leidimas (fizinio aktyvumo temos);</li> <li>- Gyventojų informavimas apie fizinio aktyvumo naudą ir formas;</li> <li>- Gyventojų mokymai fizinio aktyvumo teigiamo poveikio sveikatai temomis (derinant su mokomaisiais fizinio aktyvumo užsiėmimais) (iki skirtingų 3 temų);</li> <li>- Mokomųjų fizinio aktyvumo užsiėmimų organizavimas (pvz., joga, šiaurietiškas ėjimas, mankštos, panaudojant įvairias priemones (pvz., volus, terapinius kamuolius, svarelius ir pan.)) (iki 3 skirtingų rūšių);</li> <li>- Konsultacijų, susijusių su fiziniu aktyvumu, teikimas (Kūno kompozicijos analizė ir fizinio pajėgumo testavimai; Fizinio aktyvumo rekomendacijų/ individualių fizinio aktyvumo planų sudarymas);</li> <li>- Judumo renginių organizavimas ir vykdymas (platesnio pobūdžio, apimančio didesnę gyventojų grupę) (1 renginys);</li> <li>- Sveiko fizinio aktyvumo gerinimas darbovietėse (sesijos iki 5 įmonių).</li> </ul>	1 lentelė ir VSP Sąrašų
	<p>VSS paslaugų grupė „Psichikos sveikatos gerinimo (kaip sveikos gyvensenos dalies) paslaugų teikimas gyventojams“. Paslaugų grupė skirta plačiai visuomenei, o ne atskiroms grupėms – pvz., turintiems psichikos sutrikimų ar pan. Šią VSS grupę galėtų sudaryti šios VSS paslaugos (sąrašas negalutinis):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Paskaitos miego svarbos, streso pažinimo ir įveikų, kitomis geros psichikos sveikatos temomis (mokymas) (iki 5 temų);</li> <li>- Gyventojų informavimas apie sveiką gyvenseną (ir sąsajas su psichikos sveikatos gerinimu), susiejant su paskaitų temomis;</li> <li>- Įvairių technikų psichikos sveikatos gerinimui teoriniai-praktiniai užsiėmimai (mokymas/ konsultavimas) (iki 3 skirtingų metodų).</li> </ul>	Darbo rengėjų pasiūlymas, remiantis 4 priedo 1 lentelė ir VSP Sąrašų
	Vykdėti kraujotakos sistemos ligų prevencines akcijas, kurių metu būtų atliekami tyrimai siekiant diagnozuoti ligas ar nustatyti jų rizikos veiksnius	4 priedo 1 lentelės analogas
	Atskiros paslaugos, teikiamos pagal Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašą <sup>72</sup>	Žr. išnašą

\*pastaba: nurodomas šaltinis – šio darbo 4 priede pateikta 1 lentelė arba VSP Sąrašas

Šaltinis: sudaryta autorių

Formuojant savivaldybėms aktualių dabartiniam periodui VSS paslaugų, kurioms planuojama rengti VSS paslaugų Aprašymus pagal BUA pateiktą algoritmą ir formą, gali būti:

1. pasirinktos kelios to paties „probleminio“ rodiklio VSS paslaugos (pvz., labiausiai „probleminio“ rodiklio);

<sup>72</sup> Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. V-979 (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gegužės 13 d. įsakymo Nr. V-615 redakcija) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b574b900481b11e4ba2fc5e712e90cd4/NOFNBSklvJ?jfwid=-fxdp7yui>

2. pasirinktos atskiros VSS paslaugos iš skirtingų „probleminių“ rodiklių (Užsakovo sprendimu);

3. pasirenkamos kitokios VSS paslaugos (Užsakovo sprendimu), atsižvelgiant į šių paslaugų vykdymo dažnumą/ populiarumą.

2019 m. gegužės mėn. buvo atsiklausta suinteresuotų institucijų (kaip tai apibrėžta 2018 m. lapkričio 27 d. paslaugų pirkimo sutarties Nr. SMLPC2018/62 priede „Techninė specifikacija“) nuomonės dėl prioritетinių VSS paslaugų sąrašo sudarymo. SMLPC atstovams suderinus, suinteresuotų institucijų nuomonė buvo išgirsta, atlikus apklausą internetu. Apklausos tikslas – išsiaiškinti, kaip prioritетines VSS paslaugas mato suinteresuotos institucijos (pagal 4 lentelėje pateiktą sąrašą), t. y. kokioms VSS paslaugoms pirmiausia reikėtų rengti Aprašymus. Gauta nuomonė apibendrinta ir pateikta prioritетinių VSS paslaugų suvestinė prioriteto mažėjimo tvarka – žr. 5 lentelę (Prioritetų sąrašo 5 priede pateikiama visa pasirinkimų lentelė).

**5 lentelė. Aktualiausių VSS paslaugų, kurioms pirmiausia reikėtų rengti Aprašymus, sąrašas (suinteresuotų institucijų nuomonės apibendrinimas)**

VSS paslaugos, kuri gali būti aktuali konkrečiai savivaldybei, pavadinimas*	Pasirinkčių, kuomet VSS paslauga buvo nurodyta kaip prioritетinė, skaičius (vnt.)**		
VSS paslaugų grupė „Sveikos mitybos (kaip sveikos gyvensenos dalies) skatinimas“. Paslaugų grupė skirta plačiai visuomenei, o ne atskiroms grupėms – pvz., turintiems viršsvorio problemų, sergančių cukriniu diabetu ar pan. Šią VSS grupę galėtų sudaryti šios VSS paslaugos (sąrašas negalutinis)	Naujienlaiškių aktualiais visuomenės sveikatos klausimais leidimas (mitybos klausimai)	28	
	Gyventojų informavimas apie tinkamą mitybą (atsižvelgiant į gyvenimo ciklą) (derinant su mokymais)		
	Gyventojų mokymas sveikos mitybos klausimais (iki 5 temų)		
	Konsultacijų tinkamos mitybos klausimais teikimas		
	Mitybos rekomendacijų/ individualių mitybos planų sudarymas		
VSS paslaugų grupė „Fizinio aktyvumo (kaip sveikos gyvensenos dalies) didinimas“. Paslaugų grupė skirta plačiai visuomenei, o ne atskiroms grupėms – pvz., turintiems viršsvorio problemų, sergančių cukriniu	Naujienlaiškių aktualiais visuomenės sveikatos klausimais leidimas (fizinio aktyvumo temos)	27	
	Gyventojų informavimas apie fizinio aktyvumo naudą ir formas		
	Gyventojų mokymai fizinio aktyvumo teigiamo poveikio sveikatai temomis (derinant su mokomaisiais fizinio aktyvumo užsiėmimais) (iki skirtingų 3 temų)		

	<p>Mokomųjų fizinio aktyvumo užsiėmimų organizavimas (pvz., joga, šiaurietiškas ėjimas, mankštos, panaudojant įvairias priemones (pvz., volus, terapinius kamuolius, svarelius ir pan.)) (iki 3 skirtingų rūšių)</p> <p>Konsultacijų, susijusių su fiziniu aktyvumu, teikimas (Kūno kompozicijos analizė ir fizinio pajėgumo testavimai; Fizinio aktyvumo rekomendacijų/individualių fizinio aktyvumo planų sudarymas)</p> <p>Judumo renginių organizavimas ir vykdymas (platesnio pobūdžio, apimančio didesnę gyventojų grupę) (1 renginys)</p> <p>Sveiko fizinio aktyvumo gerinimas darbovietėse (sesijos iki 5 įmonių)</p>	
VSS paslaugų grupė „Psichikos sveikatos gerinimo (kaip sveikos gyvensenos dalies) paslaugų teikimas gyventojams“. Paslaugų grupė skirta plačiai visuomenei, o ne atskiroms grupėms – pvz., turintiems psichikos sutrikimų ar pan. Šią VSS grupę galėtų sudaryti šios VSS paslaugos (sąrašas negalutinis):	<p>Paskaitos miego svarbos, streso pažinimo ir įveikų, kitomis geros psichikos sveikatos temomis (mokymas) (iki 5 temų)</p> <p>Gyventojų informavimas apie sveiką gyvenseną (ir sąsajas su psichikos sveikatos gerinimu), susiejant su paskaitų temomis</p> <p>Įvairių technikų psichikos sveikatos gerinimui teoriniai-praktiniai užsiėmimai (mokymas/konsultavimas) (iki 3 skirtingų metodų)</p>	27
Didinti gyventojų sveikatos raštingumo lygį (didinti motyvaciją būti atsakingiems už savo sveikatą; informuoti ir šviesti ligų prevencijos, sveikos gyvensenos, žalingų įpročių neigiamo poveikio, sveikatos rizikos veiksnių ir susijusiais klausimais)		26

\*Paslaugos pavadinimas atitinka Prioritetų sąrašo 2019-05-27 redakcijos 4 lentelėje pateiktą informaciją (nenurodant „probleminio“ rodiklio pavadinimo)

\*\*Prioriteto mažėjimo tvarka

Šaltinis: sudaryta autorių pagal gautus atsakymus

Suinteresuotoms institucijoms buvo suteikta galimybė pateikti atskirą nuomonę dėl VSS paslaugų, tačiau buvo pateikta po vieną atsakymą.

Atsižvelgiant į šiame darbe atliktos analizės išvadas, ekspertų bei SAM išsakytus pasiūlymus, 2019 m. birželio 11 d. Užsakovas nurodė, kad pirmiausia turėtų būti rengiami Aprašymai šioms VSS paslaugoms<sup>73</sup> (paslaugų grupėms):

1. **Senjorų fizinio aktyvumo skatinimas.** Numatoma paslauga (paslaugų grupė) skirta vyresnio amžiaus asmenims – senjorams. Preliminarios orientacinės temos/ intervencijų grupės/matmenys: sveikatos raštingumo didinimas, mankšta salėje, mankšta lauke, pažintiniai pėsčiųjų žygiai, šiaurietiškas ėjimas). Galimi intervencijų pasireiškimai: paskaitos, pratybos, mokymai.

<sup>73</sup> Užsakovas bei suinteresuotų institucijų atstovai sutiko, kad šių paslaugų pavadinimai, rengiant Aprašymus, galėtų būti pakoreguoti, neprarandant esminio turinio, atsižvelgiant į BUA pateikto algoritmo reikalavimus (pasiūlymus)

2. **Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas darbovietėje.** Numatoma paslauga (paslaugų grupė) skirta darbingo amžiaus asmenims jų darbo vietoje. Preliminarios orientacinės temos/ intervencijų grupės/ matmenys: fizinio aktyvumo, taisyklingos mitybos, triukšmo prevencija (kiek tai nėra darbo saugos klausimas), sveikos gyvensenos nuostatų įgyvendinimo svarbos aiškinimas ir šių nuostatų įgyvendinimo priemonės bei taikymas kasdienėje darbinėje veikloje. Galimi intervencijų pasireiškimai: paskaitos, pratybos, mokymai.

3. **Nutukimo rizikos mažinimas.** Numatoma paslauga (paslaugų grupė) skirta asmenims, linkusiems tukti, tačiau dar neturintiems LNL, susijusių su nutukimo pasekmėmis. Preliminarios orientacinės temos/ intervencijų grupės/ matmenys: mokymas atsipalaiduoti, taisyklingai maitintis, sportuoti. Galimi intervencijų pasireiškimai: paskaitos, pratybos, mokymai.

4. **Nėščiosios moters ir kūdikio sveikatos stiprinimas.** Numatoma paslauga (paslaugų grupė) skirta nėščiosioms moterims ir moterims, auginančioms kūdikius (iki 1 m. amžiaus), taip pat jų šeimoms nariams (pvz., tėvams). Preliminarios orientacinės temos/ intervencijų grupės/ matmenys: nėščiosios aplinka, elgsena, mityba, fizinis aktyvumas. Galimi intervencijų pasireiškimai: paskaitos, pratybos, mokymai.

## LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Higienos instituto excel formato rodiklių bazė „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2017 m.“ <http://www.hi.lt/biostatistines-analizes-skyrius.html>
2. Suvestinė 2017 m. savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita [http://www.hi.lt/uploads/pdf/padaliniai/savivaldybiu\\_ataskaitos/2017/Suvestine\\_2017.pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/padaliniai/savivaldybiu_ataskaitos/2017/Suvestine_2017.pdf)
3. 2015-2017 m. 60-ties Lietuvos savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos, paskelbtos Higienos instituto tinklapyje <http://www.hi.lt/lt/savivaldybiu-visuomenes-sveikatos-stebesenos-ataskaitos.html>
4. Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metų veiklos planas [http://www.visuomenessveikata.lt/images/statistika/2019\\_m\\_kovo\\_5\\_d\\_veiklos\\_planas\\_galutinis.pdf](http://www.visuomenessveikata.lt/images/statistika/2019_m_kovo_5_d_veiklos_planas_galutinis.pdf)
5. Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas [http://www.sveikatosbiuras.lt/files/Main/files/Veiklos%20planai/Biuro%20veiklos%20planas\\_Klaipeda\\_2019.pdf](http://www.sveikatosbiuras.lt/files/Main/files/Veiklos%20planai/Biuro%20veiklos%20planas_Klaipeda_2019.pdf)
6. Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų darbo planas, <https://www.elektrenusv.lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/>
7. Jonavos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas <http://www.jonavavsb.lt/planavimo-dokumentai>
8. Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas <http://siauliurvsb.lt/uploads/files/Metinis%20planas%202019%20metams.pdf>
9. Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas <http://www.vilkaviskiovsb.lt/veikla-3/planavimo-dokumentai-ir-veiklos-ataskaitos/>
10. Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ef1397d0571111e98bc2ba0c0453c004?jfwid=q86m1vrt0>
11. Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro 2019 m. gegužės mėnesį planuojama sveikatingumo veikla <http://pasvaliovsb.lt/2013-06-05-12-28-42/rengini%C5%B3-grafikai/item/905-pasvalio-rajono-savivaldyb%C4%97s-visuomen%C4%97s-sveikatos-biuro-2019-m-gegu%C5%BE%C4%97s-m%C4%97nes%C4%AF-planuojama-sveikatingumo-veikla/905-pasvalio-rajono-savivaldyb%C4%97s-visuomen%C4%97s-sveikatos-biuro-2019-m-gegu%C5%BE%C4%97s-m%C4%97nes%C4%AF-planuojama-sveikatingumo-veikla.html>
12. Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metų metinis veiklos planas [http://alytausvsb.lt/site/files/SKMBT\\_C22019040410530.pdf](http://alytausvsb.lt/site/files/SKMBT_C22019040410530.pdf)
13. Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas <http://www.varenosvsb.lt/wp-content/uploads/2019/02/2019-m-Biuro-veiklos-planas-metinis.pdf>
14. Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas [http://www.silalesvsb.lt/wp-content/uploads/2019/04/SKM\\_C224e19041013240.pdf](http://www.silalesvsb.lt/wp-content/uploads/2019/04/SKM_C224e19041013240.pdf)

15. Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas  
<http://mazeikiuvsb.lt/wp-content/uploads/2019/04/2019-met%C5%B3-veiklos-planas.pdf>
16. Plungės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas  
<http://plungesvsb.lt/wp-content/uploads/2016/05/2019-met%C5%B3-strateginis-veiklos-planas.pdf>
17. Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas  
[http://www.telsiurvsb.lt/images/Dokumentai/2019\\_met%C5%B3\\_biuro\\_veiklos\\_planas.pdf](http://www.telsiurvsb.lt/images/Dokumentai/2019_met%C5%B3_biuro_veiklos_planas.pdf)
18. Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas  
<http://www.utenavsb.lt/saugykla/failai/planas2019.pdf>
19. Kalvarijos savivaldybės 2018-2024 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Kalvarijos savivaldybės tarybos 2018 m. sausio 25 d. sprendimu Nr. T-23 (Kalvarijos savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 27 d. sprendimo Nr. T-26 redakcija)
20. Kalvarijos savivaldybės 2018-2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Kalvarijos savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. T-29
21. Kazlų Rūdos savivaldybės 2013-2020 m. strateginis plėtros planas, patvirtintas Rūdos savivaldybės tarybos 2012 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu Nr. TS IV(20)-1620
22. Kazlų Rūdos savivaldybės 2018-2020 m. strateginis veiklos planas, patvirtintas Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. TS-8
23. Marijampolės savivaldybės plėtros iki 2020 metų strateginis planas, patvirtintas 2012-10-29 Marijampolės savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-679 (Marijampolės savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 28 d. sprendimo Nr. 1-155 redakcija)
24. Marijampolės savivaldybės 2018-2020 m. strateginis veiklos planas, patvirtintas Marijampolės savivaldybės tarybos 2018 m. sausio 29 d. sprendimu Nr. 1-2
25. Šakių rajono savivaldybės 2018-2024 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Šakių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. T-378
26. Šakių rajono savivaldybės 2018-2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Šakių rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 21 d. sprendimu Nr. T-41
27. Vilkaviškio rajono savivaldybės 2019–2027 m. strateginis plėtros planas, patvirtintas Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. spalio 26 d. sprendimu Nr. B-TS-1234
28. Vilkaviškio rajono savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, pavirtintas Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. B-TS-972
29. Biržų rajono savivaldybės plėtros 2016-2020 m. strateginis planas, patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. spalio 9 d. sprendimu Nr. T-234
30. Biržų rajono savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 20 d. sprendimu Nr. T-17

31. Kupiškio rajono plėtros iki 2020 metų strateginis planas, patvirtintas Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2011 m. kovo 31 d. sprendimu Nr. TS-69
32. Kupiškio rajono savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 21 d. sprendimu Nr. TS-22 (2018 m. lapkričio 29 d. sprendimo Nr. TS-261 redakcija)
33. Panevėžio miesto plėtros 2014-2020 m. strateginis planas, patvirtintas Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 10 d. sprendimu Nr. 1-280 (2017 m. sausio 26 d. sprendimo Nr. 1-8 redakcija)
34. Panevėžio miesto savivaldybės 2018-2020 m. veiklos planas, socialinės ir ekonominės programos, patvirtinti Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 20 d. sprendimu Nr. 1-30 (2018 m. lapkričio 29 d. sprendimo Nr. 1-344 redakcija)
35. Panevėžio rajono 2016-2022 m. strateginis plėtros planas, patvirtintas Panevėžio rajono savivaldybės tarybos 2014 m. birželio 19 d. sprendimu Nr. T-127
36. Panevėžio rajono savivaldybės 2018-2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Panevėžio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 22 d. sprendimu Nr. T-19 (2018 m. gegužės 30 d. sprendimo Nr. T-109 redakcija)
37. Pasvalio rajono plėtros iki 2020 m. strateginis planas, patvirtintas Pasvalio savivaldybės tarybos 2014 m. birželio 25 d. sprendimu Nr. T1-112
38. Pasvalio rajono savivaldybės 2018-2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. T1-21 (2018 m. rugsėjo 26 d. sprendimo Nr. T1-199 redakcija)
39. Rokiškio rajono strateginis plėtros planas iki 2022 m., patvirtintas Rokiškio savivaldybės tarybos 2014 m. rugsėjo 26 d. sprendimu Nr. TS-159 (priemonių plano aktuali redakcija – prieiga per Internetą 2019-02-11)
40. Rokiškio rajono savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. kovo 23 d. sprendimu Nr. TS-64 (2019 m. sausio 25 d. sprendimo Nr. TS-2 redakcija)
41. Akmenės rajono savivaldybės 2016-2021 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2014 m. gruodžio 29 d. sprendimu Nr. T-277
42. Akmenės rajono savivaldybės 2018–2020 m. strateginis veiklos planas, patvirtintas Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 19 d. sprendimu Nr. T-16
43. Joniškio rajono savivaldybės 2014–2020 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 3 d. sprendimu Nr. T-29 (2016 m. vasario 15 d. sprendimo Nr. T-26 redakcija)

44. Joniškio rajono savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 15 d. sprendimu Nr. T-7 (2018 m. spalio 25 d. sprendimo Nr. T-221 redakcija)

45. Kelmės rajono savivaldybės 2013-2020 metų ilgalaikis strateginis plėtros planas, patvirtintas Kelmės rajono savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 26 d. sprendimu Nr. T-340 (2014 m. rugpjūčio 26 d. sprendimo Nr. T-230 (E) redakcija)

46. Kelmės rajono savivaldybės 2019-2021 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Kelmės rajono savivaldybės tarybos 2018 m. gruodžio 20 d. sprendimu Nr. T-385

47. Pakruojo rajono savivaldybės 2014–2020 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Pakruojo rajono savivaldybės tarybos 2014-04-24 sprendimu Nr. T-166 (2017 m. gegužės 25 d. sprendimo T-185 redakcija)

48. Pakruojo rajono savivaldybės 2019–2021 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Pakruojo rajono savivaldybės tarybos 2018 m. gruodžio 20 d. sprendimu Nr. T-300

49. Radviliškio rajono savivaldybės 2012–2020 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2013 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. T-438

50. Radviliškio rajono savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. T-768

51. 2015-2024 m. Šiaulių miesto strateginis plėtros planas, patvirtintas Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2016 m. rugpjūčio 25 d. sprendimu Nr. T-325 (2017 m. rugsėjo 7 d. sprendimo Nr. T- 302 redakcija)

52. Šiaulių miesto savivaldybės 2019–2021 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2019 m. vasario 7 d. sprendimu T-1

53. Šiaulių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2017–2023 metams, patvirtintas Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. lapkričio 15 d. sprendimu Nr. T-298

54. Jurbarko rajono savivaldybės 2016–2026 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Jurbarko rajono savivaldybės tarybos 2014 m. sausio 30 d. sprendimu Nr. T2-1

55. Jurbarko rajono savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Jurbarko rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 22 d. sprendimu Nr. T2-28

56. Pagėgių savivaldybės Strateginis plėtros planas 2011–2020 m., patvirtintas Pagėgių savivaldybės tarybos 2011 m. kovo 24 d. sprendimu Nr. 1019 (2016 m. birželio 22 d. sprendimo Nr. T-138 redakcija)

57. Šilalės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas iki 2020 m., patvirtintas Šilalės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 20 d. sprendimu Nr. T1-309

58. Šilalės rajono savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Šilalės rajono savivaldybės tarybos 2018 m. kovo 29 d. sprendimu Nr. T1-43

59. Tauragės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2014–2020 metams, patvirtintas Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2013 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. 1-667
60. Tauragės rajono savivaldybės 2019–2021 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2019 m. sausio 30 d. sprendimu Nr. 1-2
61. Mažeikių rajono savivaldybės ilgalaikis strateginis plėtros planas 2014–2020 m., patvirtintas Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. liepos 26 d. sprendimu Nr. T1-219 (2016 m. balandžio 29 d. sprendimo Nr. T1-83 redakcijai)
62. Mažeikių rajono savivaldybės 2019–2021 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2018 m. gruodžio 14 d. sprendimu Nr. T1-332, ir strateginio veiklos plano Aplinkos apsaugos ir sveikatos programa, patvirtinta Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2018 m. spalio 26 d. sprendimu Nr. T1-266
63. Plungės rajono savivaldybės 2010–2020 m. strateginis plėtros planas, patvirtintas Plungės rajono savivaldybės tarybos 2011 m. sausio 27 d. sprendimu Nr. T1-1 (2014 m. sausio 23 d. sprendimo Nr. T1-4 redakcija)
64. Plungės rajono savivaldybės 2019–2021 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Plungės rajono savivaldybės tarybos 2019 m. vasario 7 d. sprendimu Nr. T1-3
65. Rietavo savivaldybės strateginis plėtros planas iki 2020 metų, patvirtintas Rietavo savivaldybės tarybos 2017 m. birželio 15 d. sprendimu Nr. T1-119
66. Rietavo savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Rietavo savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 8 d. sprendimu Nr. T1-11
67. Telšių rajono savivaldybės 2004–2020 m. strateginis plėtros planas, patvirtintas Telšių rajono savivaldybės Tarybos 2010 m. lapkričio 25 d. sprendimu Nr. T1-404 (2014 m. gruodžio 29 d. sprendimo Nr. T1-435 redakcija)
68. Telšių rajono savivaldybės 2018–2020 m. strateginis veiklos planas, patvirtintas Telšių rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 22 d. sprendimu Nr. T1-31 (2018 m. gruodžio 27 d. sprendimo Nr. T1-353 redakcija)
69. Anykščių rajono savivaldybės strateginis 2019–2025 metų plėtros planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2018 m. gruodžio 20 d. sprendimu Nr. 1-TS-337
70. Anykščių rajono savivaldybės strateginis 2018–2020 metų veiklos planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2018 m. sausio 25 d. sprendimu Nr. 1-TS-9
71. Ignalinos rajono savivaldybės 2018–2024 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Ignalinos rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. T-153
72. Ignalinos rajono savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Ignalinos rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. T-14 (2018 m. gruodžio 20 d. patvirtintas Ignalinos rajono savivaldybės tarybos sprendimo Nr. T-202 redakcija)

73. Molėtų rajono savivaldybės 2018-2024 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. sausio 25 d. sprendimu Nr. B1-3
74. Molėtų rajono savivaldybės strateginis veiklos planas 2019-2021 metams, patvirtintas Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. B1-280
75. Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018-2024 metams, patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2018 m. kovo 29 d. sprendimu Nr. TS-64
76. Utenos rajono savivaldybės 2019-2021 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2019 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. TS-6
77. Visagino savivaldybės 2016–2022 m. strateginis plėtros planas, patvirtintas Visagino savivaldybės tarybos 2016 m. sausio 28 d. sprendimu Nr. TS-3 (2018 m. kovo 29 d. sprendimo Nr. TS-42 redakcija)
78. Visagino savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas 2018 m. vasario 21 d. sprendimu Nr. TS-24 (2018 m. balandžio 24 d. sprendimo Nr. TS-91 redakcija)
79. Zarasų rajono savivaldybės 2015-2021 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 17 d. sprendimu Nr. T-17
80. Zarasų rajono savivaldybės 2018–2020 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. T-3 (2018 m. gruodžio 21 d. sprendimo Nr. T-231 redakcija).



Šio darbo rengėjai nutarė įsitikinti, kad savivaldybių lygmeniu strateginiuose planavimo dokumentuose nėra nustatyti atskiri visuomenės sveikatos ir VSS paslaugų prioritetai. Taigi, darbo rengėjai išanalizavo savivaldybių gaires visuomenės sveikatos srityje, nustatytas savivaldybių ilgalaikio ir vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentuose:

- strateginiuose plėtros planuose, dažniausiai apimančiuose 10 m. laikotarpį;
- strateginiuose trimečiuose veiklos planuose.

Buvo atlikta 60-ties Lietuvos savivaldybių strateginio planavimo visuomenės sveikatos srityje dokumentų analizė (žr. 1 priedo 1 lentelę):

**1 priedo 1 lentelė. Savivaldybių ilgalaikio strateginio planavimo dokumentų nuostatų visuomenės sveikatos srityje analizės išvados**

Išvada	Pagrindimas
<p>Daugumoje strateginių dokumentų nuostatose skatinamos bendrojo pobūdžio poveikio sritys. Dažnai sutinkama formuluotė (bendrine kalba): „Sveiko gyvenimo būdo ir sporto propagavimas, ligų prevencija, profilaktika“</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kalvarijos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas: „1.2.3. uždavinys. Skatinti ir remti sveikatinimo veiklas bei gyventojų fizinį aktyvumą“.</li> <li>• Šakių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas: „2.2.2. Sveiko gyvenimo būdo ir sporto propagavimas, ligų prevencija, profilaktika“.</li> <li>• Joniškio rajono savivaldybės strateginis plėtros planas: prie 1.2.2. uždavinio „Ugdyti sveikos gyvensenos įgūdžius, skatinti aktyvų gyvenimo būdą“ nurodyta „Visuomenės sveikatinimo veiklos organizavimas ir vykdymas prioritetinėse srityse“, tačiau prioritetinės sritys nenurodytos (bent jau ilguoju laikotarpiu).</li> <li>• Ir kt.</li> </ul>
<p>Strateginiuose dokumentuose nurodoma bendroji visuomenės sveikatos priežiūros funkcija (veikla), bet ne visuomenės sveikatos stiprinimas ar VSS paslaugos/ prioritetai</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Marijampolės savivaldybės strateginis plėtros planas: „Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų plėtra“.</li> <li>• Šakių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas: 2.5.1. uždavinys „Užtikrinti nuolatinę visuomenės sveikatos priežiūrą, didinant gyventojų sąmoningą rūpestį savo sveikata“</li> <li>• Vilkaviškio rajono savivaldybės strateginis veiklos planas: 9 programos tikslas „Gyventojų sveikatos stiprinimas ir sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas, sveikatos priežiūros paslaugų kokybės ir prieinamumo Savivaldybės gyventojams gerinimas bei sveikatos netolygumų mažinimas“, tačiau uždaviniai ir priemonės akcentuoja tik VSP funkciją (pvz., numatytas uždavinys „Stebėti, analizuoti ir vertinti Savivaldybės gyventojų sveikatos būklę, vykdyti visuomenės sveikatos priežiūrą, rengti ir vykdyti ilgalaikes tęsines visuomenės sveikatos programas, valstybines sveikatos programa“).</li> <li>• Biržų rajono savivaldybės strateginis veiklos planas: 2 programos uždavinys „Užtikrinti tinkamą sveikatos priežiūrą Biržų rajono gyventojams“. Numatytas rodiklis „Visuomenės</li> </ul>

Išvada	Pagrindimas
	<p>sveikatos biuro teikiamų paslaugų gavėjų skaičius“. Prioritetai neišskirti, programa skirta bendrai VSP funkcijų vykdymui (ypač - mokyklose).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Pasvalio rajono savivaldybės strateginis veiklos planas: 9 programos priemonėse numatyta „Sveikos gyvensenos skatinimas Pasvalio rajono savivaldybėje“, „Sveikatos priežiūros (asmens ir visuomenės) paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas“.</li> <li>• Rokiškio rajono savivaldybės strateginis plėtros planas: 2.2.2 uždavinys „Užtikrinti visuomenės sveikatos priežiūrą, vykdyti sveikatos ugdymą“.</li> <li>• Ir kt.</li> </ul>
<p>Strateginiuose dokumentuose (ypač veiklos planuose) akcentuojamas tik ilgalaikių prevencinių ir pan. programų vykdymas (finansavimas) ir/ arba tęstinė VSB veikla, teikiama ne per atskiras prioritetingas VSS paslaugas</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kelmės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas: 5 programoje nurodytos priemonės („Savivaldybės visuomenės sveikatos programų ir projektų finansavimas“ ar „Gyventojų sveikatos stiprinimas“) leidžia teigti, kad didžiausias dėmesys skiriamas programų finansavimui (ne paslaugų teikimui ar prioritetingų krypčių vykdymui).</li> <li>• Pakruojo rajono savivaldybės strateginis plėtros planas: 2.1.3 uždavinys. „Siekti gyventojų sveikatingumo rodiklių gerėjimo, efektyviai organizuojant sveikatos priežiūros įstaigų darbą“. Su visuomenės sveikata (be VSB veiklos užtikrinimo) susijusi priemonė – „Prevencinių sveikatos programų kūrimas ir įgyvendinimas“.</li> <li>• Mažeikių rajono savivaldybės strateginis veiklos planas: 9 programoje numatytos priemonės - funkcijos ir/ arba įprastos kasmetinės funkcinės programos: „Visuomenės sveikatą gerinančių programų rengimas ir įgyvendinimas“ ir „Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimas“.</li> <li>• Ir kt.</li> </ul>
<p>Yra savivaldybių, kuriose išskirta arba bent dalinai akcentuota VSS veikla ir apibrėžti galimi veiklos prioritetai</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kupiškio rajono savivaldybės strateginis plėtros planas: Susirgimų prevencijos programų įgyvendinimas; Informacijos apie sveiką ir švarią gyvenseną gyventojams sklaidymas. Bet konkretūs prioritetai nenumatyti.</li> <li>• Panevėžio miesto savivaldybės strateginis plėtros planas: 2.5.2. „Sveikos gyvensenos principų ir įgūdžių sklaida bendruomenėje“. Numatytos priemonės „Vykdyti prevencines sveikatos programas, sveikos gyvensenos mokymus, akcijas, konkursus, plėsti gyventojų informuotumą sveikatos klausimais“ ir „Vaikų ir jaunimo fizinio aktyvumo didinimas per neformaliojo ugdymo būrelius“<sup>74</sup>.</li> <li>• Panevėžio rajono savivaldybės strateginis veiklos planas: SVP: programoje nurodytos prioritetingos kryptys:</li> </ul>

<sup>74</sup> *Savivaldybės* tinklapyje prie veiklos sričių nurodytos taip pat nurodytos 2019 m. prioritetingos temos:  
 Žarnyno ir kitų užkrečiamų ligų prevencija;  
 Cukrinio diabeto ir kitų neinfekcinių susirgimų prevencija;  
 Psichikos ligų prevencija;  
 Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija;  
 Vieši sveikatinimo renginiai;  
 Narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencija;  
 Vaikų sveikatos stiprinimas ir sveikos gyvensenos ugdymas.

Išvada	Pagrindimas
	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Alkoholio, tabako ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija;</li> <li>2. Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir kontrolė;</li> <li>3. Aplinkos sveikata (triukšmo prevencija, geriamojo vandens, maudyklų vandens stebėseną);</li> <li>4. Psichikos sveikatos stiprinimas, savižudybių, patyčių ir smurto prevencija;</li> <li>5. Gyventojų sveikos mitybos ir fizinio aktyvumo skatinimas;</li> <li>6. Burnos higiena ir sveikata;</li> <li>7. Bendruomenės sveikatos stiprinimas, sveikatos mokymas, sveikatos žinių populiarinimas ir visuomenės sveikatos propagavimas;</li> <li>8. Lytinė sveikata;</li> <li>9. Nelaimingų atsitikimų ir traumų (tarp jų ir pirmosios pagalbos teikimo) prevencija;</li> <li>10. Visuomenės sveikatos stebėseną.</li> </ol> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kelmės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas: 5.1.1.3. priemonė akcentuoja ŠKL: „Sergamumo ir mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų mažinimas“.</li> <li>• Plungės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas: 1.4.3 uždavinyje „1.4.3. Sudaryti gyventojams galimybes rajone gauti kvalifikuotas visuomenės ir asmens sveikatos priežiūros paslaugas“ be funkcinio programų vykdymo numatytos priemonės išryškina kai kuriuos prioritetus, pvz.: „Vykdėti vaikų ir jaunimo sveikatos stiprinimo veiklas regėjimo sutrikimų, nutukimo, skoliozės profilaktika“, „Vykdėti prevencines veiklas traumų (sužalojimų) mažinimo srityje“, „Vykdėti prevencines veiklas žalingų įpročių (tabako, alkoholio ir narkotikų vartojimo) mažinimo srityje“, „Sveikatos darbe stiprinimas“ ir pan.</li> <li>• Anykščių rajono savivaldybės strateginis veiklos planas: vienas iš 4-tos programos uždavinių – „4.1.3. Vykdėti visuomenės sveikatos priežiūros plėtrą“. Uždaviniui pasiekti numatoma inicijuoti ir finansuoti projektus, kurie atitinka šias prioritetingas kryptis: <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Mažinti neigiamų veiksnių, lemiančių gyvenimo ir elgsenos įpročius, poveikį;</li> <li>2. Propaguoti sveikos mitybos principus, skatinti visuomenės narius sąmoningai apsispręsti atsisakyti</li> </ol> </li> </ul>

Išvada	Pagrindimas
	<p>žalingų sveikatai įpročių, prioritetą skiriant vaikams ir jaunimui iki 25 m.;</p> <p>3. Skatinti gyventojų fizinį aktyvumą;</p> <p>4. Supažindinti gyventojus su neinfekcinių ir užkrečiamų ligų rizikos veiksniais ir jų poveikiu;</p> <p>5. Įgyvendinti psichikos ir elgesio sutrikimų bei jų rizikos veiksnių ankstyvo išaiškinimo, savižudybių ir smurto prevencijos priemones;</p> <p>6. Vykdyti veiklą, skirtą supažindinti visuomenei ir tikslinėms grupėms apie narkomanijos, rūkymo, alkoholizmo žalą, ŽIV/AIDS, kitas lytiškai plintančias infekcijas;</p> <p>7. Vykdyti traumų, nelaimingų atsitikimų prevenciją;</p> <p>8. Vykdyti burnos ertmės organų ligų profilaktiką;</p> <p>9. Vykdyti moters sveikatos apsaugą.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ir kt.</li> </ul>

*Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis savivaldybių strateginių dokumentų analize*

1 priedo 1 lentelėje pateiktos analizės išvados leidžia teigti, kad Lietuvoje yra savivaldybių, savo strateginiuose dokumentuose apibrėžusių visuomenės sveikatos paslaugų prioritetus, tarp jų – visuomenės sveikatos stiprinimo prioritetus. Vis dėlto dauguma savivaldybių visuomenės sveikatos politiką formuoja funkciniu-programiniu pagrindu, t. y. nurodo, ne kokias paslaugas teiks (ir kam teikia prioritetą), bet nurodo bendrąsias kasmet vykdomas veiklas ir akcijas (tų pačių tęstinių renginių organizavimas, prevencinių programų vykdymas ir pan.). Be abejo, ši tęstinė veikla yra svarbi, tačiau toks veiklos formavimas neskatina VSS paslaugų ir susijusio planavimo-atskaitomybės mechanizmo įvedimo.

Galima daryti apibendrinančią išvadą, kad ilgalaikio ir vidutinės trukmės savivaldybių strateginio planavimo dokumentuose nėra atskirų nuostatų visuomenės sveikatos srityje, kurios leistų sudarytų Prioritetų sąrašą.

**SAVIVALDYBIŲ VSB 2015–2017 M. VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS  
ATASKAITOSE IŠSKIRTŲ PRIORITETINIŲ KRYPTIŲ SĄRAŠAS**

**SUVESTINĖ**

<b>Eil. Nr.</b>	<b>Rodiklio pavadinimas</b>	<b>Suma</b>
<b>Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai</b>		
1	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	1
2	Išvengiamas mirtingumas	9
<b>1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį</b>		
<b>1.1 uždavinys. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą</b>		
3(1)	Mirtingumas dėl savižudybių (X60–X84) 100 000 gyventojų	31
3(2)	Bandymų žudytis (X60–X64, X66–X84) skaičius 100 000 gyv.	3
4	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų	12
5	Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyventojų	16
6	Ilgalaikio nedarbo lygis	11
7	Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	2
<b>1.2 uždavinys. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu</b>		
8	Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01–Y98) 100 000 gyventojų	20
9	Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	3
10	Socialinės pašalpas gavėjų skaičius 1000 gyventojų	6
11(1)	Užregistruoti nauji TB atvejai (A15–A19) 100 000 gyventojų	5
11(2)	Sergamumas (nauji ir recidyvai) TB (A15–A19) 100 000 gyventojų	35
<b>2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką</b>		
<b>2.1 uždavinys. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą</b>		
12	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 1000 darbingo amžiaus gyventojų	16
13	Susizalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	20
14	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	11
15	Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) 10 000 gyventojų	15
<b>2.2 uždavinys. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį</b>		
16	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65–W74) 100 000 gyventojų	21
17	Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00–W19) 100 000 gyventojų	10
<b>2.3 uždavinys. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių</b>		
18	Mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00–V99) 100 000 gyventojų	18
19	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyventojų	10
20	Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00–V99) skaičius 100 000 gyventojų	13
<b>2.4 uždavinys. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą</b>		
21	Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų taršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	
22	Viešai teikiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.	
23	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.	
<b>3. tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą</b>		
<b>3.1 uždavinys. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtų narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą</b>		
24	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	15
25	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	25
26	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	9
27	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmeninė prekyba tabako gaminiiais	1
28	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	4
<b>3.2 uždavinys. Skatinti sveikos mitybos įpročius</b>		
29	Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	13
<b>4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius</b>		
<b>4.1 uždavinys. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas</b>		

<b>Eil. Nr.</b>	<b>Rodiklio pavadinimas</b>	<b>Suma</b>
<i><b>pagrįstas mokslo įrodymais</b></i>		
30	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų	<b>9</b>
31	Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyventojų	<b>12</b>
<b>4.2 uždavinys. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą</b>		
32	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	<b>2</b>
33	Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	<b>3</b>
34	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	<b>3</b>
35	Užregistruoti nauji daugeliui vaistų atsparios TB atvejai 100 000 gyventojų	<b>19</b>
36	Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyventojų	<b>13</b>
<b>4.3 uždavinys. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą</b>		
37	Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	<b>11</b>
38	2 metų amžiaus vaikų MMR1(tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys	<b>9</b>
39	1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys	<b>9</b>
40	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	<b>15</b>
41	Mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas (Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.))	<b>18</b>
42	Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 10 000 gyventojų	<b>15</b>
<b>4.4 uždavinys. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę</b>		
43	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	<b>41</b>
44	Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	<b>26</b>
45	Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	<b>21</b>
46	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 100 000 gyventojų	<b>34</b>
47	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	<b>20</b>
48	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	<b>22</b>
49	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	<b>15</b>
50	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	<b>18</b>
-	Sergamumas kvėpavimo takų ligomis	<b>1</b>
-	Mirtingumas nuo virškinimo sistemos ligų (K00-K93 Virškinimo sistemos ligos)	<b>1</b>
<b>Suma:</b>		<b>695</b>

Šaltinis: sudaryta autorių

**RODIKLIŲ, KURIŲ REIKŠMĖS TURI „ESMINIO SKIRTUMO“, PALYGINTI SU LIETUVOS VIDURKIU (2015-2017 M.), PAGAL SAVIVALDYBES, SĄRAŠAS**

**SUVESTINĖ**

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Savivaldybių, kuriose atitinkamo rodiklio reikšmė pripažinta problemine (nustatytas „esminis skirtumas“), palyginti su Lietuvos vidurkiu
<b>Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai</b>		
1	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	0
2	Išvengiamas mirtingumas	0
<b>1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį</b>		
<b>1.1 uždavinys. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą</b>		
3(1)	Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų	29
3(2)	Bandymų žudyti (X60-X64, X66-X84) skaičius 100 000 gyv.	13
4	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų	10
5	Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyventojų	37
6	Ilgalaikio nedarbo lygis	28
7	Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	30
<b>1.2 uždavinys. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu</b>		
8	Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyventojų	18
9	Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	36
10	Socialinės pašalpas gavėjų skaičius 1000 gyventojų	34
11(1)	Užregistruoti nauji TB atvejai (A15-A19) 100 000 gyventojų	0
11(2)	Sergamumas (nauji ir recidyvai) TB (A15-A19) 100 000 gyventojų	23
<b>2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką</b>		
<b>2.1 uždavinys. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą</b>		
12	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 1000 darbingo amžiaus gyventojų	9
13	Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	3
14	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	10
15	Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	2
<b>2.2 uždavinys. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį</b>		
16	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	26
17	Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	14
<b>2.3 uždavinys. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių</b>		
18	Mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyventojų	23
19	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	14
20	Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	14
<b>2.4 uždavinys. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą</b>		
21	Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų taršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	
22	Viešai teikiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.	
23	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.	
<b>3. tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą</b>		
<b>3.1 uždavinys. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtų narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą</b>		
24	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	6

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Savivaldybių, kuriose atitinkamo rodiklio reikšmė pripažinta problemine (nustatytas „esminis skirtumas“), palyginti su Lietuvos vidurkiu
25	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	18
26	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	8
27	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmeninė prekyba tabako gaminiais	5
28	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	6
<b>3.2 uždavinys. Skatinti sveikos mitybos įpročius</b>		
29	Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	20
<b>4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius</b>		
<b>4.1 uždavinys. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais</b>		
30	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų	3
31	Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyventojų	0
<b>4.2 uždavinys. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą</b>		
32	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2
33	Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	14
34	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	0
35	Užregistruoti nauji daugeliui vaistų atsparios TB atvejai 100 000 gyventojų	19
36	Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyventojų	3
<b>4.3 uždavinys. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą</b>		
37	Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	17
38	2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys	0
39	1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys	0
40	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	19
41	Mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas (Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.))	3
42	Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 10 000 gyventojų	21
<b>4.4 uždavinys. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę</b>		
43	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	19
44	Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	6
45	Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	16
46	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 100 000 gyventojų	9
47	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	24
48	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	2
49	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	9
50	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	6
Suma:		<b>628</b>

Šaltinis: sudaryta autorių

Šviesiai raudona spalva pažymėti rodikliai, kurių reikšmės buvo renkamos ne visose savivaldybėse, todėl nėra pradinių duomenų probleminių sričių nustatymui.

Reikšmė „0“ rodo, kad konkretaus rodiklio reikšmės visose savivaldybėse yra 30 proc. ribose, palyginti su šalies vidurkiu, arba daugiau kaip 30 proc. viršija Lietuvos vidurkį, t. y. nė vienoje savivaldybėje nėra nustatytas „esminis skirtumas“.

**ĮVAIRIŲ VSB TEIKIAMŲ PASLAUGŲ, SUDARYTŲ PAGAL SAVIVALDYBIŲ VSB VEIKLOS PLANUS, SĄRAŠAS**

**SUVESTINĖ**

**4 priedo 1 lentelė. Savivaldybių VSB teikiamų paslaugų, VSB veiklos planuose apibrėžtų kaip teiktinų 2019 m., sąrašas (kuris gali tapti prioritetinių VSS paslaugų sąrašo pagrindu)**

VSS paslauga (pagal VSB veiklos planus 2019 metams), prilyginama veiklos prioritetui	VSS paslaugos (intervencijos) tipas	Paslaugą apibrėžę savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (VSB)
Gyventojų informuotumo didinimas	Informavimas	Jonavos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas <sup>75</sup> Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas <sup>76</sup> Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
- Sveikatos stiprinimo klausimais		
- Vykdomų visuomenės sveikatos stiprinimo programų/ priemonių klausimais		
- Informacijos apie vakcinacijos svarbą parengimas, tėvų ir rizikos grupių asmenų informavimas apie vakcinaciją		
Gyventojų informavimas apie fizinio aktyvumo naudą ir formas	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas <sup>77</sup> Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Informacijos teikimas užkrečiamųjų ligų prevencijos tema	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas
- Informacijos teikimas visoms gyventojų grupėms		Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas
- Informacijos teikimas mokyklų bendruomenėms		Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Tentinių reklamų sveikatos stiprinimo tema parengimas ir publikavimas	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas
Gyventojų informavimas apie tinkamą mitybą (atsižvelgiant į gyvenimo ciklą)	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas
Tėvų informavimas apie priklausomybių prevenciją	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas

<sup>75</sup> <http://www.jonavavsb.lt/planavimo-dokumentai>

<sup>76</sup> <http://siauliurvsb.lt/uploads/files/Metinis%20planas%202019%20metams.pdf>

<sup>77</sup> [http://www.visuomenessveikata.lt/images/statistika/2019 m. kovo 5 d. veiklos planas galutinis.pdf](http://www.visuomenessveikata.lt/images/statistika/2019_m_kovo_5_d_veiklos_planas_galutinis.pdf)

VSS paslauga (pagal VSB veiklos planus 2019 metams), prilyginama veiklos prioritetui	VSS paslaugos (intervencijos) tipas	Paslaugą apibrėžę savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (VSB)
- Paskaitos – diskusijos priklausomybių temomis (pvz., „Kaip išvengti priklausomybių ir išsivaduoti iš jų“)	Informavimas/ Mokymas	Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro 2019 m. gegužės mėnesį planuojama sveikatingumo veikla
Informacijos reklaminių skydelių, alkoholio prevencijos tema socialinės reklamos tema platinimas	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas
Gyventojų informavimas ir supratimo apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms didinimas	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas <sup>78</sup> Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Tėvų informavimas apie vaikų burnos higienos įgūdžių formavimo svarbą	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Gyventojų informavimas apie sveiką gyvenseną	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas <sup>79</sup> Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas <sup>80</sup> Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
- Sveikatos sauga ir stiprinimas, ligų prevencijos klausimai		
- Bendrieji sveikos gyvensenos klausimai		
- Ligų prevencijos klausimai		
Naujienlaiškių aktualiais visuomenės sveikatos klausimais leidimas	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas
Informacinių pranešimų parengimas aplinkos sveikata klausimais	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metų metinis veiklos planas
Jaunimo informavimas įvairiais sveikatos klausimais	Informavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas
- Jaunuolių informavimas		Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019

<sup>78</sup> <http://mazeikiuvsb.lt/wp-content/uploads/2019/04/2019-met%C5%B3-veiklos-planas.pdf>

<sup>79</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ef1397d057111e98bc2ba0c0453c004?jfwid=q86m1vrt0>

<sup>80</sup> [http://www.silalesvsb.lt/wp-content/uploads/2019/04/SKM\\_C224e19041013240.pdf](http://www.silalesvsb.lt/wp-content/uploads/2019/04/SKM_C224e19041013240.pdf)

VSS paslauga (pagal VSB veiklos planus 2019 metams), prilyginama veiklos prioritetui	VSS paslaugos (intervencijos) tipas	Paslaugą apibrėžę savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (VSB)
<p>žalingų įpročių žalos sveikatai klausimais</p> <p>- Jaunuolių informavimas psichinės sveikatos stiprinimo klausimais (pvz., paskaita „Stresas ir jo įveikimas“)</p>		<p>metų veiklos planas</p> <p>Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas</p>
<p>Informacijos apie ligų prevenciją ir sveikatos stiprinimą teikimas mokinių tėvams, mokiniams, mokytojams</p>	Informavimas	<p>Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas</p> <p>Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metų metinis veiklos planas</p>
<p>Apsinuodijimų prevencijos savaitė</p>	Informavimas/ Mokymas	<p>Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas</p>
<p>Informacijos teikimas temomis, susijusiomis su saugumu vandenyje (pvz., paskaita „Vandeny būk atsargus - tu ne žuvis, o tik žmogus“)</p>	Informavimas	<p>Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas</p> <p>Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas</p>
<p>Konsultacijų fizinio aktyvumo [svarbos, gerinimo] klausimais teikimas</p> <p>- Kūno kompozicijos analizė ir fizinio pajėgumo testavimai</p> <p>- Individualios konsultacijos</p> <p>- Fizinio aktyvumo rekomendacijų/individualių fizinio aktyvumo planų sudarymas</p>	Konsultavimas	<p>Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas</p> <p>Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas</p>
<p>Konsultacijų gyventojams ir šeimoms teikimas</p> <p>- sveikatos stiprinimo klausimais</p> <p>- rizikos veiksnių mažinimo klausimais</p> <p>- psichikos sveikatos gerinimo klausimais</p>	Konsultavimas	<p>Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas</p> <p>Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas</p>
<p>Konsultacijų gyventojų grupėms ir individams priklausomybių mažinimo ir prevencijos klausimais teikimas</p> <p>- Individualioms konsultacijoms siekiantiems mesti rūkyti</p>	Konsultavimas	<p>Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas</p> <p>Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro 2019 m. gegužės mėnesį planuojama sveikatingumo veikla</p>
<p>Konsultacijos jaunuoliams (16-17 m.), įskaitant trumpąsias intervencijas, sveikatos stiprinimo, ligų prevencijos, psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos klausimais</p>	Konsultavimas	<p>Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas</p>

VSS paslauga (pagal VSB veiklos planus 2019 metams), prilyginama veiklos prioritetui	VSS paslaugos (intervencijos) tipas	Paslaugą apibrėžę savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (VSB)
Konsultacijų gyventojams tinkamos mitybos klausimais teikimas	Konsultavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas <sup>81</sup>
- Konsultacijos gyventojams		
- Konsultacijos mokiniams ir jų tėvams (pvz., vaikams, turintiems viršsvorio problemų)		
Pravesti pokalbius su mokinių, kurie pirmą kartą pradeda lankyti ugdymo įstaigą, tėvais	Konsultavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas
Mokyklų bendruomenių konsultavimas sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo klausimais	Konsultavimas	Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metų metinis veiklos planas <sup>82</sup> Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas
- Mokinių konsultavimas		
- Mokinių tėvų konsultavimas		
- Mokyklų bendruomenių narių (klasių vadovų, pedagogų ir pan.) konsultavimas		
Mokyklų bendruomenių konsultavimas psichikos sveikatos gerinimo klausimais	Konsultavimas	Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
- Mokinių tėvų konsultavimas		
- Mokyklų bendruomenių narių (klasių vadovų, pedagogų ir pan.) konsultavimas		
Organizuoti stiprinimo priemones, skirtas skeleto ir raumenų sistemos sutrikimų prevencijai	Mokymas/ Konsultavimas	Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas
- Paskaitos-diskusijos mokyklų bendruomenėms	Mokymas	
- Grupinės ir individualios konsultacijos tėvams, vaikams dėl šių sutrikimų vystymosi ir korekcijos	Konsultavimas	
- Informavimas susijusiomis temomis (pvz., „Netaisyklingos laikysenos pavojai“)	Informavimas	
Organizuoti stiprinimo priemones, skirtas regos sutrikimų prevencijai	Mokymas/ Informavimas	Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas

<sup>81</sup> [http://www.telsiurvsb.lt/images/Dokumentai/2019\\_met%C5%B3\\_biuro\\_veiklos\\_planas.pdf](http://www.telsiurvsb.lt/images/Dokumentai/2019_met%C5%B3_biuro_veiklos_planas.pdf)

<sup>82</sup> [http://alytausvsb.lt/site/files/SKMBT\\_C22019040410530.pdf](http://alytausvsb.lt/site/files/SKMBT_C22019040410530.pdf)

VSS paslauga (pagal VSB veiklos planus 2019 metams), prilyginama veiklos prioritetui	VSS paslaugos (intervencijos) tipas	Paslaugą apibrėžę savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (VSB)
ŠKL programos vykdymas	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
- Paskaita „Širdies ir kraujagyslių ligų rizikos veiksnių valdymas“	Mokymas/ Informavimas	
Ankstyvosios intervencijos programos vykdymas (psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencija)	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas <sup>83</sup> Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Sveikatą stiprinančių renginių vedimas tikslinėms gyventojų grupėms	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Plungės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas <sup>84</sup>
Įvairių renginių organizavimas sveikatos temomis (pvz., „Sveikas piknikas lauke“, „Kraujo donorystės akcijos“ ir pan.)	Mokymas/ Informavimas	Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų darbo planas <sup>85</sup>
Gyventojų ir atskirų grupių mokymai fizinio aktyvumo teigiamo poveikio sveikatai temomis	Mokymas	Klaipėdos rajono visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Plungės rajono visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas
- Paskaita (ar paskaitų ciklas) „Sveikas senėjimas. Fizinio aktyvumo nauda žmogaus organizmui“		
- Paskaita (ar paskaitų ciklas) „Saugus ir prasmingas fizinis aktyvumas“		
Mokomųjų fizinio aktyvumo užsiėmimų organizavimas atskiroms grupėms	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro 2019 m. gegužės mėnesį planuojama
- Nėščiąjų mokomųjų mankštų organizavimas		
- Aktyvioms mamoms		

<sup>83</sup> <http://www.varenosvsb.lt/wp-content/uploads/2019/02/2019-m-Biuro-veiklos-planas-metinis.pdf>

<sup>84</sup> <http://plungesvsb.lt/wp-content/uploads/2016/05/2019-met%C5%B3-strateginis-veiklos-planas.pdf>

<sup>85</sup> <https://www.elektrenusvb.lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/>

VSS paslauga (pagal VSB veiklos planus 2019 metams), prilyginama veiklos prioritetui	VSS paslaugos (intervencijos) tipas	Paslaugą apibrėžę savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (VSB)
- Senjorams <sup>87</sup>		sveikatingumo veikla <sup>86</sup>
- Sveikatingumo mankšta	Mokymas/ Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas	Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas
- „Zumba“ mankštos		Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Judumo renginių vykdymas atskiroms tikslinėms asmenų grupėms	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas
Gyventojų fizinio aktyvumo skatinimas (reguliarūs praktiniai grupiniai užsiėmimai)	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas
- Šiaurietiškojo ėjimo mokymas		Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas
- Mankštos, panaudojant įvairias priemones (pvz., volus, terapinius kamuolius, svarelius ir pan.)	Mokymas/ Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas	Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Įvairių renginių (pvz., konkursų) organizavimas sveikos mitybos tema	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas
Paskaitos tėvams vaikų ir suaugusiųjų burnos higienos klausimais	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Ėduonies profilaktikos ir burnos higienos organizavimas	Mokymas	Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos

<sup>87</sup> Gali būti Sveiko senėjimo programos VSS paslaugų dalis

<sup>86</sup> <http://pasvaliovsb.lt/2013-06-05-12-28-42/rengini%C5%B3-grafikai/item/905-pasvalio-rajono-savivaldyb%C4%97s-visuomen%C4%97s-sveikatos-biuro-2019-m-gegu%C5%BE%C4%97s-m%C4%97nes%C4%AF-planuojama-sveikatingumo-veikla/905-pasvalio-rajono-savivaldyb%C4%97s-visuomen%C4%97s-sveikatos-biuro-2019-m-gegu%C5%BE%C4%97s-m%C4%97nes%C4%AF-planuojama-sveikatingumo-veikla.html>

VSS paslauga (pagal VSB veiklos planus 2019 metams), prilyginama veiklos prioritetui	VSS paslaugos (intervencijos) tipas	Paslaugą apibrėžę savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (VSB)
		biuro 2019 m. veiklos planas Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Įvairių teorinio-praktinio pobūdžio mokymų organizavimas sveikos mitybos klausimais gyventojams ir atskiroms tikslinėms grupėms	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų darbo planas Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas <sup>88</sup> Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
- Sveikos mitybos ir sveiko maisto gamtinimo mokymų organizavimas		
- Praktinis užsiėmimas „Sveika ir skanu vaisių ir daržovių ritmu“		
- Gyventojų sveikos mitybos įgūdžių formavimas, daržovių vartojimo skatinimas		
Sveikos mitybos mokymai (pvz., „Sveikatai palanki ir nepalanki mityba“, daržovių vartojimo skatinimo tema) mokyklinio amžiaus vaikams	Mokymas/ Informavimas	Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas <sup>89</sup>
Interaktyvių užsiėmimų jaunimui lytiškai plintančių ligų ir neplanuoto nėštumo neigiamo poveikio sveikatai mažinimo temomis vykdymas	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas
Lytiškumo ugdymas, AIDS ir lytiškai plintančių ligų prevencija	Mokymas	Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Interaktyvių užsiėmimų jaunimui psichinės sveikatos stiprinimo temomis, savižudybės ir savižalos neigiamo poveikio sveikatai mažinimo temomis vykdymas	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas
Interaktyvių užsiėmimų jaunimui antsvorio ir nutukimo neigiamo poveikio sveikatai mažinimo temomis vykdymas	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas
Interaktyvių užsiėmimų jaunimui psichoaktyvių medžiagų vartojimo	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas

<sup>88</sup> <http://www.vilkaviskiovsb.lt/veikla-3/planavimo-dokumentai-ir-veiklos-ataskaitos/>

<sup>89</sup> [http://www.sveikatosbiuras.lt/files/Main/files/Veiklos%20planai/Biuro%20veiklos%20planas\\_Klaipeda\\_2019.pdf](http://www.sveikatosbiuras.lt/files/Main/files/Veiklos%20planai/Biuro%20veiklos%20planas_Klaipeda_2019.pdf)

VSS paslauga (pagal VSB veiklos planus 2019 metams), prilyginama veiklos prioritetui	VSS paslaugos (intervencijos) tipas	Paslaugą apibrėžę savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (VSB)
neigiamo poveikio sveikatai mažinimo temomis vykdytas		
Sveikatinimo (seminarų, konferencijų, paskaitų ir pan.) renginių organizavimas mokyklose	Mokymas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija (pvz., paskaitos-diskusijos tema „Atsakinga ir saugi elgsena namuose, gatvėje ir gamtoje“)	Informavimas/ Mokymas	Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas <sup>90</sup>
Nukritimo vyresniame amžiuje prevencija	Informavimas/ Mokymas	Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. metinis veiklos planas
- Informacijos teikimas susijusiomis temomis (pvz., „Pusiausvyros sutrikimai vyresniame amžiuje“)		
- Paskaita (paskaitų ciklas) susijusiomis temomis (pvz., „Kritimų vyresniame amžiuje prevencija“, „Saugi namų aplinka“)		
- Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija (pirmosios pagalbos mokymų organizavimas)		
Trumpųjų intervencijų 14-18 m. jaunimui psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijos tikslais teikimas	Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas	Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019-ųjų metinis veiklos planas
Korekcinės mankštos plokščiapėdystės profilaktikai	Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas	Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 m. veiklos planas
Mitybos rekomendacijų/ individualių mitybos planų sudarymas (pvz., derinant su individualiomis ir grupinėmis konsultacijomis, mokymais susijusiomis temomis)	Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas	Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas
Psichikos sveikatos gerinimo paslaugų teikimas gyventojams	Mokymai/ Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas	Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro 2019 metų veiklos planas Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 metų darbo planas Panevėžio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos
- Paskaitos streso pažinimo ir įveikų tema		
- Relaksacijos		

<sup>90</sup> <http://www.utenavsb.lt/saugykla/failai/planas2019.pdf>

VSS paslauga (pagal VSB veiklos planus 2019 metams), prilyginama veiklos prioritetui	VSS paslaugos (intervencijos) tipas	Paslaugą apibrėžę savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (VSB)
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Miego svarba</li> <li>- Meno terapijos galimybės psichikos sveikatos gerinimui</li> </ul>		biuro 2019 metų veiklos planas

*Pastaba: atskirais atvejais (pvz., kai paslaugos turinys yra tas pat keliose savivaldybėse, tačiau paslaugos įvardijimas (formuluotė) šiek tiek skiriasi, nurodomas bendrinis paslaugos pavadinimas)*

*Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis savivaldybių VSB tinklapiuose skelbiama informacija (VSB veiklos planais 2019 metams)*

**SUINTERESUOTŲ INSTITUCIJŲ IŠSAKYTA NUOMONĖ DĖL SAVIVALDYBĖMS  
AKTUALIŲ VSS PASLAUGŲ, KURIOMS PIRMIAUSIA REIĖTŲ RENGTI APRAŠYMUS**

**SUVESTINĖ**

**5 priedo 1 lentelė. Aktualiausių VSS paslaugų, kurioms pirmiausia reikėtų rengti Aprašymus, sąrašas, prioriteto mažėjimo tvarka (suinteresuotų institucijų nuomonės apibendrinimas)**

VSS paslaugos, kuri gali būti aktuali konkrečiai savivaldybei, pavadinimas*	Pasirinkčių, kuomet VSS paslauga buvo nurodyta kaip prioritentinė, skaičius (vnt.)**
<p>VSS paslaugų grupė „Sveikos mitybos (kaip sveikos gyvensenos dalies) skatinimas“. Paslaugų grupė skirta plačiai visuomenei, o ne atskiroms grupėms – pvz., turintiems viršsvorio problemų, sergančių cukriniu diabetu ar pan. Šią VSS grupę galėtų sudaryti šios VSS paslaugos (sąrašas negalutinis):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Naujienlaiškių aktualiais visuomenės sveikatos klausimais leidimas (mitybos klausimai);</li> <li>- Gyventojų informavimas apie tinkamą mitybą (atsižvelgiant į gyvenimo ciklą) (derinant su mokymais)</li> <li>- Gyventojų mokymas sveikos mitybos klausimais (iki 5 temų)</li> <li>- Konsultacijų tinkamos mitybos klausimais teikimas</li> <li>- Mitybos rekomendacijų/ individualių mitybos planų sudarymas</li> <li>- Įvairių teorinio-praktinio pobūdžio mokymų organizavimas sveikos mitybos klausimais (pvz., konkursų, maisto gaminimo pamokų ir pan.) (iki 3 skirtingų renginių)</li> </ul>	28
<p>VSS paslaugų grupė „Fizinio aktyvumo (kaip sveikos gyvensenos dalies) didinimas“. Paslaugų grupė skirta plačiai visuomenei, o ne atskiroms grupėms – pvz., turintiems viršsvorio problemų, sergančių cukriniu diabetu ar pan. Šią VSS grupę galėtų sudaryti šios VSS paslaugos (sąrašas negalutinis):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Naujienlaiškių aktualiais visuomenės sveikatos klausimais leidimas (fizinio aktyvumo temos);</li> <li>- Gyventojų informavimas apie fizinio aktyvumo naudą ir formas;</li> <li>- Gyventojų mokymai fizinio aktyvumo teigiamo poveikio sveikatai temomis (derinant su mokomaisiais fizinio aktyvumo užsiėmimais) (iki skirtingų 3 temų);</li> <li>- Mokomųjų fizinio aktyvumo užsiėmimų organizavimas (pvz., joga, šiaurietiškas ėjimas, mankštos, panaudojant įvairias priemones (pvz., volus, terapinius kamuolius, svarelius ir pan.)) (iki 3 skirtingų rūšių);</li> <li>- Konsultacijų, susijusių su fiziniu aktyvumu, teikimas (Kūno kompozicijos analizė ir fizinio pajėgumo testavimai; Fizinio aktyvumo rekomendacijų/ individualių fizinio aktyvumo planų sudarymas);</li> <li>- Judumo renginių organizavimas ir vykdymas (platesnio pobūdžio, apimančio didesnę gyventojų grupę) (1 renginys);</li> <li>- Sveiko fizinio aktyvumo gerinimas darbovietėse (sesijos iki 5 įmonių).</li> </ul>	27

VSS paslaugų grupė „Psichikos sveikatos gerinimo (kaip sveikos gyvensenos dalies) paslaugų teikimas gyventojams“. Paslaugų grupė skirta plačiai visuomenei, o ne atskiroms grupėms – pvz., turintiems psichikos sutrikimų ar pan. Šią VSS grupę galėtų sudaryti šios VSS paslaugos (sąrašas negalutinis): - Paskaitos miego svarbos, streso pažinimo ir įveikų, kitomis geros psichikos sveikatos temomis (mokymas) (iki 5 temų); - Gyventojų informavimas apie sveiką gyvenseną (ir sąsajas su psichikos sveikatos gerinimu), susiejant su paskaitų temomis; - Įvairių technikų psichikos sveikatos gerinimui teoriniai-praktiniai užsiėmimai (mokymas/ konsultavimas) (iki 3 skirtingų metodų).	27
Didinti gyventojų sveikatos raštingumo lygį (didinti motyvaciją būti atsakingiems už savo sveikatą; informuoti ir šviesti ligų prevencijos, sveikos gyvensenos, žalingų įpročių neigiamo poveikio, sveikatos rizikos veiksnių ir susijusiais klausimais)	26
Organizuoti stiprinimo priemones, skirtas skeleto ir raumenų sistemos sutrikimų prevencijai (sąsaja plaukimas – gera prevencijos priemonė; išmoksi plaukti – mažesnė tikimybė skendimui, galimybė padėti skęstančiajam)	24
Informacijos sklaida tuberkuliozės tematika per viešąsias informavimo priemones	24
Informacijos teikimas švietimo ir ugdymo įstaigose temomis, susijusiomis su saugumu vandenyje (pvz., paskaita „Vandeny būk atsargus - tu ne žuvis, o tik žmogus“)	22
Gyventojų informavimas apie saugumą vandenyje (prie vandens telkinių, jų prieigose ir pan.)	21
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija švietimo ir ugdymo įstaigose (pvz., paskaitos-diskusijos tema „Atsakinga ir saugi elgsena namuose, gatvėje ir gamtoje“)	21
Sergančiųjų tuberkulioze konsultavimas	20
Vykdyti kraujotakos sistemos ligų prevencines akcijas, kurių metu būtų atliekami tyrimai siekiant diagnozuoti ligas ar nustatyti jų rizikos veiksnius	19
Socialinės ir pan. reklamos svaigiųjų medžiagų vartojimo prie vandens telkinių prevencijos tema platinimas	18
Didinti gyventojų informuotumą apie prevencines programas (didinti gyventojų informuotumą apie širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos asmenų atrankos ir prevencinių priemonių programą; didinti gyventojų informuotumą apie kraujotakos sistemos ligų rizikos veiksnius bei profilaktikos priemones)	17
Mokinio individualus/ mokinių grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos/ smurto ir patyčių prevencijos tema	16
Interaktyvių užsiėmimų jaunimui psichinės sveikatos stiprinimo temomis, savižudybės ir savižalos neigiamo poveikio sveikatai mažinimo temomis vykdymas	16
Mokyklų bendruomenių konsultavimas psichikos sveikatos gerinimo klausimais (atskiros VSS paslaugos pagal tikslines grupes ir temas)	14
Informacijos teikimas apie, pvz.: - nepalankius veiksnius, galinčius turėti įtakos narkotinių medžiagų vartojimui ir priklausomybėms; - psichinį atsparumą tokiems nepalankiems veiksniams; - mokėjimą pasakyti „ne“ vartojimui ir/ ar vartojančiam „draugui“ - galimybes gauti pagalbą (kur kreiptis, kaip pranešti ir pan.)	12
Gyventojų informavimas apie fizinio aktyvumo naudą ir formas (sąsaja gera fizinė parengtis – gera reakcija – mažesnė paskendimo galimybė)	12
Tėvų individualus/ Tėvų grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas psichikos sveikatos/ smurto ir patyčių prevencijos tema	11

Mokinio individualus/ mokinių grupės (iki 8 žmonių) mokymas psichikos sveikatos/ smurto ir patyčių prevencijos tema	11
Konsultacijų gyventojams ir šeimoms teikimas (psichikos sveikatos gerinimo klausimais) (konsultavimas)	11
Renginių organizavimas tuberkuliozės tematika	10
Psichikos sveikatos gerinimo paslaugų teikimas gyventojams (iki 5 atskirų intervencijų)	9
Mokyklos personalo grupės (iki 8 žmonių) konsultavimas sprendžiant mokinių psichologines, adaptacijos ir socialines problemas	9
Atskiros paslaugos, teikiamos pagal Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašą <sup>91</sup>	8
Tėvų individualus/ tėvų grupės (iki 8 žmonių) mokymas psichikos sveikatos/ smurto ir patyčių prevencijos tema	7
Tėvų informavimas apie priklausomybių prevenciją (iki 3 atskirų temų)	6
Jaunuolių informavimas psichinės sveikatos stiprinimo klausimais (iki 5 atskirų intervencijų)	6
Konsultacijų gyventojų grupėms ir individams priklausomybių mažinimo ir prevencijos klausimais teikimas	6
Konsultacijos jaunuoliams (16-17 m.), įskaitant trumpąsias intervencijas, sveikatos stiprinimo, ligų prevencijos, psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos klausimais	5
Trumpųjų intervencijų 14-18 m. jaunimui psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijos tikslais teikimas	5
Konsultacijų gyventojams ir šeimoms teikimas (rizikos veiksnių mažinimo klausimais) (konsultavimas)	4
Mokyklos personalo individualus konsultavimas sprendžiant mokinių psichologines, adaptacijos ir socialines problemas	3

<sup>91</sup> Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. rugšėjo 22 d. įsakymu Nr. V-979 (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gegužės 13 d. įsakymo Nr. V-615 redakcija) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b574b900481b11e4ba2fc5e712e90cd4/NOFNBSklvJ?jfwid=-fxdp7yuj>

## III. KETURIŲ (4) VSS PASLAUGŲ/PASLAUGŲ GRUPIŲ TEIKIMO APRAŠYMAI

---

### IVADAS

2019 m. birželio 11 d. Užsakovas nurodė, kad pirmiausia turėtų būti rengiami Aprašymai šioms VSS paslaugoms<sup>92</sup> (paslaugų grupėms):

**1. Senjorų fizinio aktyvumo skatinimas.** Numatoma paslauga (paslaugų grupė) skirta vyresnio amžiaus asmenims – senjorams. Preliminarios orientacinės temos/ intervencijų grupės/ matmenys: sveikatos raštingumo didinimas, mankšta salėje, mankšta lauke, pažintiniai pėsčiųjų žygiai, šiaurietiškas ėjimas). Galimi intervencijų pasireiškimai: paskaitos, pratybos, mokymai.

**2. Nutukimo rizikos mažinimas.** Numatoma paslauga (paslaugų grupė) skirta asmenims, linkusiems tukti, tačiau dar neturintiems LNL, susijusių su nutukimo pasekmėmis. Preliminarios orientacinės temos/ intervencijų grupės/ matmenys: mokymas atsipalaiduoti, taisyklingai maitintis, sportuoti. Galimi intervencijų pasireiškimai: paskaitos, pratybos, mokymai.

**3. Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas darbovietėje.** Numatoma paslauga (paslaugų grupė) skirta darbingo amžiaus asmenims jų darbo vietoje. Preliminarios orientacinės temos/ intervencijų grupės/ matmenys: fizinio aktyvumo, taisyklingos mitybos, triukšmo prevencija (kiek tai nėra darbo saugos klausimas), sveikos gyvensenos nuostatų įgyvendinimo svarbos aiškinimas ir šių nuostatų įgyvendinimo priemonės bei taikymas kasdienėje darbinėje veikloje. Galimi intervencijų pasireiškimai: paskaitos, pratybos, mokymai.

**4. Nėščiosios moters ir kūdikio sveikatos stiprinimas.** Numatoma paslauga (paslaugų grupė) skirta nėščiosioms moterims ir moterims, auginančioms kūdikius (iki 1 m. amžiaus), taip pat jų šeimoms nariams (pvz., tėvams). Preliminarios orientacinės temos/ intervencijų grupės/ matmenys: nėščiosios aplinka, elgsena, mityba, fizinis aktyvumas. Galimi intervencijų pasireiškimai: paskaitos, pratybos, mokymai.

Parengus VSS paslaugų teikimo Aprašymus 4 paslaugoms/paslaugų grupėms, buvo surengti du aptarimai/ diskusijos su suinteresuotomis institucijomis, kurių metu buvo priimtas sprendimas patikslinti ir sukonkretinti 4 VSS paslaugų/paslaugų grupių aprašymų pavadinimus:

1. VSS paslaugos „65 m. ir vyresnių asmenų sveikatos stiprinimas, skatinant jų fizinį aktyvumą“ teikimo aprašymas;
2. VSS paslaugos „Nutukimo prevencija, skatinant sveiką mitybą, optimalų fizinį aktyvumą, didinant psichologinį atsparumą tarp 19-64 metų asmenų“ teikimo aprašymas;
3. VSS paslaugos „Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas darbovietėje“ teikimo aprašymas;

---

<sup>92</sup> Užsakovas bei suinteresuotų institucijų atstovai sutiko, kad šių paslaugų pavadinimai, rengiant Aprašymus, galėtų būti pakoreguoti, neprarandant esminio turinio, atsižvelgiant į BUA pateikto algoritmo reikalavimus (pasiūlymus)

4. VSS paslaugos „Nėščiųjų sveikatos stiprinimas, formuojant ir palaikant jų sveikos gyvensenos įgūdžius nėštumo metu ir pagimdžius“ teikimo aprašymas.

# 1. VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGOS „65 M. IR VYRESNIŲ ASMENŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, SKATINANT JŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ“ TEIKIMO APRAŠYMAS

## ANOTACIJA

Dėl Europoje prieš kelis dešimtmečius prasidėjusio visuomenės senėjimo didėja lėtinių neinfekcinių ligų lyginamasis svoris šalies gyventojų sergamumo ir mirtingumo struktūroje ir atitinkamai šiems sveikatos sutrikimams gydyti ir ligonių slaugai reikalingų žmogiškųjų ir finansinių išteklių poreikis. Įrodyta, kad fiziškai aktyvūs asmenys vyresniame amžiuje ilgiau išlieka sveiki. Siekiant sumažinti visuomenės sveikatos problemas vyresnio amžiaus gyventojų (65+ m.) grupėje, būtina įtraukti šiuos asmenis į sveikatingumo programas, susijusias su sveikos gyvensenos įgūdžių formavimu ir palaikymu, skirtas būtent šio amžiaus grupės asmenims:

- Asmenų nuo 65 metų, dalyvaujančių sveikatingumo programose, skaičiaus didėjimas turi tiesioginę įtaką šių asmenų gyvenimo trukmės ilgėjimui, funkcinio pajėgumo didinimui.
- Reguliari fizinė veikla vyresniame amžiuje turi teigiamą poveikį asmenų fizinei, psichinei sveikatai, socialinei savijautai, padeda išvengti ligų ir negalios.
- Fizinis aktyvumas vyresniame amžiuje ne tik padeda išvengti ligų, bet sumažina griuvimų keliamų traumų riziką, įtakoja geresnę psichikos sveikatą ir kognityvines funkcijas, didesnę socialinį aktyvumą.

To siekiama, įgyvendinant šias visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos „65 m. ir vyresnių asmenų sveikatos stiprinimas, skatinant jų fizinį aktyvumą“ intervencijas (veiksmus):

- paslaugos gavėjų grupės raštingumo sveikatos klausimais didinimas (mokymas, informavimas, konsultavimas);
- fizinio aktyvumo įgūdžių formavimas (mankštos lauke, patalpose, panaudojant įvairias technikas, inventorių ir mankštos tipus, šiaurietiškas vaikščiojimas);
- pagalba, pasirenkant ilgalaikį sveiko fizinio aktyvumo planą ir/ar vykdant pasirinktąjį.

Bendra visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos teikimo trukmė galėtų svyruoti apie 6 mėn., priklausomai nuo paslaugą teikiančio savivaldybės visuomenės sveikatos biuro užimtumo bei turimų sąlygų (patalpų, inventoriaus, specialistų), sudaromo intervencijų grafiko bei paslaugos gavėjų grupės ypatumų.

Paslaugos teikimu taip pat prisidedama prie tokių siekių (65+ m. amžiaus asmenų grupėje):

- mažinti kritimų riziką,
- lėtinti osteoporozės vystymąsi,
- mažinti lėtinių neinfekcinių ligų plitimą.

**PROVISION OF PUBLIC HEALTH STRENGTHENING  
"PROMOTING SENIOR PHYSICAL ACTIVITY TO REDUCE FALLING RISK, SLOW THE  
DEVELOPMENT OF OSTEOPOROSIS AND THE SPREAD OF CHRONIC NON-  
INFECTIOUS DISEASES AMONGST PEOPLE AGED 65 AND OLDER" SERVICE  
DESCRIPTION**

**ANNOTATION**

Due to the aging of the population, which began in Europe a few decades ago, the relative weight of chronic non-infectious diseases in the structure of the population's morbidity and mortality increases together with the need for human and financial resources for treating these illnesses and nursing care, respectively. It has been shown that people, physically active in their older age remain healthier for longer. In order to reduce public health problems among the elderly (65+ years old), it is necessary to include these persons in wellness programs, related to the development and maintenance of healthy lifestyle skills, intended specifically for persons of this age group:

- The increase in the number of people aged 65 and over in wellness programs has a direct impact on the increase in life expectancy and functional capacity.
- Regular physical activity at an older age has a positive effect on person's physical and mental health, as well as social well-being, and helps to prevent illness and disability.
- Physical activity at an older age not only helps to avoid illness, but also reduces the risk of traumatic injuries due to falling, causes better mental health and cognitive functions, and increases social activity.

This is sought after through the implementation of the following public health promotion service "Promoting the physical activity of seniors in order to reduce the risk of falls, slow down the development of osteoporosis and the spread of chronic non-infectious diseases amongst people aged 65 and more" interventions (actions):

- improving the health literacy amongst the service recipient group (training, information, consultations);
- forming physical activity skills (outdoor physical exercise, indoor training, using various techniques, inventory and types of exercise, Nordic walking);
- help with choosing a long-term healthy physical activity plan and / or implementing the chosen plan.

The overall duration of the public health strengthening service could vary by about 6 months, depending on the busyness of the health bureau and current conditions (premises, inventory, specialists) of the municipality providing the service, the schedule of interventions and the peculiarities of the groups of services recipients.

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA**  
**„65 M. IR VYRESNIŲ ASMENŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, SKATINANT JŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ“**

<b>VSS paslaugos pavadinimas:</b>	Pilnas pavadinimas: „65 m. ir vyresnių asmenų sveikatos stiprinimas, skatinant jų fizinį aktyvumą“ Trumpas pavadinimas: „Senjorų fizinio aktyvumo skatinimas“
<b>VSS paslaugos paskirtis:</b>	2018 m. duomenimis, Lietuvos gyventojai, kuriems sukako 65 m. (ar vyresni), sudarė beveik penktadalį visų gyventojų. Visuomenės senėjimo tendencijos sąlygoja didesnę poreikį vyresnio amžiaus asmenų sveikatos priežiūrai ir socialinei apsaugai, todėl tikslinga skirti didesnę dėmesį šių gyventojų sveikatos senėjimo procesams, užtikrinant sąlygas gauti savalaikes stiprinimo paslaugas. Teikiant šią paslaugą, siekiama užtikrinti vyresnio amžiaus žmonių sveiką senėjimą, mažinant kritimų riziką, lėtinant osteoporozės vystymąsi, lėtinių neinfekcinių ligų plitimą. Detalesnė informacija apie paslaugos teikimo kontekstą (ir priežastis) pateikiama Aprašymo 1 priede.
<b>VSS paslaugos poveikio sritys:</b>	Fizinio aktyvumo skatinimas Sveikos mitybos skatinimas ir nutukimo prevencija Psichikos sveikatos gerinimas Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija Užkrečiamųjų ligų prevencija Sveikos aplinkos kūrimas
<b>VSS paslaugos teikimo tikslinės grupės:</b>	1. Tikslinės grupės pavadinimas: 65 m. ir vyresni asmenys <sup>1234</sup> 2. Tikslinės grupės skaitlingumas: nustatomas pagal Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės oficialios statistikos duomenis (Oficialios statistikos portalas <a href="https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/">https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/</a> ) atitinkamoje savivaldybėje. Tikslinės grupės skaitlingumas nustatomas pagal einamųjų metų pradžios duomenis, planuojant kitų metų paslaugos teikimo apimtį. 3. Rekomenduojamas Paslaugos gavėjų grupės, formuojamos iš tikslinės grupės asmenų, dydis: 5-15 asm.
<b>Su VSS paslauga susiję rodikliai (įskaitant netiesioginę įtaką):</b>	Tiesiogiai susiję rodikliai, stebimi savivaldybės lygmeniu ( <i>visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose, rengiamose kasmet</i> ): - Nėra.  Tiesiogiai susiję rodikliai, stebimi savivaldybės lygmeniu ( <i>atskiri tyrimai, kurie nėra vykdomi kasmet, pvz. „Suaugusių gyventojų gyvensenos tyrimas“</i> ): - be visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose stebimų rodiklių, savivaldybių VSB gali papildomai stebėti kitus rodiklius, remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais <sup>5</sup> (dokumento 2 priedas) ir/ arba Higienos instituto metodinėmis rekomendacijomis „Gyvensenos tyrimų organizavimas ir vykdymas savivaldybėse“. Pvz.: -- Suaugusiųjų, kurie užsiima energinga fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas per savaitę ar dažniau, dalis -- Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius, dalis -- Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neįskaitant bulvių), dalis -- Suaugusiųjų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis

	<p>-- Suaugusiųjų, kurie savo gyvenimo kokybę vertina kaip gerą ir labai gerą, dalis</p> <p>-- Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis</p> <p>-- Suaugusiųjų, kurie jaučiasi laimingi ir labai laimingi, dalis</p> <p>Netiesiogiai susiję rodikliai (<i>stebimi savivaldybės ir/ ar šalies mastu, remiantis Lietuvos strateginiais dokumentais sveikatos ir visuomenės sveikatos srityje</i>):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Gyventojų, priklausančių mažo fizinio aktyvumo grupei, dalis (procentais)</li> <li>- Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų</li> <li>- Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis 100 000 gyventojų</li> </ul>
--	--

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA**  
**„65 M. IR VYRESNIŲ ASMENŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, SKATINANT JŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ“**

<b>PASLAUGOS TURINYS</b>					
<b>Paslaugos teikimo tikslas</b>	<b>Paslaugos teikimo uždaviniai</b>	<b>Paslaugą sudarančios intervencijos</b>	<b>Intervencijos tipas, būdas ir formos</b>		
Prisidėti prie 65 m. ir vyresnių asmenų sveiko senėjimo užtikrinimo, stiprinant šių asmenų sveikatą per fizinio aktyvumo veiklas	Sudaryti pagrindą optimalaus vyresnio amžiaus asmenų fizinio aktyvumo įpročių ugdymui	1. Individualus žodinis konsultavimas, atliekant asmens būklės ir fizinio pajėgumo vertinimą, sudarant individualų fizinio aktyvumo planą	Tipas	Konsultavimas	
			Būdas	Bent 2 individualios žodinės konsultacijos sveikatos stiprinimo fizinio aktyvumo priemonėmis rėmuose, įskaitant individualaus fizinio aktyvumo plano sudarymą. Bendra konsultavimo trukmė 1-am Paslaugos gavėjui – 5 val.	
			Forma	Veikla patalpose (pvz., kabinete, kitoje nedidelėje ofiso patalpoje)	
	Didinti vyresnio amžiaus asmenų raštingumą sveiko senėjimo ir sveikos gyvensenos klausimais	2. Grupiniai mokymai sveiko senėjimo temomis (akcentuojant fizinio aktyvumo vaidmenį)	3. Grupiniai praktiniai užsiėmimai, formuojant sveikatai palankius kasdienius	Tipas	Mokymas
				Būdas	Teoriniai grupiniai mokymai temomis, susijusiomis su sveiku senėjimu (akcentuojant sveiko fizinio aktyvumo svarbą). Bendra trukmė – 12 val.
				Forma	Veikla patalpose (pvz., auditorijoje, salėje)
			Tipas	Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas	
			Būdas	Įvairaus pobūdžio grupinės fizinio	

PASLAUGOS TURINYS									
Paslaugos teikimo tikslas	Paslaugos teikimo uždaviniai	Paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos						
		fizinio aktyvumo įpročius	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>aktyvumo pratybos (bendra trukmė – 34 val. per 3 mėn.)</td> </tr> <tr> <td>Forma</td> <td>Užsiėmimai gimnastikos/ sporto salėje ar kitoje patalpoje, kurioje sudarytos sąlygos mankštai. Kai kurie užsiėmimai gali būti vykdomi lauke (esant geroms oro sąlygoms)</td> </tr> </table>		aktyvumo pratybos (bendra trukmė – 34 val. per 3 mėn.)	Forma	Užsiėmimai gimnastikos/ sporto salėje ar kitoje patalpoje, kurioje sudarytos sąlygos mankštai. Kai kurie užsiėmimai gali būti vykdomi lauke (esant geroms oro sąlygoms)		
	aktyvumo pratybos (bendra trukmė – 34 val. per 3 mėn.)								
Forma	Užsiėmimai gimnastikos/ sporto salėje ar kitoje patalpoje, kurioje sudarytos sąlygos mankštai. Kai kurie užsiėmimai gali būti vykdomi lauke (esant geroms oro sąlygoms)								
		4. Informacijos rengimas ir sklaida sveiko senėjimo temomis (akcentuojant fizinio aktyvumo vaidmenį)	<table border="1"> <tr> <td>Tipas</td> <td>Informavimas</td> </tr> <tr> <td>Būdas</td> <td>Įteikimas mokymų, konsultacijų ar kitų intervencijų metu</td> </tr> <tr> <td>Forma</td> <td>a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.</td> </tr> </table>	Tipas	Informavimas	Būdas	Įteikimas mokymų, konsultacijų ar kitų intervencijų metu	Forma	a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.
Tipas	Informavimas								
Būdas	Įteikimas mokymų, konsultacijų ar kitų intervencijų metu								
Forma	a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.								

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGOS**  
**„65 M. IR VYRESNIŲ ASMENŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, SKATINANT JŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ“**

<b>PASLAUGOS TEIKIMO ORGANIZAVIMAS</b>	
<b>12.</b>	Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos „65 m. ir vyresnių asmenų sveikatos stiprinimas, skatinant jų fizinį aktyvumą“ (toliau – Paslaugos) teikimą organizuoja šios Paslaugos teikėjas. Paslaugos teikėjas gali būti savivaldybės teritorijoje veikiančios visuomenės sveikatos biuras arba kitos savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, teikiantis visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas pagal savivaldybių bendradarbiavimo sutartį (toliau – VSB).
<b>13.</b>	Paslaugos teikėjas dalyvauti Paslaugos veiklose tikslinės grupės asmenis kviečia talpindamas informaciją savivaldybės seniūnijų skelbimų lentose, lankstinuko/ bukletu ar kt. forma asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir/ ar kitose organizacijose, kuriose Paslaugos tikslinės grupės asmenys ar su ja susiję asmenys praleidžia bent dalį laiko, bei kitomis Paslaugos teikėjo naudojamomis informacijos sklaidos priemonėmis.
<b>14.</b>	VSB atskiras Paslaugos intervencijas įgyvendina pats arba perka Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka, atsižvelgdamas į Aprašyme atitinkamų intervencijų vykdytojams keliamus kvalifikacinius reikalavimus, parenka intervencijų vykdytojus – fiziniu ar juridinius asmenis, užtikrinančius Aprašymo Paslaugos turinyje ir turinio detalizavime nurodytus reikalavimus atitinkantį paslaugos teikimą.
<b>15.</b>	Paslaugos teikimą koordinuoja VSB visuomenės sveikatos specialistas pagal jam priskirtą kompetenciją, atskiras Paslaugos intervencijas įgyvendina specialistai, atitinkantys Aprašymo Paslaugos turinio detalizavime pateiktus kvalifikacinius reikalavimus Paslaugos teikėjui.
<b>16.</b>	Paslaugos teikimas organizuojamas pagal sudarytą Paslaugos teikimo turinį ir turinio detalizavimą šia tvarka:
<b>5.1.</b>	Suformuojama Paslaugos gavėjų grupė, kurios dydis – 5-15 asmenų;
<b>5.2.</b>	Asmenys, turintys jiems žinomų žymių sveikatos sutrikimų, Apraše nurodytose fizinio aktyvumo veiklose (įskaitant fizinio pajėgumo nustatymo atlikimą) gali dalyvauti tik gavę konkrečias šeimos gydytojo rekomendacijas apie jiems leistiną fizinio krūvio dydį ir jo pobūdį.
<b>5.3.</b>	Atsižvelgiant į Aprašymo Paslaugos teikimo turinį, turinio detalizavimą ir paslaugos gavėjų grupės poreikius ir galimybes Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas sudaro Paslaugos intervencijų įgyvendinimo kalendorinį grafiką;
<b>5.4.</b>	Paslaugos teikėjas iš anksto (bent 2 darbo dienas iki planuojamos Paslaugos susijusios intervencijos dienos) informuoja Paslaugos gavėjus apie poreikį papildomoms asmeninio naudojimo priemonėms, jei Paslaugos teikėjas šiuo inventoriumi (priemonėmis) Paslaugos gavėjo neaprupina ir/ arba tai asmeninio naudojimo priemonės, kurių apimtį nustato pats Paslaugos gavėjas. Paslaugos gavėjui pateikiamas rekomenduojamų turėti priemonių sąrašas, pvz.: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Gertuvė (su vandeniu), rankšluostis fizinio aktyvumo pratyboms;</li> <li>• Užrašams tinkamos priemonės (rašymo priemonės);</li> <li>• Žingsniamatis ar analogiška priemonė, išmanioji programėlė bei kt., priklausomai nuo intervencijos pobūdžio ir techninių teikimo sąlygų.</li> </ul>
<b>5.5.</b>	Paslaugos gavėjų pasitenkinimas paslauga vertinamas Paslaugos teikimo pabaigoje. Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas pateikia Paslaugos gavėjams užpildyti Aprašymo 2 priede pateiktą pasitenkinimo paslauga apklausos anketos formą, užpildytas formas surenka ir apdoroja bei apibendrina atliktos apklausos rezultatus. Gauti rezultatai naudojami Paslaugos kokybės gerinimo tikslais.
<b>5.6.</b>	Paslaugos teikimas organizuojamas pagal poreikį (pvz., sudarius Paslaugos gavėjų grupę, kai vyresnio amžiaus asmenys į VSB kreipiasi tiesiogiai, norėdami gauti Paslaugą). Vienu metu gali būti teikiama daugiau nei viena Paslauga, jei planuojamos sudaryti Paslaugos gavėjų grupės dydis viršija rekomenduojamą didžiausią grupės dydį (tokiu atveju Paslauga apskaitoma atskirai kiekvienai sudarytai Paslaugos gavėjų grupei. Pvz., jei vienu metu yra 2 Paslaugos gavėjų grupės, atskirai kiekvienai grupei sudaromas Paslaugos intervencijų tvarkaraštis, įgyvendinamos intervencijos, ir laikoma, kad Paslauga teikiama du kartus).
<b>5.7.</b>	Per metus teikiamų Paslaugų skaičius neribojamas.

17.	Informacija apie Paslaugos veiklas skelbiama Paslaugos teikėjo naudojamomis informacijos sklaidos priemonėmis atitinkamos savivaldybės seniūnijų skelbimų lentose, teikiama lankstinuko/ bukletu ar kt. forma asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir/ ar kitose organizacijose, kuriose Paslaugos tikslinės grupės atstovai ar su ja susiję asmenys praleidžia bent dalį laiko, užtikrinant informacijos sklaidos efektyvumą ir aprėpties didinimą.
18.	Paslaugos įgyvendinimo matavimas (įvertinimas):
7.1.	Asmuo laikomas dalyvavusiu Paslaugos veiklose, jeigu per 6 mėnesius yra dalyvavęs ne mažiau kaip 80 procentų visų jam paskirtų organizuojamų Paslaugos intervencijų užsiėmimų. Asmuo, dalyvavęs mažiau kaip 80 proc. visų jam paskirtų organizuojamų Paslaugos intervencijų užsiėmimų, gali būti laikomas dalyvavusiu Paslaugos veiklose, jei Paslaugos teikimas buvo nutrauktas dėl objektyvių svarbių priežasčių, kurių negalima buvo numatyti Paslaugos teikimo pradžioje, pvz.: <ul style="list-style-type: none"> <li>• asmens perkėlimas į socialinės globos įstaigą;</li> <li>• itin pablogėjusi sveikatos būklė, dėl ko asmeniui nustatyti žymūs kasdienės veiklos (ypač susijusios su fiziniu aktyvumu) apribojimai;</li> <li>• asmens mirtis ir pan.</li> </ul>
7.2.	Paslauga laikoma įgyvendinta (įvykdyta) tik iš dalies, jeigu Paslaugos teikimo pabaigoje yra asmenų (paslaugos gavėjų), kurie nelaikomi „dalyvavusiais Paslaugos veiklose“. Tokiu atveju apmokėjimas už suteiktą Paslaugą mažinamas proporcingai nedalyvavusiųjų Paslaugos veiklose skaičiui.
19.	Asmenų dalyvavimas Paslaugos veiklose yra savanoriškas ir nemokamas.
20.	Tas pat Paslaugos gavėjas negali dalyvauti šios Paslaugos veiklose dažniau, kaip 1 kartą per 3 metus
21.	Asmens dalyvavimas Paslaugos veiklose turi būti įtvirtintas, pasirašant bendradarbiavimo sutartį su Paslaugos teikėju, kurioje nurodomi asmens ir Paslaugos teikėjo įsipareigojimai. Paslaugos teikimo apimtis (turinys), terminai, 5 punkte įvardinti Paslaugos organizavimo tvarkos elementai.
22.	Teikiant Paslaugą, Paslaugos teikėjas turėtų bendradarbiauti su organizacijomis, galinčiomis suteikti papildomos informacijos ar padidinti Paslaugos teikimo aprėptį ir poveikį visuomenei (pvz., su asmens sveikatos priežiūros įstaigomis – Paslaugos gavėjams dalinant informaciją apie galimybę gauti Paslaugą ir kad šios nukreiptų savo pacientus į Paslaugos gavėjo organizuojamas veiklas ir pan., NVO, vyresnio amžiaus asmenis vienijančiomis organizacijomis, socialines paslaugas teikiančiais subjektais bei pan.).

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA**  
**„65 M. IR VYRESNIŲ ASMENŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, SKATINANT JŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ“**

<b>PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS</b>				
<b>Interven- cijos Nr.</b>	<b>Intervencijos pavadinimas</b>	<b>Trumpas apibūdinimas</b>	<b>Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją)<sup>6</sup></b>	<b>Reikalavimai Paslaugą sudarančios intervencijos infrastruktūrai</b>
1.	Individualus žodinis konsultavimas, atliekant asmens būklės ir fizinio pajėgumo vertinimą, sudarant individualų fizinio	Intervencijos įgyvendinimu siekiama padėti asmenims nusistatyti savo fizinės sveikatos būklę bei identifikuoti galimas sveikatos rizikas. Intervenciją sudaro Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse	- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą, - Fizinio aktyvumo specialistas (vienas arba komandoje su fizinio	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> kabinetas, kelios kėdės ir/ar rašomasis stalas. <b>Reikalingos priemonės:</b> fizinio aktyvumo rekomendacijos

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją) <sup>6</sup>	Reikalavimai Paslaugą sudarančios intervencijos infrastruktūrai
	aktyvumo planą	<p>tvarkos aprašo projekte nurodytos veiklos, skirtos 65+ m. amžiaus grupės asmenims:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Individualaus kūno riebalų proporcingumo nustatymas;</li> <li>- Individualaus fizinio aktyvumo lygio nustatymas;</li> <li>- Senatvinio silpnumo sindromo požymių ir polinkio į depresiją nustatymas;</li> <li>- Intervencija baigiama, sudarius individualų fizinio aktyvumo planą.</li> </ul> <p>Intervencijos teikimo metu atliekami šie veiksmai<sup>7</sup>:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. nustatomas kūno riebalų proporcingumas (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 1 priedas). Šis parametras kiekvienam Paslaugos gavėjui nustatomas 2 kartus (1 kartą – Paslaugos teikimo pradžioje, 2 kartą – Paslaugos teikimo pabaigoje)</li> <li>2. nustatomi senatvinio silpnumo sindromo ir polinkio į depresiją požymiai (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 4 priedas), parametrai fiksuojami individualioje asmens fizinio aktyvumo kortelėje (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 13 priede pateikta forma). Šie parametrai kiekvienam Paslaugos gavėjui nustatomi 2 kartus (1 kartą – Paslaugos teikimo pradžioje, 2 kartą – Paslaugos teikimo pabaigoje)</li> <li>3. nustatomas individualus fizinio aktyvumo</li> </ol>	<p>aktyvumo instruktoriumi)<sup>8</sup>,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Gyvensenos medicinos specialistas,</li> <li>- Kineziterapeutas</li> </ul>	<p>senjorams, užrašų lapai, rašymo priemonės, dokumentų segtuvas, ūgio matuoklis, svarstyklės, kėdė (46–48 cm aukščio) su ranktūriais, chronometras, matavimo juosta ir 2 kūginiai stulpeliai 2,44 m atstumui pažymėti</p>

<b>PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS</b>				
<b>Interven- cijos Nr.</b>	<b>Intervencijos pavadinimas</b>	<b>Trumpas apibūdinimas</b>	<b>Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją)<sup>6</sup></b>	<b>Reikalavimai Paslaugą sudarančios intervencijos infrastruktūrai</b>
		<p>lygis (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 5 priedas)</p> <p>4. įvertinamas fizinio aktyvumo žinių lygis (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 6 priedas). Fizinio aktyvumo žinių lygis kiekvienam Paslaugos gavėjui nustatomas 2 kartus (1 kartą – Paslaugos teikimo pradžioje, 2 kartą – Paslaugos teikimo pabaigoje)</p> <p>5. asmeniui pabrėžiama galima žala sveikatai dėl netinkamai įvertintos sveikatos būklės ir fizinės parengties, todėl asmuo siunčiamas į ASPI gauti konkrečias šeimos gydytojo rekomendacijas apie jiems leistiną fizinio krūvio dydį ir jo pobūdį. Tuo atveju, jei asmuo tokias rekomendacijas turi, jis gali betarpiškai (be apribojimų) dalyvauti Intervencijoje Nr. 3. Jei asmuo tokių rekomendacijų neturi ir negali pateikti iki Intervencijos Nr. 3 teikimo pradžios, Paslaugos gavėjas pastarojoje dalyvauja ribotai (neatliekant konkrečių veiksmų, pratimų ar pan.)</p> <p>6. asmuo dalyvauja Intervencijose Nr. 2 ir Nr. 3</p> <p>7. vertinamas pokytis (atliekamas pakartotinas veiksmų, nurodytų 1, 2 ir 4 punktuose, vertinimas. Minėtuose punktuose toks kartojimas nurodomas kaip „2 kartą – Paslaugos teikimo pabaigoje“)</p> <p>8. pokalbio su Paslaugos gavėju metu išsiaiškinamas individualus asmens požiūris į Intervenciją Nr. 3, nustatant patrauklias/veiksmingas (Paslaugos gavėjo nuomone) fizinio aktyvumo pratimų formas</p>		

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Intervencijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją) <sup>6</sup>	Reikalavimai Paslaugą sudarančios intervencijos infrastruktūrai
		9. pokyčių vertinimo (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 13 priedas) ir pokalbio rezultatų pagrindu Paslaugos teikėjas sudaro individualaus fizinio aktyvumo planą (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 10 priedas) Bendra intervencijos teikimo apimtis – 5 val. (vienam Paslaugos gavėjui).		
2.	Grupiniai mokymai sveiko senėjimo temomis (akcentuojant fizinio aktyvumo vaidmenį)	Grupinių mokymų metu Paslaugos gavėjams suteikiama teorinių ir praktinių žinių jiems aktualiomis sveikatos stiprinimo temomis, akcentuojant sveikatos stiprinimą fizinio aktyvumo priemonėmis. Bendra planuojamų paskaitų-diskusijų trukmė (rekomenduojamo dydžio Paslaugos gavėjų grupei) – 12 val., pvz. pagal temas/ poveikio sritis: - Sveika mityba – 3 val. - fizinis aktyvumas, motyvacija sveiko fizinio aktyvumo palaikymui; žinių, padedančių nusistatyti savo fizinės sveikatos būklę bei identifikuoti galimas sveikatos rizikas, perteikimas – 3 val. - sutrikimai, ligos ir jų sąsaja su senėjimu (depresija, demencija: atpažinimas, gydymo būdai, įveikimas), psichikos sveikatos stiprinimas (technikos, terapijos būdai ir t. t.) – 3 val. - kitos poveikio temos (pvz., skiepijimas, žalingi įpročiai (įskaitant vaistų vartojimą) ir pan.) – 2 val.	- Visuomenės sveikatos specialistas, vykstantis visuomenės sveikatos stiprinimą, - Fizinio aktyvumo specialistas (vienas arba komandoje su fizinio aktyvumo instruktoriumi), - Kineziterapeutas, - Gyvensenos medicinos specialistas, - Gydytojas dietologas - Dietistas - Psichologas	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> salė ar kita patalpa skirta mokymams talpinanti ne mažiau kaip 5-15 asmenų, ne mažiau kaip 5-15 kėdžių (atitinka Lietuvos higienos norma HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas“ reikalavimus). <b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartinė programine įranga sujungtas su multimedia projektoriumi, ekranas, užrašų lapai ir rašymo priemonės kiekvienam Paslaugos gavėjui. Priklausomai nuo temų ir specialistų darbo specifikos, gali būti patiektas papildomas rekomenduojamo inventoriaus sąrašas (pvz., žingsniavimas, chronometras ir pan.)

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją) <sup>6</sup>	Reikalavimai Paslaugą sudarančios intervencijos infrastruktūrai
		<p>- traumų profilaktika (kritimai, sveika ir saugi namų aplinka) – 1 val. Pateiktas temų sričių sąrašas sudarytas pagal Sveiko senėjimo užtikrinimo Lietuvoje 2014–2023 m. veiksmų plano aprėptį ir pasiūlymus VSB (29 p.). Mokymų apimtį, specifiką ir būdus nustato intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo specialistas.</p>		
3.	Grupiniai praktiniai užsiėmimai, formuojant sveikatai palankius kasdienius fizinio aktyvumo įpročius	<p>Grupiniai praktiniai užsiėmimai yra labiau teorinio pobūdžio užsiėmimai, kurių metu intervenciją atliekantis specialistas parodo įvairias fizinio aktyvumo pratybas (demonstruoja, įtraukia, padeda gavėjams). Rekomenduojama, kad Paslaugos teikėjas organizuotų intervenciją tokiu būdu, Paslaugos gavėjas Paslaugos teikimo pabaigoje galėtų būti priskirtas fiziškai aktyvių asmenų grupei (ne mažiau 150 min. per savaitę skiriančių vidutinio intensyvumo fizinei veiklai). Pvz., gali būti organizuojamas 3 mėn. trukmės fizinio aktyvumo pratybų ciklas, kai kiekviena savaitė skirta naujai fizinio aktyvumo pratybų rūšiai (demonstravimui, išbandymui ir pan.):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- 1 savaitė – šokis (linijiniai šokiai)</li> <li>- 2 savaitė – kalanetika, joga, koordinavimo ir tempimo pratimai</li> <li>- 3 savaitė – kineziterapinės mankštos</li> <li>- 4 savaitė – šiaurietiškas ėjimas</li> <li>- 5 savaitė – mankštos baseine (jei yra tokių galimybių) ir t. t.</li> </ul> <p>Šia veikla siekiama suteikti asmeniui daugiau žinių ir įgūdžių fizinio aktyvumo įvairovės</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą,</li> <li>- Fizinio aktyvumo specialistas (vienas arba komandoje su fizinio aktyvumo instruktoriumi),</li> <li>- Gyvensenos medicinos specialistas,</li> <li>- Kineziterapeutas</li> </ul>	<p><b>Reikalinga infrastruktūra:</b> gimnastikos, sporto salė ir/ arba kita patalpa, kuri pritaikyta nesudėtingos mankštos vykdymui (atitinka Lietuvos higienos norma HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas“ reikalavimus)</p> <p><b>Reikalingos priemonės:</b> kiekvienam dalyviui sportiniai kilimėliai, svarmenys (įvairaus svorio) ir/ arba treniruokliai ir/ arba treniruočių gumos ir/ arba šiaurietiško ėjimo lazdų komplektas ir/ arba kitas sportinis inventorių, skirtas atlikti jėgos, neuromotorinius, lankstumo pratimus. Intervencijos teikėjas gali pasiūlyti papildomų priemonių (jei tokios būtinos) mankštų vykdymui (hanteliai, mankštos (gimnastikos) kamuoliai ir pan.)</p>

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją) <sup>6</sup>	Reikalavimai Paslaugą sudarančios intervencijos infrastruktūrai
		temomis, kad, sudarius Individualų fizinio aktyvumo planą, jis galėtų (po Paslaugos suteikimo pabaigos) šiuos įgūdžius kasdienėje veikloje taikyti savarankiškai. Užsiėmimų apimtį, specifiką ir būdus nustato intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo specialistas, atsižvelgdamas į visuomenės poreikius, tikslinės grupės amžiaus rėmus, VSB/ gyvenvietės turimus išteklius ir pan. Bendra trukmė – 34 val. per 3 mėn.		
4.	Informacijos rengimas ir sklaida sveiko senėjimo temomis (akcentuojant fizinio aktyvumo vaidmenį)	Intervenciją atliekantis specialistas (specialistų komanda) parengia informacinę medžiagą Paslaugos gavėjams su sveiku senėjimu susijusiais klausimais: sveika mityba, svorio kontrolė, sveikas fizinis aktyvumas, psichikos sveikata, sveika namų aplinka ir pan. Informacinė medžiaga gali būti lankstinukai, brošiūros, kita spausdintinė medžiaga, dalinami su fizinio aktyvumo užsiėmimų, mokymų ar konsultavimo intervencijų metu. Informacinė medžiaga turi detalizuoti, paaiškinti, papildyti susijusius mokymus bei pritaikyta vyresnio amžiaus asmenims. Medžiagos apimtį, specifiką ir būdus nustato intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo specialistas.	- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą, - Fizinio aktyvumo specialistas (vienas arba komandoje su fizinio aktyvumo instruktoriumi), - Kineziterapeutas, - Gyvensenos medicinos specialistas, - Gydytojas dietologas - Dietistas - Psichologas	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> darbo kabinetas ar pan. darbui su kompiuteriu skirta patalpa. <b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartine programine įranga, spausdintuvas, ryšio priemonės (pvz., telefonas, interneto ryšys)

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA**  
**„65 M. IR VYRESNIŲ ASMENŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, SKATINANT JŲ FIZINĮ**  
**AKTYVUMĄ“**

<b>VSS PASLAUGOS VERTINIMO KRITERIJAI:</b>	
<b>1. Kiekybiniai:</b>	
<p>1.1. Kūno riebalų proporcingumo pokyčių vertinimas: Asmenų, kurių KMI yra 24–30 kg/m<sup>2</sup> – normalus kūno svoris</p> <p><i>Formos ir apskaičiavimo tvarka nurodyti Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo Savivaldybių visuomenės sveikatos biuruose vykdymo tvarkos aprašo projekte bei Intervencijos Nr. 1 detalizavime</i></p>	<p>1. Vertinamas visų Paslaugos gavėjų KMI Paslaugos teikimo pradžioje (žr. Intervencijos Nr. 1 aprašymą). Nurodoma, kokia dalis Paslaugų gavėjų turi normalų kūno svorį (vertinamas tiek asmenų skaičius, tiek proc. nuo viso Paslaugų gavėjų grupėje skaičiaus)</p> <p>2. Vertinamas visų Paslaugos gavėjų KMI Paslaugos teikimo pabaigoje (žr. Intervencijos Nr. 1 aprašymą). Nurodoma, kokia dalis Paslaugų gavėjų turi normalų kūno svorį (vertinamas tiek asmenų skaičius, tiek proc. nuo viso Paslaugų gavėjų grupėje skaičiaus)</p> <p>3. Nurodomas pokytis (proc. ir proc. vienetais) – ar pasikeitė normalų kūno svorį turinčių Paslaugos gavėjų dalis</p>
<p>1.2. Senatvinio silpnumo sindromo požymių pokyčio vertinimas: Asmenų, surinkusių daugiau kaip 8 balus pagal Senatvinio silpnumo sindromo nustatymo atlikimo metodiką, dalis tarp Paslaugos gavėjų grupės (proc.)</p> <p><i>Formos ir apskaičiavimo tvarka nurodyti Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo Savivaldybių visuomenės sveikatos biuruose vykdymo tvarkos aprašo projekte bei Intervencijos Nr. 1 detalizavime</i></p>	<p>1. Vertinama, kokia Paslaugos gavėjų dalis surinko daugiau kaip 8 balus pagal pateiktą Senatvinio silpnumo sindromo nustatymo atlikimo metodiką (Paslaugos teikimo pradžioje)</p> <p>2. Vertinama, kokia Paslaugos gavėjų dalis surinko daugiau kaip 5 balus pagal pateiktą Senatvinio silpnumo sindromo nustatymo atlikimo metodiką (Paslaugos teikimo pabaigoje)</p> <p>3. Nurodomas pokytis (proc. vienetais) – ar pasikeitė daugiau kaip 8 balus pagal Senatvinio silpnumo sindromo nustatymo atlikimo metodiką surinkusių Paslaugos gavėjų dalis</p>
<p>1.3. Polinkio į depresiją požymių pokyčio vertinimas: Asmenų, surinkusių daugiau kaip 5 balus pagal pateiktus klausimus, dalis tarp Paslaugos gavėjų grupės</p> <p><i>Formos ir apskaičiavimo tvarka nurodyti Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo Savivaldybių visuomenės sveikatos biuruose vykdymo tvarkos aprašo projekte bei Intervencijos Nr. 1 detalizavime</i></p>	<p>1. Vertinama, kokia Paslaugos gavėjų dalis surinko daugiau kaip 5 balus pagal pateiktą klausimyną (Paslaugos teikimo pradžioje)</p> <p>2. Vertinama, kokia Paslaugos gavėjų dalis surinko daugiau kaip 5 balus pagal pateiktą klausimyną (Paslaugos teikimo pabaigoje)</p> <p>3. Nurodomas pokytis (proc. vienetais) – ar pasikeitė daugiau kaip 5 balus, atsakant į klausimyno klausimus, surinkusių Paslaugos gavėjų dalis</p>
<p>1.4. Asmenų raštingumo fizinio aktyvumo klausimais pokyčio vertinimas Asmenų, atsakiusių į Fizinio aktyvumo žinių klausimyno klausimus ir surinkusių daugiau kaip 6 balus, dalis Paslaugos gavėjų grupėje</p> <p><i>Forma (Fizinio aktyvumo žinių klausimynas) ir apskaičiavimo tvarka nurodyti Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo Savivaldybių visuomenės sveikatos biuruose vykdymo tvarkos aprašo projekte bei Intervencijos Nr. 1 detalizavime</i></p>	<p>1. Vertinama, kokia Paslaugos gavėjų dalis surinko daugiau kaip 6 balus, atsakant į Fizinio aktyvumo žinių klausimyno klausimus (Paslaugos teikimo pradžioje)</p> <p>2. Vertinama, kokia Paslaugos gavėjų dalis surinko daugiau kaip 6 balus, atsakant į Fizinio aktyvumo žinių klausimyno klausimus (Paslaugos teikimo pabaigoje)</p> <p>3. Nurodomas pokytis (proc. vienetais) – ar pasikeitė daugiau kaip 6 balus, atsakant į Fizinio aktyvumo žinių klausimyno klausimus, surinkusių Paslaugos gavėjų dalis</p>
1.5. Asmenų, laikomų „dalyvavusiai	1. Nurodomas asmenų, laikomų „dalyvavusiai Paslaugos

VSS PASLAUGOS VERTINIMO KRITERIJAI:	
Paslaugos veiklose“, dalis Paslaugų gavėjų grupėje (asm. ir proc.)	veiklose“, skaičius (asm.) 1. Nurodoma asmenų, laikomų „dalyvavusiais Paslaugos veiklose“, dalis nuo Paslaugų gavėjų grupės (proc.)
<b>2. Kokybiniai:</b>	
2.1. Dalyvių pasitenkinimas paslauga (dalyvių atsiliepimai, motyvacijos lygio vertinimas) <sup>IX</sup>	2 priedas „Paslaugos vertinimo (paslaugos gavėjų apklausos anketos) forma“. Pildo Paslaugos gavėjas  Paslaugos koordinatorius surenka užpildytas anketas, gautus duomenis suveda, apdoroja ir apibendrina, pateikiant išvadas Paslaugos teikėjo vadovui ar kitam Paslaugos teikėjo vadovo įgaliotam asmeniui.

## PASLAUGOS TEIKIMO KONTEKSTAS

Statistinė informacija<sup>x</sup> rodo, kad visuomenės senėjimas yra ilgalaikė tendencija, prasidėjusi Europoje prieš kelis dešimtmečius. Ši tendencija – gyventojų amžiaus struktūros pokyčiai, susiję su didėjančia vyresniojo amžiaus žmonių dalimi:

- EUROSTAT duomenimis, 2017 m. sausio 1 d. ES 28 gyveno apie 511,5 mln. žmonių. Vyresniojo amžiaus (65 m. amžiaus arba vyresnių) gyventojų dalis sudarė 19,4 proc. (ji, palyginti su ankstesniais metais, padidėjo 0,2 proc. punktų ir buvo 2,4 proc. punktų didesnė nei prieš dešimtmetį).
- 2017 m. beveik penktadalis (19 proc.) Europos Sąjungos gyventojų buvo 65 metų ar vyresni;
- Iki 2080 m. 80 metų ar vyresnių gyventojų dalis turėtų padidėti daugiau nei du kartus ir pasiekti 13 proc.

Gyventojų senėjimą rodo ir demografiniai Lietuvos gyventojų duomenys:

- remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės<sup>xi</sup> duomenimis, 65 m. ir vyresni asmenys 2018 m. pradžioje sudarė 19,6 proc. visų nuolatinių Lietuvos Respublikos gyventojų, tuo tarpu 2001 m. šių asmenų dalis bendroje gyventojų struktūroje sudarė 13,9 proc., 2008 m. – 17,0 proc., 2013 m. – 18,2 proc.
- 2018 m. pradžioje demografinės senatvės koeficientas (Demografinės senatvės koeficientas – pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus) siekė 131, o nuo 2001 m. padidėjo beveik 2 kartus: palyginimui, 2001 m. – 71, 2008 m. – 110, 2013 m. – 124. Kitaip tariant, 2018 m. pradžioje 100-ai vaikų iki 15 m. teko 131 asmuo, kuriems sukako 65 m. (ir vyresni).
- 2018 m. išlaikomo 65+ m. amžiaus žmonių koeficientas siekė 30 (išlaikomo amžiaus pagyvenusių žmonių koeficientas – pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui 15–64 metų amžiaus gyventojų), palyginimui, 2001 m. – 21, 2008 m. – 25, 2013 m. – 27. Kitaip tariant, 2018 m. pradžioje 100 darbingo amžiaus asmenų išlaikė 30 asmenų, kuriems sukako 65 m. (ir vyresnius).
- Medianinis gyventojų amžius (gyventojų amžiaus reikšmė, kuri atitinka gyventojų variacinės eilutės vidurinę reikšmę, t. y. dalija gyventojus į dvi vienodas dalis taip, kad pusė jų yra jaunesni nei medianinio amžiaus, kita pusė – vyresni) nuo 36 m. 2001 m. padidėjo iki 43 m. 2018 m.

Dėl gyventojų populiacijos senėjimo didėja lėtinių neinfekcinių ligų lyginamasis svoris šalies gyventojų sergamumo ir mirtingumo struktūroje ir atitinkamai šiems sveikatos sutrikimams gydyti ir ligonių slaugai reikalingų žmogiškųjų ir finansinių išteklių poreikis:

Rodiklis (Lietuva)	2001 m.	2008 m.	2013 m.	2017 m.*
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius 65+ amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	n.d.	n.d.	131,9 (2014 m.)	145,1
Ligotumas osteoporozė 100 000 gyventojų	183,8	567,06	1142,89	593,16
Sergamumas osteoporozė 100 000 gyventojų	86,2	168,37	170,07	212,77
Vyresnių nei 65 m. amžiaus asmenų, kuriems užregistruoti pečių lanko ir rankos lūžai, skaičius 100 000 gyventojų	1062,87	1033,39	1342,75	1471,33
Vyresnių nei 65 m. amžiaus asmenų, kuriems užregistruoti kojų lūžimai, skaičius 100 000 gyventojų	921,56	981,09	1292,98	1394,20
Vyresnių nei 65 m. amžiaus asmenų, kuriems užregistruoti šlaunikaulio lūžimai, skaičius 100 000 gyventojų	486,06	571,83	761,15	792,20

\*2018 m. duomenys nebuvo prieinami (2019 m. birželio mėn. informacija)

Vyresnio amžiaus asmenų, dalyvaujančių sveikatingumo programose, skaičiaus didėjimas turi tiesioginę įtaką šių asmenų gyvenimo trukmės ilgėjimui, funkcinio pajėgumo didinimui<sup>xii</sup>. Reguliari fizinė veikla vyresniame amžiuje turi teigiamą poveikį asmenų fizinei, psichinei sveikatai, socialinei savijautai, padeda išvengti ligų ir negalios. Įrodyta, kad fiziškai aktyvūs asmenys vyresniame amžiuje ilgiau išlieka sveiki. Fizinis aktyvumas vyresniame amžiuje ne tik padeda išvengti ligų, bet sumažina griuvimų keliamų traumų riziką, įtakoja geresnę psichikos sveikatą ir kognityvines funkcijas, didesnį socialinį aktyvumą<sup>xiiiixv</sup>. Dėl fizinio pasyvumo vyresniame amžiuje didėja nutukimo, antsvorio, cukrinio diabeto ir vėžio išsivystymo rizika. Todėl visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos, nukreiptos į vyresnio amžiaus žmonių fizinį aktyvinimą, yra viena svarbiausių priemonių, užtikrinant vyresnio amžiaus žmonių sveiką senėjimą.

Dėl šių priežasčių tikslinga skirti didesnę dėmesį vyresnio amžiaus asmenų fizinio aktyvumo skatinimui, suteikiant žinių sveiko senėjimo klausimais bei formuojant sveikos gyvensenos įgūdžius. To siekiama, įgyvendinant šias visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas „65 m. ir vyresnių asmenų sveikatos stiprinimas, skatinant jų fizinį aktyvumą“ intervencijas (veiksmus):

- paslaugos gavėjų grupės raštingumo sveikatos klausimais didinimas (mokymas, informavimas, konsultacijos);
- konkrečių sveiko fizinio aktyvumo įgūdžių formavimas (mankštos lauke, patalpose, panaudojant įvairias technikas, inventorių ir mankštos tipus, šiaurietiškas vaikščiojimas);
- pagalba, pasirenkant ilgalaikį sveiko fizinio aktyvumo planą ir/ ar vykdant pasirinktąjį.

Bendra visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos teikimo trukmė galėtų svyruoti apie 6 mėn., priklausomai nuo paslaugą teikiančio savivaldybės visuomenės sveikatos biuro užimtumo bei turimų sąlygų (patalpų, inventoriaus, specialistų), sudaromo intervencijų grafiko bei paslaugos gavėjų grupės ypatumų.

**Paslaugos vertinimo (paslaugos gavėjų apklausos anketos) forma**

Eil. Nr.	Teiginys/ nuomonė	Ar sutinkate su teiginiu?				
		1	2	3	4	5
		1 – visiškai nesutinku 2 – labiau nesutinku, nei sutinku 3 – nei sutinku, nei nesutinku, abejoju, neturiu nuomonės 4 – labiau sutinku, nei nesutinku 5 – visiškai sutinku				
1.	Konsultacijos metu man atliko visus veiksmus: - įvertino KMI - atliko Senatvinio silpnumo sindromo nustatymą („pusiausvyra“, „ėjimas“, „atsistojimas nuo kėdės“) - įvertino polinkį į depresiją (paklausė, kaip aš jaučiausi per praėjusią savaitę)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	Man paaiškino fizinio aktyvumo svarbą, reikšmę, bet ir nurodė rizikos veiksnius	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	Informacija (lankstinukai, brošiūros, spaudiniai ir pan.) buvo pateikta patrauklia/ įdomia forma	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4.	Mokymų metu man buvo suteikta pakankamai žinių	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5.	Man buvo atsakyta į visus kilusius klausimus (arba buvo pateikti konkretūs šaltiniai, kur rasti atsakymus)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6.	Sudarytame (man asmeniškai) fizinio aktyvumo plane nurodytos veiklos man aiškios, buvo rodomos ir paaiškinamos fizinių užsiėmimų metu	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7.	Patalpos, kuriose vyko veiklos, buvo pakankamos, komfortiškos					
8.	Man užteko inventoriaus ir pasiūlytų priemonių (pvz., šiaurietiško ėjimo lazdu, kilimėlių ir pan.)					

**Kas labiausiai patiko, paliko geriausius įspūdžius veiklose, kuriose dalyvavote?**

**Kaip 5 balų skalėje įvertintumėte atskirus veiksmus, kurie Jums buvo atliekami:**

Eil. Nr.	Veiksmai	Kaip vertinate veiksma?				
		1	2	3	4	5
		1 – labai blogai 2 – blogai 3 – patenkinamai 4 – gerai 5 – puikiai				
1.	Pokalbis, konsultacija, matavimai	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	Grupiniai mokymai	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	Grupiniai fizinio aktyvumo užsiėmimai	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4.	Informacinė medžiaga	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

**Jei buvote nepatenkinti Jums suteikta paslauga, kas labiausiai sukėlė Jūsų nepasitenkinimą:**

Kas?	Kodėl?

## **2. VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO (VSS) PASLAUGOS „NUTUKIMO PREVENCIJA, SKATINANT SVEIKĄ MITYBĄ, OPTIMALŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ, DIDINANT PSICHOLOGINĮ ATSPARUMĄ TARP 19-64 METŲ ASMENŲ“ TEIKIMO APRAŠYMAS**

### **ANOTACIJA**

Europos kovos su nutukimu chartijoje pažymima, kad antsvoris ir nutukimas sudaro vieną iš rimčiausių XXI amžiaus iššūkių visuomenės sveikatai PSO Europos regione. Nutukimas ir antsvoris kenkia visam žmogaus organizmui:

- nutukusiems žmonėms gresia didesnė tikimybė susirgti išemine širdies liga, jų arterinis kraujospūdis dažniau padidėja;
- nutukimas yra pagrindinė nuo insulino nepriklausomo cukrinio diabeto priežastis;
- nutukę žmonės dažniau serga krūties, gimdos gleivinės, storosios žarnos, stemplės ir inkstų vėžiu;
- nutukusių žmonių psichikos būklė taip pat būna blogesnė.

Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programoje aiškiai įvardinta, kad gyventojų fizinio aktyvumo mažėjimas ir nesveika mityba yra vienos iš pagrindinių nutukimo priežasčių. ES Tarybos, PSO Europos regiono tyrimai, išvados ir strateginės gairės glaudžiai sieja mitybą (įskaitant maisto produktus bei mitybos įpročius), optimalų (ir sveiką) fizinį aktyvumą bei sveikatai palankios psichikos būklės palaikymą su sveikos gyvensenos įgūdžiais, leidžiančiais užtikrinti efektyvią nutukimo prevenciją – ypač asmenų, linkusių į nutukimą, gyventojų grupėje.

Dėl šios priežasties tikslinga organizuoti visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugą „Nutukimo prevencija, skatinant sveiką mitybą, optimalų fizinį aktyvumą, didinant psichologinį atsparumą tarp 19-64 metų asmenų“, kuria siekiama užtikrinti efektyvią nutukimo prevenciją, skatinant sveiką mitybą, optimalų fizinį aktyvumą, didinant psichologinį atsparumą. Teikiant paslaugą:

- organizuojami mokymai ir konsultuojama sveikos gyvensenos (sveikos mitybos, sveiko fizinio aktyvumo, psichinės sveikatos stiprinimo) klausimais;
- sudaromi individualūs fizinio aktyvumo planai ir pateikiami jų vykdymo praktiniai patarimai;
- atliekami grupiniai užsiėmimai, padedantys formuoti tinkamus sveikatos gyvensenos įgūdžius.

**PUBLIC HEALTH STRENGTHENING (PHS) SERVICE**  
**"PREVENTION OF OBESITY BY PROMOTING HEALTHY EATING, OPTIMAL PHYSICAL**  
**ACTIVITY, INCREASING PSYCHOLOGICAL RESISTANCE IN PEOPLE AGED 19-64"**

**ANNOTATION**

The European Charter on Counteracting Obesity states that overweight and obesity are one of the most serious public health challenges of the 21st century in the WHO European region. Obesity and overweight harm the whole human body:

- obese people are more likely to develop ischemic heart disease, their arterial blood pressure is increased more often;
- obesity is a major cause of insulin-independent sugar diabetes cause;
- obese people are more likely to suffer from breast, uterine mucosa, colon, esophagus and kidney cancer;
- the mental state of obese people is also worse.

The Lithuanian Health Program for 2014-2025 explicitly states, that the decline in physical activity and the unhealthy diet of the population is one of the main causes of obesity. EU Council, WHO European region studies, conclusions and strategic guidelines closely link nutrition (including foodstuffs and eating habits), optimal (and healthy) physical activity, and support for healthy mental health with healthy lifestyle skills as allowing to ensure the effective prevention of obesity - especially for individuals , who are in the population group prone to obesity.

For this reason, it is appropriate to organize a public health enhancement service "Prevention of obesity by promoting healthy nutrition, optimal physical activity buy increasing psychological resistance amongst people aged 19-64", which aims to ensure effective prevention of obesity by promoting healthy nutrition, optimal physical activity and enhancing psychological resistance . During the provision of the service:

- trainings and counseling on healthy lifestyle (healthy eating, healthy physical activity, mental health strengthening) are organized;
- individual physical activity plans are drawn up and practical advice on their implementation is provided;
- group sessions are organized to help develop appropriate healthy lifestyle skills.

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO (VSS) PASLAUGOS**  
**„NUTUKIMO PREVENCIJA, SKATINANT SVEIKĄ MITYBĄ, OPTIMALŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ, DIDINANT PSICHOLOGINĮ**  
**ATSPARUMĄ TARP 19-64 METŲ ASMENŲ“ TEIKIMO APRAŠYMAS**

<b>VSS paslaugos pavadinimas:</b>	Nutukimo prevencija, skatinant sveiką mitybą, optimalų fizinį aktyvumą, didinant psichologinį atsparumą tarp 19-64 metų asmenų. Trumpas pavadinimas: „Nutukimo prevencija“.
<b>VSS paslaugos paskirtis:</b>	Europos kovos su nutukimu chartijoje pažymima, kad antsvoris ir nutukimas sudaro vieną iš rimčiausių XXI amžiaus iššūkių visuomenės sveikatai PSO Europos regione. Nutukimas ir antsvoris kenkia visam žmogaus organizmui. Dėl šios priežasties tikslinga organizuoti visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugą „Nutukimo prevencija, skatinant sveiką mitybą, optimalų fizinį aktyvumą, didinant psichologinį atsparumą tarp 20-64 metų asmenų“, kuria siekiama užtikrinti efektyvią nutukimo prevenciją, skatinant sveiką mitybą, optimalų fizinį aktyvumą ir didinant psichologinį atsparumą.
<b>VSS paslaugos poveikio sritys:</b>	Sveikos mitybos skatinimas ir nutukimo prevencija Fizinio aktyvumo skatinimas Psichikos sveikatos gerinimas
<b>VSS paslaugos teikimo tikslinės grupės:</b>	1. Tikslinės grupės pavadinimas: 20–64 m. asmenys <sup>161718</sup> , kurie pasižymi normaliu svoriu. 2. Tikslinės grupės skaitlingumas: nustatomas pagal Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės oficialios statistikos duomenis (Oficialios statistikos portalas <a href="https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/">https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/</a> ) atitinkamoje savivaldybėje. Tikslinės grupės skaitlingumas nustatomas pagal einamųjų metų pradžios duomenis, planuojant kitų metų paslaugos teikimo apimtį. 3. <b>Rekomenduojamos</b> Paslaugos gavėjų grupės, formuojamos iš tikslinės grupės asmenų dydis: 10-15 asm.
<b>Su VSS paslauga susiję rodikliai (įskaitant netiesioginę įtaką):</b>	Tiesiogiai susiję rodikliai, stebimi savivaldybės lygmeniu ( <i>visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose, rengiamose kasmet</i> ): - Nėra. Tiesiogiai susiję rodikliai, stebimi savivaldybės lygmeniu ( <i>atskiri tyrimai, kurie nėra vykdomi kasmet, pvz. Suaugusių gyventojų gyvenamos tyrimas</i> ): - be visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose stebimų rodiklių, savivaldybių VSB gali papildomai stebėti kitus rodiklius, remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais <sup>19</sup> (dokumento 2 priedas) ir/ arba Higienos instituto metodinėmis rekomendacijomis „Gyvenamos tyrimų organizavimas ir vykdymas savivaldybėse“. Pvz.: -- Suaugusiųjų, kurie užsiima energinga fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas per savaitę ar dažniau, dalis -- Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius, dalis -- Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neįskaitant bulvių), dalis -- Suaugusiųjų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis -- Suaugusiųjų, kurie savo gyvenimo kokybę vertina kaip gerą ir labai gerą, dalis -- Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis

	<p>-- <i>Suaugusiųjų, kurie jaučiasi laimingi ir labai laimingi, dalis.</i> Tiesiogiai ir netiesiogiai susiję rodikliai (<i>stebimi šalies mastu, remiantis Lietuvos strateginiais dokumentais sveikatos ir visuomenės sveikatos srityje</i>):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Nutukusių vyrų dalis tarp Lietuvos 20–64 metų amžiaus vyrų, procentais<sup>20</sup></li> <li>- Nutukusių moterų dalis tarp Lietuvos 20–64 metų amžiaus moterų, procentais<sup>21</sup></li> <li>- Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų / standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų</li> <li>- Mirtingumas nuo piktybinių navikų / standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00–C96) 100 000 gyventojų</li> <li>- Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų / standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų</li> <li>- Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų<sup>22</sup></li> </ul>
--	---

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA**  
**„NUTUKIMO PREVENCIJA, SKATINANT SVEIKĄ MITYBĄ, OPTIMALŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ, DIDINANT PSICHOLOGINĮ**  
**ATSPARUMĄ TARP 19-64 METŲ ASMENŲ“**

<b>PASLAUGOS TURINYS</b>				
<b>Paslaugos teikimo tikslas (-ai)</b>	<b>Paslaugos teikimo uždaviniai</b>	<b>Paslaugą sudarančios intervencijos</b>	<b>Intervencijos tipas, būdas ir formos</b>	
Vykdėti veiksmingą suaugusių asmenų nutukimo prevenciją didinant jų informuotumą ir formuojant sveikos gyvensenos įgūdžius sveikos mitybos, fizinio aktyvumo ir psichikos sveikatos srityse.	Didinti visuomenės informuotumą bei suinteresuotumą tinkamo kūno svorio palaikymo, sveikos mitybos ir optimalaus fizinio aktyvumo klausimais.	1. Individuali konsultacija, aptariant esamos mitybos pokyčių gaires, sudarant individualaus fizinio aktyvumo planą, aptariant iškeltų tikslų pasiekiamumo rezultatus <sup>23,24,25</sup> .	Tipas	Konsultavimas
			Būdas	Individuali (bendra trukmė iki 2 val.) konsultacija
			Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje
		2. Informacijos apie vaikščiojimo ir/ ar važiavimo dviračiais galimybes sklaida, skatinant fizinį aktyvumą <sup>26</sup> .	Tipas	Informavimas
			Būdas	Rašytinė medžiaga (brošiūra/ patarimų ir/ ar rekomendacijų knygelė/ lankstinukas)
			Forma	Dalinama konsultacijų ir/ar mokymų metu.
		3. Grupiniai mokymai sveikos mitybos temomis, suteikiant žinių apie antsvorio ir nutukimo priežastis, pasekmes ir būdus, kaip to išvengti <sup>27,28,29</sup> .	Tipas	Mokymai
			Būdas	Paskaitų ciklas, kurį sudaro: - 4 teorinio-praktinio pobūdžio paskaitos/ seminarai (bendra trukmė – 4 val.) sveikos mitybos temomis.
			Forma	Darbas auditorijoje/ salėje.
	Formuoti streso valdymo ir optimalaus fizinio aktyvumo	4. Grupiniai mokymai psichinio atsparumo, teigiamos psichikos	Tipas	Mokymai/ Įgūdžių formavimas.
Būdas			Bendra trukmė – iki 12 val. (iki 8 pratybų ciklas grupėje po 10-15	

PASLAUGOS TURINYS			
Paslaugos teikimo tikslas (-ai)	Paslaugos teikimo uždaviniai	Paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos
	įgūdžius.	sveikatos palaikymo temomis <sup>3031323334</sup> .	asmenų).
			Forma Veikla salėje arba kabinete.
		5. Praktiniai grupiniai fizinio aktyvumo užsiėmimai <sup>35363738</sup> .	Tipas Įgūdžių formavimas
			Būdas Bendra trukmė – 30 val. Organizuojamas ne ilgiau kaip 3 mėn. trukmės ciklas: - grupinės vidutinio intensyvumo fizinio aktyvumo pratybos (šiaurietiškas ėjimas arba žygiai arba spartus ėjimas arba kt.) ar įvairaus pobūdžio mankštos salėje. - intensyvumas: ne mažiau kaip 150 min./ sav., ne rečiau kaip 3 k. per savaitę, kai vienas užsiėmimas trunka ne trumpiau kaip 0,5 val.
			Forma Pratybos sporto salėje/ lauke.

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA  
„NUTUKIMO PREVENCIJA, SKATINANT SVEIKĄ MITYBĄ, OPTIMALŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ, DIDINANT PSICHOLOGINĮ  
ATSPARUMĄ TARP 19-64 METŲ ASMENŲ“**

PASLAUGOS TEIKIMO ORGANIZAVIMAS	
1.	Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos „Nutukimo prevencija, skatinant sveiką mitybą, optimalų fizinį aktyvumą, didinant psichologinį atsparumą tarp 20-64 metų asmenų“ (toliau – Paslaugos) teikimą organizuoja šios Paslaugos teikėjas. Paslaugos teikėjas gali būti savivaldybės teritorijoje veikiantis visuomenės sveikatos biuras arba kitos savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, teikiantis visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas pagal savivaldybių bendradarbiavimo sutartį (toliau – VSB).
2.	VSB, organizuodamas Paslaugą, viešina Paslaugos teikimą suinteresuotiems asmenims ir jų grupėms. Paslaugos teikimo metu bei pasiruošimo jos teikimui laikotarpiu:
2.1.	Paslaugos teikėjas asmenis dalyvauti Paslaugos veiklose kviečia, talpindamas informaciją savivaldybės seniūnijų skelbimų lentose, lankstinuko/ bukletu ar kt. forma asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir/ ar kitose organizacijose, kuriose Paslaugos tikslinės grupės atstovai ar su ja susiję asmenys praleidžia bent dalį laiko, bei kitomis Paslaugos teikėjo naudojamomis informacijos sklaidos priemonėmis.
2.2.	Informaciją apie Paslaugą (intervencijas, planuojamą grafiką ir pan.) viešina pasirinktomis informacijos sklaidos priemonėmis: pvz., Paslaugos teikėjo interneto svetainėje, rengiant ir siunčiant informacinius pranešimus žiniasklaidai ar kitomis priemonėmis, užtikrinant kuo didesnę informacijos sklaidos aprėptį.
3.	VSB atskiras Paslaugos intervencijas įgyvendina pats arba organizuoja, parinkdamas intervencijų vykdytojus – fizinius ar juridinius asmenis, užtikrinančius atitinkamų intervencijų teikimą Aprašymo Paslaugos turinyje ir turinio detalizavimo lentelėse nurodyta apimtimi ir reikalavimais. VSB, organizuodamas Paslaugos teikimą, gali Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka pirkti atskiras intervencijų teikimo paslaugas, atsižvelgdamas į Aprašyme

	atitinkamų intervencijų vykdytojams keliamus kvalifikacinius reikalavimus.
<b>4.</b>	Paslaugos teikimą koordinuoja VSB visuomenės sveikatos specialistas pagal jam priskirtą kompetenciją, atskiras Paslaugos intervencijas įgyvendina specialistai, atitinkantys Aprašymo Paslaugos turinio detalizavime pateiktus kvalifikacinius reikalavimus Paslaugos teikėjui.
<b>5.</b>	Paslaugos teikimas organizuojamas pagal sudarytą Paslaugos teikimo turinį ir turinio detalizavimą šia tvarka:
<b>5.1.</b>	<p>VSB paskiria atsakingą darbuotoją, kuris atliks Paslaugos teikimo koordinatoriaus funkciją. Paslaugos teikimą koordinuojančio asmens pagrindinės funkcijos:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Paslaugos teikėjo atstovavimas, bendraujant su Paslaugos gavėjais;</li> <li>• Intervencijų dalyvių sąrašų sudarymas;</li> <li>• Paslaugą sudarančių intervencijų ir kitų veiklų grafiko sudarymas. Paslaugos intervencijų ir susijusių veiklų grafikas sudaromas, atsižvelgiant į Paslaugos teikėjo išteklius (pvz., turimas patalpas, specialistų darbo grafiką ir pan.) bei Paslaugos gavėjų poreikius ir galimybes lankyti užsiėmimus dienos metu bei pan. veiksnius, turinčius įtakos Paslaugos teikimo organizavimui;</li> <li>• Paslaugos gavėjų informavimas apie veiklas, užsiėmimus ir kitos su Paslaugos teikimu susijusios informacijos teikimas, atsakymas į kylančius klausimus;</li> <li>• Viešinimo priemonių, susijusių su Paslaugos teikimu, organizavimas ir vykdymas;</li> <li>• Paslaugos teikimo metu vykdomų apklausų ir pan. vertinimų vykdymas (pvz., anketų dalinimas, surinkimas, gautų duomenų suvedimas, apibendrinimas ir išvadų teikimas Paslaugos teikėjo vadovybei).</li> </ul> <p>Paslaugos koordinatoriui gali būti priskiriamos ir kitos funkcijos pagal jo kompetenciją, priklausomai nuo Paslaugos teikėjo veiklos, tai apibrėžiama Paslaugos teikėjo vidiniuose dokumentuose (pvz., pareigūnės nuostatos, atskira darbo sutartis ir t. t.).</p>
<b>5.2.</b>	Rekomenduojama, kad Paslauga būtų teikiama, kai sudaroma 10-15 asmenų grupė, tačiau VSB gali teikti Paslaugą ir kitokiai asmenų grupei – pvz., mažesnėse gyvenvietėse. Dalyvius galima suskirstyti į tokias amžiaus grupes: jaunimas (19-29 m.), vyresnieji suaugusieji (30-64 m.).
<b>5.3.</b>	Atsižvelgiant į Aprašymo Paslaugos teikimo turinio, turinio detalizavimo lentelėse esančią informaciją ir Paslaugos teikėjo galimybes pritraukti būtinus specialistus, Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas sudaro Paslaugos intervencijų įgyvendinimo kalendorinį grafiką.
<b>5.4.</b>	Paslaugos gavėjų pasitenkinimas Paslauga vertinamas po visos suteiktos Paslaugos, Paslaugos gavėjui nurodant, kokiose intervencijose jis (ji) dalyvavo. Paskutinės (pagal kalendorinį grafiką) intervencijos metu Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas pateikia Paslaugos gavėjams užpildyti Aprašymo 2 priede pateiktą Paslaugos vertinimo (paslaugos gavėjų apklausos anketos) formą. Užpildytas formas Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas surenka, gautus duomenis suveda, apdoroja bei apibendrina. Gauti rezultatai naudojami Paslaugos kokybės gerinimo tikslais.
<b>5.5.</b>	Paslaugos teikimas organizuojamas reguliariu pagrindu periodiškai /arba pagal poreikį (pvz., susidarius rekomenduojamo dydžio Paslaugos gavėjų grupei, kai nėščiosios į VSB kreipiasi tiesiogiai, norėdamos gauti Paslaugą). Vienu metu negali būti teikiama daugiau nei viena Paslauga.
<b>6.</b>	Paslaugos gavėjui ir Paslaugos teikėjui reikalavimai dėl dalyvavimo intervencijose ir kitose Paslaugos veiklose skaitlingumo nekeliami.
<b>7.</b>	Asmenų dalyvavimas Paslaugos veiklose yra savanoriškas ir nemokamas.
<b>8.</b>	Teikdamas Paslaugą ar organizuodamas atskirą Paslaugą sudarančių intervencijų teikimą, VSB turėtų bendradarbiauti su organizacijomis, galinčiomis suteikti papildomos informacijos ar padidinti Paslaugos teikimo aprėptį ir poveikį visuomenei.

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA**  
**„NUTUKIMO PREVENCIJA, SKATINANT SVEIKĄ MITYBĄ, OPTIMALŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ, DIDINANT PSICHOLOGINĮ**  
**ATSPARUMĄ TARP 19-64 METŲ ASMENŲ“**

<b>PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS</b>				
<b>Interven- cijos Nr.</b>	<b>Intervencijos pavadinimas</b>	<b>Trumpas apibūdinimas</b>	<b>Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją)</b>	<b>Reikalavimai Paslauga sudarantioms intervencijoms infrastruktūrai</b>
1.	Individuali konsultacija, aptariant esamos mitybos pokyčių gaires, sudarant individualaus fizinio aktyvumo planą, aptariant iškeltų tikslų pasiekiamumo rezultatus.	<p>Intervencijos įgyvendinimu siekiama padėti asmenims nusistatyti savo fizinės sveikatos būklę bei identifikuoti galimas sveikatos rizikas. Intervenciją sudaro Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekte nurodytos veiklos, skirtos 19-64 m. amžiaus grupės asmenims:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Individualaus kūno riebalų proporcingumo nustatymas;</li> <li>- Individualaus fizinio aktyvumo lygio nustatymas;</li> <li>- Intervencija baigiama, sudarius individualų fizinio aktyvumo planą.</li> </ul> <p>Intervencijos teikimo metu atliekami šie veiksmai<sup>39</sup>:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. nustatomas kūno riebalų proporcingumas (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 1 priedas). Šis parametras kiekvienam Paslaugos gavėjui nustatomas 2 kartus (1 kartą – Paslaugos teikimo pradžioje, 2 kartą – Paslaugos teikimo pabaigoje).</li> <li>2. nustatomas individualus fizinio aktyvumo lygis (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 5 priedas).</li> <li>3. įvertinamas fizinio aktyvumo žinių lygis (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 6 priedas). Fizinio aktyvumo žinių lygis kiekvienam Paslaugos gavėjui nustatomas 2 kartus (1 kartą – Paslaugos teikimo pradžioje, 2 kartą – Paslaugos teikimo pabaigoje)</li> <li>4. pokyčių vertinimo (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo</li> </ol>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą,</li> <li>- Fizinio aktyvumo specialistas (vienas arba komandoje su fizinio aktyvumo instruktoriumi)<sup>40</sup>,</li> <li>-Gyvensenos medicinos specialistas,</li> <li>- Dietistas.</li> </ul>	<p><b>Reikalinga infrastruktūra:</b> kabinetas, kelios kėdės ir/ ar rašomasis stalas.</p> <p><b>Reikalingos priemonės:</b> fizinio aktyvumo rekomendacijos suaugusiems, užrašų lapai, rašymo priemonės, dokumentų segtuvai.</p>

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją)	Reikalavimai Paslauga sudarantioms intervencijoms infrastruktūrai
		veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 11, 12 priedai) ir pokalbio rezultatų pagrindu Paslaugos teikėjas sudaro individualaus fizinio aktyvumo planą (Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto 10 priedas) Bendra intervencijos teikimo apimtis iki 2 val. (vienam Paslaugos gavėjui) pradžioje ir pabaigoje.		
2.	Informacijos apie vaikščiojimo ir/ ar važiavimo dviračiais galimybes sklaida, skatinant fizinį aktyvumą.	Mokymų ir/ ar konsultacijų metu Paslaugos gavėjams dalinama vaizdinė medžiaga – brošiūros, patarimų ir/ ar rekomendacijų knygelės ir/ ar pan., pateikiant vietos žemėlapi (-ius) ir kitą informaciją apie pėsčiųjų maršrutus, pėsčiomis ar dviračiais lankytinas vietas (pvz., paruoštų, kultūros objektai, sporto aikštynai, lauko treniruoklių vietos ir pan.), kitą svarbią informaciją apie vietovę. Medžiagos turinį nustato Paslaugos teikėjas, atsižvelgdamas į Paslaugos teikimo vietas ypatumus.	- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą. - Gyvensenos medicinos specialistas, - Dietistas.	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> kabinetas, kėdės, stalai, kompiuteris.
3.	Grupiniai mokymai sveikos mitybos temomis, suteikiant žinių apie antsvorio ir nutukimo priežastis, pasekmes ir būdus, kaip to išvengti.	Tai paskaitų ciklas, kurį sudaro: - 4 teorinio-praktinio pobūdžio paskaitos/ seminarai (bendra trukmė – 4 val.) sveikos mitybos temomis: teorinės - praktinės paskaitos/ seminarai apie sveiko maisto gaminimą namuose, sveikesnių produktų pasirinkimą, daržovių vartojimą, pirktinių sąrašo sudarymą, sveikų užkandžių gamybą, sveikų patiekalų receptus. Mokymai rengiami, atsižvelgiant į Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro siūlomas temas, metodinę medžiagą ir mokslu pagrįstą praktiką bei šaltinius. Mokymų temų sąrašas (negalutinis): - Mitybos režimas; - Sveikesnio maisto gaminimas namuose; - Sveikų produktų pasirinkimas; - Pirktinių sąrašo sudarymas ir maisto produktų etiketės; - Daržovių vartojimo svarba; - Sveikų užkandžių gamybą;	Grupinius mokymus sveikos mitybos tema gali vykdyti: - Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą, arba - Dietologas, arba - Dietistas, arba - Gyvensenos medicinos specialistas.	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> salė ar kita patalpa, skirta mokymams talpinanti 10-15 asmenų, Paslaugos gavėjų grupės dydį atitinkantis kėdžių skaičius (atitinka Lietuvos higienos norma HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas“ reikalavimus). <b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartinė programine įranga, sujungtas su multimedia projektoriumi, ekranas, užrašų lapai ir rašymo priemonės kiekvienam Paslaugos gavėjui.

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją)	Reikalavimai Paslaugą sudarantioms intervencijoms infrastruktūrai
		- Sveikų patiekalų receptai; - Svorio kontrolė.		
4.	Grupiniai mokymai- praktiniai užsiėmimai psichikos sveikatos stiprinimo temomis.	8 pratybų ciklas grupėje po 10-15 asmenų (bendra trukmė 12 val.). Grupinių mokymų metu Paslaugos gavėjams suteikiama teorinių ir praktinių žinių jiems psichinio atsparumo, teigiamos psichikos sveikatos palaikymo aktualiomis temomis. Praktiniai užsiėmimai susiję su (negalutinis sąrašas): - Streso valdymu; - Relaksacijos, atsipalaidavimo, taisyklingo kvėpavimo technikomis; - Įvairias terapijas būdais; - Psichikos sveikatos stiprinimo veiksmams. Praktinių užsiėmimų metu intervencijos teikėjas moko taisyklingai atsipalaiduoti, padeda formuoti teigiamą nusiteikimą. Esant poreikiui, nukreipia specialisto konsultacijai. Pratimų apimtį nustato intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo specialistas. Dalyviai mokymų metu turėtų sužinoti ir praktiškai išbandyti pagrindines dėmesingo įsisąmoninimo praktikas: išbūti dabartyje, pasitelkiant dėmesio koncentraciją ir kūno pojūčius, atpažinti savo mintis, jausmus ir impulsus veikti bei sužinoti, kaip galima susitvarkyti su negatyviomis mintimis ir neigiamomis emocijomis, kaip jas valdyti ir keisti. Gali būti taikomos kitos psichinės sveikatos gerinimo praktikos, jei jos pagrįstos mokslo įrodymais ir/ ar plačiai taikomomis gerosiomis praktikomis.	-Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą; - Gyvensenos medicinos specialistas; - Psichologas.	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> salė ar kita patalpa skirta mokymams talpinanti planuojamą (10-15) asmenų skaičių, Paslaugos gavėjų grupės dydį atitinkantis kėdžių skaičius (atitinka Lietuvos higienos norma HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas“ reikalavimus). <b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartine programine įranga, sujungtas su multimedia projektoriumi, ekranas, užrašų lapai ir rašymo priemonės kiekvienam Paslaugos gavėjui.
5.	Grupiniai praktiniai fizinio aktyvumo užsiėmimai	Bendra trukmė – 30 val. Ciklą sudaro ne ilgesni kaip 3 mėn. reguliarūs užsiėmimai: - grupinės vidutinio intensyvumo fizinio aktyvumo pratybos (šiaurietiškas ėjimas, žygiai, spartus ėjimas ir kt.) ar įvairaus	- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą,	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> miško, parko, takeliai arba miesto gatvių šaligatviai/ gatvės važiuojamoji dalis.

<b>PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS</b>				
<b>Interven- cijos Nr.</b>	<b>Intervencijos pavadinimas</b>	<b>Trumpas apibūdinimas</b>	<b>Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją)</b>	<b>Reikalavimai Paslaugą sudarantioms intervencijoms infrastruktūrai</b>
		<p>pobūdžio mankštos salėje, esant netinakmoms gamtinėms sąlygoms.  - intensyvumas: ne mažiau kaip 150 min./ sav., ne rečiau kaip 3 k. per savaitę, kai vienas užsiėmimas trunka ne trumpiau kaip 0,5 val.  Užsiėmimų formą, vietą, dažnumą ir trukmę pagal užimtumą, Paslaugos gavėjų grupės poreikius ir Paslaugos teikėjo galimybes, derinant su kitomis Paslaugą sudarančiomis intervencijomis, nustato intervenciją teikiantis specialistas.</p>	<p>-Fizinio aktyvumo specialistas (vienas arba komandoje su fizinio aktyvumo instruktoriumi)<sup>41</sup>.</p>	<p><b>Reikalingos priemonės:</b>  šiaurietiško ėjimo lazdų pora kiekvienam dalyviui, jei vaikščiojimo užsiėmimas su šiaurietiškomis lazdomis.</p>

## VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA

### „NUTUKIMO PREVENCIJA, SKATINANT SVEIKĄ MITYBĄ, OPTIMALŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ, DIDINANT PSICHOLOGINĮ ATSPARUMĄ TARP 19-64 METŲ ASMENŲ“

PASLAUGOS TEIKIMO VERTINIMO KRITERIJAI:	
<b>1. Kiekybiniai:</b>	
<p>1.1. Kūno riebalų proporcingumo pokyčių vertinimas: Asmenų, kurių KMI yra 18,50-24,99 kg/m<sup>2</sup> – normalus kūno svoris.</p> <p><i>Formos ir apskaičiavimo tvarka nurodyti Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo Savivaldybių visuomenės sveikatos biuruose vykdymo tvarkos aprašo projekte bei Intervencijos Nr. 1 detalizavime</i></p>	<p>1. Vertinamas visų Paslaugos gavėjų KMI Paslaugos teikimo pradžioje (žr. Intervencijos Nr. 1 aprašymą). Nurodoma, kokia dalis Paslaugų gavėjų turi normalų kūno svorį (vertinamas tiek asmenų skaičius, tiek proc. nuo viso Paslaugų gavėjų grupėje skaičiaus)</p> <p>2. Vertinamas visų Paslaugos gavėjų KMI Paslaugos teikimo pabaigoje (žr. Intervencijos Nr. 1 aprašymą). Nurodoma, kokia dalis Paslaugų gavėjų turi normalų kūno svorį (vertinamas tiek asmenų skaičius, tiek proc. nuo viso Paslaugų gavėjų grupėje skaičiaus)</p> <p>3. Nurodomas pokytis (proc. ir proc. vienetais) – ar pasikeitė normalų kūno svorį turinčių Paslaugos gavėjų dalis</p>
1.2. Praktiniuose grupiniuose užsiėmimuose dalyvavusių asmenų skaičius <sup>42</sup>	Pildo Paslaugos koordinatorius arba kitas Paslaugos teikėjo paskirtas asmuo.
<b>2. Kokybiniai:</b>	
2.1. Dalyvių pasitenkinimas paslauga (dalyvių atsiliepimai, motyvacijos lygio vertinimas) <sup>43</sup>	2 priedas „Paslaugos vertinimo (paslaugos gavėjų apklausos anketos) forma. Pildo Paslaugos gavėjas. Paslaugos koordinatorius surenka užpildytas anketas, gautus duomenis suveda, apdoroja ir apibendrina, pateikiant išvadas Paslaugos teikėjo vadovui ar kitam Paslaugos teikėjo vadovo įgaliotam asmeniui.

## PASLAUGOS TEIKIMO KONTEKSTAS

Antsvoris ir nutukimas yra vienas rimčiausių XXI amžiaus iššūkių visuomenės sveikatai PSO Europos regione, kuriame nutukimo paplitimas per pastaruosius dešimtmečius taip pat išaugo tris kartus<sup>44</sup>. 2013-2014 m. Lietuvoje atlikto suaugusių ir pagyvenusių Lietuvos gyventojų faktinės mitybos ir mitybos įpročių tyrimo<sup>45</sup> duomenimis, normalaus kūno svorio buvo tik mažiau kaip pusė (43,6 proc.), antsvorio turėjo daugiau kaip trečdalis (35,7 proc.) suaugusių ir beveik kas penktas suaugęs buvo nutukęs.

Dėl nutukimo kenčia visas žmogaus organizmas<sup>46</sup>:

- Atsiranda širdies ir kraujagyslių ligų - greičiau vystosi aterosklerozė, padidėja kraujospūdis.
- Dėl riebalinio audinio pertekliaus organizmas tampa nejautrus insulinui – galiausiai susergama cukriniu diabetu.
- Padidėjusi kūno masė ryškiai padidina krūvį sąnariams, jie greičiau „susidėvi“.
- Cholesterolio perteklius skatina akmenų susidarymą tulžies pūslėje, „suriebėja“ kepenys, kasa. Išauga rizika susirgti vėžiu, ypač storosios žarnos, gimdos gleivinės, krūties.
- Sutrumpėja vidutinė gyvenimo trukmė (mirtingumas auga, didėjant kūno masės indeksui, ir progresuoja kiekvienais metais).

Nutukusiems asmenims:

- gresia didesnė tikimybė susirgti išemine širdies liga, jų arterinis kraujospūdis dažniau padidėja;
- didesnė tikimybė susirgti krūties, gimdos gleivinės, storosios žarnos, stemplės ir inkstų vėžiu;
- nutukimas yra pagrindinė nuo insulino nepriklausomo cukrinio diabeto priežastis;
- nutukusių žmonių psichikos būklė taip pat būna blogesnė<sup>47</sup>.

Nutukimo prevenciją aktualu vykdyti visose amžiaus grupėse, tačiau ši konkreti visuomenės sveikatos stiprinimo paslauga susijusi su darbingo amžiaus (18-64 m.) nutukimo prevencijos veiksmis. Atkreipiamas dėmesys, kad Paslaugos teikėjui rekomenduojama didesnę prioritetą skirti 45-64 m. gyventojų grupei, nes: dažniausiai nutukę būna 45-70 m. amžiaus žmonės, ypač moterys (nutukimas vienodai plinta tiek vyrų, tiek moterų populiacijose) (todėl būtent šie asmenys yra pagrindinė su nutukimo prevencijos veiksmis (visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugomis) susijusi tikslinė grupė).

Gyventojų fizinio aktyvumo mažėjimas ir nesveika mityba yra vienos iš pagrindinių nutukimo priežasčių. ES Tarybos, PSO Europos regiono tyrimai, išvados ir strateginės gairės glaudžiai sieja mitybą (įskaitant maisto produktus bei mitybos įpročius), optimalų (ir sveiką) fizinį aktyvumą bei sveikatai palankios psichikos būklės palaikymą su sveikos gyvensenos įgūdžiais, leidžiančiais užtikrinti efektyvią nutukimo prevenciją – ypač asmenų, linkusių į nutukimą, gyventojų grupėje. Dėl šios priežasties tikslinga vykdyti

visuomenės sveikatos stiprinimo paslauga, susijusią su suaugusių asmenų nutukimo prevencija, skatinant sveiką mitybą, optimalų fizinį aktyvumą, didinant psichologinį atsparumą.

## Paslaugos vertinimo (paslaugos gavėjų apklausos anketos) forma

Eil. Nr.	Teiginys/ nuomonė	Ar sutinkate su teiginiu?				
		1	2	3	4	5
		1 – visiškai nesutinku 2 – labiau nesutinku, nei sutinku 3 – nei sutinku, nei nesutinku, abejoju, neturiu nuomonės 4 – labiau sutinku, nei nesutinku 5 – visiškai sutinku				
1.	Konsultacijos metu man atliko visus veiksmus: - įvertino KMI	<input checked="" type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	Man paaiškino fizinio aktyvumo svarbą, reikšmę, bet ir nurodė rizikos veiksnius	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	Informacija (lankstinukai, brošiūros, spaudiniai ir pan.) buvo pateikta patrauklia/ įdomia forma	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4.	Mokymų metu man buvo suteikta pakankamai žinių	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5.	Man buvo atsakyta į visus kilusius klausimus (arba buvo pateikti konkretūs šaltiniai, kur rasti atsakymus)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6.	Sudarytame (man asmeniškai) fizinio aktyvumo plane nurodytos veiklos man aiškios, buvo rodomos ir paaiškinamos fizinių užsiėmimų metu	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7.	Patalpos, kuriose vyko veiklos, buvo pakankamos, komfortiškos					
8.	Man užteko inventoriaus ir pasiūlytų priemonių (pvz., šiaurietiško ėjimo lazdų, kilimėlių ir pan.)					

Kas labiausiai patiko, paliko geriausius įspūdžius veiklose, kuriose dalyvavote?

**Kaip 5 balų skalėje įvertintumėte atskirus veiksmus, kurie Jums buvo atliekami:**

Eil. Nr.	Veiksmai	Kaip vertinate veiksmą?				
		1	2	3	4	5
		1 – labai blogai 2 – blogai 3 – patenkinamai 4 – gerai 5 – puikiai				
1.	Pokalbis, konsultacija, matavimai	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	Grupiniai mokymai	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	Grupiniai mokymai-praktiniai užsiėmimai					
4.	Grupiniai fizinio aktyvumo užsiėmimai	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5.	Informacinė medžiaga	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

**Jei buvote nepatenkinti Jums suteikta paslauga, kas labiausiai sukėlė Jūsų nepasitenkinimą:**

Kas?	Kodėl?

### **3. VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO (VSS) PASLAUGOS „SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS DARBOVIETĖJE“ TEIKIMO APRAŠYMAS**

#### **ANOTACIJA**

Apie pusę mūsų visuomenės yra darbingo amžiaus žmonės. Darbe jie praleidžia apie 8 valandas per dieną, neįskaitant kelionės į darbą/ iš jo – t. y. net apie 60 proc. aktyvaus dienos laiko. Dėl šios priežasties darbo vieta yra ta vieta, kur galima atkreipti dėmesį į žmonių sveikatą ir ypač į jų fizinį aktyvumą. PSO akcentuoja, kad būtent darbo vietose idealu taikyti sveikos gyvensenos principus – skatinti suaugusiųjų sveiką mitybą (tuo pačiu užtikrinant nutukimo prevenciją), fizinį aktyvumą (formuojant taisyklingo sveiko judėjimo įgūdžius), stiprinti psichikos sveikatą darbo vietoje. Gerųjų praktikų analizė rodo, kad įmonių, skatinančių fizinį aktyvumą, darbuotojams ne tik pagerėja sveikata, bet ir produktyvumas, sumažėja nelaimingų atsitikimų tikimybė, pagerėja santykiai tarp kolegų ir didėja pasitenkinimas darbu.

Būtent darbovietė yra ideali vieta darbingo amžiaus suaugusių asmenų sveikatos stiprinimui įgyvendinti, kadangi ši tikslinė grupė yra gana sunkiai pasiekiamą kitais būdais. Taigi, svarbu:

- Sudaryti sąlygas įmonės / įstaigos darbuotojams rūpintis savo sveikata darbo vietoje.
- Sumažinti darbuotojų sergamumą, padidinti darbuotojų motyvaciją bei jų darbo našumą.

To siekiama visuomenės stiprinimo paslauga „Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas darbovietėje“, formuojant sveikos gyvensenos įgūdžius darbo kolektyvuose dirbantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų amžių, tiesiogiai jų darbo vietoje:

- sveikos mitybos srityje;
- sveiko fizinio aktyvumo srityje.

Lygiagrečiai turėtų būti užtikrintas darbuotojų psichikos sveikatos stiprinimas, įgyvendinamas pagal Psichikos sveikatos kompetencijų didinimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. V-590.

**PUBLIC HEALTH STRENGTHENING (PHS) SERVICE**  
**"DEVELOPING HEALTHY LIFESTYLE SKILLS AT THE WORKPLACE"**

**ANNOTATION**

About half of our society are people of working age. They spend about 8 hours a day at work, not including the time needed to travel to / from work - i.e. about 60 percent of their active day time. For this reason, the workplace is the place where people's health can be addressed generally, and especially their physical activity. The WHO emphasizes that it is ideal to apply the principles of a healthy lifestyle for adults at workplaces to promote healthy eating (while at the same time preventing obesity), as well as physical activity (in the formation of proper healthy movement skills), and to strengthen mental health in the workplace. The analysis of good practices shows, that employees of companies promoting physical activity not only improve health but also productivity, the likelihood of accidents is reduced, and the relationship between colleagues improves together with an increase in job satisfaction.

It is the workplace that is the ideal place to implement the improvement of health of adults of working age, because this target group is hard to reached by other ways. Therefore, it is important to:

- Make it possible for the company / institution employees to take care of their health at the workplace.
- Reduce employee morbidity, increase employee motivation and productivity.

This sought by implementing a community strengthening service "Developing healthy lifestyle skills at the workplace", by forming healthy lifestyle skills in people working in working collectives, without any regard to their age, directly at their workplaces in the areas of:

- healthy nutrition;
- healthy physical activity;

In parallel, the strengthening of the mental health of the employees should be ensured, implemented in accordance with the Description of Procedure for enhancement of Mental health competences, approved by the Minister of Health of the Republic of Lithuania by his 17 May 2019 Order No. V-590.

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGOS „SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS DARBOVIETĖJE“  
TEIKIMO APRAŠYMAS**

<b>VSS paslaugos pavadinimas:</b>	Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas darbovietėje
<b>VSS paslaugos paskirtis:</b>	Visuomenės sveikatos stiprinimo paslauga skirta darbo kolektyvuose dirbančių asmenų, neatsižvelgiant į jų amžių (toliau – dirbantieji), sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymui ir skatinimui tiesiogiai darbo vietoje. Paslaugos teikimu siekiama, kad su sveikos gyvensenos įgūdžių formavimu susijusias veiklas dirbantieji kuo labiau efektyviai įtrauktų į kasdienę darbo rutiną, kad tai taptų kasdien vykdomu įpročiu. Paslauga susijusi su sveikos mitybos principų taikymu bei sveiko fizinio aktyvumo skatinimu tiesiogiai darbo vietoje, kuriant sveiką aplinką.
<b>VSS paslaugos poveikio sritys:</b>	Pagal Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro parengtą Visuomenės sveikatos stiprinimo vadovą poveikio sritys yra šios: Sveikos mitybos skatinimas ir nutukimo prevencija Fizinio aktyvumo skatinimas Sveikos aplinkos kūrimas
<b>VSS paslaugos teikimo tikslinės grupės:</b>	1. Tikslinės grupės pavadinimas: dirbantieji. 2. Tikslinės grupės skaitlingumas: nustatomas pagal Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės oficialios statistikos duomenis (Oficialios statistikos portalo duomenys apie dirbančiuosius pagal ūkio sritis bei ūkio subjektų dydžius savivaldybėse skelbiami <a href="https://osp.stat.gov.lt/statistikai-veikianciu-ukio-subjektu-registras">https://osp.stat.gov.lt/statistikai-veikianciu-ukio-subjektu-registras</a> atitinkamoje savivaldybėje. 3. Rekomenduojamos paslaugos gavėjų grupės, formuojamos iš tikslinės grupės asmenų, dydis: 15-20 asm. (jeigu vienoje įmonėje nesusidaro 15-20 asmenų Paslaugų gavėjų grupė, Paslaugos teikėjas gali sudaryti jungtines, kelių įmonių Paslaugos gavėjų grupes).
<b>Su VSS paslauga susiję rodikliai (įskaitant netiesioginę įtaką):</b>	Tiesiogiai susiję rodikliai, stebimi savivaldybės lygmeniu ( <i>visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose, rengiamose kasmet</i> ): - Nėra. Tiesiogiai susiję rodikliai, stebimi savivaldybės lygmeniu ( <i>atskiri tyrimai, kurie nėra vykdomi kasmet, pvz. „Suaugusių gyventojų gyvensenos tyrimas“</i> ): - be visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose stebimų rodiklių, remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais <sup>48</sup> , savivaldybių VSB gali papildomai stebėti kitus rodiklius, remiantis Higienos instituto metodinėmis rekomendacijomis „Gyvensenos tyrimų organizavimas ir vykdymas savivaldybėse“: -- Suaugusiųjų, kurie užsiima energinga fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas per savaitę ar dažniau, dalis -- Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius, dalis -- Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neįskaitant bulvių), dalis -- Suaugusiųjų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis -- Suaugusiųjų, kurie savo gyvenimo kokybę vertina kaip gerą ir labai gerą, dalis

- Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis
- Suaugusiųjų, kurie jaučiasi laimingi ir labai laimingi, dalis

Netiesiogiai susiję rodikliai (*stebimi savivaldybės ir/ar šalies mastu, remiantis Lietuvos strateginiais dokumentais visuomenės sveikatos srityje*):

- Gyventojų, priklausančių mažo fizinio aktyvumo grupei, dalis (procentais)
- Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų / standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų
- Mirtingumas nuo piktybinių navikų / standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00–C96) 100 000 gyventojų
- Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų / standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų
- Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų<sup>49</sup>

## VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA „SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS DARBOVIETĖJE“

PASLAUGOS TURINYS				
Paslaugos teikimo tikslas	Paslaugos teikimo uždaviniai	Paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos	
Stiprinti dirbančiųjų sveikatą darbo vietoje informuojant ir suteikiant jiems žinių fizinio aktyvumo, sveikos mitybos ir sveikos aplinkos klausimais, mokant įveikti su darbu susijusį stresą bei formuojant aktyvios gyvensenos įgūdžius.	Suteikti žinių fizinio aktyvumo, sveikos mitybos ir sveikos aplinkos klausimais	1. Dirbančiųjų konsultavimas sveikos gyvensenos klausimais <sup>34550</sup> , naudojant parengtas ir išleistas metodines informacines priemones <sup>78</sup>	Tipas	Konsultavimas/ Informavimas
			Būdas	Mažos dirbančiųjų grupės (grupėje iki 5 asm.) konsultavimas žodžiu sveikos gyvensenos klausimais (bendra trukmė per visą paslaugos teikimo laikotarpį – 3,5 val.), naudojant parengtas ir išleistas metodines informacines priemones (brošiūrą/ patarimų ir/ ar rekomendacijų knygelę/ lankstinuką)
			Forma	Darbas kabinete ar pan. nedidelyje patalpoje
		2. Informacijos apie vaikščiojimo naudą ir kitas fizinio aktyvumo formas sklaida <sup>5152911</sup> .	Tipas	Informavimas
			Būdas	Rašytinė medžiaga (naujienlaiškis, el. laiškas su patarimais/ infografikas ir pan.) siunčiama 6 mėn. po 1 kartą per mėn. Spausdintinė medžiaga (informaciniai stendai arba plakatai arba lipdukai).
			Forma	Rašytinė medžiaga siunčiama el. paštu. Spausdintinė medžiaga iškabinta fojė, prie laiptų, laiptų aikštelėse, liftuose ar prie liftų kiekviename aukšte.
	Formuoti aktyvios gyvensenos įgūdžius darbo vietoje	3. Grupiniai mankštos užsiėmimai, formuojant mankštinimosi darbo vietoje įgūdžius <sup>535455</sup> .	Tipas	Įgūdžių formavimas
			Būdas	Bendra trukmė – 24 val. (grupinės mankštos pratybos turėtų būti organizuojamos ne rečiau kaip 2 k./sav., kai vienas užsiėmimas ne trumpesnis kaip 0,5 val.).
			Forma	Salėje/ lauke

Lentelėje nurodytas intervencijas turėtų sustiprinti veiksmai, susiję su darbuotojų psichikos sveikatos gerinimo veiksmais / priemonėmis, nukreiptomis į streso mažinimą, atsipalaidavimo technikas ir pan. Darbuotojų psichikos sveikatos stiprinimui skirtos intervencijos nurodytos Psichikos sveikatos kompetencijų didinimo tvarkos apraše, patvirtintame atskiru Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. V-590.

## VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA „SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS DARBOVIETĖJE“

PASLAUGOS TEIKIMO ORGANIZAVIMAS	
1.	Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos „Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas darbovietėje“ (toliau – Paslaugos) teikimą organizuoja šios Paslaugos teikėjas. Paslaugos teikėjas gali būti savivaldybės teritorijoje veikiantis visuomenės sveikatos biuras arba kitos savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, teikiantis visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas pagal savivaldybių bendradarbiavimo sutartį (toliau – VSB).
2.	Paslaugos teikėjas raštu ar el. paštu kviečia dalyvauti Paslaugos veiklose įmones, vykdančias veiklą atitinkamos savivaldybės teritorijoje, pirmenybę teikiant įmonėms, kurios yra atlikusios psichosocialinių rizikos veiksnių vertinimą darbo vietose ir dalyvauja psichikos sveikatos kompetencijų didinimo įmonių darbuotojams veikloje, vykdomoje pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. V-590 patvirtintą Psichikos sveikatos kompetencijų didinimo tvarkos aprašą. Taip pat dėl dalyvavimo Paslaugos veiklose įmonė gali kreiptis į Paslaugos teikėją savanoriškai.
3.	VSB atskiras Paslaugos intervencijas įgyvendina pats arba perka Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka, atsižvelgdamas į Aprašyme atitinkamų intervencijų vykdytojams keliamus kvalifikacinius reikalavimus, parenka intervencijų vykdytojus – fiziniu ar juridinius asmenis, užtikrinančius Aprašymo Paslaugos turinyje ir turinio detalizavime nurodytus reikalavimus atitinkantį paslaugos teikimą.
4.	Paslaugos teikimą koordinuoja VSB visuomenės sveikatos specialistas pagal jam priskirtą kompetenciją, atskiras Paslaugos intervencijas įgyvendina specialistai, atitinkantys Aprašymo Paslaugos turinio detalizavime pateiktus kvalifikacinius reikalavimus Paslaugos teikėjui.
5.	Paslaugos teikimas organizuojamas pagal sudarytą Paslaugos teikimo turinį ir turinio detalizavimą šia tvarka:
5.1.	Vienoje įmonėje formuojama tik viena Paslaugos gavėjų grupė, kurios dydis – 15-20 asmenų. Įmonės vadovas ar kitas įmonei atstovaujantis asmuo patvirtina dalyvių sąrašą, įsipareigojant, kad dirbantieji dalyvaus ne mažiau nei 80 procentų intervencijų, ir veiksams su Paslaugos teikėju derinti paskiria atsakingą asmenį. Jeigu vienoje įmonėje nesusidaro 15-20 asmenų grupė, VSB sudaro jungtines, kelių įmonių dalyvių grupes.
5.2.	Paslaugos teikimui įmonėje, atsižvelgiant į Aprašymo Paslaugos teikimo turinį ir turinio detalizavimą, dirbančiųjų įmonėje darbo pobūdį, Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas sudaro Paslaugos intervencijų įgyvendinimo įmonėje kalendorinį grafiką, kuris suderinamas su įmonės paskirtu atsakingu asmeniu. Jeigu sudaromos jungtinės, kelių įmonių dalyvių grupės, sudaromas bendras Paslaugos intervencijų įgyvendinimo kalendorinis grafikas, kuris derinamas su įmonių paskirtais atsakingais asmenimis.
5.3.	Paslaugos gavėjų pasitenkinimas paslauga vertinamas Paslaugos teikimo pabaigoje. Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas pateikia Paslaugos gavėjams užpildyti Aprašymo 2 priede pateiktą pasitenkinimo paslauga apklausos anketos formą, užpildytas formas surenka ir apdoroja bei apibendrina atliktos apklausos rezultatus. Gauti rezultatai naudojami Paslaugos kokybės gerinimo tikslais.
6.	Įmonės dalyvavimas Paslaugos veiklose turi būti įtvirtintas, pasirašant bendradarbiavimo sutartį su Paslaugos teikėju, kurioje nurodomi įmonės ir Paslaugos teikėjo įsipareigojimai, įmonės Paslaugos gavėjų grupės dydis, Paslaugos teikimo apimtis (turinys), terminai, 5 punkte įvardinti Paslaugos organizavimo tvarkos elementai.
7.	Informacija apie Paslaugą viešinama Paslaugos teikėjo pasirinktomis informacijos sklaidos priemonėmis, taip pat gali būti teikiama lankstinuko/ bukletu ar kt. forma organizacijose, kuriose Paslaugos tikslinės grupės atstovai ar su ja susiję asmenys praleidžia bent dalį laiko, užtikrinant informacijos sklaidos efektyvumą ir aprėpties didinimą.
8.	Asmuo laikomas dalyvavusiu sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklose, jeigu per 6 mėnesius yra dalyvavęs ne mažiau 80 procentų visų jam paskirtų organizuojamų užsiėmimų.

9.	Teikiant Paslaugą, Paslaugos teikėjas turėtų bendradarbiauti su organizacijomis, galinčiomis suteikti papildomos informacijos ar padidinti Paslaugos teikimo aprėptį ir poveikį visuomenei (pvz., su darbdavius vienijančiomis organizacijomis – kad šios paskatintų savo narius kreiptis į Paslaugos gavėją dėl organizuojamų veiklų, su kitais visuomenės sveikatos sektoriaus organizacijomis – papildant Paslaugos veiklas darbuotojų psichikos sveikatos stiprinimu, įgyvendinamu pagal Psichikos sveikatos kompetencijų didinimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. V-590).
----	---

## VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO (VSS) PASLAUGA „SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS DARBOVIETĖJE“

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Intervencijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją)	Reikalavimai Paslaugą sudarančios intervencijos infrastruktūrai
1.	Dirbančiųjų grupės konsultavimas sveikos gyvensenos klausimais, naudojant parengtas ir išleistas metodines informacines priemones.	<p>Bendra trukmė per visą paslaugos teikimo laikotarpį – 3,5 val.</p> <p>Teikiamos 7 grupinės (iki 5 asmenų) konsultacijos žodžiu, kurių kiekviena trunka apie 0,5 val., vieną kartą per mėnesį.</p> <p>Mažas grupes (iki 5 asmenų grupes) Paslaugos teikėjas formuoja atsižvelgiant į įmonės darbuotojų darbo pobūdį – formuojamos panašų darbo pobūdį dirbančiųjų grupės.</p> <p>Sudaroma grupė dirbantiesiems, dirbantiems panašaus pobūdžio darbą (pvz. sėdimas darbas prie kompiuterio), dirbantys skirtingo pobūdžio darbą (pvz. sėdimą darbą prie kompiuterio dirbantys asmenys ir fizinį darbą, nešiojant ir dėliojant prekes dirbantys asmenys) patektų į skirtingas grupes.</p> <p>Pirmos konsultacijos metu gali būti:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- aptariama sveikos mitybos ir fizinio aktyvumo reikšmė sveikatai;</li> <li>- supažindinama su savikontrolės priemonėmis (pvz., reguliarius svėrimasis, žingsniamačiai, fizinio aktyvumo dienoraštis ar pan. mobiliosiomis programėlėmis) ir jų nauda sveikatai, apmokoma jomis naudotis;</li> <li>- padedama išsikelti asmeninį fizinio aktyvumo tikslą atsižvelgiant į asmens galimybes;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą, arba</li> <li>- Asmuo turintis specialųjį kūno kultūros ir sporto išsilavinimą (sporto krypties aukštąjį išsilavinimą) patvirtinančius dokumentus ar Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės išduotą kūno kultūros ir sporto veiklos leidimą, arba</li> <li>- Profesinės sveikatos specialistas, arba</li> <li>- Gyvensenos medicinos specialistas, arba dietistas.</li> </ul>	<p><b>Reikalinga infrastruktūra:</b> kabinetas, kėdės kiekvienam paslaugos gavėjui ir/ar rašomieji stalai.</p> <p><b>Reikalingos priemonės:</b> fizinio aktyvumo rekomendacijos užrašų lapai, rašymo priemonės, dokumentų segtuvai.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>- sudaromas fizinio aktyvumo planas (pagal Aprašymo 3 priedą);</li> <li>- pateikiamos mitybos rekomendacijos, atsižvelgiant į darbuotojo darbo pobūdį;</li> <li>- matuojamas darbuotojo kūno masės indeksas (KMI) ir teikiamos susijusios konsultacijos (pvz., pasiūloma kreiptis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą dėl tyrimų atlikimų, rekomenduojama kreiptis asmeninei konsultacijai į dietistą ar pan.).</li> </ul> <p>Antros ir sekančių konsultacijų metu aptariama dirbančiųjų fizinio aktyvumo tikslo siekimo pažanga, taip pat dirbantieji (priklausomai atliekamo darbo pobūdžio) gali būti konsultuojami šiais klausimais:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Fizinis aktyvumas darbo metu ir laisvalaikiu;</li> <li>- Aktyvios kelionės į/ iš darbo;</li> <li>- Lipimo laiptais skatinimas;</li> <li>- Efektyvūs ŠKL rizikos veiksnių mažinimo būdai;</li> <li>- Lėtinių neinfekcinių ligų prevencija;</li> <li>- Žalingų įpročių prevencija;</li> <li>- Sveika pietų pertrauka (sveiki pietūs ir vaikščiojimas);</li> <li>- Profesinių ligų ar su darbu susijusių sveikatos sutrikimų prevencija;</li> <li>- Saugi darbo aplinka (pvz. triukšmo prevencija, patalpų mikroklimatas, streso darbe mažinimas, rūkymo prevencija ir kt.);</li> <li>- Pažangos stebėjimas ir grįžtamojo ryšio suteikimas.</li> </ul> <p>Konsultacijos turinį nustato paslaugos teikėjas (specialistas), atsižvelgiant į konsultuojamo asmens poreikius.</p>		
--	--	---	--	--

		<p>Konsultacijų metu dirbantiems dalinama vaizdinė medžiaga, pateikiant faktus apie aktyvaus vykimo (pėsčiomis/ dviračiu/ paspirtuku (išskyrus elektrinį)/ kitomis priemonėmis) į iš darbo naudą. Tai gali būti brošiūra/ patarimų ir/ ar rekomendacijų knygelė/ lankstinukas ar pan. vaizdinė medžiaga.</p> <p>Medžiagos turinį nustato paslaugos teikėjas.</p> <p>Medžiaga dalinama šiame aprašyme numatytų intervencijų metu.</p>		
2.	Informacijos apie vaikščiojimo naudą ir kitas fizinio aktyvumo formas sklaida	<p>Intervencija susijusi su informacijos apie vaikščiojimo naudą ir kitas fizinio aktyvumo formas sklaida, siekiant dirbančiuosius motyvuoti būti fiziškai aktyvesniais.</p> <p>Rašytinė medžiaga (naujienlaiškis, el. laiškas/ infografikas ir pan.), skirta visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos gavėjams, kuri siunčiama 6 mėn. iš eilės po 1 kartą per mėnesį.</p> <p>Medžiagos turinį gali sudaryti:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Fizinio aktyvumo nauda sveikatai;</li> <li>- Priminimas apie išsikeltus žingsnių didinimo tikslus;</li> <li>- Fizinio aktyvumo formų pasirinkimas;</li> <li>- Pratimai dirbantiems tam tikros specifikos (sėdimas/stovimas/darbas su videoterminalais ir kt.) darbą;</li> <li>- Pratimai darbo vietoje;</li> <li>- Fizinio aktyvumo dažnis, intensyvumas, periodiškumas, trukmė;</li> <li>- Savistaba fizinio aktyvumo metu;</li> <li>- Laisvalaikio fizinis aktyvumas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą, arba</li> <li>- Fizinio aktyvumo specialistas (vienas arba komandoje su fizinio aktyvumo instruktoriumi)<sup>56</sup>, arba</li> <li>- Profesinės sveikatos specialistas, arba</li> <li>- Gyvensenos medicinos specialistas.</li> </ul>	<p><b>Reikalinga infrastruktūra:</b> kabinetas, kėdės, stalas, kompiuteris, nemokamos naujienlaiškių ir/ arba infografikų kūrimo programos.</p>

		<p>- Kt.</p> <p>Spausdintinė medžiaga (informaciniai stendai arba plakatai arba lipdukai), skirta visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos gavėjams, kuri būtų iškabinta darbovietės fojė, prie laiptų, laiptų aikštelėse, liftuose ar prie liftų kiekviename aukšte.</p> <p>Medžiagos turinį gali sudaryti:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- informacija apie lipimo laiptais naudą sveikatai (informavimas apie kalorijų deginimą ir/ arba apie tai, kad naudojantis liftu sugaištama daugiau laiko nei lipant laiptais ir/ arba tai, kad naudojimasis laiptais prilygsta fiziniams pratimams;</li> <li>- sveikatinantys ir skatinantys naudotis laiptais šūkiiai;</li> <li>- rodyklės ir (arba) pėdų formos grindų lipdukai, nukreipiantys laiptų aikštelės link.</li> </ul> <p>Medžiagos turinį nustato paslaugos teikėjas.</p> <p>Medžiaga dalinama šiame aprašyme numatytų intervencijų metu.</p>		
3.	Grupiniai mankštos užsiėmimai, formuojant mankštiniamosi darbo vietoje įgūdžius	<p>Bendra trukmė – 24 val.</p> <p>Tai 3 mėn. trukmės grupinės mankštos pratybos salėje ar kitoje tam tinkamoje patalpoje ar lauke, atliekamos ne rečiau kaip 2 k./ sav., ne trumpiau kaip po 0,5 val. vieno užsiėmimo metu (pvz., technologinių pertraukų darbo metu, po darbo arba pietų pertraukos metu – priklausomai nuo darbo pobūdžio, darbo režimo ir darbovietės</p>	<p>- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą, arba</p> <p>Fizinio aktyvumo specialistas (vienas arba komandoje su fizinio aktyvumo instruktoriumi)<sup>57</sup>, arba</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Profesinės sveikatos specialistas, arba</li> <li>- Gyvensenos medicinos specialistas.</li> </ul>	<p><b>Reikalinga infrastruktūra:</b> miesto/ miško/ parko aikštelė arba skveras arba salė arba kita patalpa talpinanti 15-20 dalyvių grupę.</p> <p><b>Reikalingos priemonės:</b> Gali būti reikalingi mankštos kilimėliai ir/ arba pasipriešinimo gumos ir/ arba kitas nesudėtingas sporto inventorių skirtas mankštai</p>

		<p>(įmonės) politikos).</p> <p>Mankštos pratimus parenka Paslaugos teikėjo specialistas, atsižvelgdamas į darbuotojų darbo pobūdį.</p> <p>Pratybų metu gali būti taikomi tempimo, koordinacijos ir jėgos pratimai su specialiu inventoriumi ar be jo.</p>		kiekvienam pratybų dalyviui.
--	--	---	--	------------------------------

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO (VSS) PASLAUGA  
„SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS DARBOVIETĖJE“**

<b>PASLAUGOS TEIKIMO VERTINIMO KRITERIJAI:</b>	
<b>1. Kiekybiniai:</b>	
1.2. Praktiniuose grupiniuose užsiėmimuose dalyvavusių asmenų skaičius <sup>58</sup>	Pildo Paslaugos koordinatorius arba kitas Paslaugos teikėjo paskirtas asmuo.
<b>2. Kokybiniai:</b>	
2.1. Dalyvių pasitenkinimas paslauga (dalyvių atsiliepimai, motyvacijos lygio vertinimas) <sup>59</sup>	<p>2 priedas „Paslaugos vertinimo (paslaugos gavėjų apklausos anketos) forma“. Pildo paslaugos gavėjas. Paslaugos koordinatorius surenka užpildytas anketas, gautus duomenis suveda, apdoroja ir apibendrina, pateikiant išvadas Paslaugos teikėjo vadovui ar kitam Paslaugos teikėjo vadovo įgaliotam asmeniui.</p> <p>3 priedas Asmens fizinio aktyvumo ir fizinio aktyvumo žinių pokyčių vertinimo metodikos pavyzdys Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas išanalizuoja ir įvertina įmonės fizinio aktyvumo ir fizinio aktyvumo žinių pokyčius, vadovaudamasis 3 preidu.</p>

## PASLAUGOS TEIKIMO KONTEKSTAS

Dirbantieji darbe praleidžia apie trečdalį savo laiko, todėl darbo vieta yra viena tinkamiausių aplinkų darbuotojų sveikatai stiprinti. Nustatyta, kad užimtumas ir darbo sąlygos daro didelį poveikį dirbančiųjų sveikatai<sup>60</sup>. Daugėja įrodymų, kad sveikatos stiprinimas darbo vietose gali didinti darbo efektyvumą ir įmonės konkurencingumą<sup>61,62</sup>.

Tam tikra profesinė rizika, pvz., sužalojimai, triukšmas, kancerogeninės medžiagos, oro dalelės ir ergonominė rizika, sudaro didelę lėtinių ligų naštos dalį: 37 proc. visų nugaros skausmo atvejų, 16 proc. - klausos praradimo, 13 proc. - lėtinės obstrukcinės plaučių ligos, 11 proc. astmos, 8 proc. sužalojimų, 9 proc. plaučių vėžio, 2 proc. leukemijos ir 8 proc. depresijos. Kasmet 12,2 mln. žmonių, daugiausia besivystančiose šalyse, miršta nuo neužkrečiamųjų ligų būdami vis dar aktyvaus darbingo amžiaus. Dėl su darbu susijusių sveikatos problemų daugumai šalių ekonominiai nuostoliai sudaro 4–6 proc. bendrojo vidaus produkto. Tyrimai parodė, kad sveikatinančios iniciatyvos darbo vietoje gali padėti sumažinti nedarbingumo atostogas 27 proc., o išlaidas sveikatos priežiūrai – 26 proc.<sup>63</sup>.

Atlikus mokslo įrodymais grįstų intervencijų, skirtų darbuotojų sveikatos stiprinimui, analizę, veiksmingas intervencijas galima būtų suskirstyti į organizacinio lygmens (darbo/ organizacinės tvarkos keitimo; darbo sąlygų gerinimo; vadovų mokymų; darbo pamainų arba darbo tvarkos keitimo; paramos arba mokymų, siekiant gerinti įgūdžius ar darbo vaidmenį ir pan.) ir individualaus lygmens intervencijas (apimančias sveikos mitybos, fizinio aktyvumo, psichikos sveikatos komponentus).

Šiame paslaugos aprašyme aprėpiamos individualaus lygmens intervencijos. Darbuotojų psichikos sveikatos stiprinimui skirtos intervencijos į paslaugos aprašymą nebuvo traukiamos, kadangi atskiru Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. V-590 buvo patvirtintas Psichikos sveikatos kompetencijų didinimo tvarkos aprašas, kuriame numatytos priemonės, skirtos darbuotojų psichikos sveikatos stiprinimui.

## Paslaugos vertinimo (paslaugos gavėjų apklausos anketos) forma

Eil. Nr.	Teiginys/ nuomonė	Ar sutinkate su teiginiu?				
		1	2	3	4	5
		1 – visiškai nesutinku 2 – labiau nesutinku, nei sutinku 3 – nei sutinku, nei nesutinku, abejoju, neturiu nuomonės 4 – labiau sutinku, nei nesutinku 5 – visiškai sutinku				
1.	Konsultacijos metu man atliko visus veiksmus: - įvertino KMI	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	Man paaiškino fizinio aktyvumo svarbą, reikšmę, bet ir nurodė rizikos veiksnius	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	Informacija (lankstinukai, brošiūros, spaudiniai ir pan.) buvo pateikta patrauklia/ įdomia forma	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4.	Mokymų metu man buvo suteikta pakankamai žinių	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5.	Man buvo atsakyta į visus kilusius klausimus (arba buvo pateikti konkretūs šaltiniai, kur rasti atsakymus)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6.	Sudarytame fizinio aktyvumo plane nurodytos veiklos man aiškios, buvo rodomos ir paaiškinamos fizinių užsiėmimų metu	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7.	Patalpos, kuriose vyko veiklos, buvo pakankamos, komfortiškos					
8.	Man užteko inventoriaus ir pasiūlytų priemonių (pvz., šiaurietiško ėjimo lazdų, kilimėlių ir pan.)					

Kas labiausiai patiko, paliko geriausius įspūdžius veiklose, kuriose dalyvavote?

**Kaip 5 balų skalėje įvertintumėte atskirus veiksmus, kurie Jums buvo atliekami:**

Eil. Nr.	Veiksmai	Kaip vertinate veiksmą?				
		1	2	3	4	5
		1 – labai blogai 2 – blogai 3 – patenkinamai 4 – gerai 5 – puikiai				
1.	Konsultacijos, matavimai	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	Informacinė medžiaga (apie vaikščiojimo naudą ir kitas fizinio aktyvumo formas)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	Grupiniai užsiėmimai darbo vietoje (mankštos)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

**Jei buvote nepatenkinti Jums suteikta paslauga, kas labiausiai sukėlė Jūsų nepasitenkinimą:**

Kas?	Kodėl?

### Asmens fizinio aktyvumo ir fizinio aktyvumo žinių pokyčių vertinimo metodikos pavyzdys

#### Asmens fizinio aktyvumo pokyčių vertinimo pavyzdys

Rezultatams analizuoti naudojamos Paslaugos gavėjų užpildytos Asmens fizinio aktyvumo pokyčių vertinimo formos. Duomenys naudojami įvertinti Paslaugos veiksmingumą kiekvienoje įmonėje atskirai. Įvertinamas individualus ir bendras įmonės fizinio aktyvumo pokyčių rezultatas (proc.), pagal kiekvieną iš trijų parametru:

1. Fizinio aktyvumo trukmę (min./ sav.),
2. Fizinio aktyvumo dažnį (d. / sav.),
3. Nueinamų per dieną žingsnių skaičių.

Vertinant individualų fizinio aktyvumo pokyčių rezultatą (proc.), pagal kiekvieną iš trijų parametru, taikoma formulė:

$$(X_2 - X_1) \times 100 / X_2 = X \text{ pokytis (proc.)},$$

Kur:

$X_1$  – rodiklio reikšmė paslaugos teikimo pradžioje,

$X_2$  – rodiklio reikšmė suteikus paslaugą.

Vertinant bendrą įmonės fizinio aktyvumo pokyčių rezultatą (proc.), pagal kiekvieną iš trijų parametru, apskaičiuojamas fizinio aktyvumo pokyčių įmonėje vidurkis.

Pavyzdžiui,

1 asmens individualus fizinio aktyvumo trukmės (min./sav.) pokytis buvo lygus 20 proc.,

2 asmens – 10 proc.

3 asmens – 90 proc.

Tokiu atveju, įmonės darbuotojų fizinio aktyvumo įmonėje pokyčio vidurkis pagal rodiklį fizinio aktyvumo trukmė (min./ sav.), apskaičiuojamas sekančiai:

$$(20+10+90)/3 \text{ (asmenų skaičius)} = 40 \text{ proc.}$$

#### Asmens fizinio aktyvumo žinių pokyčių vertinimo pavyzdys

Rezultatams analizuoti naudojami Paslaugos gavėjų užpildyti fizinio aktyvumo žinių vertinimo klausimynai, sudaryti Paslaugos teikėjo, atsižvelgiant į Aprašyme pateiktą Paslaugos turinį ir jo detalizavimą. Duomenys naudojami įvertinti Paslaugos veiksmingumą kiekvienoje įmonėje atskirai. Įvertinamas individualus ir bendras įmonės fizinio aktyvumo žinių pokyčių rezultatas (proc.).

Vertinant individualų fizinio aktyvumo pokyčių rezultatą (proc.), taikoma formulė:

$$(\check{Z}_2 - \check{Z}_1) \times 100 / \check{Z}_2 = \check{Z} \text{ pokytis (proc.)},$$

Kur:

$\check{Z}_1$  – teisingų atsakymų į anketos klausimus procentas, skaičiuojant nuo bendro anketoje pateiktų klausimų skaičiaus, paslaugos teikimo pradžioje

$\check{Z}_2$  – teisingų atsakymų į anketos klausimus procentas, skaičiuojant nuo bendro anketoje pateiktų klausimų skaičiaus, suteikus paslaugą.

Vertinant bendrą įmonės fizinio aktyvumo žinių pokyčių rezultatą (proc.), apskaičiuojamas fizinio aktyvumo žinių pokyčių įmonėje vidurkis.

#### Pavyzdžiui:

1 asmens individualus fizinio aktyvumo žinių pagerėjimo pokytis buvo lygus 10 proc.,

2 asmens – 30 proc.

3 asmens – 40 proc.

Tokiu atveju, įmonės darbuotojų fizinio aktyvumo įmonėje pokyčio vidurkis pagal rodiklį fizinio aktyvumo trukmė (min./ sav.), apskaičiuojamas sekančiai:

$$(10+30+40)/3 \text{ (asmenų skaičius)} = 26,7 \text{ proc.}$$

## **4. VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO (VSS) PASLAUGOS „NĖŠČIŪJŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, FORMUOJANT IR PALAIKANT JŲ SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIUS NĖŠTUMO METU IR PAGIMDŽIUS“ TEIKIMO APRAŠYMAS**

### **ANOTACIJA**

Kūdikių ir jų motinų sveikata yra vienas iš svarbiausių gyventojų sveikatos ir gerovės rodiklių<sup>64</sup>. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) rekomenduoja motinos ir vaiko sveikatos apsaugą laikyti prioritetine sritimi, nes moters sveikata iki pastojimo, nėštumo metu bei nėščiosios elgesys ir priežiūra šiuo laikotarpiu įtakoja nėštumo ir gimdymo baigtį<sup>65</sup>. Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategijoje pažymėta, kad vienas iš svarbiausių Lietuvos sveikatos 1998–2010 metų programos laimėjimų – žymiai pagerėjusi nėščiąjų ir naujagimių priežiūra, dėl ko kūdikių mirtingumas Lietuvoje sumažėjo nuo 9,3 mirusio kūdikio, tenkančio 1000 gimusių gyvųjų 1998 m. iki 4,3 mirusio kūdikio, tenkančio 1000 gimusių gyvųjų, 2010 m.<sup>66</sup> 2014 m. Lietuvoje iš 1000 gyvų gimusiųjų, mirė 4 kūdikiai<sup>67</sup>, o 2017 m. – 3 kūdikiai<sup>68</sup>. Tačiau nepaisant gerėjančios nėščiąjų priežiūros ir mažėjančio naujagimių mirtingumo, gimstamumas Lietuvoje nuosekliai mažėja: 2014 m. gimė 30369 kūdikių, 2018 m. – 28149 kūdikių<sup>69</sup>.

PSO akcentuoja, kaip svarbu padėti nėščiosioms rūpintis savo ir tik gimusio kūdikio sveikata, siekiant pozityvios nėštumo patirties ir saugios gyvenimo pradžios<sup>70</sup>. Nėščiosios švietimas nėštumo metu padeda jai prisitaikyti prie vykstančių gyvenimo būdo pokyčių, organizmo anatominių – fiziologinių pokyčių, bei yra labai svarbus nėščiosios sveikatos priežiūros veiksnys<sup>71</sup>. Nėščiąjų mokyklėlės, organizuojamos dažnoje sveikatos priežiūros įstaigoje, yra naudingos besilaukiančioms moterims, kadangi jose medikai pasakoja būsimums mamoms apie vaisiaus vystymąsi, kūno pokyčius nėštumo metu, pasirengimą gimdymui, gimdymą, pogimdyminį laikotarpį, naujagimio priežiūrą ir natūralų maitinimą. Tačiau retoje iš šių mokyklėlių nėščiosios gauna žinių sveikos mitybos ir aktyvios gyvenamosios nėštumo metu klausimais. Todėl šia visuomenės sveikatos stiprinimo paslauga siekiama formuoti ir palaikyti, skatinti nėščiosioms sveikos gyvenamosios įgūdžius itin svarbiose sveikos mitybos, fizinio aktyvumo bei psichinės sveikatos gerinimo srityse.

**PUBLIC HEALTH STRENGTHENING (PHS) SERVICE**  
**"STRENGTHENING OF PREGNANT WOMEN'S HEALTH BY PROVIDING KNOWLEDGE**  
**OF A HEALTHY LIFESTYLE DURING PREGNANCY AND AFTER CHILDBIRTH AND**  
**PROMOTING THEIR PHYSICAL ACTIVITY"**

**ANNOTATION**

The health of infants and their mothers is one of the most important indicators of health and well-being of the population<sup>72</sup>. The World Health Organization (WHO) recommends that maternal and child health care be considered a priority, as women's health before pregnancy, during pregnancy, and the behavior and care of a pregnant woman during this period affect the outcome of pregnancy and childbirth<sup>73</sup>. The Lithuanian Health Strategy for 2014-2025 noted that one of the most important achievements of the Lithuanian Health Program for 1998-2010 was a significant improvement in the care for pregnant and newborn babies, resulting in a decrease in infant mortality in Lithuania from 9.3 deaths per 1,000 live births in 1998 down to 4.3 deaths per 1000 live births in 2010<sup>74</sup>. In Lithuania, out of 1,000 live births, 4 infants died<sup>75</sup>, and in 2017 the number was only 3 babies<sup>76</sup>. However, in spite of improving maternity care and falling newborn mortality, birth rates in Lithuania are steadily decreasing: in 2014 there were 30369 babies born, in 2018 - 28149 babies<sup>77</sup>.

WHO emphasizes the importance of helping pregnant women take care of their own and the baby's health in order to have a positive pregnancy experience and a safe start of life<sup>78</sup>. Pregnant woman's education during pregnancy helps her to adapt to changes in lifestyle, anatomical and physiological changes in her body, and is a very important factor in pregnancy care<sup>79</sup>. Small schools for pregnant women, organized in many health care facilities, are useful for pregnant women, as doctors tell future mothers about fetal development, body changes during pregnancy, preparing for childbirth, childbirth, postnatal care, neonatal care and natural nutrition. However, it is rarely for pregnant women to get knowledge about healthy nutrition and active lifestyle during pregnancy in these schools. Therefore, this public health promotion service aims to develop healthy lifestyle skills for pregnant women related to healthy eating and physical activity.

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO (VSS) PASLAUGOS „NĖŠČIŪJŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, FORMUOJANT IR PALAIKANT JŲ SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIUS NĖŠTUMO METU IR PAGIMDŽIUS“ TEIKIMO APRAŠYMAS**

<b>VSS paslaugos pavadinimas:</b>	Pilnas pavadinimas: „Nėščiujų sveikatos stiprinimas, formuojant ir palaikant jų sveikos gyvensenos įgūdžius nėštumo metu ir pagimdžius“. Trumpas pavadinimas: „Nėščiujų mokyklėlės“.
<b>VSS paslaugos paskirtis:</b>	Lietuvos sveikatos 2014-2025 metų strategijoje nurodoma, kad svarbu „stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžių formavimą šeimoje [ir mokykloje]“. Kuo anksčiau tokie įgūdžiai formuojami ir kuo sėkmingiau taikomi artimiausioje aplinkoje, tuo didesnė tikimybė šiems įgūdžiams įsitvirtinti ir būti tinkamai taikomiems kasdienėje veikloje. Vaikui tai reikštų poveikį, daromą nuo pat gyvybės užmezgimo pradžios – ir šeimoje. Atitinkamai svarbu, kad tokie įgūdžiai būtų pirmiausia ugdomi besilaukiančioms šeimoms. Visuomenės sveikatos stiprinimo paslauga skirta nėščiosioms ir jų šeimų nariams (pvz., partneriams), siekiant ugdyti ir skatinti jų sveikos gyvensenos įgūdžius. Detalesnė informacija apie paslaugos teikimo kontekstą (ir priežastis) pateikiama Aprašymo 1 priede.
<b>VSS paslaugos poveikio sritys:</b>	Sveikos mitybos skatinimas ir nutukimo prevencija Fizinio aktyvumo skatinimas Psichikos sveikatos gerinimas Užkrečiamųjų ligų prevencija Eduonies profilaktika ir burnos higienos įpročių skatinimas
<b>VSS paslaugos teikimo tikslinės grupės:</b>	1. Tikslinės grupės pavadinimas: Tiesioginė tikslinė grupė: a) nėščiosios ir jų partneriai b) šeimos, auginančios kūdikius (iki 1 m.) Netiesioginė tikslinė grupė: a) nėštumą planuojančios moterys b) paslaugų gavėjų šeimose augantys vaikai c) nėščiujų artimieji 2. Tikslinės grupės skaitlingumas: nustatomas pagal paskutinio ataskaitinio laikotarpio gimusiųjų rodiklį atitinkamoje savivaldybėje – Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės oficialios statistikos duomenys (Oficialios statistikos portalas <a href="https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/">https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/</a> ). Tikslinės grupės skaitlingumas nustatomas pagal metinius atitinkamo rodiklio duomenis, planuojant kitų metų paslaugos teikimo apimtį. 3. Paslaugos gavėjų grupės, formuojamos iš tikslinės grupės asmenų, dydis: rekomenduojama, kad paslauga vienu metu būtų suteikta 8-15 asmenims, tačiau konkretus paslaugos gavėjų grupės dydis nenustatomas. Atsižvelgiant į savivaldybės dydį, paslaugos teikėjas Paslaugą gali teikti kas mėnesį, kas ketvirtį ar net kartą per metus.

<p><b>Su VSS paslauga susiję rodikliai (įskaitant netiesioginę įtaką):</b></p>	<p>Tiesiogiai susiję rodikliai, stebimi savivaldybės lygmeniu (<i>visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose, rengiamose kasmet</i>): Nėra.</p> <p>Netiesiogiai susiję rodikliai, stebimi savivaldybės lygmeniu (<i>visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose, rengiamose kasmet</i>):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis</li> <li>- 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina 1 dozė) skiepavimo apimtys</li> <li>- 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos vakcinų (3 dozės) skiepavimo apimtys</li> <li>- Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių</li> </ul> <p>Netiesiogiai susiję rodikliai, stebimi savivaldybės lygmeniu (<i>atskiri tyrimai, kurie nėra vykdomi kasmet, pvz. „Suaugusių gyventojų gyvenimo tyrimas“</i>):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- be visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitose stebimų rodiklių, savivaldybių VSB gali papildomai stebėti kitus rodiklius, remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais<sup>80</sup> (dokumento 2 priedas) ir/ arba Higienos instituto metodinėmis rekomendacijomis „Gyvenimo tyrimų organizavimas ir vykdymas savivaldybėse“. Pvz.:</li> <li>- Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius, dalis</li> <li>- Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neįskaitant bulvių), dalis</li> <li>- Suaugusiųjų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis</li> <li>- Suaugusiųjų, kurie savo gyvenimo kokybę vertina kaip gerą ir labai gerą, dalis</li> <li>- Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis</li> </ul>
--	---

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA „NĖŠČIŪJŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, FORMUOJANT IR PALAIKANT JŲ SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIUS NĖŠTUMO METU IR PAGIMDŽIUS“**

VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos	
Stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžių formavimą šeimoje, suteikiant nėščiosioms ir jų šeimoms žinių sveikatos neštumo metu ir pagimdžius klausimais <sup>81828384</sup>	Suteikti žinių apie nėščiosios ir vaiko sveiką mitybą	1. Informacijos rengimas ir sklaida (sveikos nėščiujų, naujagimių ir kūdikių mitybos klausimais)	Tipas	Informavimas
			Būdas	a) siuntimas el. paštu (naujienu prenumeratos, siuntimo grupėms pavidalu); b) įteikimas mokymų metu.
			Forma	a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.
		2. Grupiniai mokymai apie sveiką nėščiosios, naujagimių ir kūdikių mitybą <sup>8586878889</sup>	Tipas	Mokymas
		Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas) apie nėščiosios mitybą neštumo metu, pogramdiniu laikotarpiu, naujagimio žindymą ir natūralų maitinimą, kūdikio mitybą. Bendra trukmė – 5 val.	
		Forma	Veikla patalpose (pvz., auditorijoje/ salėje)	
	Suteikti daugiau žinių apie sveiką judėjimą neštumo metu ir fizinio aktyvumo svarbą pirmaisiais vaiko metais	3. Nėščiujų mankštos (sveiko fizinio aktyvumo įgūdžių formavimas) <sup>90</sup> , įskaitant grupinius mokymus sveiko fizinio aktyvumo klausimais.	Tipas	Mokymas/ Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas
			Būdas	Sudedamosios dalys: 1. Mokymai apie sveiką fizinį aktyvumą neštumo metu (sveikas fizinis krūvis, fizinės veiklos galimybės ir draudimai, rekomendacijos bei pan.), kūdikių mankštas. 2. Tipinių mankštos nėščiosioms pratimų rodymas, paaiškinimas, pratimų atlikimo kontrolė. Bendra visos intervencijos teikimo trukmė – 2 val. <i>Mokymai turėtų būti suderinti su nėščiujų mankšta (pvz., 0,5 val. – nėščiosios fizinio aktyvumo mokymai, tuomet grupinė mankšta, vėliau 0,5 val. – kūdikių mankštų klausimai; arba mokymai atliekami mankštos pratimų vykdymo metu/ tarp pratimų).</i>
Forma			Užsiėmimai gimnastikos/ sporto salėje ar kitoje patalpoje, kurioje sudarytos sąlygos mankštai	
Suteikti daugiau	4. Informacijos rengimas ir	Tipas	Informavimas	

VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos	
	žinių psichinės sveikatos gerinimo klausimais	sklaida psichikos sveikatos stiprinimo klausimais (nėštumo, gimdymo, pogimdiniu laikotarpiu)	Būdas	a) siuntimas el. paštu (naujienu prenumeratos, siuntimo grupėms pavidalu); b) įteikimas mokymų metu.
			Forma	a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.
			Tipas	Mokymas
		5. Grupiniai mokymai psichinio atsparumo, teigiamos psichikos sveikatos palaikymo, prieraišiosios tėvystės temomis	Būdas	Paskaita (paskaitų ciklas) apie psichikos sveikatos būklę ir pokyčius nėštumo metu, pogimdiniu laikotarpiu; veiksmų, turinčių įtakos psichikos sveikatai, nustatymą ir valdymą, siekiant teigiamos psichikos būsenos, streso valdymą, miego svarbą, prierašiąją tėvystę ir pan. Bendra trukmė – 1 val.
			Forma	Veikla patalpose (pvz., auditorijoje/ salėje)
			Tipas	Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas
		6. Grupiniai praktiniai užsiėmimai streso valdymo, relaksacijos technikų ir pan. psichinės sveikatos gerinimo klausimais	Būdas	Tipinių pratimų (pvz., atsipalaidavimo technikos) nėsčiosioms rodymas, paaiškinimas, atlikimo kontrolė Bendra trukmė – 2 val.
			Forma	Veikla patalpose (pvz., auditorijoje/ salėje)
			Tipas	Informavimas
		Suteikti žinių kitose sveikos gyvensenos įgūdžių formavimo ir palaikymo srityse	7. Informacijos rengimas ir sklaida (žalingų įpročių žalos, burnos higienos įpročių formavimo ir palaikymo; kūdikių ir vaikų skiepijimo, naujagimio priežiūros, saugios namų aplinkos, stebėjimo ASPĮ tvarkos ir kt. klausimais)	Būdas
Forma	a) lankstinukai; b) brošiūros; c) informaciniai lapeliai; d) rekomenduojamų knygų sąrašo sudarymas ir teikimas; e) kt.			
Tipas	Mokymas			
Būdas	Mokymų ciklas kitais, kitose intervencijose neapreptais, sveikos gyvensenos įgūdžių formavimo ir palaikymo temomis (žalingų			

VSS paslaugos teikimo tikslas	VSS paslaugos teikimo uždaviniai	VSS paslaugą sudarančios intervencijos	Intervencijos tipas, būdas ir formos	
		ir palaikymo temomis (kiek tai nebuvo aprėpta kitų intervencijų metu)		įpročių žalos, burnos higienos įpročių formavimo ir palaikymo; kūdikių ir vaikų skiepijimo, naujagimio priežiūros, saugios namų aplinkos, stebėjimo ASPĮ tvarkos temomis ir kt.). Bendra trukmė – 5 val.
			Forma	Veikla patalpose (pvz., auditorijoje/ salėje)

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA „NĖŠČIŪJŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, FORMUOJANT IR PALAIKANT JŲ SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIUS NĖŠTUMO METU IR PAGIMDŽIUS“**

PASLAUGOS TEIKIMO ORGANIZAVIMAS	
<b>23.</b>	Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos „Nėščiąjų sveikatos stiprinimas, formuojant ir palaikant jų sveikos gyvensenos įgūdžius nėštumo metu ir pagimdžius“ (toliau – Paslaugos) teikimą organizuoja šios Paslaugos teikėjas. Paslaugos teikėjas gali būti savivaldybės teritorijoje veikiantis visuomenės sveikatos biuras arba kitos savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, teikiantis visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas pagal savivaldybių bendradarbiavimo sutartį (toliau – VSB).
<b>24.</b>	VSB, organizuodamas Paslaugą, viešina Paslaugos teikimą suinteresuotiems asmenims ir jų grupėms. Paslaugos teikimo metu bei pasiruošimo jos teikimui laikotarpiu:
<b>2.1.</b>	Paslaugos teikėjas nėščiąsias dalyvauti Paslaugos veiklose kviečia, talpindamas informaciją savivaldybės seniūnijų skelbimų lentose, lankstinuko/ bukletu ar kt. forma asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir/ ar kitose organizacijose, kuriose Paslaugos tikslinės grupės atstovai ar su ja susiję asmenys praleidžia bent dalį laiko, bei kitomis Paslaugos teikėjo naudojamomis informacijos sklaidos priemonėmis.
<b>2.2.</b>	Informaciją apie Paslaugą (intervencijas, planuojamą grafiką ir pan.) viešina pasirinktomis informacijos sklaidos priemonėmis: pvz., Paslaugos teikėjo interneto svetainėje, rengiant ir siunčiant informacinius pranešimus žiniasklaidai ar kitomis priemonėmis, užtikrinant kuo didesnę informacijos sklaidos aprėptį.
<b>25.</b>	VSB atskiras Paslaugos intervencijas įgyvendina pats arba organizuoja, parinkdamas intervencijų vykdytojus – fizinius ar juridinius asmenis, užtikrinančius atitinkamų intervencijų teikimą Aprašymo Paslaugos turinyje ir turinio detalizavimo lentelėse nurodyta apimtimi ir reikalavimais. VSB, organizuodamas Paslaugos teikimą, gali Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka pirkti atskiras intervencijų teikimo paslaugas, atsižvelgdamas į Aprašyme atitinkamų intervencijų vykdytojams keliamus kvalifikacinius reikalavimus.
<b>26.</b>	Paslaugos teikimą koordinuoja VSB visuomenės sveikatos specialistas pagal jam priskirtą kompetenciją, atskiras Paslaugos intervencijas įgyvendina specialistai, atitinkantys Aprašymo Paslaugos turinio detalizavime pateiktus kvalifikacinius reikalavimus Paslaugos teikėjui.
<b>27.</b>	Paslaugos teikimas organizuojamas pagal sudarytą Paslaugos teikimo turinio ir turinio detalizavimo lentelėje nurodytas veiklas šia tvarka:
<b>5.1.</b>	VSB paskiria atsakingą darbuotoją, kuris atliks Paslaugos teikimo koordinatoriaus funkciją. Paslaugos teikimą koordinuojančio asmens pagrindinės funkcijos: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Paslaugos teikėjo atstovavimas, bendraujant su Paslaugos gavėjais;</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Intervencijų dalyvių sąrašų sudarymas;</li> <li>• Paslaugą sudarančių intervencijų ir kitų veiklų grafiko sudarymas. Paslaugos intervencijų ir susijusių veiklų grafikas sudaromas, atsižvelgiant į Paslaugos teikėjo išteklius (pvz., turimas patalpas, specialistų darbo grafiką ir pan.) bei Paslaugos gavėjų poreikius ir galimybes lankyti užsiėmimus dienos metu bei pan. veiksnius, turinčius įtakos Paslaugos teikimo organizavimui;</li> <li>• Paslaugos gavėjų informavimas apie veiklas, užsiėmimus ir kitos su Paslaugos teikimu susijusios informacijos teikimas, atsakymas į kylančius klausimus;</li> <li>• Viešinimo priemonių, susijusių su Paslaugos teikimu, organizavimas ir vykdymas;</li> <li>• Paslaugos teikimo metu vykdomų apklausų ir pan. vertinimų vykdymas (pvz., anketų dalinimas, surinkimas, gautų duomenų suvedimas, apibendrinimas ir išvadų teikimas Paslaugos teikėjo vadovybei).</li> </ul> <p>Paslaugos koordinatoriui gali būti priskiriamos ir kitos funkcijos pagal jo kompetenciją, priklausomai nuo Paslaugos teikėjo veiklos, tai apibrėžiama Paslaugos teikėjo vidiniuose dokumentuose (pvz., pareiginės nuostatos, atskira darbo sutartis ir t. t.).</p>
<b>5.2.</b>	<p>Rekomenduojama, kad Paslauga būtų teikiama, kai sudaroma 8-15 nėščiąjų grupė, tačiau VSB gali teikti Paslaugą ir kitokiai asmenų grupei – pvz., mažesnėse gyvenvietėse. Paslaugos gavėjas neformuoja atskiros Paslaugos gavėjų grupės, todėl nėščiosios ir jų šeimos nariai gali dalyvauti ne visose numatytose Paslaugos intervencijose dėl atitinkamų priežasčių, pvz.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ne pirmas nėštumas;</li> <li>• nėštumo komplikacijos, rizikingas nėštumas ir t. t.</li> </ul> <p>Tokiu būdu nėščiosioms ir jų šeimos nariams (ir/ ar partneriams) sudaromos sąlygos gauti tik tas intervencijas, kurios yra aktualios (pvz., nėščiųjų partneriams kūdikių žindymo klausimai gali būti mažiau aktualūs), atitinka poreikius (pvz., gestacinio diabeto atveju ne visos nėščiosios sveikos mitybos temos gali būti aktualios) ir nėštumo laikotarpį (pvz., I-ąjį nėštumo trimestrą rekomenduojama kritiškai įvertinti nėščiosios galimybes praktinių užsiėmimų intervencijai).</p>
<b>5.3.</b>	Atsižvelgiant į Aprašymo Paslaugos teikimo turinio, turinio detalizavimo lentelėse esančią informaciją ir Paslaugos teikėjo galimybes pritraukti būtinus specialistus, Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas sudaro Paslaugos intervencijų įgyvendinimo kalendorinį grafiką;
<b>5.4.</b>	Paslaugos teikimo metu intervencijose gali dalyvauti ir kiti (ne nėščiosios) asmenys – nėščiosios partneris, šeimos nariai ir pan.
<b>5.5.</b>	Paslaugos gavėjų pasitenkinimas Paslauga vertinamas po visos suteiktos Paslaugos, Paslaugos gavėjui nurodant, kokiose intervencijose jis (ji) dalyvavo. Paskutinės (pagal kalendorinį grafiką) intervencijos metu Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas pateikia Paslaugos gavėjams užpildyti Aprašymo 2 priede pateiktą Paslaugos vertinimo (paslaugos gavėjų apklausos anketos) formą. Užpildytas formas Paslaugos teikimą koordinuojantis VSB visuomenės sveikatos specialistas surenka, gautus duomenis suveda, apdoroja bei apibendrina. Gauti rezultatai naudojami Paslaugos kokybės gerinimo tikslais.
<b>5.6.</b>	Siekiant sumažinti galimą neigiamą poveikį nėščiosios savijautai ir sveikatai, kylanti netinkamai įvertinant atskirų moterų fizinę būklę ir galimybes dalyvauti fizinėje veikloje (grupinėse mankštose), mokymų metu intervencijos teikėjas informuoja apie rizikos veiksnius, siūlo tam tikroms nėščiosios dalyvauti/ nedalyvauti grupinėje mankštoje, o grupinių užsiėmimų mankštų parodomai tipiniai pratimai (kontroliuojant intervencijos teikėjui). Reguliarūs grupiniai užsiėmimai šios Paslaugos apimtyje nėra organizuojami.
<b>5.7.</b>	Paslaugos teikimas organizuojamas reguliariu pagrindu periodiškai <sup>91</sup> ir/arba pagal poreikį (pvz., susidarius rekomenduojamo dydžio Paslaugos gavėjų grupei, kai nėščiosios į VSB kreipiasi tiesiogiai, norėdamos gauti Paslaugą). Vienu metu negali būti teikiama daugiau nei viena Paslauga.
<b>5.8.</b>	Apibrėžiant intervencijų formas bei būdus, temas, Paslaugos teikėjui rekomenduojama atsižvelgti į 2012 m. Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro

	parengtą metodinį leidinį „Nėščiujų ir būsimų tėvelių sveikatos mokymas“
28.	Paslaugos gavėjui ir Paslaugos teikėjui reikalavimai dėl dalyvavimo intervencijose ir kitose Paslaugos veiklose skaitlingumo nekeliama.
29.	Asmenų dalyvavimas Paslaugos veiklose yra savanoriškas ir nemokamas.
30.	Teikdamas Paslaugą ar organizuodamas atskirų Paslaugą sudarančių intervencijų teikimą, VSB turėtų bendradarbiauti su organizacijomis, galinčiomis suteikti papildomos informacijos ar padidinti Paslaugos teikimo aprėptį ir poveikį visuomenei: <ul style="list-style-type: none"> <li>• vietos ASPĮ (šeimos gydytojais, akušeriais, akušeriais-ginekologais ir pan.), nėščiąsias informuojant apie Paslaugą;</li> <li>• vietos gimdymą priimančiomis organizacijomis, kviečiant lektorius, pasidalinant informacine medžiaga, rekomendacijomis ir pan.</li> </ul>

### VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA „NĖŠČIŪJŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, FORMUOJANT IR PALAIKANT JŲ SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIUS NĖŠTUMO METU IR PAGIMDŽIUS“

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją) <sup>92</sup>	Reikalavimai Paslaugą sudarantioms intervencijoms infrastruktūrai
1.	Informacijos rengimas ir sklaida (sveikos nėščiujų, naujagimių ir kūdikių mitybos klausimais)	Intervenciją atliekantis specialistas (specialistų komanda) parengia informacinę medžiagą Paslaugos gavėjams sveikos nėščiujų, naujagimių ir kūdikių mitybos klausimais. Informacinė medžiaga gali būti lankstinukai, brošiūros, kita spausdintinė medžiaga, taip pat naujienlaiškiai ar kitoks elektroninio formato medžiagos rinkinys, dalinami su sveika mityba susijusių mokymų intervencijų metu. Informacinė medžiaga turi detalizuoti, paaiškinti, papildyti susijusius mokymus. Medžiagos apimtį, specifiką ir būdus nustato intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo specialistas.	- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą, - Gyvensenos medicinos specialistas, - Gydytojas dietologas - Dietistas - ASPĮ specialistas - Žindymo konsultantas, turintis IBLC pažymėjimą	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> darbo kabinetas ar pan. darbui su kompiuteriu skirta patalpa. <b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartinė programine įranga, spausdintuvas, ryšio priemonės (pvz., telefonas, interneto ryšys)
2.	Grupiniai mokymai apie sveiką nėščiosios, naujagimių ir kūdikių mitybą	Tai grupinės paskaitos (paskaitų ciklas) apie nėščiosios mitybą nėštumo metu, pogimdiniu laikotarpiu, naujagimio žindymą ir natūralų maitinimą, kūdikių mitybą. Temų sąrašą ir mokymų laiko paskirstymą pagal temas planuoja ir vykdo intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo	- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą, - Gyvensenos medicinos specialistas, - Gydytojas dietologas - Dietistas	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> salė ar kita patalpa, skirta mokymams, talpinanti planuojamą Paslaugos gavėjų skaičių, Paslaugos gavėjų skaičių atitinkantis kėdžių skaičius (atitinka Lietuvos higienos norma

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją) <sup>92</sup>	Reikalavimai Paslauga sudarantiąs intervencijos infrastruktūrai
		<p>specialistas. Bendra paskaitų ciklo trukmė – 5 val. Rekomenduojamų temų sąrašas (nebaigtinis):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Sveikos mitybos principai ir ypatumai nėštumo metu bei pogimdiniu laikotarpiu;</li> <li>- Moters mityba žindymo metu;</li> <li>- Svorio kontrolė nėštumo metu;</li> <li>- Maisto sauga;</li> <li>- Žindymo reikšmė kūdikio ir mamos sveikatai;</li> <li>- Kūdikio maitinimas pirmaisiais gyvenimo metais;</li> <li>- Sveikesnio maisto gaminimas;</li> <li>- Sveikų produktų pasirinkimas;</li> <li>- Daržovių vartojimo svarba;</li> <li>- Sveikų užkandžių gamyba;</li> <li>- Sveikų patiekalų receptai</li> </ul> <p>Mokymų temos ir jų apimtis gali skirtis skirtingoms Paslaugos gavėjų grupėms (jei Paslauga vykdoma kelis kartus per metus).</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ASPĮ specialistas</li> <li>- Žindymo konsultantas, turintis IBLC pažymėjimą</li> </ul>	<p>HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas“ reikalavimus).</p> <p><b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartine programine įranga sujungtas su multimedia projektoriumi, ekranas.</p>
3.	Nėščiujų mankštos (sveiko fizinio aktyvumo įgūdžių formavimas), <small>įskaitant grupinius mokymus</small> sveiko fizinio aktyvumo klausimais	<p>Tai teorinio pobūdžio grupiniai mokymai, suteikiant informacijos apie sveiką fizinį krūvį nėštumo metu, bei grupiniai nėščiujų mankštos užsiėmimai, demonstruojant konkrečius pratimus.</p> <p>Intervencijos sudedamosios dalys:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Mokymai apie sveiką fizinį aktyvumą nėštumo metu (sveikas fizinis krūvis, fizinės veiklos galimybės ir draudimai, rekomendacijos bei pan.), kūdikių mankštas.</li> <li>2. Tipinių mankštos nėščiosioms pratimų rodymas,</li> </ol>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą,</li> <li>- Fizinio aktyvumo specialistas (vienas arba komandoje su fizinio aktyvumo instruktoriumi)<sup>93</sup>,</li> <li>- Kineziterapeutas</li> </ul>	<p><b>Reikalinga infrastruktūra:</b> gimnastikos, sporto salė ir/ arba kita patalpa, kuri pritaikyta nesudėtingos mankštos vykdymui (atitinka Lietuvos higienos norma HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas“ reikalavimus)</p> <p><b>Reikalingos priemonės:</b> kiekvienai dalyvei sportinis</p>

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją) <sup>92</sup>	Reikalavimai Paslaugą sudarantioms intervencijoms infrastruktūrai
		<p>paaiškinimas, pratimų atlikimo kontrolė. Bendra visos intervencijos teikimo trukmė – 2 val. Mokymai turėtų būti suderinti su nėščiąjų mankšta (pvz., 0,5 val. – nėščiosios fizinio aktyvumo mokymai, tuomet grupinė mankšta, vėliau 0,5 val. – kūdikių mankštų klausimai; arba mokymai atliekami mankštos pratimų vykdymo metu/ tarp pratimų).</p> <p>Intervencijos teikimo metu intervencijos teikėjas privalo informuoti intervencijos gavėjus apie galimus rizikos veiksnius ir jų pasireiškimą nėštumo metu. VSB gali prašyti intervencijos dalyvių atskiro raštiško sutikimo dalyvauti veikloje, žinant rizikos veiksnius.</p>		kilimėlis. Intervencijos teikėjas gali pasiūlyti papildomų priemonių (jei tokios būtinos) mankštų vykdymui (hanteliai, mankštos (gimnastikos) kamuoliai ir pan.)
4.	Informacijos rengimas ir sklaida psichikos sveikatos stiprinimo klausimais (nėštumo, gimdymo, pogimdiniu laikotarpiu)	<p>Intervenciją atliekantis specialistas (specialistų komanda) parengia informacinę medžiagą Paslaugos gavėjams teigiamos psichinės savijautos, psichikos sveikatos stiprinimo klausimais nėštumo, gimdymo, pogimdiniu laikotarpiu. Informacinė medžiaga gali būti lankstinukai, brošiūros, kita spausdintinė medžiaga, taip pat naujienlaiškiai ar kitoks elektroninio formato medžiagos rinkinys, dalinami su psichikos sveikatos stiprinimu susijusių mokymų intervencijų metu. Informacinė medžiaga turi detalizuoti, paaiškinti, papildyti susijusius mokymus.</p> <p>Medžiagos apimtį, specifiką ir būdus nustato intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo specialistas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą,</li> <li>- Gyvensenos medicinos specialistas,</li> <li>- Psichologas</li> <li>- ASPĮ specialistas</li> </ul>	<p><b>Reikalinga infrastruktūra:</b> darbo kabinetas ar pan. darbui su kompiuteriu skirta patalpa.</p> <p><b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartine programine įranga, spausdintuvas, ryšio priemonės (pvz., telefonas, interneto ryšys)</p>
5.	Grupiniai mokymai psichinio atsparumo,	Paskaita (paskaitų ciklas) apie psichikos sveikatos būklę ir pokyčius nėštumo metu, pogimdiniu	- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> salė ar kita patalpa, skirta mokymams,

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją) <sup>92</sup>	Reikalavimai Paslaugą sudarantioms intervencijoms infrastruktūrai
	teigiamos psichikos sveikatos palaikymo temomis	laikotarpiu; veiksnių, turinčių įtakos psichikos sveikatai, nustatymą ir valdymą, siekiant teigiamos psichikos būsenos, streso valdymą, miego svarbą, prierašiąją tėvystę ir pan. Bendra trukmė – 1 val. Rekomenduojamų temų sąrašas (nebaigtinis): - Psichikos sveikatai įtakos turintys veiksniai nėštumo metu, pogimdiniu laikotarpiu; - Psichikos sveikata, savijauta ir gimdymas; - Pogimdyminė depresija; - Miego ir teigiamos psichikos sveikatos svarba; - Streso valdymas ir relaksacijos technikos psichikos sveikatos stiprinimui; - Muzikos terapija ir kiti gerosios psichinės sveikatos būklės palaikymo mechanizmai, technikos bei būdai; - Mitai apie nėštumą. Mokymų temos ir jų apimtys gali skirtis skirtingoms Paslaugos gavėjų grupėms (jei Paslauga vykdoma kelis kartus per metus).	stiprinimą, - Gyvensenos medicinos specialistas, - Psichologas	talpinanti planuojamą Paslaugos gavėjų skaičių, Paslaugos gavėjų skaičių atitinkantis kėdžių skaičius (atitinka Lietuvos higienos norma HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas“ reikalavimus). <b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartinė programine įranga sujungtas su multimedia projektoriumi, ekranas.
6.	Grupiniai praktiniai užsiėmimai streso valdymo, relaksacijos technikų ir pan. psichinės sveikatos gerinimo klausimais	Grupinių mokymų psichinio atsparumo, teigiamos psichikos sveikatos palaikymo temomis grupiniai praktiniai užsiėmimai. Bendra trukmė – 2 val. Praktiniai užsiėmimai susiję su (negalutinis sąrašas): - Streso valdymu; - Relaksacijos, atsipalaidavimo, taisyklingo kvėpavimo technomis;	- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą, - Gyvensenos medicinos specialistas, - Psichologas	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> salė ar kita patalpa, skirta mokymams, talpinanti planuojamą Paslaugos gavėjų skaičių, Paslaugos gavėjų skaičių atitinkantis kėdžių skaičius (atitinka Lietuvos higienos norma HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimatas“ reikalavimus).

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją) <sup>92</sup>	Reikalavimai Paslaugą sudarančios intervencijos infrastruktūrai
		<ul style="list-style-type: none"> <li>- Įvairias terapijos būdais;</li> <li>- Psichikos sveikatos stiprinimo veiksmais.</li> </ul> Praktinių užsiėmimų metu intervencijos teikėjas moko taisyklingai atsipalaiduoti, padeda formuoti teigiamą nusiteikimą. Esant poreikiui, nukreipia specialisto konsultacijai. Pratimų apimtį nustato intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo specialistas.		<b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartine programine įranga sujungtas su multimedia projektoriumi, ekranas. Intervencijos teikėjas gali pasiūlyti papildomų priemonių (jei tokios būtinos) užsiėmimams (pvz., kilimėliai, sėdmaišiai ir pan.)
7.	Informacijos rengimas ir sklaida (žalingų įpročių žalos, burnos higienos įpročių formavimo ir palaikymo; kūdikių ir vaikų skiepavimo, naujagimio priežiūros, saugios namų aplinkos, stebėjimo ASPĮ tvarkos ir kt. klausimais)	Intervenciją atliekantis specialistas (specialistų komanda) parengia informacinę medžiagą Paslaugos gavėjams sveikatos stiprinimo klausimais nėštumo, gimdymo, pogimdinio laikotarpiu (kiek tai nesusiję su sveika mityba, fiziniu aktyvumu ir psichikos sveikatos klausimais). Informacinė medžiaga gali būti lankstinukai, brošiūros, kita spausdintinė medžiaga, taip pat naujienlaiškiai ar kitoks elektroninio formato medžiagos rinkinys, dalinami mokymų intervencijų metu. Informacinė medžiaga turi detalizuoti, paaiškinti, papildyti susijusius mokymus. Medžiagos apimtį, specifiką ir būdus nustato intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo specialistas.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą,</li> <li>- ASPĮ specialistas</li> </ul>	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> darbo kabinetas ar pan. darbui su kompiuteriu skirta patalpa. <b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartine programine įranga, spausdintuvas, ryšio priemonės (pvz., telefonas, interneto ryšys)
8.	Grupiniai mokymai apie nėščiosios ir kūdikio sveikos gyvensenos įgūdžių formavimo ir palaikymo temomis (kiek tai nebuvo aprėpta kitų	Mokymų ciklas kitais, kitose intervencijose neapreptais, sveikos gyvensenos įgūdžių formavimo ir palaikymo temomis. Bendra trukmė – 5 val. Temų sąrašą ir mokymų laiko paskirstymą pagal temas planuoja ir vykdo intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo specialistas. Rekomenduojamų temų sąrašas (nebaigtinis):	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą,</li> <li>- Burnos higienistas</li> <li>- Šeimos gydytojas, bendrosios praktikos specialistas ir/ ar ASPĮ specialistas</li> <li>- Gydytojas alergologas klinikinis</li> </ul>	<b>Reikalinga infrastruktūra:</b> salė ar kita patalpa, skirta mokymams, talpinanti planuojamą Paslaugos gavėjų skaičių, Paslaugos gavėjų skaičių atitinkantis kėdžių skaičius (atitinka Lietuvos higienos norma HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų

PASLAUGOS TURINIO DETALIZAVIMAS				
Interven- cijos Nr.	Intervencijos pavadinimas	Trumpas apibūdinimas	Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją) <sup>92</sup>	Reikalavimai Paslauga sudarantioms intervencijoms infrastruktūrai
	intervencijų metu)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Žalingų įpročių žala nėštumui ir vaisiui;</li> <li>- Nėščiujų ir kūdikių burnos higiena;</li> <li>- Kūdikių ir vaikų imunizacija, Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorius;</li> <li>- Naujagimio priežiūra;</li> <li>- Saugi namų aplinka;</li> <li>- Nėščiosios, naujagimio ir kūdikio stebėjimo ASPĮ tvarka.</li> </ul> <p>Medžiagos apimtį, specifiką ir būdus nustato intervenciją atliekantis ir/ ar Paslaugos teikėjo specialistas.</p>	imunologas	<p>mikroklimas“ reikalavimus).</p> <p><b>Reikalingos priemonės:</b> Kompiuteris su standartine programine įranga sujungtas su multimedia projektoriumi, ekranas.</p>

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGA  
„NĖŠČIŪJŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, FORMUOJANT IR PALAIKANT JŲ SVEIKOS  
GYVENSENOS ĮGŪDŽIUS NĖŠTUMO METU IR PAGIMDŽIUS“**

<b>PASLAUGOS TEIKIMO VERTINIMO KRITERIJAI:</b>	
<b>1. Kiekybiniai:</b>	
1.1. Intervencijose (mokymuose) dalyvavusių asmenų skaičius	Paslaugą koordinuojantis asmuo, ateidamas į ne mažiau kaip 50 proc. grupinių mokymų, kiekvieno vizito metu skaičiuoja intervencijų dalyvių skaičių ir išveda vidutinę reikšmę
<b>2. Kokybiniai:</b>	
2.1. Dalyvių pasitenkinimas paslauga (dalyvių atsiliepimai, motyvacijos lygio vertinimas)	2 priedas „Paslaugos vertinimo (paslaugos gavėjų apklausos anketos) forma“. Pildo paslaugos gavėjas  Paslaugos koordinatorius surenka užpildytas anketas, gautus duomenis suveda, apdoroja ir apibendrina, pateikiant išvadas Paslaugos teikėjo vadovui ar kitam Paslaugos teikėjo vadovo įgaliotam asmeniui.

## PASLAUGOS TEIKIMO KONTEKSTAS

Nėštumas – kiekvienai moteriai labai svarbi patirtis, kurią lydi ne tik džiaugsmas susilaukus naujagimio, bet ir dideli pokyčiai jos asmeniniame gyvenime, nes keičiasi net tik moters fiziologija, bet ir požiūris į save, tarpusavio santykius, jos pasaulėžiūra ir netgi vertybės. Nėštumo metu moteris turi priimti daug sprendimų, susijusių su jos gyvensena, nes tai lemia ne tik jos, bet ir būsimo naujagimio sveikatą. Nėštumo laikotarpiu moteris turi išmokti priimti naujas savo kūno formas, suprasti hormonų lemiamus emocijų pokyčius. Jai ypatingai svarbi partnerio parama, šeimos palaikymas ir santykiai su mama ar kitomis šeimos moterimis.

Nėštumo metu dažniausiai mažėja moterų fizinis aktyvumas, keičiasi jų medžiagų apykaita, endokrininės ir kitų sistemų veikla, bendras kūno masės centras, raumenų ir stuburo apkrova. Šie vyksmai gali sukelti neigiamų padarinių nėščiosios ir vaisiaus organizmui: dėl didelės nėščiosios ir vaisiaus kūno masės, stuburo pokyčių, netaisyklingos laikysenos, mažėjančio raumenų tonuso, darbingumo, nuolatinio nuovargio, gali pasunkėti gimdymas ir atsigavimas po jo. Tarp daugelio veiksnių, turinčių poveikį nėštumo eigai (mitybos, genotipo, nervinės įtampos), pastaraisiais dešimtmečiais nuodugniai tiriamas nėščiosios fizinis aktyvumas<sup>31</sup>.

Dažniausi nusiskundimai nėštumo metu tiesiogiai susiję su moters gyvensena, tad svarbu edukuoti moteris apie sveikos mitybos, fizinio aktyvumo ir psichologinės gerovės svarbą nėštumo laikotarpiu. Medicinos priežiūros specialistai turi turėti pakankamai žinių apie sveiką gyvenseną ir laikytis vieningos mokslu pagrįstos pozicijos, nes moterys labai pasitiki medicinos personalu ir jų teikiamomis rekomendacijomis.

Tėvystės įgūdžių mokymo programos yra svarbus indėlis stiprinant visuomenės psichikos sveikatą ir gerovę. Dėl blogos psichikos sveikatos vaikystėje, padidėja švietimo, sveikatos ir socialinių paslaugų išlaidos. Dalies šių išlaidų galima išvengti, vykdant veiksmingas ankstyvosios tėvystės intervencijas.

Sveikatos priežiūros specialistų uždavinys – užtikrinti, kad nėščia moteris žinotų sveikos mitybos rekomendacijas nėštumo metu, išvengtų per didelio svorio prieaugio, turėtų stiprią psichinę būklę, nes nėštumo laikotarpis svarbus ne tik moters sveikatai, bet ir vaisiaus raidai bei tolimesniam gimusio žmogaus gyvenimui. Šis paslaugos aprašymas skirtas besilaukiančioms moterims, siekiant ugdyti ir skatinti jų sveikos gyvensenos įgūdžius.

**Paslaugos vertinimo (paslaugos gavėjų apklausos anketos) forma**

**Prašome nurodyti, kuriose „Nėščiąjų mokyklėlės“ veiklose dalyvavote (klausimas, adresuotas nėščiajai ir/ arba kūdikį auginančiai mamai):**

Eil. Nr.	Veikla	Dalyvavau visose temose	Dalyvavau, bet ne visose temose	Dalyvavo mano partneris ir/ ar šeimos narys (visose temose ar tik dalyje)
1.	Grupiniai mokymai (sveika mityba)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	Grupiniai mokymai ir nėščiųjų mankšta (fizinis aktyvumas)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	Grupiniai mokymai ir praktiniai užsiėmimai (psichikos sveikata)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4.	Grupiniai mokymai (kitos temos)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

**Kas labiausiai patiko, paliko geriausius įspūdžius veiklose, kuriose dalyvavote?**

**Kaip 5 balų skalėje įvertintumėte atskiras veiklas, kuriose dalyvavote:**

Eil. Nr.	Veiksmas	Kaip vertinate veiksmą?				
		1	2	3	4	5
		1 – labai blogai 2 – blogai 3 – patenkinamai 4 – gerai 5 – puikiai				
1.	Grupiniai mokymai (sveika mityba ir nutukim prevencija)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	Grupiniai mokymai ir nėščiųjų mankšta (fizinis aktyvumas)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	Grupiniai mokymai ir praktiniai užsiėmimai (psichikos sveikata, atsipalaidavimas)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4.	Grupiniai mokymai (kitos temos: naujagimio priežiūra, skiepai, saugi aplinka ir kt.)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5.	Informacinė medžiaga	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

**Jei buvote nepatenkinti Jums suteikta paslauga, kas labiausiai sukėlė Jūsų nepasitenkinimą:**

Kas?	Kodėl?

Ar sutiktumėte, kad Jūsų kontaktiniai duomenys būtų naudojami, Visuomenės sveikatos biurui teikiant naujienlaiškius, informacinę medžiagą, informaciją apie teikiamas paslaugas (reguliarūs užsiėmimai, sveikos gyvensenos mokymai ir pan.)?

Taip, sutinku

Ne, man neįdomu

Jei pažymėjote „Taip“, prašome pateikti savo kontaktinius duomenis:

Vardas, pavardė	
Amžius, metais	
Telefono Nr.	
El. pašto adresas	

## 5. VSS PASLAUGOS KAINOS NUSTATYMO ALGORITMAS

Bet kurios VSS paslaugos, kurios nurodytos šio dokumento Įvade ir kurioms parengti VSS teikimo Aprašymai pagal BUA nuostatas (toliau šiame dokumente – Paslaugos) teikimo kaina – tai visų Paslaugą sudarančioms intervencijoms (kaip tai apibrėžta Paslaugos teikimo Aprašyme – turinio ir turinio detalizavimo lentelėse) sunaudojamų išteklių (vidaus ir išorės) verčių suma, išreikšta pinigais.

Paslaugos kaina – tai visų Paslaugą sudarančių intervencijų verčių suma, t. y.:

- Atskirai vertinama kiekvienos Paslaugą sudarančios intervencijos teikimo vertė (išreikšta pinigais);
- Sudedamos visų Paslaugą sudarančių intervencijų teikimo vertės, gaunant Paslaugos teikimo kainą;
- Paslaugos teikimo kaina, išreikšta pinigine išraiška, gali būti padalinta iš planuojamos Paslaugos gavėjų skaičiaus, kuriam skirta Paslauga, ir gaunamas Paslaugos teikimo įkainis vienam asmeniui. Tuo atveju, kai Paslaugos teikimo Aprašyme nurodomas Paslaugos gavėjų skaičiaus intervalas (pvz., 10-20 asm.), Paslaugos kaina skaičiuojama pasirinktam gavėjų skaičiui (įeinančiam į rekomenduojamą intervalą), atsižvelgiant į Paslaugos teikėjo planuojamą Paslaugos gavėjų skaičių. Pvz., jei Paslaugos teikėjas planuoja Paslaugą suteikti 15 asmenų (pvz., pagal VSB patirtį, toks dažniausiai pasitaikantis panašios paslaugos teikimo gavėjų skaičius vienu metu), jis Paslaugos teikimo kainą galėtų apskaičiuoti 15 asmenų grupei, o Paslaugos įkainiui apskaičiuoti – Paslaugos kainą dalina iš 15 asm. skaičiaus.

### 5.1. PASLAUGOS KAINOS SUDEDAMOSIOS DALYS IR APSKAIČIAVIMO FORMULĖ

VSS paslaugos teikimo kaina – tai šių Paslaugą sudarančių intervencijų teikimo suma, todėl Paslaugos apskaičiavimui pirmiausia įvertinami visi ištekliai, būtini kiekvienos intervencijos suteikimui:

$$PK = \text{Intervencijos Nr. 1 teikimo kaina } (K_1) + \\ \text{Intervencijos Nr. 2 teikimo kaina } (K_2) + \dots + \\ \text{Intervencijos Nr. n teikimo kaina } (K_n) +$$

Bet kurios VSS paslaugą sudarančios intervencijos  $n$  teikimo kaina  $K_n$  apskaičiuojama pagal formulę:

$$K_n = TI + NI$$

kur

$K_n$  – tai konkrečios intervencijos, nurodytos Paslaugos teikimo Aprašyme, teikimo kaina;

TI – tai konkrečios intervencijos suteikimui būtinos tiesioginės išlaidos;

NI – tai su konkrečios intervencijos teikimu susijusios netiesioginės išlaidos.

Intervencijos teikimo kainą sudaro šios išlaidos:

a). tiesioginės išlaidos. **Tiesioginės išlaidos** – tai materialinių ir žmogiškųjų išteklių, būtinų intervencijai suteikti, piniginis įvertinimas. Tiesioginėms išlaidoms priskiriamos šios išlaidos:

- Darbo užmokesčio fondas savivaldybės VSB darbuotojams (specialistams), tiesiogiai teikiantiems konkrečias intervencijas;

- Kitos (tiesioginės) išlaidos – tai tiesiogiai su intervencijos teikimu susijusių prekių ir / ar paslaugų pirkimų verčių suma. Prekių ir / ar paslaugų kainos apskaičiuojamos, laikantis LR Viešųjų pirkimų nuostatų.

b). netiesioginės išlaidos. **Netiesioginės išlaidos** – tai išlaidos, kurių poreikis kyla iš VSS paslaugos teikimo proceso, tačiau negali būti priskirtos konkrečiai paslaugą sudarančiai intervencijai ir tokiu būdu tiksliai įvertintas. Šios išlaidos patiriamos, organizuojant paslaugos teikimą – pvz., rengiant susijusias ataskaitas, ruošiant patalpas paslaugos teikimui, apmokant patalpų išlaikymo ir komunalines sąnaudas bei pan., kai nėra tikslinga atskirti paslaugos teikimui patiriamų išlaidų nuo bendros įstaigos veiklos panašių išlaidų. Netiesioginės išlaidos apskaičiuojamos, taikant vienodo dydžio normą – 25 proc. nuo tiesioginių išlaidų vertės.

**I. Tiesioginės išlaidos** – tai tiesiogiai susiję materialiniai ir žmogiškieji išteklių, būtinai intervencijai suteikti:

- Išteklių tiesiogiai priskiriami konkrečiai Paslaugą sudarančiai intervencijai;
- Išteklių gali būti įvertinti pinigine išraiška;
- Išteklių sunaudojami pilnai, teikiant intervenciją ar visa paslaugą (pvz., jei darbuotojas intervencijos teikimui dirba 6 val., į paslaugos kainos apskaičiavimą įtraukiamas tik 6 darbo valandų atlyginimas, bet ne visos dienos darbas).

Konkrečios VSS paslaugos intervencijos teikimo tiesioginių išlaidų vertė apskaičiuojama pagal formulę.

$$TI = DUF + KI$$

kur

TI – intervencijos teikimo tiesioginės išlaidos

DUF – su intervencijos teikimu susijusių VSB darbuotojų darbo užmokesčio fondas

KI – kitos (tiesioginės) išlaidos, būtinos intervencijos teikimui

Tiesiogines išlaidas sudaro:

3. **Darbo užmokesčio fondas (DUF)** savivaldybės VSB darbuotojams. Darbo užmokesčio fondą sudaro VSB darbuotojų (pvz., visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių visuomenės sveikatos stiprinimą, kineziterapeutų – kai su šiais darbuotojais sudarytos darbo sutartys) darbo užmokesčio bei valstybinio socialinio draudimo (nedarbo socialinio draudimo ir nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo) įmokų fondas, skirtas konkrečių intervencijų teikimui.

$$DUF = DU_{vid} \times H$$

kur

$DU_{vid}$  – intervenciją teikiančio Paslaugos teikėjo specialisto valandinis darbo užmokestis.

Nustatant  $DU_{vid}$ , savivaldybės VSB apskaičiuoja atitinkamos pareigybės vidutinį valandinį darbo užmokesčio dydį per pastaruosius 12 mėn., specialisto darbo užmokesčio bei valstybinio socialinio draudimo (nedarbo socialinio draudimo ir nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo) įmokų fondą: pastarųjų 12 mėn. darbo užmokestis<sup>93</sup> / faktiškai dirbtų darbo valandų skaičius per atitinkamą laikotarpį. Tuo atveju, jei per pastaruosius 12 mėn. įvyko esminiai makroekonominiai ir teisės aktų pakeitimai, kurie sąlygojo ryškų darbo užmokesčio fondo apskaičiavimo ir susijusių veiksnių pokytį, gali būti taikomas trumpesnis pagrįstas vidurkio nustatymo laikotarpis.

H – darbo valandų, skirtų konkrečių intervencijų teikimui, skaičius. Įskaičiuojamas darbo laiko poreikis tiek dirbant tiesiogiai su Paslaugos gavėjais intervencijos teikimo metu, tiek pasiruošimo intervencijos teikimui metu.

---

<sup>93</sup> visuomenės sveikatos stiprinimo specialisto darbo užmokesčio bei valstybinio socialinio draudimo (nedarbo socialinio draudimo ir nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo) įmokų fondas per pastaruosius 6 mėn.

4. **Kitos (tiesioginės) išlaidos (KI)** – tai tiesiogiai su intervencijos teikimu susijusių prekių ir / ar paslaugų pirkimų verčių suma.

Prekių ir / ar paslaugų kainos apskaičiuojamos, taikant LR Viešųjų pirkimų nuostatas.

$$KI = \sum Pr_{vid} + \sum Pl_{vid}$$

kur

$Pr_{vid}$  – išlaidos prekėms įsigyti (prekių, būtinų intervencijos teikimui, vidurkių suma);

$Pl_{vid}$  – išlaidos paslaugoms įsigyti (paslaugų, būtinų intervencijos teikimui, vidurkių suma)

**II. Netiesioginės išlaidos** – tai išlaidos, kurių poreikis kyla iš VSS paslaugos teikimo proceso, tačiau negali būti priskirtos konkrečiai paslaugą sudarančiai intervencijai ir tokiu būdu tiksliai įvertintas. Šios išlaidos patiriamos, organizuojant paslaugos teikimą – pvz., rengiant susijusias ataskaitas, ruošiant patalpas paslaugos teikimui, apmokant patalpų išlaikymo ir komunalines sąnaudas bei pan., kai nėra tikslinga atskirti paslaugos teikimui patiriamų išlaidų nuo bendros įstaigos veiklos panašių išlaidų:

3 Prie netiesioginių išlaidų priskiriama: administracijos ir aptarnaujančio personalo darbo užmokestis, paslaugos teikimo organizavimo išlaidos (pvz., ryšių, komunalinių paslaugų, transporto, kanceliarinių priemonių įsigijimo išlaidos ir pan.);

4 Netiesioginės išlaidos sudaro 25 proc. nuo tiesioginių išlaidų vertės. Netiesioginės išlaidos nediferencijuojamos. Įvertinus konkrečios VSS paslaugą sudarančios intervencijos tiesioginių išlaidų vertę, šiai vertei pritaikomas 25 proc., koeficientas. Šios išlaidos numatomos kaip netiesioginės išlaidos atitinkamos intervencijos valdymui (administravimui).

T. y. netiesioginių išlaidų dydis apskaičiuojamas šitaip:

$$NI = TI \times k$$

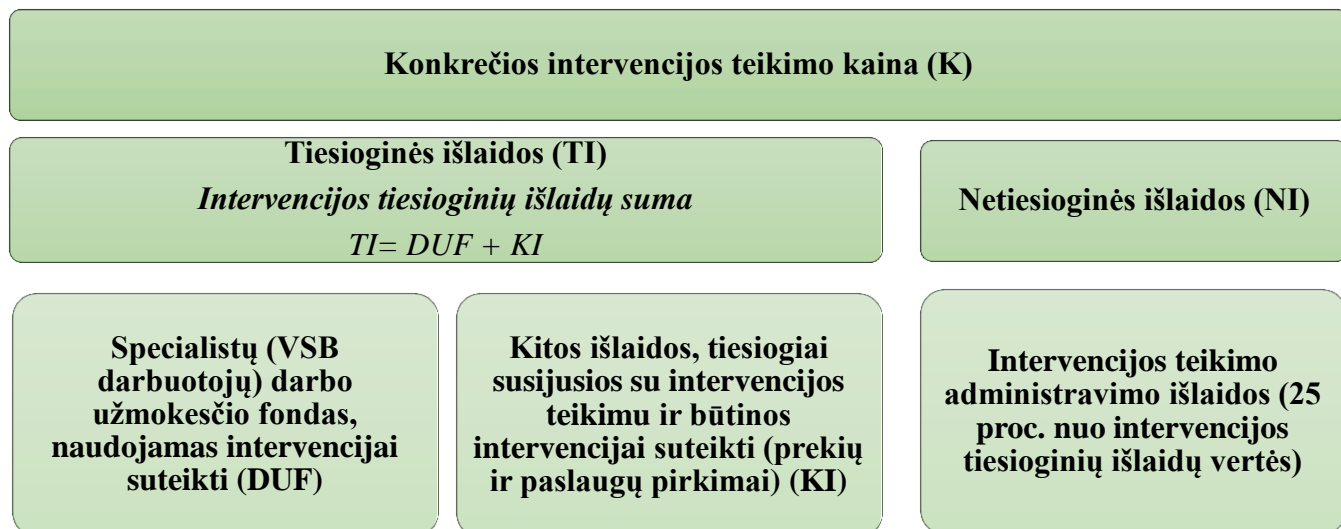
kur

NI – netiesioginės išlaidos

TI – Tiesioginių išlaidų, būtinų konkrečiai intervencijai suteikti, vertė

k – netiesioginių išlaidų koeficientas (25 proc. nuo intervencijai suteikti patiriamų tiesioginių išlaidų vertės)

Bendra VSS paslaugos kainos struktūra atrodo šitaip:



Apskaičiuojant VSS paslaugos teikimo kainą, rekomenduojama taikyti šias kainos apskaičiavimo formas:

Konkrečios intervencijos kainos nustatymo forma:

Intervencija Nr. ...					
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:					
2. Kitos išlaidos					
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai Nr. ...:</b>					
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos Intervencijai Nr. ...	Bendra vertė		25		
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai Nr. ...:</b>					-
<b>Bendra Intervencijos Nr. ... teikimo kaina:</b>					-

Bendros Paslaugos teikimo kainos nustatymo formai:

Paslaugos kainos sudedamosios dalys	Tiesioginės išlaidos:			Netiesioginės išlaidos, Eur	Bendra intervencijos teikimo kaina, Eur
	Specialistų darbo užmokesčio fondas	Kitos išlaidos	Bendra tiesioginių išlaidų vertė, Eur		
Intervencija 1					
Intervencija 2					
Intervencija 3					
Intervencija 4					
Intervencija 5					
<b>Bendra Paslaugos teikimo kaina, Eur:</b>					

Ir

		Kiekybinė išraiška	Pastabos, paaiškinimai ir pan. informacija (jei būtina)
VSS paslaugos gavėjų grupės dydis, asm.:			
VSS paslaugos teikimo kaina, Eur:	VSS paslaugos gavėjų grupei: ... asmenų		
	VSS paslaugos gavėjui: (1 asmeniui)		
VSS paslaugos teikimo sudedamosios dalys:	Tiesioginės išlaidos: (Darbo užmokesčio fondas)		
	Tiesioginės išlaidos: (Kitos išlaidos)		
	Netiesioginės išlaidos: (25 proc.)		

## 5.2. PASLAUGAI SUTEIKTI BŪTINŲ IŠLAIDŲ TINKAMUMAS

Į Paslaugos teikimo kainą gali būti įtraukiamos tik Paslaugą sudarančių intervencijų teikimo išlaidos, **tinkamos** finansuoti valstybės tikslinės dotacijos lėšomis (toliau tekste – tinkamos išlaidos), t. y. tokios išlaidos, kurios:

1. yra būtinos Paslaugos (intervencijos) teikimui (Paslaugos tikslui pasiekti, intervencijos kokybei užtikrinti ir pan.);
2. priskiriamos konkrečiai Paslaugą sudarančiai intervencijai, t. y. patiriamos, teikiant konkrečias Paslaugą sudarančias intervencijas;
3. gali būti įvertintos pinigine išraiška;
4. dirbtinai nedidina bendros Paslaugos ir/ ar Paslaugą sudarančios intervencijos teikimo vertės;
5. yra pagrįstai apskaičiuotos.

Išlaidų tinkamumui įtakos turi valstybės dotaciją skiriantis subjektas ir jo nuostatos. Taigi, šio dokumento rengėjai rekomenduojama tokių tinkamų ir netinkamų išlaidų skirstymą:

<b>Tinkamos išlaidos*</b>		<b>Netinkamos išlaidos</b>
<b>Tiesioginės išlaidos</b>	<b>Netiesioginės išlaidos</b>	
<p>Išlaidos, nurodytos šio dokumento 1.1. dalies 1-5 punktuose:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• būtinos Paslaugos (intervencijos) teikimui (Paslaugos tikslui pasiekti, intervencijos kokybei užtikrinti ir pan.);</li> <li>• priskiriamos konkrečiai Paslaugą sudarančiai intervencijai, t. y. patiriamos, teikiant konkrečias Paslaugą sudarančias intervencijas;</li> <li>• gali būti įvertintos pinigine išraiška;</li> <li>• dirbtinai nedidina bendros Paslaugos ir/ ar Paslaugą sudarančios intervencijos teikimo vertės;</li> <li>• yra pagrįstai apskaičiuotos.</li> </ul>	<p>Išlaidos, priskiriamos intervencijos valdymo, koordinavimo ir ne intervencinių Paslaugos veiklų (kiek tai nesusiję su konkrečiomis intervencijomis) vykdymo procesams:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Paslaugos teikėjo darbuotojų darbo užmokesčio išlaidas (ir susijusių darbdavio įsipareigojimų išlaidas) už laiką, dirbtą valdant, koordinuojant projektą (pvz., sudarant veiklų tvarkaraštį, dalinant, surenkant ir apdorojant Paslaugos gavėjų pasitenkinimo paslauga anketas, atliekant pirktinų paslaugų kainos vertinimą ir pan.);</li> <li>• Paslaugą/ intervencijas koordinuojančių asmenų mokymo, susijusios su Paslaugos/ intervencijų valdymo klausimais, išlaidos;</li> <li>• su Paslaugos/ intervencijų valdymo (koordinavimo) funkcijomis susijusių patalpų nuomos, išlaikymo (eksploatacijos, komunalinių ir ryšio paslaugų ir pan.) išlaidas;</li> <li>• įrangos, transporto priemonių nuomos išlaidos, kai jos yra susijusios su Paslaugos/ intervencijų valdymu, koordinavimu;</li> <li>• kitos su Paslaugos/ intervencijų valdymu, koordinavimu susijusios išlaidos, atitinkančios šio dokumento 1.1 dalies 1-5 punktuose nurodytus tinkamumo apibrėžimus</li> </ul>	<p>Išlaidos, neatitinkančios šio dokumento 1.1. dalies 1-5 punktuose įvardintas nuostatas, t. y.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• nebūtinai konkrečios Paslaugos/ intervencijos teikimui ir atitinkamai nepagrįstai padidina Paslaugos/ intervencijos teikimo kainą;</li> <li>• negali būti įvertintos pinigine išraiška;</li> <li>• apskaičiuotos nepagrįstai ir atitinkamai nepagrįstai padidina Paslaugos/ intervencijos teikimo kainą</li> </ul>
<p>Darbo užmokesčio fondo išlaidos Paslaugos teikėjo darbuotojams, tiesiogiai teikiantiems konkrečias Paslaugos intervencijas (darbo laiko poreikis intervencijų teikimui, tiesiogiai dirbant su Paslaugos gavėjais, ir pasiruošimo intervencijos teikimui darbo laiko poreikis).</p>	<p>Ilgalaikio (materialaus ir nematerialaus) turto įsigijimas, kai toks turtas tiesiogiai susijęs su Paslaugos/ intervencijos teikimu.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad iš Netiesioginių išlaidų kategorijos tokios sąnaudos gali būti apmokėtos pilnai arba dalinai, neviršijant maksimalios Netiesioginių išlaidų vertės</p>	-

Tinkamos išlaidos*		Netinkamos išlaidos
Tiesioginės išlaidos	Netiesioginės išlaidos	
Susijusios išlaidos apskaičiuojamos Tiesioginių išlaidų dalyje „Darbo užmokesčio fondas“.	(nurodytos prie kiekvienos intervencijos arba visų intervencijų Netiesioginių išlaidų sumos).	
<p>Paslaugos teikėjo prekių ir paslaugų įsigijimo (kai tai atliekama, laikantis LR Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis) išlaidos, būtinos Paslaugos/ intervencijos teikimui, pvz.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• salės, atitinkančios reikalavimus infrastruktūrai, su būtina įranga nuomos paslaugų pirkimas;</li> <li>• lektorių ir kitų intervencijas teikiančių specialistų, atitinkančių kvalifikacinius reikalavimus Paslaugos teikėjui, paslaugų pirkimas;</li> <li>• įvairių prekių, skirtų intervencijos teikimui, nurodytų reikalavimuose priemonėms, įsigijimas (jei atitinka žemiau esančią nuostatą dėl trumpalaikio turto įsigijimo) ir/ ar nuomos paslaugų pirkimas;</li> <li>• informavimo veiklų (kaip tai įvardinta atitinkamo pavadinimo intervencijose) paslaugų pirkimas (pvz., maketavimas, paruošimas spaudai, leidyba ir susijusios pristatymo Paslaugos teikėjui išlaidos – jei būtina).</li> </ul> <p>Susijusios išlaidos apskaičiuojamos Tiesioginių išlaidų dalyje „Kitos išlaidos“.</p>	-	-
<p>Trumpalaikio turto įsigijimas, jei įsigyjamas turtas pilnai sunaudojamas per Paslaugos/ intervencijos suteikimo laikotarpį.</p> <p>Susijusios išlaidos apskaičiuojamos Tiesioginių išlaidų dalyje „Kitos išlaidos“.</p>	<p>Trumpalaikio turto įsigijimas, jei įsigyjamas turtas nėra pilnai sunaudojamas per Paslaugos/ intervencijos suteikimo laikotarpį (net kai toks turtas tiesiogiai naudojamas intervencijų teikimui – pvz., šiaurietiško ėjimo lazdų komplektai).</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad iš Netiesioginių išlaidų kategorijos tokios sąnaudos gali būti apmokėtos pilnai arba dalinai,</p>	-

Tinkamos išlaidos*		Netinkamos išlaidos
Tiesioginės išlaidos	Netiesioginės išlaidos	
	neviršijant maksimalios Netiesioginių išlaidų vertės (nurodytos prie kiekvienos intervencijos arba visų intervencijų Netiesioginių išlaidų sumos).	
<p>Su Paslaugos teikėjo specialistų susijusios kelionių išlaidos, teikiant konkrečias intervencijas, kai:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• šios išlaidos būtinos Paslaugai/ intervencijai suteikti (pvz., intervenciją teikiant su VSB buveinėje, o kitoje gyvenvietėje)</li> <li>• šios išlaidos pilnai priskiriamos konkrečiai intervencijai.</li> </ul> <p>Susijusios išlaidos apskaičiuojamos Tiesioginių išlaidų dalyje „Kitos išlaidos“ (prie atitinkamos intervencijos).</p>	<p>Išlaidos, susijusios su Paslaugos/ intervencijos teikimu netiesiogiai:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Paslaugos teikėjo specialistų mokymai su Paslauga/ intervencijomis susijusiomis temomis (pvz., kvalifikacijos tobulinimas, intervencijų taikymas ir t. t.)<sup>94</sup>;</li> <li>• Paslaugos teikėjo specialistų transporto ir kelionių išlaidos, kai šios išlaidos būtinos Paslaugai/ intervencijai suteikti, tačiau nėra galimybių šias išlaidas pilnai priskirti konkrečiai intervencijai</li> </ul> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad iš Netiesioginių išlaidų kategorijos tokios sąnaudos gali būti apmokėtos pilnai arba dalinai, neviršijant maksimalios Netiesioginių išlaidų vertės (nurodytos prie kiekvienos intervencijos arba visų intervencijų Netiesioginių išlaidų sumos).</p>	-

\*pastaba: išskaidymas į tiesiogines ir netiesiogines išlaidas paaiškintas šio dokumento 1.1 dalyje.

<sup>94</sup> Tokios išlaidos nepriskaičiuojamos prie tiesioginių išlaidų, nes kaina tvirtinama Paslaugos teikėjo vadovo (pvz., ateinantiems metams), kas reikštų, kad kaskart teikiant Paslaugą būtų „užprogramuojamas“ mokymų apmokėjimas net kai mokymai kitos Paslaugos teikimui nėra būtini).

Netinkamų finansuoti išlaidų finansavimo klausimą sprendžia Paslaugos teikėjas ne Paslaugos finansavimo rėmuose.

LR Sveikatos apsaugos ministerija, tvirtindama Aprašymus, gali peržiūrėti (pakeisti) išlaidų tinkamumo nuostatas, nurodytas šiame dokumente.

### **5.3. VSB TURIMŲ IŠTEKLIŲ ĮVERTINIMAS KONKREČIAI PASLAUGAI SUTEIKTI (PAGAL ATSKIRAS INTERVENCIJAS)**

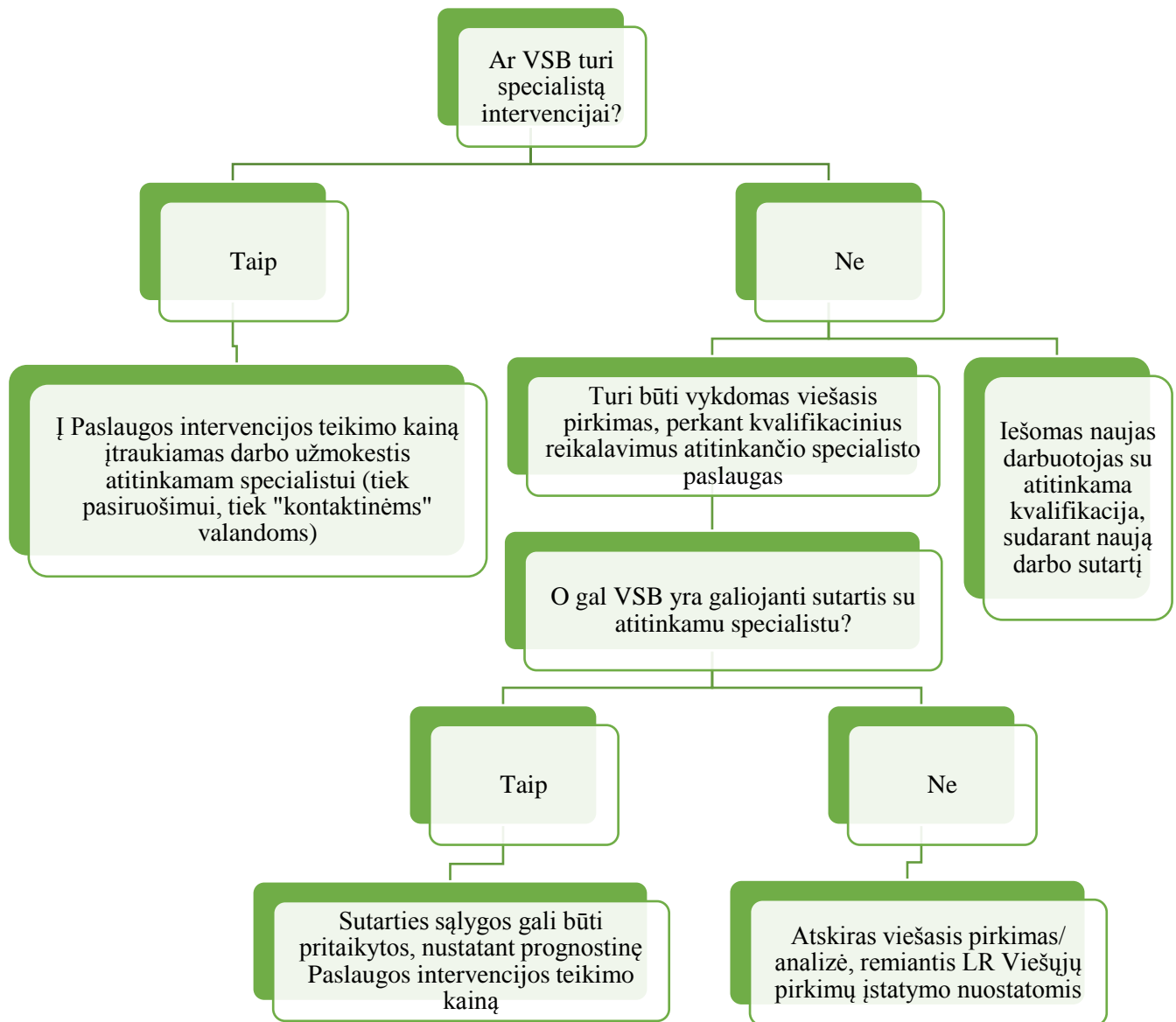
Kiekvienai intervencijai keliami reikalavimai nurodomi Aprašymo dalyje „Paslaugos turinio detalizavimas“: lentelės skiltyse „Kvalifikaciniai reikalavimai Paslaugos teikėjui (ir/ arba specialistui, atliekančiam nurodytą intervenciją)“ ir „Reikalavimai Paslaugą sudarančios intervencijos infrastruktūrai“ (pastarojoje nurodomi reikalavimai atskirai patalpoms ir susijusiam inventoriui). Taigi, įvertinimas atliekamas visoms 3 VSB turimų išteklių sudedamosioms dalims:

1. Specialistai.
2. Patalpos (infrastruktūra).
3. Inventorius (ir pan. turtas).

#### **5.3.1. VERTINIMAS „SPECIALISTAI“**

**Vertinant išteklius „Specialistai“**, VSB, nustatantis Paslaugos kainą, turėtų atsakyti į klausimą „Ar VSB turi nurodytus kvalifikacinius reikalavimus atitinkantį specialistą (-us), kuris (-ie) suteiktų konkrečią intervenciją?“ Pvz., ar VSB darbuotojų sąrašė yra specialistas, kuris galėtų tinkamai praveisti nurodytą intervenciją. Vienai intervencijai VSB gali numatyti tiek vieną, tiek kelis specialistus, jei jie atitinka nurodytus kvalifikacinius reikalavimus – pvz., jei vienu metu teikiamos kelios paslaugos, ir vienas specialistas nepajėgtų suteikti visos intervencijos numatyta apimtimi.

Vertinimas atliekamas, panaudojant tokią schemą:



Jeigu VSB turi kvalifacinius reikalavimus atitinkantį (-čius) specialistą (-us), tai intervencijos suteikimo specialisto išlaidos turi būti prilyginamos darbo užmokesčiui intervenciją teikiančiam (-tiems) specialistui (-ams). Į darbo užmokestį turėtų būti įskaičiuojamas šio (-ių) specialisto (-ų) darbo užmokestis tiek „kontaktinėms“ valandoms (tai yra valandoms, kurias specialistas leidžia, tiesiogiai dirbdamas su Paslaugos gavėjais), tiek pasiruošimo konkrečios paslaugos teikimui valandoms. Pasiruošimo konkrečios intervencijos teikimo laikas, priklausomai nuo intervencijos pobūdžio, apimties ir specifikos, specialisto patirties bei turimos sukauptos medžiagos intervencijos teikimui, gali svyruoti Visuomenės sveikatos stiprinimo vadovo savivaldybėms 21 psl. pateiktoje lentelėje „Vidutinės darbo

laiko sąnaudos vienai visuomenės sveikatos stiprinimo veiklai (intervencijai) pagal visuomenės sveikatos stiprinimo funkcijas (pavyzdys)“:

Intervencijos tipas	Pasiruošimui būtinas darbo laiko poreikis, val.		
	Minimalus poreikis, val.	Didžiausias poreikis, val.	Siūlomas taikyti vidurkis
Informavimas	2	40	8
Konsultavimas	-	16	8
Mokymas	10	40	20
Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas	8	160	40
Sveikatos stiprinimo veiklos organizavimas	20	200	40

Jei VSB neturi tinkamos kvalifikacijos specialisto, jis turi užtikrinti tokio specialisto samdymą:

- sudarant naują darbo sutartį (VSB tokiu atveju turės tinkamos kvalifikacijos darbuotoją, ir į paslaugos kainą bus skaičiuojamas šio naujai samdomo specialisto darbo užmokestis, dėl kurio sutariama darbo sutartyje);

- rinkoje perkant tinkamos kvalifikacijos specialisto paslaugą konkrečiai intervencijai suteikti. Kainos nustatymo (ne Paslaugos teikimo) momentu, jei nėra galimybės įvykdyti viešąjį pirkimą ar atlikti atskirą rinkos apžvalgą (kad įsitikinti, jog rinkoje yra būtinų paslaugų, remiantis LR Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis) gali būti naudojama analogiškų galiojančių sutarčių analizė. Kitaip tariant, VSB organizuoja paslaugas, kurioms perka lektoriaus paslaugas. Šio lektoriaus kvalifikacija yra tokia, kuri būtina Paslaugos konkrečios intervencijos teikimui. Nustatant šios Paslaugos intervencijos planuojamą teikimo kainą, imamas to specialisto atlygis ir pritaikomas kainos skaičiavimo algoritme.

Su intervencijos teikimu papildomos valdymo, koordinavimo ir pan. darbo užmokesčio sąnaudos tiek šiam specialistui, tiek susijusiems darbuotojams turi būti įtraukiamos vieną kartą į netiesiogines išlaidas (pagal fiksuotą dydį) intervencijos skaičiavimo algoritmo pabaigoje. Pvz., jei šis specialistas Paslaugos gavėjams dalina apklausos anketas, vėliau surenka, suveda ir pateikia išvadas dėl Paslaugos kokybės gerinimo – tai su šiais veiksmais susijęs darbo užmokestis nėra intervencijos teikimo išlaidos, bet turi būti įskaičiuotos į netiesiogines Paslaugos teikimo išlaidas.

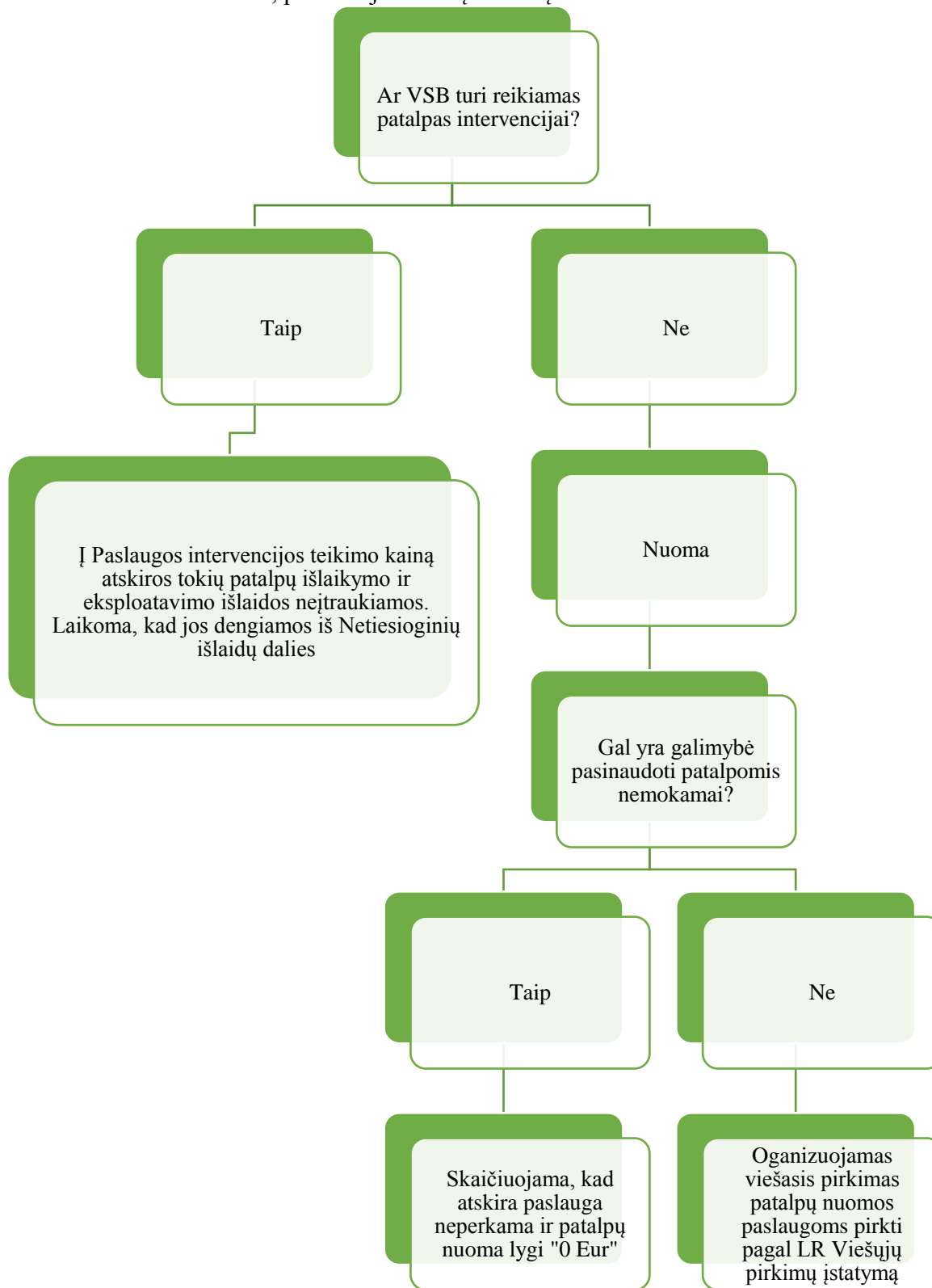
Atkreipiame dėmesį, kad Paslaugos turinio organizavimo lentelėje nurodyti minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai, todėl VSB, atsižvelgdamas į savo patirtį, planuojamas Paslaugos teikimo apimtis ir kitus aspektus, kurie, VSB nuomone, gali turėti esminės įtakos Paslaugos teikimui, gali nustatyti papildomus reikalavimus specialistui – bet tik tuo atveju, jei tai neprieštarauja LR Viešųjų

pirkimų įstatymui, VSB vidinėms veiklos organizavimo taisyklėms ir/ ar planuojamos teikti Paslaugos matmenų (kokybės, apimties ir pan.).

### **5.3.2. VERTINIMAS „PATALPOS“**

**Vertinant išteklius „Patalpos (infrastruktūra)“**, VSB, nustatantis Paslaugos kainą, turėtų atsakyti į klausimą „Ar VSB turi nurodytus reikalavimus atitinkančias patalpas ir pan. stambia infrastruktūrą, kad galima būtų suteikti numatytą intervenciją?“. Pvz., ar VSB turi salę ar pan. patalpą, kurioje galėtų būti organizuojami mokymai 15 asmenų grupei.

Vertinimas atliekamas, panaudojant tokią schemą:



Jei VSB turi patalpas, kurios pasižymi būtinomis charakteristikomis (talpa, atitikimas statybos techniniams reglamentams, higienos normoms ir pan.), kaip apibrėžta Paslaugos turinio detalizavimo lentelėje, su šių patalpų eksploatacija, išlaikymu ir pan. išlaidos nėra nurodomos/ skaičiuojamos atskirai – laikoma, kad tokiomis išlaidoms padengti naudojamos lėšos iš Netiesioginių išlaidų eilutės.

Jei VSB neturi būtinomis charakteristikomis pasižyminčių patalpų, VSB turėtų tokias patalpas surasti:

- gal VSB bendradarbiauja su vietos viešaisiais subjektais ir turi galimybes nemokamai pasinaudoti šių tiekėjų patalpomis (kurios pasižymi būtinomis charakteristikomis) – pvz., darželiai, mokyklos, socialinių paslaugų įstaigos, seniūnijos, kultūros centrai ir pan. Tokiu atveju paslauga rinkoje neperkama, jos įkainojimas – „0 Eur“;

- nuomotis iš privačių asmenų: organizuojamas atskiras viešasis patalpų (arba patalpų su būtinu inventoriumi) nuomos paslaugų pirkimas konkrečios intervencijos teikimui Paslaugos turinio detalizavimo lentelėje numatytais sąlygomis. Tokiu atveju į Paslaugos intervencijos teikimo kainą įskaičiuojama patalpų (arba patalpų su būtinu inventoriumi) nuomos paslaugos kaina. Paslaugos teikėjo paieškos, intervencijos atlikimo grafikos suderinimas ir pan. veiklos nėra intervencijos dalis, tačiau priskiriama bendrai Paslaugos organizavimo (administravimo, valdymo) funkcijas (veiklai), todėl laikoma, kad susijusios išlaidos dengiamos iš Netiesioginių išlaidų dalies.

Atkreipiame dėmesį, kad nuomos atveju VSB:

- gali pasirinkti vien patalpų nuomos paslaugas – jei turi pakankamą kitą inventorių ir susijusį turtą;

- gali rinktis paslaugą, į kurią įeina tiek patalpų, tiek inventoriaus nuoma – tuo atveju, jei VSB neturi tinkamo inventoriaus ar turimą inventorių per sudėtinga/ pernelyg brangu/ netikslinga vežtis į intervencijos teikimo vietą. Pvz., gali būti perkama salė (su klausytojams skirtomis kėdėmis-stalais) nuomos paslauga, į kurią taip pat įeina projektoriaus, įgarsinimo bei kompiuterio mokymų medžiagos demonstravimui nuoma didelės grupės mokymams;

- organizuojant ilgos trukmės mokymus (pvz., kai vienu kartu organizuojami mokymai trunka ilgiau kaip 4 val.), į perkamos paslaugos apimtį gali būti įtraukiamas dalyviams organizuojamas maitinimas ir susijusios išlaidos (pvz., kavos pertraukos organizavimas, pietūs, vanduo ir t. t.);

- visos šios sąlygos turi būti identifikuotos ir nurodytos kaip techninė specifikacija patalpų nuomos paslaugos viešajam pirkimui.

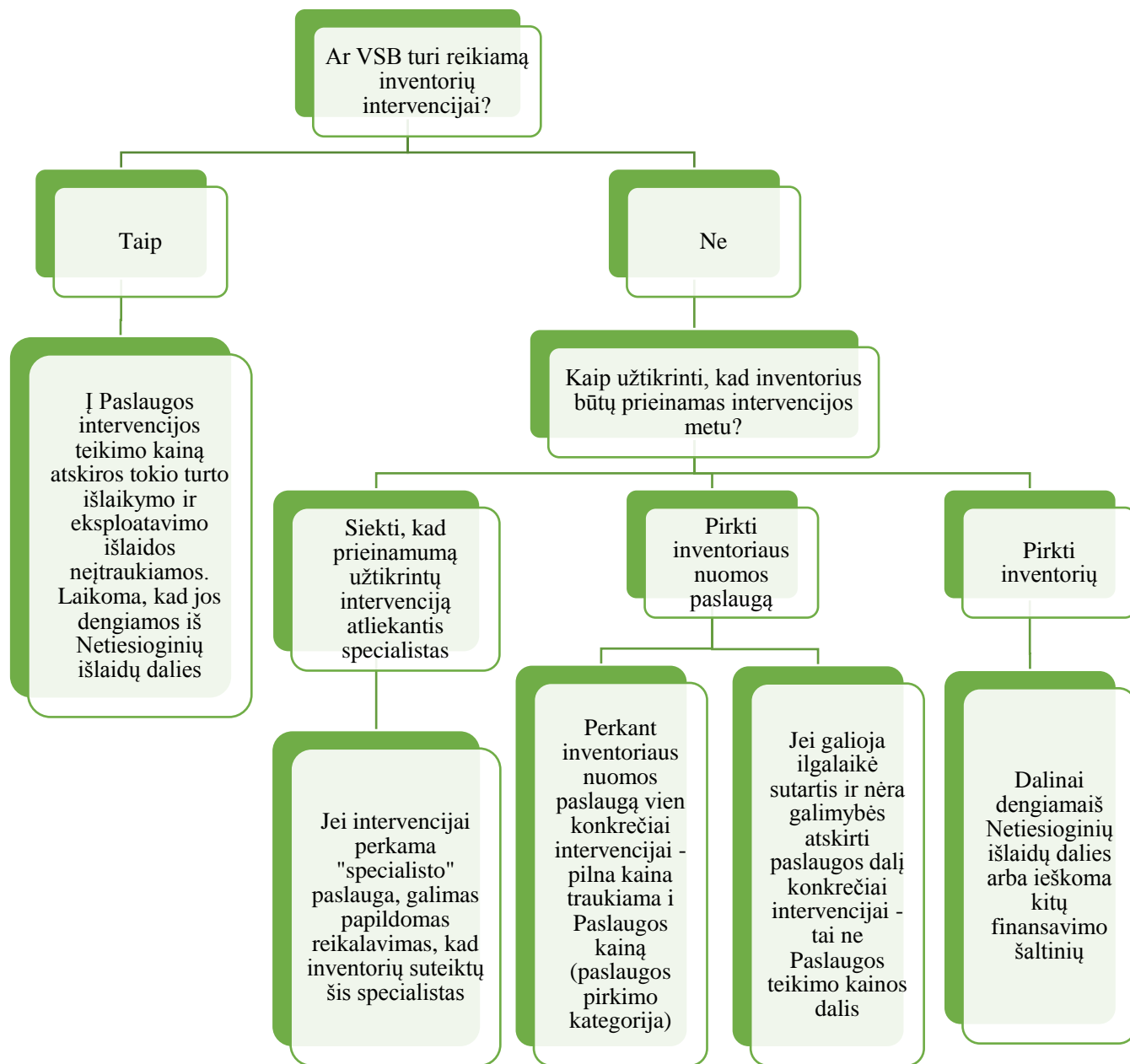
### 5.3.3. VERTINIMAS „INVENTORIUS“

**Vertinant išteklius „Inventorius (ir pan. turtas)“**, VSB, nustatantis Paslaugos kainą, turėtų atsakyti į klausimą „Ar VSB turi nurodytus reikalavimus atitinkantį inventorių, kurį panaudojant intervencija galėtų būti suteikta numatyta apimtimi?“. Inventoriumi gali būti laikoma:

- kilnojamojo ir nekilnojamojo pobūdžio turtas (ne patalpos), kuris naudojamas, teikiant konkrečią Paslaugos intervenciją: įranga, įrenginiai ir pan.
- pagalbinės, vienkartinės priemonės, būtinos konkrečiai Paslaugos intervencijai suteikti.
- šis turtas nurodomas Paslaugos turinio detalizavimo lentelėje.

Pvz., ar VSB turi šiaurietiško vaikščiojimo lazdų komplektą kiekvienam iš planuojamos Paslaugos gavėjų grupės dalyviui, kai numatoma intervencija susijusi su šiaurietiško ėjimo įgūdžių formavimu?

Vertinimas atliekamas, panaudojant tokią schemą:



Jeif VSB turi inventorių konkrečiai Paslaugos intervencijai suteikti ir šio turto pakanka, atskiros susijusios išlaidos neapskaičiuojamos – laikoma, kad jos dengiamos iš Paslaugos teikimo Netiesioginių išlaidų eilutės.

Jeif VSB neturi būtino inventoriaus ar turimo inventoriaus nepakanka, VSB iki intervencijos teikimo pradžios turi aprūpinti Paslaugos gavėjus šiuo turto. Šiame žingsnyje slypi ir tam tikra problema – SAM dažniausiai nepriimtina, kad į Paslaugos teikimą būtų įtrauktos ilgalaikio turto įsigijimo išlaidos, kadangi šis turtas naudotinas ne vienai paslaugai teikti. Kitaip tariant, draudžiamas ilgalaikio materialaus/ nematerialaus turto įsigijimas paslaugų, finansuojamų iš SAM biudžeto, lėšomis.

Taipogi būtų netikslinga (valstybės lėšų požiūriu) į Paslaugos kainą (kuri nustatoma, pvz., metams) įtraukti trumpalaikio turto įsigijimą, jei toks turtas nėra pilnai sunaudojamas per Paslaugos (intervencijos) teikimo laikotarpį ir po įsigijimo naudojamas ne vienai Paslaugai (bet, pvz., kitos Paslaugos gavėjų grupės intervencijoms arba išvis kitokiai VSB teikiamai paslaugai). Situaciją iliustruojantis pavyzdys. VSB žingsniamačių kiekvienam Paslaugos gavėjui (pagal planuojamą Paslaugos gavėjų skaičių vienoje grupėje) įtraukia į tiesiogines išlaidas (prekių pirkimą). VSB apskaičiuoja Paslaugos kainą su tokiu pirkimu konkrečiai grupei (pvz., 15 asmenų grupei – 15 vnt. žingsniamačių). VSB patvirtina apskaičiuotą kainą su tokiu pirkimu visiems metams. Per metus tokią paslaugą suteikia, sakykime, 3 kartus, t. y. per metus suteikia „3“ Paslaugas, ir norėtų, kad iš valstybės biudžeto tiksline dotacija būtų sumokėta visa „3“ paslaugų kaina. Gaunasi, kad valstybės biudžeto lėšomis planuojama apmokėti žingsniamačių įsigijimą 3 kartus, kai realiai jie gali būti įsigyti tik 1 kartą, bet naudojami visų „3“ paslaugų metu.

Taigi, bene pirmasis žingsnis – įsitikinti, ar reikalaujamas (būtinasis) inventorių – sunaudojamas per Paslaugos teikimo ciklą ar ne. Kitaip tariant, jei intervencijai suteikti būtinos vienkartinės pirštinės, jos gali būti perkamos kaip trumpalaikis turtas konkrečiai intervencijai suteikti (Paslaugos kainos kategorija „prekių įsigijimas“).

Vis dėlto dažniausiai kalbama apie turtą, kuris gali būti tiek trumpalaikis, tiek ilgalaikis (pagal vidines VSB buhalterinės apskaitos taisykles), tačiau neišnaudojamas (nesuvartojamas) per Paslaugos teikimo ciklą – pvz., hanteliai<sup>xciiv</sup>, kilimėliai jogai ar šiaurietiško vaikščiojimo (ėjimo) lazdu kompleksas.

Tokio inventoriaus, kuris nesunaudojamas per vieną Paslaugos teikimo ciklą, kurio VSB neturi ir kurio neleidžiama įsigyti konkrečios Paslaugos teikimo „sąskaita“, prieinamumas gali būti sprendžiamas šiais būdais:

1. kad inventorių suteiktų tas pat specialistas, kuris teiks konkrečią intervenciją. Aišku, tai tinkamai tik tuo atveju, jei tokio specialisto paslauga yra perkama rinkoje ir jei specialistas turi tokio inventoriaus. Prieš įtraukiant inventoriaus suteikimo reikalavimą į Techninę specifikaciją, VSB turi atlikti preliminarą apklausą ir įsitikinti, kad tokią paslaugą galės įsigyti rinkoje, kai ateis momentas organizuoti viešąjį pirkimą;

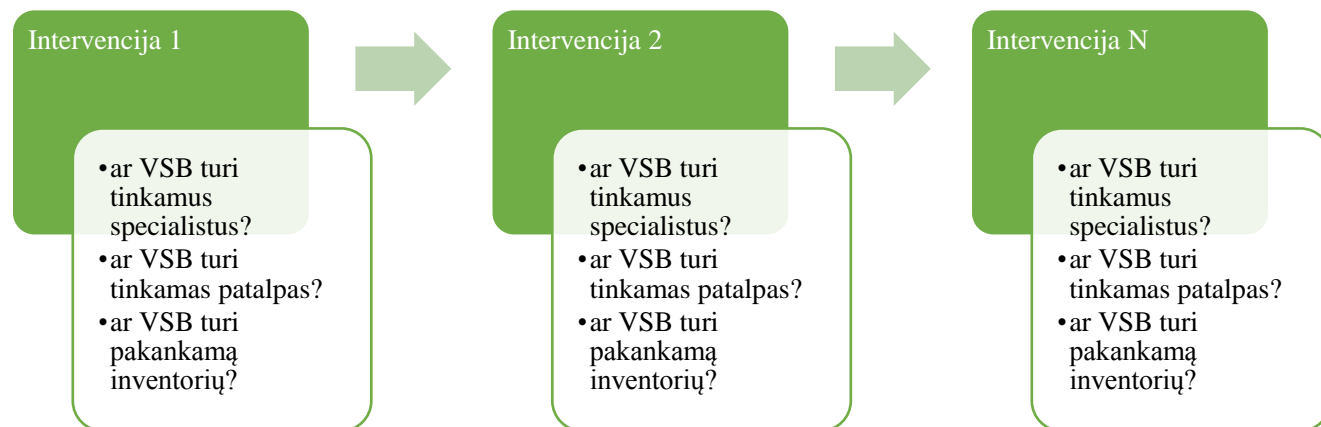
2. rinkoje perkant inventoriaus nuomos paslaugas konkrečiai intervencijai. T. y. VSB ieško rinkoje tiekėjų, kurie galėtų aprūpinti Paslaugos gavėjus būtinu inventoriu intervencijos teikimo metu. Tenka pastebėti, kad tokia paslauga dažniausiai prieinama tik didmiesčių savivaldybėse, kuriose poreikis panašioms paslaugoms yra didesnis ir kur didesnė potencialių paslaugų teikėjų veiklos diversifikacija. Jei tokia paslauga rinkoje teikiama, organizuojamas viešasis pirkimas ir į Paslaugos teikimo kainą įtraukiama inventoriaus nuomos paslaugos kaina (kategorija „paslaugų pirkimas“);

3. jei VSB turi ilgalaikę sutartį su inventorius nuomos paslaugas teikiančia organizacija, į Paslaugos kainą VSB gali įtraukti dalį tokios sutarties vertės – bet tik tuo atveju, jei yra galimybė atskirti inventorius nuomos paslaugos dalį, tenkančią konkrečios Paslaugos intervencijos teikimui. Pvz., ilgalaikė sutartis pasirašyta taip, kad 1 paslaugos teikimas kainuoja 50 Eur su PVM, o į „1 paslaugos teikimą“ įeina konkrečių būtinų inventorius vienetų nuoma būtinam Paslaugos gavėjų skaičiui. Tokiu atveju į kategoriją „paslaugų pirkimas“ gali būti įtraukta minėta 50 Eur paslaugos vertė.

4. jei VSB turi ilgalaikę sutartį su inventorius nuomos paslaugas teikiančia organizacija, bet sutartis pasirašyta taip, kad nėra galimybių atskirti nuomos, tenkančios konkrečiai intervencijai – pvz., numatyta nuomos kaina ilgam laikotarpiui tokiam inventorių sąrašui, kuris yra neskaidomas ir yra per platus konkrečiai intervencijai pagal skaičiuojamą Paslaugą. Tokiu atveju laikoma, kad VSB turi šias lėšas padengti savo įprastos veiklos finansavimo lėšomis arba iš Netiesioginių išlaidų eilutės.

5. Jei VSB planuoja teikti konkrečią Paslaugą plačia apimtimi, o inventorių naudoti ir kitokioms VSB teikiamoms paslaugoms, VSB ne Paslaugos teikimo metuose gali įsigyti inventorius iš VSB įprastos veiklos finansavimo šaltinių ar kitokių lėšų (pvz., iš Netiesioginių išlaidų eilutės).

Šio dokumento 1.3 dalyje pateikta išteklių vertinimo seka išlaikoma kiekvienai Paslaugą sudarančiai intervencijai ir jos sudedamosioms dalims:



Toliau pateikiamas konkrečių Paslaugų skaičiavimas (pagal intervencijas).

## **6. PASLAUGOS KAINOS NUSTATYMAS (VERTINIMAS PINIGINE IŠRAIŠKA)**

Šiame dokumente pateikiamas konkretus Paslaugos teikimo kainos nustatymo pavyzdys Šalčininkų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro pateiktų duomenų pagrindu. Norėtume taip pat atkreipti dėmesį, kad ši informacija naudojama Paslaugos potencialios kainos nustatymui, tačiau

nėra pagrindas tvirtinti kaip konkrečios Paslaugos teikimo kainą. Tai algoritmas, kurį kiekvienas visuomenės sveikatos biuras galėtų naudoti, pritaikant savo situacijai.

Pateikiami visų Įvade nurodytų VSS paslaugų kainos nustatymo pavyzdžiai.

Prognozuojant intervencijos teikimui būtinų prekių/ paslaugų pirkimo kainą, Paslaugos teikėjas gali vadovautis pasirašytų panašių sutarčių nuostatomis (pvz., taikyti panašias intervencijas atliekančio specialisto valandinį įkainį), atlikti rinkos tyrimą (kaip tai apibrėžta LR Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatose) arba įvykdyti konkretų viešąjį pirkimą (laikantis LR Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų).

### **6.1. VSS PASLAUGOS „65 M. IR VYRESNIŲ ASMENŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, SKATINANT JŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ“ KAINOS NUSTATYMAS**

Paslaugos kaina nustatoma:

- Aprašyme identifikuojamos pagrindinės Paslaugos kainai įtakos turintys veiksniai (trukmė, intervencijų pobūdis ir ypatumai, reikalavimai specialistams, patalpoms ir inventoriui);
- VSB įvertina savo turimus išteklius pagal šiame dokumente 1.3 dalyje pateikta vertinimo seką;
- VSB apskaičiuoja Paslaugos teikimo kainą. Dokumento rengėjai pateikia kainos skaičiavimą, remdamiesi Šalčininkų rajono savivaldybės VSB pateikta informacija, bet pažymi, kad negali būti laikoma galutine Paslaugos teikimo kaina.

Minėtos VSS paslaugą sudaro 4 intervencijos, todėl VSB įvertina kiekvieną intervenciją pagal pateiktą veiksmų seką. BUA buvo pateiktos rekomenduojamos skaičiavimo lentelės.

Pateikiamas teorinis kainos nustatymo mechanizmas.

### Intervencija 1

Intervencija 1	Individualus žodinis konsultavimas, atliekant asmens būklės ir fizinio pajėgumo vertinimą, sudarant individualų fizinio aktyvumo planą: - Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje - Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga (VSB tokio specialisto neturi). Kiekvienam Paslaugos gavėjui – 5 val.; rekomenduojamas gavėjų grupės dydis 5-15 asm., tačiau kaina apskaičiuojama 10 asmenų grupei. Taigi, viso 5 val. * 10 asm.; 50 val. konsultacijų. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. VSB samdo specialistą panašioms veikloms vykdyti, viena tokio specialisto paslaugos kaina – 14 Eur - Būtinai patalpas VSB turi - Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				0	nenumatoma
-					
2. Kitos išlaidos				700,00	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto paslaugos pirkimas	Val.	14,00	50	700,00	
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 1:</b>				<b>700,00</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	-
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	700	25	175,00	700,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 1:</b>				<b>175,00</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 1 teikimo kaina:</b>				<b>875,00</b>	-

### Intervencija 2

Intervencija 2	Grupiniai mokymai sveiko senėjimo temomis (akcentuojant fizinio aktyvumo vaidmenį): - Darbas auditorijoje/ salėje - Bendra mokymų ciklo trukmė – 12 val. Mokymų intervencija suteikiama iškart visai grupei - Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga (VSB tokio specialisto neturi). Kaina skaičiuojama visai intervencijai visai Paslaugos gavėjų grupei. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. VSB samdo specialistą panašioms veikloms vykdyti, viena tokio specialisto paslaugos kaina – 14 Eur - Būtinai patalpas VSB turi - Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				0	nenumatoma
-					-
2. Kitos išlaidos				168,00	-
Paslaugos	Val.	14,00	12	168,00	Kaina nurodyta remiantis 1 priede

intervenciją teikiančio specialisto paslaugos pirkimas					pateiktu atsakymu. Primename, kad šis skaičius tinkamas bendram kainos nustatymo principui ir algoritmui, tačiau konkrečios kainos nustatymui turi būti atliekamas atskiras viešasis pirkimas, kurio metu pateiktas mato vieneto įkainojimas gali būti kitoks (įvardijus būtinas sąlygas ir reikalavimus)
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 2:</b>				<b>168,00</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	-
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	168,00	25	42,00	168,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 2:</b>				<b>42,00</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 2 teikimo kaina:</b>				<b>210,00</b>	-

### Intervencija 3

Intervencija 3	Grupiniai praktiniai užsiėmimai, formuojant sveikatai palankius kasdienesius fizinio aktyvumo įpročius: - Įvairaus pobūdžio grupinės fizinio aktyvumo pratybos (bendra trukmė – 34 val. per 3 mėn.) - Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga (VSB tokio specialisto neturi). Kaina skaičiuojama visai intervencijai visai Paslaugos gavėjų grupei. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. VSB samdo specialistą panašioms veikloms vykdyti, viena tokio specialisto paslaugos kaina – 14 Eur - VSB buveinėje yra būtinos patalpos, tačiau kitose gyvenvietėse būtinų patalpų VSB neturi, tačiau turi galimybę nemokamai naudotis patalpomis, atitinkančiomis nurodytus intervencijos teikimo reikalavimus - Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				0	nenumatoma
-					-
2. Kitos išlaidos					
Paslaugos intervenciją teikiančių specialistų paslaugų pirkimas	Val.	14,00	34,0	476,00	
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 3:</b>				<b>476,00</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	476,00	25	119,00	476,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 3:</b>				<b>119,00</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 3 teikimo kaina:</b>				<b>595,00</b>	-

#### Intervencija 4

Intervencija 4	<p>Informacijos rengimas ir sklaida sveiko senėjimo temomis (akcentuojant fizinio aktyvumo vaidmenį):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Rašytinė medžiaga (įvairūs leidiniai ir pan.), skirta visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos gavėjams, kuri dalinama Paslaugos gavėjams susijusių intervencijų metu.</li> <li>- VSB specialistas paruošia medžiagos turinį (pvz., esant galimybei, dalį medžiagos paima iš turimų lankstinukų, bendradarbiaujančių organizacijų ir pan.), spaudos paslaugos perkamos</li> <li>- Remiantis Šio dokumento 1.3.1 dalyje pateiktą medžiagą, rekomenduojamas pasiruošimo laiko vidurkis informavimo atveju – 8 val. Priklausomai nuo informavimo apimties bei informacinės medžiagos prieinamumo (pvz., leidinių rengimo atveju), gali būti parinktas kitas <i>pagrįstas</i> laiko poreikis. Taigi, VSB specialisto darbo laiko poreikis – 8 val.</li> </ul> <p><b><i>Ateityje gali būti sprendžiamas klausimas tokias paslaugas (informavimo medžiagos kūrimo, spaudos ir pan.) pirkti centralizuotai, tačiau šiuo metu tokia veikla nėra tokiu būdu organizuojama.</i></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Būtiną patalpą VSB turi</li> <li>- Būtiną inventorių pasiruošimui intervencijai VSB specialistas turi</li> </ul>				
Tiesioginės išlaidos:	Mato vnt.	Vnt. kaina, Eur	Vnt. skaičius	Bendra vertė, Eur	Komentarai
1. DU fondas:				61,92	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto darbo užmokesčio fondas	d.val.	7,74	8	61,92	2019 m. už birželio mėn. 7,74 Eur/1 val. 2018 m. liepos mėn. 4,09 Eur/1 val. Skirtumas yra didžiulis, nes nuo 2019 m. sausio mėn. pakilo koeficientai. Išskaičiuoti 1 val. atlyginimą remiantis metų vidurkiu būtų neracionalu. Paimtas 2019 m. birželio mėn. vidurkis (Šalčininkų rajono savivaldybės VSB pateikta informacija)
2. Kitos išlaidos				77,96	
Maketavimo ir spaudos paslaugų pirkimas informacinei medžiagai	Bendra suma	77,96	1	77,96	<p>Daroma prielaida, kad dažniausias formatas – A4, dvigubas lenkimas. Bendras tiražas (per visas priemones) konkrečiai intervencijai – apie 100 vnt. (dvipusis 4+4: A4 su 2 lenkimais (210 mm * 99 mm) Popierius kreidinis 150 g/ m2 blizgus / matinis /). Interneto pasiūlymai:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Mreklama<sup>xcv</sup>: maketavimas 20-70 Eur (imamas 45 Eur vidurkis) + spauda 34 Eur su PVM. Pasiūlymo vertė 79 Eur su PVM</li> <li>- Spartireklama<sup>xcvi</sup>: maketavimas bent 1 val. 36,30 Eur su PVM + spauda 36,30 Eur su PVM. Pasiūlymo vertė mažiausiai 72,60 Eur su PVM</li> <li>- Sirma<sup>xcvii</sup>: maketavimas (tiksliai vertė nenumatyta, sprendžiama</li> </ul>

					pagal konkretų užsakymą, bet minimali vertė – 30 Eur be PVM) 36,30 Eur su PVM + spauda 45,98 Eur su PVM. Pasiūlymo vertė mažiausiai 82,28 Eur su PVM Pasiūlymų vidurkis – apie 77,96 su PVM.
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 4:</b>				<b>139,88</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	139,88	25	34,97	139,88 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 4:</b>				<b>34,97</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 4 teikimo kaina:</b>				<b>174,85</b>	-

Bendra Paslaugos teikimo kaina (suvestinė pagal BUA formą):

Paslaugos kainos sudedamosios dalys	Tiesioginės išlaidos:			Netiesioginės išlaidos, Eur	Bendra intervencijos teikimo kaina, Eur
	Specialistų darbo užmokesčio fondas	Kitos išlaidos	Bendra tiesioginių išlaidų vertė, Eur		
Intervencija 1	0,00	700,00	700,00	175,00	875,00
Intervencija 2	0,00	168,00	168,00	42,00	210,00
Intervencija 3	0,00	476,00	476,00	119,00	595,00
Intervencija 4	61,92	77,96	139,88	34,97	174,85
<b>Bendra Paslaugos teikimo kaina, Eur:</b>					<b>1.854,55</b>

Paslaugos teikimo kaina, pagal BUA 1 priede pateiktą formą

		Kiekybinė išraiška	Pastabos, paaiškinimai ir pan. informacija (jei būtina)
VSS paslaugos gavėjų grupės dydis, asm.:		10	Rekomenduojamas dydis 5-15. Kaina skaičiuojama vidutiniam dydžiui – 10 asm.
VSS paslaugos teikimo kaina, Eur:	VSS paslaugos gavėjų grupei: 15 asmenų	1.854,55	Aukščiau pateiktos lentelės
	VSS paslaugos gavėjui: (1 asmeniui)	~185,49 Eur	1.854,55 Eur / 10 asm.
VSS paslaugos teikimo sudedamosios dalys:	Tiesioginės išlaidos: (Darbo užmokesčio fondas)	61,92	Aukščiau pateiktos lentelės
	Tiesioginės išlaidos: (Kitos išlaidos)	1.421,96	Aukščiau pateiktos lentelės
	Netiesioginės išlaidos: (25 proc.)	370,97	Aukščiau pateiktos lentelės

## **6.2. VSS PASLAUGOS „NUTUKIMO PREVENCIJA, SKATINANT SVEIKĄ MITYBĄ, OPTIMALŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ, DIDINANT PSICHOLOGINĮ ATSPARUMĄ TARP 19-64 METŲ ASMENŲ“ KAINOS NUSTATYMAS**

Paslaugos kaina nustatoma:

- Aprašyme identifikuojamos pagrindinės Paslaugos kainai įtakos turintys veiksniai (trukmė, intervencijų pobūdis ir ypatumai, reikalavimai specialistams, patalpoms ir inventoriui);
- VSB įvertina savo turimus išteklius pagal šiame dokumente 1.2 dalyje pateikta vertinimo seką;
- VSB apskaičiuoja Paslaugos teikimo kainą. Dokumento rengėjai pateikia kainos skaičiavimą, remdamiesi Šalčininkų rajono savivaldybės VSB pateikta informacija, bet pažymi, kad negali būti laikoma galutine Paslaugos teikimo kaina.

Minėtos VSS paslaugą sudaro 5 intervencijos, todėl VSB įvertina kiekvieną intervenciją pagal pateiktą veiksmų seką. BUA buvo pateiktos rekomenduojamos skaičiavimo lentelės.

### Intervencija 1

Intervencija 1	Viena individuali konsultacija, sudarant individualaus fizinio aktyvumo planą: - Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje - VSB turi specialistą, kuris suteiktų intervenciją. Kiekvienam Paslaugos gavėjui – 1 val.; rekomenduojamas gavėjų grupės dydis 10-24 asm., kaina apskaičiuojama vidutinei 15 asmenų grupei. Taigi, viso 1 val. * 15 asm.; 15 val. konsultacijų. Kadangi intervenciją teiks VSB darbuotojas (-ai), būtina numatyti tiek „kontaktines“ valandas (15 val.), tiek įvertinti darbo laiką, būtiną pasiruošimui. Remiantis Šio dokumento 1.3.1 dalyje pateiktą medžiagą, rekomenduojamas pasiruošimo laikas konsultavimo atveju – 8 val. Vis dėlto numatoma ne grupės, o atskirų asmenų (individualus) konsultavimas, todėl pasiruošimo laiko poreikis didinamas tuo santykiu, kad 1 val. asmeniui – 1 val. pasiruošimas. Bendras darbuotojo darbo laiko poreikis šiai intervencijai: -- kontaktinės valandos: 1 val. * 15 asm.; viso 15 val. -- pasiruošimo valandos: 8 val. + 1 val. * 15 asm.; viso 23 val. -- bendras intervencijos darbo laiko poreikis 38 val. - Būtinai patalpas VSB turi - Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)				
Tiesioginės išlaidos:	Mato vnt.	Vnt. kaina, Eur	Vnt. skaičius	Bendra vertė, Eur	Komentarai
1. DU fondas:					
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto darbo užmokesčio fondas	d.val.	7,74	38	294,12	2019 m. už birželio mėn. 7,74 Eur/1 val. 2018 m. liepos mėn. 4,09 Eur/1 val. Skirtumas yra didžiulis, nes nuo 2019 m. sausio mėn. pakilo koeficientai. Išskaičiuoti 1 val. atlyginimą remiantis metų vidurkiu būtų neracionalu. Paimtas 2019 m. birželio mėn. vidurkis (žr. 2 priedą)
2. Kitos išlaidos				0	nenumatoma
-					-

<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 1:</b>				<b>294,12</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	-
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	294,12	25	73,53	294,12 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 1:</b>				<b>73,53</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 1 teikimo kaina:</b>				<b>367,65</b>	-

## Intervencija 2

Intervencija 2	<p>Informacijos apie vaikščiojimo ir/ ar važiavimo dviračiais galimybes sklaida, skatinant fizinį aktyvumą:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- VSB specialistas paruošia medžiagos turinį (pvz., esant galimybei, dalį medžiagos paima iš turimų lankstinukų, bendradarbiaujančių organizacijų ir pan.), spaudos paslaugos perkamos</li> <li>- Remiantis Šio dokumento 1.3.1 dalyje pateiktą medžiagą, rekomenduojamas pasiruošimo laiko vidurkis informavimo atveju – 8 val. Priklausomai nuo informavimo apimties bei informacinės medžiagos prieinamumo (pvz., leidinių rengimo atveju), gali būti parinktas kitas <i>pagrįstas</i> laiko poreikis. Taigi, VSB specialisto darbo laiko poreikis – 8 val.</li> <li>- Būtiną patalpą VSB turi</li> <li>- Būtiną inventorių pasiruošimui intervencijai VSB specialistas turi</li> </ul>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				61,92	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto darbo užmokesčio fondas	d.val.	7,74	8	61,92	2019 m. už birželio mėn. 7,74 Eur/1 val. 2018 m. liepos mėn. 4,09 Eur/1 val. Skirtumas yra didžiulis, nes nuo 2019 m. sausio mėn. pakilo koeficientai. Išskaičiuoti 1 val. atlyginimą remiantis metų vidurkiu būtų neracionalu. Paimtas 2019 m. birželio mėn. vidurkis (žr. 2 priedą)
2. Kitos išlaidos				77,96	
Maketavimo ir spaudos paslaugų pirkimas informacinei medžiagai	Bendra suma	77,96	1	77,96	<p>Daroma prielaida, kad dažniausias formatas – A4, dvigubas lenkimas. Bendras tiražas (per visas priemones) konkrečiai intervencijai – apie 100 vnt. (dvipusis 4+4: A4 <i>su 2 lenkimais</i> (210 mm * 99 mm) <i>Popierius kreidinis</i> 150 g/ m2 <i>blizgus / matinis</i> /). Interneto pasiūlymai:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Mreklama<sup>xcviii</sup>: maketavimas 20-70 Eur (imamas 45 Eur vidurkis) + spauda 34 Eur su PVM. Pasiūlymo vertė 79 Eur su PVM</li> <li>- Spartireklama<sup>xcix</sup>: maketavimas bent 1 val. 36,30 Eur su PVM + spauda 36,30 Eur su PVM. Pasiūlymo vertė mažiausiai 72,60 Eur su PVM</li> <li>- Sirma<sup>c</sup>: maketavimas (tikslī vertė nenumatyta, sprendžiama pagal</li> </ul>

					konkretų užsakymą, bet minimali vertė – 30 Eur be PVM) 36,30 Eur su PVM + spauda 45,98 Eur su PVM. Pasiūlymo vertė mažiausiai 82,28 Eur su PVM Pasiūlymų vidurkis – apie 77,96 su PVM.
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 2:</b>				<b>139,88</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	-
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	139,88	25	34,97	139,88* 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 2:</b>				<b>34,97</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 2 teikimo kaina:</b>				<b>174,85</b>	-

### Intervencija 3

Intervencija 3	<p>Grupiniai mokymai sveikos mitybos temomis, suteikiant žinių apie atsvario ir nutukimo priežastis, pasekmes ir būdus, kaip to išvengti:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Grupė: 10-24 asm. (viena grupė, nepriklausomai nuo gavėjų grupės dydžio rekomenduojamo dydžio ribose)</li> <li>- 4 teorinio-praktinio pobūdžio paskaitos/ seminarai (bendra trukmė – 4 val.) sveikos mitybos temomis: teorinės - praktinės paskaitos/ seminarai apie sveiko maisto gamimą namuose, sveikesnių produktų pasirinkimą, daržovių vartojimą, pirkinų sąrašo sudarymą, sveikų užkandžių gamybą, sveikų patiekalų receptus</li> <li>- VSB turi specialistą, kuris suteiktų intervenciją (žr. 2 priedą). Kadangi intervenciją teiks VSB darbuotojas (-ai), būtina numatyti tiek „kontaktines“ valandas (4 val.), tiek įvertinti darbo laiką, būtiną pasiruošimui. Remiantis Šio dokumento 1.3.1 dalyje pateiktą medžiagą, rekomenduojamas pasiruošimo laikas mokymų atveju – 20 val. Bendras darbuotojo darbo laiko poreikis šiai intervencijai: <ul style="list-style-type: none"> <li>-- kontaktinės valandos: 4 val. (grupiniai mokymai vienai grupei)</li> <li>-- pasiruošimo valandos: 20 val.</li> <li>-- bendras intervencijos darbo laiko poreikis 24 val.</li> </ul> </li> <li>- Būtinai patalpas VSB turi</li> <li>- Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)</li> </ul>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				185,76	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto darbo užmokesčio fondas	d.val.	7,74	24	185,76	2019 m. už birželio mėn. 7,74 Eur/1 val. 2018 m. liepos mėn. 4,09 Eur/1 val. Skirtumas yra didžiulis, nes nuo 2019 m. sausio mėn. pakilo koeficientai. Išskaičiuoti 1 val. atlyginimą remiantis metų vidurkiu būtų neracionalu. Paimtas 2019 m. birželio mėn. vidurkis (žr. 2 priedą)
2. Kitos išlaidos				0	nenumatoma
-					
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 3:</b>				<b>185,76</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	

Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	185,76	25	46,44	185,76 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 3:</b>				<b>46,44</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 3 teikimo kaina:</b>				<b>232,20</b>	-

#### Intervencija 4

Intervencija 4	<p>Grupiniai mokymai-praktiniai užsiėmimai psichikos sveikatos stiprinimo temomis:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- 8 pratybų ciklas grupėje po 10-15 asmenų (viso ciklo bendra trukmė vienai grupei – 12 val.). Skaičiavimams naudojama sąlyga grupės dydžiui – 15 asm., todėl laikoma, kad sudaroma tik 1 grupė (pogrupis) intervencijai.</li> <li>- Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga (žr. 2 priedą). Gali būti 1 ar kelių specialistų paslauga – priklausomai nuo pasirinkamų temų ir esamos rinkos (specialistų prieinamumo) situacijos. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. Šiuo metu VSB neturi galiojančios sutarties panašios paslaugos teikimui, tačiau gali būti iš dalies taikomas vidurkis 14 Eur 1-ai valandai</li> <li>- VSB turi būtinas patalpas</li> <li>- Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)</li> </ul>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				0	nenumatoma
-					-
2. Kitos išlaidos				168,00	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto paslaugos pirkimas	Val.	14,00	12	168,00	Kaina nurodyta remiantis 2 priede pateiktu atsakymu. Primename, kad šis skaičius tinkamas bendram kainos nustatymo principui ir algoritmui, tačiau konkrečios kainos nustatymui turi būti atliekamas atskiras viešasis pirkimas, kurio metu pateiktas mato vieneto įkainojimas gali būti kitoks (įvardijus būtinas sąlygas ir reikalavimus)
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 4:</b>				<b>168,00</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	168,00	25	42,00	168,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 4:</b>				<b>42,00</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 4 teikimo kaina:</b>				<b>210,00</b>	-

#### Intervencija 5

Intervencija 5	<p>Praktiniai grupiniai fizinio aktyvumo užsiėmimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ciklą sudaro ne ilgesni kaip 3 mėn. reguliarūs užsiėmimai:</li> <li>-- grupinės vidutinio intensyvumo fizinio aktyvumo pratybos (šiaurietiškas ėjimas, žygiai, spartus ėjimas ir kt.)</li> <li>-- intensyvumas: ne mažiau kaip 150 min./ sav., ne rečiau kaip 3 k. per savaitę, kai vienas užsiėmimas trunka ne trumpiau kaip 0,5 val.</li> <li>- Paslaugos intervencija organizuojama tinkamomis oro sąlygomis lauke</li> </ul>				
----------------	--	--	--	--	--

	<p>- Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)  - Bendra trukmė – 30 val. Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga. Gali būti 1 ar kelių specialistų paslaugos – priklausomai nuo pasirinkamų temų ir esamos rinkos (specialistų prieinamumo) situacijos. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. Šiuo metu VSB neturi galiojančios sutarties panašios paslaugos teikimui, tačiau gali būti iš dalies taikomas vidurkis 14 Eur 1-ai valandai</p>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				0	nenumatoma
-					-
2. Kitos išlaidos				420,00	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto paslaugos pirkimas	Val.	14,00	30	420,00	Kaina nurodyta remiantis 1 priede pateiktu atsakymu. Primename, kad šis skaičius tinkamas bendram kainos nustatymo principui ir algoritmui, tačiau konkrečios kainos nustatymui turi būti atliekamas atskiras viešasis pirkimas, kurio metu pateiktas mato vieneto įkainojimas gali būti kitoks (įvardijus būtinas sąlygas ir reikalavimus)
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 5:</b>				<b>420,00</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	420,00	25	105,00	420,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 5:</b>				<b>105,00</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 5 teikimo kaina:</b>				<b>525,00</b>	-

Bendra Paslaugos teikimo kaina (suvestinė pagal BUA formą):

Paslaugos kainos sudedamosios dalys	Tiesioginės išlaidos:			Netiesioginės išlaidos, Eur	Bendra intervencijos teikimo kaina, Eur
	Specialistų darbo užmokesčio fondas	Kitos išlaidos	Bendra tiesioginių išlaidų vertė, Eur		
Intervencija 1	294,12	0,00	294,12	73,53	367,65
Intervencija 2	61,92	77,96	139,88	34,97	174,85
Intervencija 3	185,76	0,00	185,76	46,44	232,20
Intervencija 4	0,00	168,00	168,00	42,00	210,00
Intervencija 5	0,00	420,00	420,00	105,00	525,00
<b>Bendra Paslaugos teikimo kaina, Eur:</b>					<b>1.509,70</b>

Paslaugos teikimo kaina, pagal BUA 1 priede pateiktą formą

		Kiekybinė išraiška	Pastabos, paaiškinimai ir pan. informacija (jei būtina)
VSS paslaugos gavėjų grupės dydis, asm.:		15	Rekomenduojamas dydis 10-24. Kaina skaičiuojama vidutiniam dydžiui – 15 asm.
VSS paslaugos teikimo kaina, Eur:	VSS paslaugos gavėjų grupei: 15 asmenų	1.509,70	Aukščiau pateiktos lentelės
	VSS paslaugos gavėjui: (1 asmeniui)	~100,65 Eur	1.509,70 Eur / 15 asm.
VSS paslaugos teikimo sudedamosios dalys:	Tiesioginės išlaidos: (Darbo užmokesčio fondas)	541,80	Aukščiau pateiktos lentelės
	Tiesioginės išlaidos: (Kitos išlaidos)	665,96	Aukščiau pateiktos lentelės
	Netiesioginės išlaidos: (25 proc.)	301,94	Aukščiau pateiktos lentelės

### **6.3. VSS PASLAUGOS „SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS DARBOVIETĖJE“ KAINOS NUSTATYMAS**

Paslaugos kaina nustatoma:

- Aprašyme identifikuojamos pagrindinės Paslaugos kainai įtakos turintys veiksniai (trukmė, intervencijų pobūdis ir ypatumai, reikalavimai specialistams, patalpoms ir inventoriui);
- VSB įvertina savo turimus išteklius pagal šiame dokumente 1.2 dalyje pateikta vertinimo seką;
- VSB apskaičiuoja Paslaugos teikimo kainą. Dokumento rengėjai pateikia kainos skaičiavimą, remdamiesi Šalčininkų rajono savivaldybės VSB pateikta informacija, bet pažymi, kad negali būti laikoma galutine Paslaugos teikimo kaina.

Minėtos VSS paslaugą sudaro 3 intervencijos, todėl VSB įvertina kiekvieną intervenciją pagal pateiktą veiksmų seką. BUA buvo pateiktos rekomenduojamos skaičiavimo lentelės.

### Intervencija 1

Intervencija 1	<p>Dirbančiųjų grupės konsultavimas sveikos gyvensenos klausimais, naudojant parengtas ir išleistas metodines informacines priemones.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bendra trukmė per visą paslaugos teikimo laikotarpį – 3,5 val. (visiems Paslaugos gavėjų grupės pogrupiams, kurių, 15 asm. grupei, gali būti 3).</li> <li>- Darbas kabinete ar pan. nedidelėje patalpoje</li> <li>- VSB turi specialistą, kuris suteiktų intervenciją (žr. 3 priedą). Kadangi intervenciją teiks VSB darbuotojas (-ai), būtina numatyti tiek „kontaktines“ valandas (3,5 val.), tiek įvertinti darbo laiką, būtiną pasiruošimui. Remiantis Šio dokumento 1.2.1 dalyje pateiktą medžiagą, rekomenduojamas pasiruošimo laikas konsultavimo atveju – 8 val. Vis dėlto numatoma mažos grupės (pogrupo, kurį sudaro 5 asm.) konsultavimas, todėl pasiruošimo laiko poreikis didinamas tuo santykiu, kad 1 val. pogrupiui – 1 val. pasiruošimas. Bendras darbuotojo darbo laiko poreikis šiai intervencijai: <ul style="list-style-type: none"> <li>-- kontaktinės valandos: 3,5 val.</li> <li>-- pasiruošimo valandos: 8 val. + 1 val. * 3 pogrupiai; viso 11 val.</li> <li>-- bendras intervencijos darbo laiko poreikis 14,5 val.</li> </ul> </li> <li>- Būtinai patalpas VSB turi (žr. 3 priedą) – arba planuojama, kad tokiais patalpomis VSB specialistą aprūpins įmonė, gaunanti Paslaugą</li> <li>- Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi) (žr. 3 priedą)</li> </ul>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				112,23	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto darbo užmokesčio fondas	d.val.	7,74	14,5	112,23	2019 m. už birželio mėn. 7,74 Eur/1 val. 2018 m. liepos mėn. 4,09 Eur/1 val. Skirtumas yra didžiulis, nes nuo 2019 m. sausio mėn. pakilo koeficientai. Išskaičiuoti 1 val. atlyginimą remiantis metų vidurkiu būtų neracionalu. Paimtas 2019 m. birželio mėn. vidurkis (žr. 2 priedą)
2. Kitos išlaidos				0	nenumatoma
-					
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 1:</b>				<b>112,23</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	-
Netiesioginės išlaidos Intervencijai 1	Bendra vertė	112,23	5	28,05	112,23 * 25 proc. (apvalinama į „mažesnę“ pusę, kadangi 25 proc. yra maksimali riba)
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 1:</b>				<b>28,05</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 1 teikimo kaina:</b>				<b>140,28</b>	-

### Intervencija 2

Intervencija 2	<p>Informacijos apie vaikščiavimo naudą ir kitas fizinio aktyvumo formas sklaida:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Rašytinė medžiaga (naujienlaiškis, el. laiškas/ infografikas ir pan.), skirta visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos gavėjams, kuri siunčiama 6 mėn. iš eilės po 1 kartą per mėnesį.</li> </ul>
----------------	---

	<p>- VSB specialistas paruošia medžiagos turinį (pvz., esant galimybei, dalį medžiagos paima iš turimų lankstinukų, bendradarbiaujančių organizacijų ir pan.), spaudos paslaugos perkamos</p> <p>- Remiantis Šio dokumento 1.2.1 dalyje pateiktą medžiagą, rekomenduojamas pasiruošimo laiko vidurkis informavimo atveju – 8 val. Priklausomai nuo informavimo apimties bei informacinės medžiagos prieinamumo (pvz., leidinių rengimo atveju), gali būti parinktas kitas <i>pagrįstas</i> laiko poreikis. Taigi, VSB specialisto darbo laiko poreikis – 8 val.</p> <p>- Būtiną patalpą VSB turi (žr. 3 priedą)</p> <p>- Būtiną inventorių pasiruošimui intervencijai VSB specialistas turi (žr. 3 priedą)</p>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				61,92	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto darbo užmokesčio fondas	d.val.	7,74	8	61,92	2019 m. už birželio mėn. 7,74 Eur/1 val. 2018 m. liepos mėn. 4,09 Eur/1 val. Skirtumas yra didžiulis, nes nuo 2019 m. sausio mėn. pakilo koeficientai. Išskaičiuoti 1 val. atlyginimą remiantis metų vidurkiu būtų neracionalu. Paimtas 2019 m. birželio mėn. vidurkis (žr. 2 priedą)
2. Kitos išlaidos				77,96	
Maketavimo ir spaudos paslaugų pirkimas informacinei medžiagai	Bendra suma	77,96	1	77,96	<p>Daroma prielaida, kad dažniausias formatas – A4, dvigubas lenkimas. Bendras tiražas (per visas priemones) konkrečiai intervencijai – apie 100 vnt. (dvipusis 4+4: A4 su 2 lenkimais (210 mm * 99 mm) Popierius kreidinis 150 g/ m2 blizgus / matinis /). Interneto pasiūlymai:</p> <p>- Mreklama<sup>ci</sup>: maketavimas 20-70 Eur (imamas 45 Eur vidurkis) + spauda 34 Eur su PVM. Pasiūlymo vertė 79 Eur su PVM</p> <p>- Spartireklama<sup>cii</sup>: maketavimas bent 1 val. 36,30 Eur su PVM + spauda 36,30 Eur su PVM. Pasiūlymo vertė mažiausiai 72,60 Eur su PVM</p> <p>- Sirma<sup>ciii</sup>: maketavimas (tiksliai vertė nenumatyta, sprendžiama pagal konkretų užsakymą, bet minimali vertė – 30 Eur be PVM) 36,30 Eur su PVM + spauda 45,98 Eur su PVM. Pasiūlymo vertė mažiausiai 82,28 Eur su PVM</p> <p>Pasiūlymų vidurkis – apie 77,96 su PVM.</p>
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 2:</b>				<b>139,88</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	-
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	139,88	25	34,97	139,88* 25 proc.

Intervencijai 1					
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 2:</b>				<b>34,97</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 2 teikimo kaina:</b>				<b>174,85</b>	-

### Intervencija 3

Intervencija 3	<p>Grupiniai mankštos užsiėmimai, formuojant mankštiniimosi darbo vietoje įgūdžius:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- 3 mėn. trukmės grupinės mankštos pratybos salėje ar kitoje tam tinkamoje patalpoje ar lauke, atliekamos ne rečiau kaip 2 k./sav., ne trumpiau kaip po 0,5 val. vieno užsiėmimo metu</li> <li>- Bendra trukmė – 24 val. visai grupei</li> <li>- Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga (žr. 3 priedą). Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą.</li> <li>- Būtinas patalpas VSB turi, arba planuojama pasinaudoti įmonės, gaunančios Paslaugą, patalpomis, kurios atitinka numatytus reikalavimus (žr. 3 priedą)</li> <li>- Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi) (žr. 3 priedą)</li> </ul>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				0	nenumatoma
-					-
2. Kitos išlaidos					
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto paslaugos pirkimas	Val.	14,00	24,0	336,00	Kaina nurodyta remiantis 3 priede pateiktu atsakymu. Primename, kad šis skaičius tinkamas bendram kainos nustatymo principui ir algoritmui, tačiau konkrečios kainos nustatymui turi būti atliekamas atskiras viešasis pirkimas, kurio metu pateiktas mato vieneto įkainojimas gali būti kitoks (įvardijus būtinas sąlygas ir reikalavimus)
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 3:</b>				<b>336,00</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos Intervencijai 1	Bendra vertė	336,00	25	84,00	336,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 3:</b>				<b>84,00</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 3 teikimo kaina:</b>				<b>420,00</b>	-

Bendra Paslaugos teikimo kaina (suvestinė pagal BUA formą):

Paslaugos kainos sudedamosios dalys	Tiesioginės išlaidos:			Netiesioginės išlaidos, Eur	Bendra intervencijos teikimo kaina, Eur
	Specialistų darbo užmokesčio fondas	Kitos išlaidos	Bendra tiesioginių išlaidų vertė, Eur		
Intervencija 1	112,23	0,00	112,23	28,05	140,28
Intervencija 2	61,92	77,96	139,88	34,97	174,85
Intervencija 3	0,00	336,00	336,00	84,00	420,00
<b>Bendra Paslaugos teikimo kaina, Eur:</b>					<b>735,13</b>

Paslaugos teikimo kaina ir įkainis

		Kiekybinė išraiška	Pastabos, paaiškinimai ir pan. informacija (jei būtina)
VSS paslaugos gavėjų grupės dydis, asm.:		15	Rekomenduojamas dydis 15-20. Kaina skaičiuojama vidutiniam dydžiui – 15 asm.
VSS paslaugos teikimo kaina, Eur:	VSS paslaugos gavėjų grupei: 15 asmenų	735,13	Aukščiau pateiktos lentelės
	VSS paslaugos gavėjui: (netaikoma)	-	Netaikoma, kadangi Paslaugos gavėjas šiuo atveju – juridinis asmuo (įmonė)
VSS paslaugos teikimo sudedamosios dalys:	Tiesioginės išlaidos: (Darbo užmokesčio fondas)	174,15	Aukščiau pateiktos lentelės
	Tiesioginės išlaidos: (Kitos išlaidos)	413,96	Aukščiau pateiktos lentelės
	Netiesioginės išlaidos: (25 proc.)	147,02	Aukščiau pateiktos lentelės

#### **6.4. VSS PASLAUGOS „NĖŠČIŲJŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS, FORMUOJANT IR PALAIKANT JŲ SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIUS NĖŠTUMO METU IR PAGIMDŽIUS“ KAINOS NUSTATYMAS**

Paslaugos kaina nustatoma:

- Aprašyme identifikuojamos pagrindinės Paslaugos kainai įtakos turintys veiksniai (trukmė, intervencijų pobūdis ir ypatumai, reikalavimai specialistams, patalpoms ir inventoriui);
- VSB įvertina savo turimus išteklius pagal šiame dokumente 1.3 dalyje pateikta vertinimo seką;
- Paslaugų, būtinų intervencijų teikimui, įkainiai nustatomi nesiremiant rinkos analize (kaip teorinis modelis).

Minėtos VSS paslaugą sudaro 8 intervencijos, todėl VSB įvertina kiekvieną intervenciją pagal pateiktą veiksmų seką. BUA buvo pateiktos rekomenduojamos skaičiavimo lentelės.

Pateikiamas teorinis kainos nustatymo mechanizmas.

Intervencija 1

Intervencija 1	<p>Informacijos rengimas ir sklaida (sveikos mėsčiųjų, naujagimių ir kūdikių mitybos klausimais):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Rašytinė medžiaga (įvairūs leidiniai ir pan.), skirta visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos gavėjams, kuri dalinama Paslaugos gavėjams susijusių intervencijų metu. Taip elektroninio formato medžiaga (pvz., naujienlaiškis, suvestinės,, atmintinės ir pan., siunčiama dalyvių el.paštu)</li> <li>- VSB specialistas paruošia medžiagos turinį (pvz., esant galimybei, dalį medžiagos paima iš turimų lankstinukų, bendradarbiaujančių organizacijų ir pan.), spaudos paslaugos perkamos</li> <li>- Medžiagos turinio apimtis yra didelė, todėl dalį medžiagos paruošimo veiklų perduodama mokymus vedantiems specialistams (pvz., naujagimio priežiūros, žindymo klausimais)</li> <li>- Remiantis Šio dokumento 1.3.1 dalyje pateiktą medžiagą, rekomenduojamas pasiruošimo laiko vidurkis informavimo atveju – 8 val. Priklausomai nuo informavimo apimties bei informacinės medžiagos prieinamumo (pvz., leidinių rengimo atveju), gali būti parinktas kitas <i>pagrįstas</i> laiko poreikis. Taigi, VSB specialisto darbo laiko poreikis – 8 val.</li> <li>- Kadangi ne visą medžiagą pateikti gali VSB darbuotojas, papildomai perkamos medžiagos turinio rengimo paslaugos pagal atskiras temas. Laikoma, kad bendras kitų (ne VSB) specialistų medžiagos turinio kūrimo paslaugos sudarys ne daugiau kaip 6 val. Kaina skaičiuojama visai intervencijai visai Paslaugos gavėjų grupei. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. VSB samdo specialistus panašioms veikloms vykdyti, viena tokio specialisto paslaugos kaina – 13 Eur, kito specialisto – 15 val.</li> </ul> <p><b><i>Ateityje gali būti sprendžiamas klausimas tokias paslaugas (informavimo medžiagos kūrimo, spaudos ir pan.) pirkti centralizuotai, tačiau šiuo metu tokia veikla nėra tokiu būdu organizuojama.</i></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Būtinai patalpas VSB turi</li> <li>- Būtiną inventorių pasiruošimui intervencijai VSB specialistas turi</li> </ul>				
Tiesioginės išlaidos:	Mato vnt.	Vnt. kaina, Eur	Vnt. skaičius	Bendra vertė, Eur	Komentarai
1. DU fondas:				61,92	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto darbo užmokesčio fondas	d.val.	7,74	8	61,92	2019 m. už birželio mėn. 7,74 Eur/1 val. 2018 m. liepos mėn. 4,09 Eur/1 val. Skirtumas yra didžiulis, nes nuo 2019 m. sausio mėn. pakilo koeficientai. Išskaičiuoti 1 val. atlyginimą remiantis metų vidurkiu būtų neracionalu. Paimtas 2019 m. birželio mėn. vidurkis (Šalčininkų rajono savivaldybės VSB pateikta informacija)
2. Kitos išlaidos				210,00	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto Nr. 1 paslaugos pirkimas	Val.	13,00	2	26,00	Teorinis pavyzdys

Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto Nr. 1 paslaugos pirkimas	Val.	15,00	4	60,00	Teorinis pavyzdys
Maketavimo ir spaudos paslaugų pirkimas informacinei medžiagai	Bendra suma	124,00	1	124,00	Teorinis pavyzdys. Nurodytos techninės paslaugų pirkimo specifikacijos. Preliminarios apklausos duomenų pagrindu apskaičiuotos paslaugos vidurkis – 124,00 Eur su PVM
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 1:</b>				<b>271,92</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	-
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	271,92	25	67,98	271,92 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 1:</b>				<b>67,98</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 1 teikimo kaina:</b>				<b>339,90</b>	-

## Intervencija 2

Intervencija 2	Grupiniai mokymai apie sveiką nėščiosios, naujagimių ir kūdikių mitybą: - Darbas auditorijoje/ salėje - Bendra mokymų trukmė – 5 val. - Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga (VSB tokio specialisto neturi). Kaina skaičiuojama visai intervencijai visai Paslaugos gavėjų grupei. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. VSB samdo specialistą panašioms veikloms vykdyti, viena tokio specialisto paslaugos kaina – 13 Eur - Būtinas patalpas VSB turi - Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:					
-					
2. Kitos išlaidos				65,00	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto paslaugos pirkimas	Val.	13,00	5	65,00	Teorinis pavyzdys
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 2:</b>				<b>65,00</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	-
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	65,00	25	16,25	65,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 2:</b>				<b>16,25</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 2 teikimo kaina:</b>				<b>81,25</b>	-

### Intervencija 3

Intervencija 3	<p>Nėščiujų mankštos (sveiko fizinio aktyvumo įgūdžių formavimas, <sup>įskaitant grupinius mokymus</sup> sveiko fizinio aktyvumo klausimais:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- grupiniai užsiėmimai gimnastikos/ sporto salėje ar kitoje patalpoje, kurioje sudarytos sąlygos mankštai</li> <li>- Bendra visos intervencijos teikimo trukmė – 2 val. <i>Mokymai turėtų būti suderinti su nėščiujų mankšta (pvz., 0,5 val. – nėščiosios fizinio aktyvumo mokymai, tuomet grupinė mankšta, vėliau 0,5 val. – kūdikių mankštų klausimai; arba mokymai atliekami mankštos pratimų vykdymo metu/ tarp pratimų)</i></li> <li>- Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga (VSB tokio specialisto neturi). Kaina skaičiuojama visai intervencijai visai Paslaugos gavėjų grupei. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. VSB samdo specialistą panašioms veikloms vykdyti, viena tokio specialisto paslaugos kaina – 15 Eur</li> <li>- Būtinai patalpas VSB turi</li> <li>- Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)</li> </ul>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:					
-					
2. Kitos išlaidos					
Paslaugos intervenciją teikiančių specialistų paslaugų pirkimas	Val.	15,00	2	30,00	Teorinis pavyzdys
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 3:</b>				<b>30,00</b>	
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	30,00	25	7,50	30,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 3:</b>				<b>7,50</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 3 teikimo kaina:</b>				<b>37,50</b>	-

### Intervencija 4

Intervencija 4	<p>Informacijos rengimas ir sklaida psichikos sveikatos stiprinimo klausimais (nėštumo, gimdymo, pogramdiniu laikotarpiu)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Rašytinė medžiaga (įvairūs leidiniai ir pan.), skirta visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos gavėjams, kuri dalinama Paslaugos gavėjams susijusių intervencijų metu. Taip elektroninio formato medžiaga (pvz., naujienlaiškis, suvestinės,, atmintinės ir pan., siunčiama dalyvių el.paštu)</li> <li>- VSB specialistas paruošia medžiagos turinį (pvz., esant galimybei, dalį medžiagos paima iš turimų lankstinukų, bendradarbiaujančių organizacijų ir pan.), spaudos paslaugos perkamos</li> <li>- Medžiagos turinio apimtis yra didelė, todėl dalį medžiagos paruošimo veiklų perduodama mokymus vedantiems specialistams (pvz., naujagimio priežiūros, žindymo klausimais)</li> <li>- Remiantis Šio dokumento 1.3.1 dalyje pateiktą medžiagą, rekomenduojamas pasiruošimo laiko vidurkis informavimo atveju – 8 val. Priklausomai nuo informavimo apimties bei informacinės medžiagos prieinamumo (pvz., leidinių rengimo atveju), gali būti parinktas kitas <i>pagrįstas</i> laiko poreikis. Taigi, VSB specialisto darbo laiko poreikis – 8 val.</li> </ul>
----------------	---

	<p>- Kadangi ne visą medžiagą pateikti gali VSB darbuotojas, papildomai perkamos medžiagos turinio rengimo paslaugos pagal atskiras temas. Laikoma, kad bendras kitų (ne VSB) specialistų medžiagos turinio kūrimo paslaugos sudarys ne daugiau kaip 6 val. Kaina skaičiuojama visai intervencijai visai Paslaugos gavėjų grupei. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. VSB samdo specialistą panašioms veikloms vykdyti, specialisto paslaugos kaina – 15 val.</p> <p><b><i>Ateityje gali būti sprendžiamas klausimas tokias paslaugas (informavimo medžiagos kūrimo, spaudos ir pan.) pirkti centralizuotai, tačiau šiuo metu tokia veikla nėra tokiu būdu organizuojama.</i></b></p> <p>- Būtiną patalpą VSB turi - Būtiną inventorių pasiruošimui intervencijai VSB specialistas turi</p>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				61,92	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto darbo užmokesčio fondas	d.val.	7,74	8	61,92	2019 m. už birželio mėn. 7,74 Eur/1 val. 2018 m. liepos mėn. 4,09 Eur/1 val. Skirtumas yra didžiulis, nes nuo 2019 m. sausio mėn. pakilo koeficientai. Išskaičiuoti 1 val. atlyginimą remiantis metų vidurkiu būtų neracionalu. Paimtas 2019 m. birželio mėn. vidurkis (Šalčininkų rajono savivaldybės VSB pateikta informacija)
2. Kitos išlaidos				210,00	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto paslaugos pirkimas	Val.	15,00	6	90,00	Teorinis pavyzdys
Maketavimo ir spaudos paslaugų pirkimas informacinei medžiagai	Bendra suma	120,00	1	120,00	Teorinis pavyzdys. Nurodytos techninės paslaugų pirkimo specifikacijos. Preliminarios apklausos duomenų pagrindu apskaičiuotos paslaugos vidurkis – 120,00 Eur su PVM
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 4:</b>				<b>271,92</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	271,92	25	67,98	271,92 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 4:</b>				<b>67,98</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 4 teikimo kaina:</b>				<b>339,90</b>	-

## Intervencija 5

Intervencija 5	<p>Grupiniai mokymai psichinio atsparumo, teigiamos psichikos sveikatos palaikymo, prieraišiosios tėvystės temomis:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Darbas auditorijoje/ salėje</li> <li>- Bendra mokymų trukmė – 1 val.</li> <li>- Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga (VSB tokio specialisto neturi). Kaina skaičiuojama visai intervencijai visai Paslaugos gavėjų grupei. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. VSB samdo specialistą panašioms veikloms vykdyti, viena tokio specialisto paslaugos kaina – 15 Eur</li> <li>- Būtinai patalpas VSB turi</li> <li>- Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)</li> </ul>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:					
2. Kitos išlaidos				15,00	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto paslaugos pirkimas	Val.	15,00	1	15,00	Teorinis pavyzdys
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 5:</b>				<b>15,00</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	15,00	25	3,75	15,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 5:</b>				<b>3,75</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 5 teikimo kaina:</b>				<b>18,75</b>	-

## Intervencija 6

Intervencija 6	<p>Grupiniai praktiniai užsiėmimai streso valdymo, relaksacijos technikų ir pan. psichinės sveikatos gerinimo klausimais:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Tipinių pratimų (pvz., atsipalaidavimo technikos) nėščiosioms rodymas, paaiškinimas, atlikimo kontrolė</li> <li>- Darbas auditorijoje/ salėje</li> <li>- Bendra mokymų trukmė – 2 val.</li> <li>- Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga (VSB tokio specialisto neturi). Kaina skaičiuojama visai intervencijai visai Paslaugos gavėjų grupei. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. VSB samdo specialistą panašioms veikloms vykdyti, viena tokio specialisto paslaugos kaina – 15 Eur</li> <li>- Būtinai patalpas VSB turi</li> <li>- Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)</li> </ul>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:					

2. Kitos išlaidos				30,00	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto paslaugos pirkimas	Val.	15,00	2	30,00	Teorinis pavyzdys
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 6:</b>				<b>30,00</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	30,00	25	7,50	30,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 6:</b>				<b>7,50</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 6 teikimo kaina:</b>				<b>37,50</b>	-

### Intervencija 7

Intervencija 7	<p>Informacijos rengimas ir sklaida (žalingų įpročių žalos, burnos higienos įpročių formavimo ir palaikymo; kūdikių ir vaikų skiepijimo, naujagimio priežiūros, saugios namų aplinkos, stebėjimo ASPĮ tvarkos ir kt. klausimais)</p> <p>Kaip teorinis pavyzdys, gali būti apskaičiuojama analogiškai intervencijai Nr. 1</p>				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				61,92	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto darbo užmokesčio fondas	d.val.	7,74	8	61,92	2019 m. už birželio mėn. 7,74 Eur/1 val. 2018 m. liepos mėn. 4,09 Eur/1 val. Skirtumas yra didžiulis, nes nuo 2019 m. sausio mėn. pakilo koeficientai. Išskaičiuoti 1 val. atlyginimą remiantis metų vidurkiu būtų neracionalu. Paimtas 2019 m. birželio mėn. vidurkis (Šalčininkų rajono savivaldybės VSB pateikta informacija)
2. Kitos išlaidos				210,00	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto Nr. 1 paslaugos pirkimas	Val.	13,00	2	26,00	Teorinis pavyzdys
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto Nr. 1 paslaugos pirkimas	Val.	15,00	4	60,00	Teorinis pavyzdys
Maketavimo ir	Bendra	124,00	1	124,00	Teorinis pavyzdys.

spaudos paslaugų pirkimas informacinei medžiagai	suma				Nurodytos techninės paslaugų pirkimo specifikacijos. Preliminarios apklausos duomenų pagrindu apskaičiuotos paslaugos vidurkis – 124,00 Eur su PVM
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 7:</b>				<b>271,92</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	-
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	271,92	25	67,98	271,92 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 7:</b>				<b>67,98</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 7 teikimo kaina:</b>				<b>339,90</b>	-

### Intervencija 8

Intervencija 8	Grupiniai mokymai apie nėščiosios ir kūdikio sveikos gyvensenos įgūdžių formavimo ir palaikymo temomis (kiek tai nebuvo aprėpta kitų intervencijų metu): - Darbas auditorijoje/ salėje - Bendra mokymų trukmė – 1 val. - Perkama specialisto, teikiančio Paslaugos intervenciją ir atitinkančio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, paslauga (VSB tokio specialisto neturi). Kaina skaičiuojama visai intervencijai visai Paslaugos gavėjų grupei. Kadangi paslauga perkama – darbo laikas, būtinas pasiruošimui, atskirai nevertinamas – laikoma, kad šio darbo laiko poreikį įvertina specialistas, kurio paslauga perkama, įvardindamas paslaugos kainą. VSB samdo specialistą panašioms veikloms vykdyti, viena tokio specialisto paslaugos kaina – 13 Eur - Būtinai patalpas VSB turi - Būtinu inventoriumi VSB Paslaugos gavėjus aprūpins (turi)				
<b>Tiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Vnt. kaina, Eur</b>	<b>Vnt. skaičius</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	<b>Komentarai</b>
1. DU fondas:				-	nenumatoma
-					
2. Kitos išlaidos				65,00	
Paslaugos intervenciją teikiančio specialisto Nr. 1 paslaugos pirkimas	Val.	13,00	5	65,00	Teorinis pavyzdys
<b>Bendra tiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 8:</b>				<b>65,00</b>	-
<b>Netiesioginės išlaidos:</b>	<b>Mato vnt.</b>	<b>Tiesioginių išlaidų vertė, Eur</b>	<b>Fiksuotas įkainis, proc.</b>	<b>Bendra vertė, Eur</b>	
Netiesioginės išlaidos	Bendra vertė	65,00	25	16,25	65,00 * 25 proc.
<b>Bendra netiesioginių išlaidų vertė Intervencijai 8:</b>				<b>16,25</b>	-
<b>Bendra Intervencijos 8 teikimo kaina:</b>				<b>81,25</b>	-

Bendra Paslaugos teikimo kaina (suvestinė pagal BUA formą):

Paslaugos kainos sudedamosios dalys	Tiesioginės išlaidos:			Netiesioginės išlaidos, Eur	Bendra intervencijos teikimo kaina, Eur
	Specialistų darbo užmokesčio fondas	Kitos išlaidos	Bendra tiesioginių išlaidų vertė, Eur		
Intervencija 1	61,92	210,00	271,92	67,98	339,90
Intervencija 2	0,00	65,00	65,00	16,25	81,25
Intervencija 3	0,00	30,00	30,00	7,50	37,50
Intervencija 4	61,92	210,00	271,92	67,98	339,90
Intervencija 5	0,00	15,00	15,00	3,75	18,75
Intervencija 6	0,00	30,00	30,00	7,50	37,50
Intervencija 7	61,92	210,00	271,92	67,98	339,90
Intervencija 8	0,00	65,00	65,00	16,25	81,25
<b>Bendra Paslaugos teikimo kaina, Eur:</b>					<b>1.275,95</b>

Paslaugos teikimo kaina, pagal BUA 1 priede pateiktą formą

		Kiekybinė išraiška	Pastabos, paaiškinimai ir pan. informacija (jei būtina)
VSS paslaugos gavėjų grupės dydis, asm.:		-	Nenustatoma
VSS paslaugos teikimo kaina, Eur:	VSS paslaugos gavėjų grupei: nenustatoma	1.275,95	Aukščiau pateiktos lentelės
	VSS paslaugos gavėjui: (1 asmeniui)	nenustatoma	-
VSS paslaugos teikimo sudedamosios dalys:	Tiesioginės išlaidos: (Darbo užmokesčio fondas)		Aukščiau pateiktos lentelės
	Tiesioginės išlaidos: (Kitos išlaidos)		Aukščiau pateiktos lentelės
	Netiesioginės išlaidos: (25 proc.)		Aukščiau pateiktos lentelės

## **7. PASLAUGOS KAINOS NUSTATYMO APRIBOJIMAI, PASIŪLYMAI IR KITA SVARBI INFORMACIJA**

Šio dokumento rengėjai atkreipia dėmesį, kad, kai kurie parengtų VSS paslaugų teikimo Aprašymų nuostatos, taip pat kainos nustatymo elementai negali būti tinkamai įvertinti dabartiniu laikotarpiu, kai nėra praktinio jų įgyvendinimo išbandymo. Dėl šios priežasties šio dokumento rengėjai rekomenduoja įgyvendinti praktinį bandomąjį (pilotinį) projektą (1 ar kelis), susietą su VSS paslauga, kurioms parengti Aprašymai, organizavimu ir teikimu. Tokio projekto įgyvendinimas leistų:

- praktiškai išbandyti Paslaugos organizavimo principus (pvz., pilotinio projekto rezultatų analizės pagrindu gali būti papildyti informacijos sklaidos būdai ir priemonės);
- įvertinti intervencijos trukmę konkrečioms Paslaugos gavėjų grupėms (pvz., pilotinio projekto rezultatų analizės pagrindu gali būti patikslintas kai kurių Paslaugos intervencijų sąrašas ir/ ar apimtis);
- įvertinti Paslaugos teikimo vertinimo kriterijuose pasiūlytų nuostatų efektyvumą ir naudingumą;
- įvertinti Paslaugos kainos nustatymo ir faktinės Paslaugos suteikimo kainos santykį (pvz., pilotinio projekto rezultatų analizės pagrindu gali būti grindžiamas kitoks netiesioginių išlaidų dydžio ir apimties nustatymo mechanizmas);
- patikslinti išlaidų tinkamumo ir priskyrimo tiesioginėms išlaidoms nustatymą.

## 8. LITERATŪROS ŠALTINIAI

1

[http://www.smlpc.lt/media/file/Skyriu\\_info/Metodine\\_medziaga/Pagyvenusiu%20zmoniu%20FA%20\(metodine-informacine%20medziaga\).pdf](http://www.smlpc.lt/media/file/Skyriu_info/Metodine_medziaga/Pagyvenusiu%20zmoniu%20FA%20(metodine-informacine%20medziaga).pdf)

<sup>2</sup> [https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44399/9789241599979\\_eng.pdf?sequence=1](https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44399/9789241599979_eng.pdf?sequence=1)

<sup>3</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/35834810004f11e4b0ef967b19d90c08/asr>

<sup>4</sup> <https://pathways.nice.org.uk/pathways/mental-wellbeing-and-independence-in-older-people/mental-wellbeing-and-independence-in-older-people-overview#content=view-quality-statement%3Aquality-statements-physical-activity-for-older-people>

<sup>5</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.216610/asr>

<sup>6</sup> Atkreiptinas dėmesys, kad, atsižvelgiant į konkrečios Paslaugos gavėjų grupės poreikius ir/ ar sveikatos būklės ypatybes, VSB, organizuodamas konkrečios intervencijos teikimą, kartu su konkrečiu VSB specialistu, teikiant intervenciją, gali pakviesti dalyvauti medicinos specialistus (pvz., fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytoją, sporto medicinos gydytoją ir pan.). Vis dėlto tokių specialistų kvietimas turi būti itin pagrįstas – be to, už intervencijos atlikimą atsakingas būtų papildomą specialistą kviečiantis VSB

<sup>7</sup> Veiksmai nurodomi, pateikiant nuorodas į Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto dokumento nuostatas ir parengtas formas, siekiant nedubliuoti tų pačių formų skirtinguose dokumentuose.

<sup>8</sup> Fizinio aktyvumo specialisto ir fizinio aktyvumo instruktoriaus sąvokos apibrėžiamos pagal LR Sporto įstatymą (Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo Nr. I-1151 pakeitimo įstatymas, priimtas LR Seimo 2018 m. spalio 18 d. Nr. XIII-1540, galiojanti redakcija 2019-07-20 d.)

<sup>ix</sup> <https://pathways.nice.org.uk/pathways/mental-wellbeing-and-independence-in-older-people/mental-wellbeing-and-independence-in-older-people-overview#content=view-node%3Anodes-walking-schemes>

<sup>x</sup> [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population\\_structure\\_and\\_ageing/lt#Toliau\\_auga\\_vyresniojo\\_am.C5.BEiaus\\_gyventoj%C5.B3\\_dalis](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/lt#Toliau_auga_vyresniojo_am.C5.BEiaus_gyventoj%C5.B3_dalis)

<sup>xi</sup> Oficialios statistikos portalas <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

<sup>xii</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/35834810004f11e4b0ef967b19d90c08/asr>

<sup>xiii</sup> [http://www.euro.who.int/\\_data/assets/pdf\\_file/0006/161637/WHd-Policies-and-Priority-Interventions-for-Healthy-Ageing.pdf?ua=1](http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0006/161637/WHd-Policies-and-Priority-Interventions-for-Healthy-Ageing.pdf?ua=1)

<sup>xiv</sup> <https://sam.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/visuomenes-sveikatos-prieziura/sveikas-senejimas>

<sup>xv</sup> [https://www.who.int/dietphysicalactivity/factsheet\\_olderadults/en/](https://www.who.int/dietphysicalactivity/factsheet_olderadults/en/)

<sup>16</sup> <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/85dc93d000df11e4bfca9cc6968de163/EqCSvuXXpG>

<sup>17</sup> <https://repository.lsmuni.lt/handle/1/121>

<sup>18</sup> Ši amžiaus grupė įvardinta dėl to, kadangi Lietuvos sveikatos strategijoje yra įvardinti su paslauga tiesiogiai susiję stebėsenos rodikliai: Nutukusių vyrų/ moterų dalis tarp Lietuvos 20–64 metų amžiaus vyrų. 2013-2014 m. atliktame Lietuvos gyventojų sveikatos tyrime įvardinta 19-64 m. amžiaus grupė – Nutukusių moterų dalis tarp Lietuvos 20–64 metų amžiaus moterų, procentais. Šis skirstymas buvo naudojamas ir atliekant Suaugusių Lietuvos žmonių gyvenimo tyrimą

<sup>19</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.216610/asr>

<sup>20</sup> <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/85dc93d000df11e4bfca9cc6968de163/asr>

<sup>21</sup> <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/85dc93d000df11e4bfca9cc6968de163/asr>

<sup>22</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.216610/asr>

<sup>23</sup> [http://technologijos.hi.lt/uploads/pdf/103.FA\\_LT.pdf](http://technologijos.hi.lt/uploads/pdf/103.FA_LT.pdf)

<sup>24</sup> <https://pathways.nice.org.uk/pathways/physical-activity/encouraging-people-to-be-physically-active#content=view-node%3Anodes-brief-advice-for-adults-in-primary-care>

<sup>25</sup> <https://pathways.nice.org.uk/pathways/obesity/obesity-maintaining-a-healthy-weight-and-preventing-excess-weight-gain#content=view-node%3Anodes-alcohol-diet-and-physical-activity&path=view%3A/pathways/obesity/obesity-prevention-interventions.xml>

- <sup>26</sup> <https://pathways.nice.org.uk/pathways/walking-and-cycling/walking-and-cycling-programmes#content=view-node%3Anodes-providing-individual-support>
- <sup>27</sup> <https://www.heart.org/en/healthy-living/healthy-eating/cooking-skills>
- <sup>28</sup> <https://food-guide.canada.ca/en/>
- <sup>29</sup> <https://food-guide.canada.ca/en/healthy-food-choices/>
- <sup>30</sup> <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/31167026>
- <sup>31</sup> <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/30993601>
- <sup>32</sup> <https://food-guide.canada.ca/en/healthy-eating-recommendations/be-mindful-of-your-eating-habits/>
- <sup>33</sup> <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29446036>
- <sup>34</sup> <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26563148>
- <sup>35</sup> <https://pathways.nice.org.uk/pathways/mental-wellbeing-and-independence-in-older-people/mental-wellbeing-and-independence-in-older-people-overview#content=view-node%3Anodes-exercise-programmes>
- <sup>36</sup> American College of Sports Medicine. Pescatello, L. S. (2014). ACSM's guidelines for exercise testing and prescription. 9th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer / Lippincott Williams & Wilkins Health
- <sup>37</sup> <https://www.nordicwalking.co.uk/blog/wp-content/uploads/2012/10/Nordic-Walking-Research-Presentation-2-Nicky-Parsons.pdf>
- <sup>38</sup> [http://www.smlpc.lt/media/image/Naujienoms/2017%20metai/Mityba%20ir%20fizinis%20aktyvumas/FIZINIO\\_AKTYVUMO\\_REKOMENDACIJOS.pdf](http://www.smlpc.lt/media/image/Naujienoms/2017%20metai/Mityba%20ir%20fizinis%20aktyvumas/FIZINIO_AKTYVUMO_REKOMENDACIJOS.pdf)
- <sup>39</sup> Veiksmi nurodomi, pateikiant nuorodas į Sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo veiklos vykdymo savivaldybėse tvarkos aprašo projekto dokumento nuostatas ir parengtas formas, siekiant nedubliuoti tų pačių formų skirtinguose dokumentuose.
- <sup>40</sup> Fizinio aktyvumo specialisto ir fizinio aktyvumo instruktoriaus sąvokos apibrėžiamos pagal LR Sporto įstatymą (Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo Nr. I-1151 pakeitimo įstatymas, priimtas LR Seimo 2018 m. spalio 18 d. Nr. XIII-1540, galiojanti redakcija 2019-07-20 d.)
- <sup>41</sup> Fizinio aktyvumo specialisto ir fizinio aktyvumo instruktoriaus sąvokos apibrėžiamos pagal LR Sporto įstatymą (Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo Nr. I-1151 pakeitimo įstatymas, priimtas LR Seimo 2018 m. spalio 18 d. Nr. XIII-1540, galiojanti redakcija 2019-07-20 d.)
- <sup>42</sup> Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo 2019 m. veiklos prioritetai, veiklos prioritetų vertinimo kriterijai, patvirtinti 2019 m. sausio 3 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos visuomenės sveikatos priežiūros plėtros savivaldybės komisijos protokolu.
- <sup>43</sup> <https://pathways.nice.org.uk/pathways/mental-wellbeing-and-independence-in-older-people/mental-wellbeing-and-independence-in-older-people-overview#content=view-node%3Anodes-walking-schemes>
- <sup>44</sup> <https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/nutukimas-ir-jo-prevencija>
- <sup>45</sup> [http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2016.01.72/VS%202016%201\(72\)%20ORIG%20Mitybos%20iprociai.pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2016.01.72/VS%202016%201(72)%20ORIG%20Mitybos%20iprociai.pdf) (vėlesnio laikotarpio tyrimo rezultatai dar nėra prieinami)
- <sup>46</sup> <https://www.pasveik.lt/lt/ligos-ir-sindromai/nutukimas/4355/>
- <sup>47</sup> <https://e-tar.lt/portal/legalAct/85dc93d000df11e4bfca9cc6968de163/EqCSvuXXpG>
- <sup>48</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.216610/asr>
- <sup>49</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.216610/asr>
- <sup>50</sup> [http://technologijos.hi.lt/uploads/pdf/ataskaitos/FA%20\\_santrauka.pdf](http://technologijos.hi.lt/uploads/pdf/ataskaitos/FA%20_santrauka.pdf)
- <sup>51</sup> [http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2015.4\(71\)/VS%202015%204\(71\)%20LIT%20A%20Fizinio%20aktyvumo%20skatinimas.pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2015.4(71)/VS%202015%204(71)%20LIT%20A%20Fizinio%20aktyvumo%20skatinimas.pdf)
- <sup>52</sup> [http://www.smlpc.lt/media/image/Naujienoms/2017%20metai/Mityba%20ir%20fizinis%20aktyvumas/FIZINIO\\_AKTYVUMO\\_REKOMENDACIJOS.pdf](http://www.smlpc.lt/media/image/Naujienoms/2017%20metai/Mityba%20ir%20fizinis%20aktyvumas/FIZINIO_AKTYVUMO_REKOMENDACIJOS.pdf)
- <sup>53</sup> [http://technologijos.hi.lt/uploads/pdf/ataskaitos/FA%20\\_santrauka.pdf](http://technologijos.hi.lt/uploads/pdf/ataskaitos/FA%20_santrauka.pdf)
- <sup>54</sup> [https://www.lsu.lt/wp-content/uploads/2017/11/baltoji\\_knyga\\_0.pdf](https://www.lsu.lt/wp-content/uploads/2017/11/baltoji_knyga_0.pdf)
- <sup>55</sup> [https://www.who.int/dietphysicalactivity/factsheet\\_recommendations/en/](https://www.who.int/dietphysicalactivity/factsheet_recommendations/en/)

- <sup>56</sup> Fizinio aktyvumo specialisto ir fizinio aktyvumo instruktoriaus sąvokos apibrėžiamos pagal LR Sporto įstatymą (Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo Nr. I-1151 pakeitimo įstatymas, priimtas LR Seimo 2018 m. spalio 18 d. Nr. XIII-1540, galiojanti redakcija 2019-07-20 d.)
- <sup>57</sup> Fizinio aktyvumo specialisto ir fizinio aktyvumo instruktoriaus sąvokos apibrėžiamos pagal LR Sporto įstatymą (Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo Nr. I-1151 pakeitimo įstatymas, priimtas LR Seimo 2018 m. spalio 18 d. Nr. XIII-1540, galiojanti redakcija 2019-07-20 d.)
- <sup>58</sup> Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo 2019 m. veiklos prioritetai, veiklos prioritetų vertinimo kriterijai, patvirtinti 2019 m. sausio 3 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos visuomenės sveikatos priežiūros plėtros savivaldybės komisijos protokolu.
- <sup>59</sup> <https://pathways.nice.org.uk/pathways/mental-wellbeing-and-independence-in-older-people/mental-wellbeing-and-independence-in-older-people-overview#content=view-node%3Anodes-walking-schemes>
- <sup>60</sup> <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/protecting-workers'-health>
- <sup>61</sup> [https://www.enwhp.org/resources/toolip/doc/2018/04/24/luxembourg\\_declaration.pdf](https://www.enwhp.org/resources/toolip/doc/2018/04/24/luxembourg_declaration.pdf)
- <sup>62</sup> [https://www.enwhp.org/resources/toolip/doc/2018/05/02/recommendations\\_for\\_promoting\\_wha\\_01.pdf](https://www.enwhp.org/resources/toolip/doc/2018/05/02/recommendations_for_promoting_wha_01.pdf)
- <sup>63</sup> <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/protecting-workers'-health>
- <sup>64</sup> [https://www.europeristat.com/images/EPHR2015\\_web\\_hyperlinked\\_Euro-Peristat.pdf](https://www.europeristat.com/images/EPHR2015_web_hyperlinked_Euro-Peristat.pdf)
- <sup>65</sup> <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/250796/9789241549912-eng.pdf?sequence=1>
- <sup>66</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/35834810004f11e4b0ef967b19d90c08/asr>
- <sup>67</sup> <http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Informaciniai/Lietuva%20ES%20kontekste.pdf>
- <sup>68</sup> <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00027&plugin=1>
- <sup>69</sup> [https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=15890c74-3860-48eb-97b6-de7b81b5b18a#/#/](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=15890c74-3860-48eb-97b6-de7b81b5b18a#/)
- <sup>70</sup> <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/250796/9789241549912-eng.pdf;jsessionid=5EAC5478C45A465FA0EF42A0F188EB09?sequence=1>
- <sup>71</sup> <file:///D:/Download/2202950.pdf>
- <sup>72</sup> [https://www.europeristat.com/images/EPHR2015\\_web\\_hyperlinked\\_Euro-Peristat.pdf](https://www.europeristat.com/images/EPHR2015_web_hyperlinked_Euro-Peristat.pdf)
- <sup>73</sup> <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/250796/9789241549912-eng.pdf?sequence=1>
- <sup>74</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/35834810004f11e4b0ef967b19d90c08/asr>
- <sup>75</sup> <http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Informaciniai/Lietuva%20ES%20kontekste.pdf>
- <sup>76</sup> <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00027&plugin=1>
- <sup>77</sup> [https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=15890c74-3860-48eb-97b6-de7b81b5b18a#/#/](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=15890c74-3860-48eb-97b6-de7b81b5b18a#/)
- <sup>78</sup> <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/250796/9789241549912-eng.pdf;jsessionid=5EAC5478C45A465FA0EF42A0F188EB09?sequence=1>
- <sup>79</sup> <file:///D:/Download/2202950.pdf>
- <sup>80</sup> <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.216610/asr>
- <sup>81</sup> <https://pathways.nice.org.uk/pathways/maternal-and-child-nutrition/training-in-maternal-and-child-nutrition#content=view-node:nodes-training-in-advice-and-care-for-women-who-may-become-pregnant-are-pregnant-or-breastfeeding>
- <sup>82</sup> <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26411165>
- <sup>83</sup> <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/250796/9789241549912-eng.pdf;jsessionid=C585E49DB9D2CBBB5D15126452A8C3E2?sequence=1>
- <sup>84</sup> <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259268/WHO-MCA-17.10-eng.pdf?sequence=1>
- <sup>85</sup> <https://pathways.nice.org.uk/pathways/maternal-and-child-nutrition/training-in-maternal-and-child-nutrition#content=view-node:nodes-training-in-advice-and-care-for-women-who-may-become-pregnant-are-pregnant-or-breastfeeding>
- <sup>86</sup> <https://www.canada.ca/en/public-health/services/health-promotion/childhood-adolescence/programs-initiatives/canada-prenatal-nutrition-program-cpn.html>
- <sup>87</sup> <https://www.canada.ca/en/health-canada/services/canada-food-guide/resources/prenatal-nutrition.html>
- <sup>88</sup> <https://www.nhs.uk/conditions/pregnancy-and-baby/healthy-pregnancy-diet/>
- <sup>89</sup> <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/31156748>
- <sup>90</sup> <https://www.pregnancybirthbaby.org.au/exercising-during-pregnancy>
- <sup>91</sup> Gali būti vadovaujamosi Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro taikoma metodika: Savivaldybėje, turinčioje daugiau kaip 20 tūkst. gyventojų, per metus Paslauga teikiama 4 kartus (vieną kartą per

---

ketvirtį); Savivaldybėje turinčioje nuo 10 iki 20 tūkst. gyventojų – 2 kartus per metus (po 1 Paslaugą per pusmetį); Savivaldybėje, turinčioje iki 10 tūkst. gyventojų – 1 Paslaugos teikimas per metus

<sup>92</sup> Atkreiptinas dėmesys, kad, atsižvelgiant į konkrečios Paslaugos gavėjų grupės poreikius ir/ ar sveikatos būklės ypatybes, VSB, organizuodamas konkrečios intervencijos teikimą, kartu su konkrečiu VSB specialistu, teikiant intervenciją, gali pakviesti dalyvauti medicinos specialistus (pvz., šeimos gydytoją, kardiologą, akušerį-ginekologą ir pan.). Vis dėlto tokių specialistų kvietimas turi būti itin pagrįstas be to, už intervencijos atlikimą atsakingas būtų papildomą specialistą kviečiantis VSB

<sup>93</sup> Fizinio aktyvumo specialisto ir fizinio aktyvumo instruktoriaus sąvokos apibrėžiamos pagal LR Sporto įstatymą (Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo Nr. I-1151 pakeitimo įstatymas, priimtas LR Seimo 2018 m. spalio 18 d. Nr. XIII-1540, galiojanti redakcija 2019-07-20 d.)

<sup>xciv</sup> Turimi omenyje hanteliai, panašūs į „Aerobikos viniliniai hanteliukai 2x0.5kg“ arba „Neopreniniai svoriai rankoms ir kojoms“ [https://www.insportline.lt/lt/599-svoriai-treniruotems?gclid=EAIAIqobChMIu7ycnbSq4wIVxlQYCh0HEg4qEAAYASAAEgJJ8PD\\_BwE](https://www.insportline.lt/lt/599-svoriai-treniruotems?gclid=EAIAIqobChMIu7ycnbSq4wIVxlQYCh0HEg4qEAAYASAAEgJJ8PD_BwE)

<sup>xcv</sup> <http://www.mreklama.lt/lankstinukai-bukletai> ir <http://www.mreklama.lt/dizainas>

<sup>xcvi</sup> <https://www.spartireklama.lt/paslaugos/lankstinukai>

<sup>xcvii</sup> <http://www.sirma.lt/lankstinuku-spausdinimas-gamyba/>

<sup>xcviii</sup> <http://www.mreklama.lt/lankstinukai-bukletai> ir <http://www.mreklama.lt/dizainas>

<sup>xcix</sup> <https://www.spartireklama.lt/paslaugos/lankstinukai>

<sup>c</sup> <http://www.sirma.lt/lankstinuku-spausdinimas-gamyba/>

<sup>ci</sup> <http://www.mreklama.lt/lankstinukai-bukletai> ir <http://www.mreklama.lt/dizainas>

<sup>cii</sup> <https://www.spartireklama.lt/paslaugos/lankstinukai>

<sup>ciii</sup> <http://www.sirma.lt/lankstinuku-spausdinimas-gamyba/>